

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ

Το απεργιακό φαινόμενο στην Ελλάδα

Καταγραφή των απεργιών κατά την περίοδο 2011-2017

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ, ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΤΣΟΡΙΔΑΣ, ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΛΛΙΑΣ, ΒΙΚΥ ΔΕΡΜΑΝΗ

Επιμέλεια: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΤΣΟΡΙΔΑΣ

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2018

48

ΜΕΛΕΤΕΣ/ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

**Το απεργιακό
φαινόμενο στην Ελλάδα
Καταγραφή των απεργιών
κατά την περίοδο 2011-2017**

Το απεργιακό φαινόμενο στην Ελλάδα

Καταγραφή των απεργιών κατά την περίοδο 2011-2017

Δημήτρης Παπανικολόπουλος

Δημήτρης Κατσορίδας

Γιώργος Κολλιός

Βίκυ Δερμάνη

Επιμέλεια

Δημήτρης Κατσορίδας

Δεκέμβριος 2018

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΣΕΕ

Εμμανουήλ Μπενάκη 71Α, 106 81, Αθήνα

Ηλεκτρονική σελιδοποίηση - Παραγωγή:

ΚΑΜΠΥΛΗ ADV.

Αντιγόνης 60, Αθήνα

Τηλ.: 210-5156820, Fax: 210-5156811

© Copyright: ΙΝΕ ΓΣΕΕ

ISSN: 2585-3902

ISBN: 978-960-9571-94-4

Η παρούσα έρευνα χρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση & Διά Βίου Μάθηση» 2014-2020.

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγικό σημείωμα	7
2. Βασικές εργατικές κινητοποιήσεις στην Ελλάδα κατά το 2017	9
3. Τα χαρακτηριστικά των εργατικών κινητοποιήσεων (2011-2017)	23
Βιβλιογραφία	28
Πίνακες και γραφήματα	29
4. Συνδικαλιστικές αιτιάσεις και επιστημονικές εξηγήσεις για την απομείωση της δυναμικής των εργατικών κινητοποιήσεων (2013-2015)	43
4.1 Η απομείωση της κινηματικής δυναμικής (2013-2015)	45
4.2 Χρόνιες παθογένειες του συνδικαλιστικού κινήματος	53
4.3 Συμπεράσματα	66
Βιβλιογραφία	72
5. Συνδικαλιστική δράση και ατομικές στρατηγικές στο πλαίσιο της εργασιακής ευελιξίας/επισφάλειας. Η περίπτωση του Τουρισμού-Επισιτισμού	75
5.1. Η κυριαρχία της εργασιακής ευελιξίας/επισφάλειας στο χώρο του επισιτισμού-τουρισμού	76
5.2. Παράγοντες που δυσχεραίνουν τη συνδικαλιστική δράση	78
5.3. Ο ρόλος των συνδικάτων και των εργατικών συλλογικοτήτων	83
5.4. Συμπεράσματα	85
Βιβλιογραφία	85
Παράρτημα: Πίνακας απεργιών 2017	87

1. Εισαγωγικό σημείωμα

Το Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ κατέγραψε και για το 2017 τον αριθμό των απεργιών, συνεχίζοντας το εγχείρημα που έχει ξεκινήσει από το 2011. Η καταγραφή γίνεται καθημερινά λαμβάνοντας υπόψη τον διαχωρισμό ιδιωτικού-δημόσιου-ευρύτερου δημόσιου τομέα, το συνδικάτο που κηρύσσει την απεργία, το επιμέρους πεδίο της απεργίας (επιχειρησιακό, κλαδικό, τομεακό κ.λπ.), τη μορφή κινητοποίησης (στάση εργασίας ή απεργία), τη διάρκεια της απεργίας, το περιεχόμενο των αιτημάτων που συνδέονται με τις καταγεγραμμένες απεργίες και τα αποτελέσματα (αν υπάρχουν) σε περίπτωση δικαστικής διαμάχης.

Το εγχείρημα αυτό αποσκοπεί στην εμπειρική καταγραφή και την παρακολούθηση της εξέλιξης του απεργιακού φαινομένου στην Ελλάδα, ενώ δίνει ιδιαίτερη έμφαση στα απεργιακά αιτήματα με στόχο τη διαχρονική αξιολόγησή τους. Να υπενθυμίσουμε ότι τα στοιχεία αντλούνται από την αξιοποίηση των δημοσιευμάτων του ημερήσιου και περιοδικού τύπου, σε πανελλαδικό και τοπικό επίπεδο, καθώς και των δημοσιευμάτων του ηλεκτρονικού τύπου σε συνδυασμό με συνδικαλιστικές πηγές (δελτία τύπου, ανακοινώσεις κ.λπ.). Από τα μέχρι τώρα στοιχεία φαίνεται ότι

η υποαπασχόληση, η αδήλωτη εργασία, οι χαμηλές αποδοχές και η υψηλή ανεργία εξακολουθούν να υπάρχουν ως αποτελέσματα των μνημονιακών πολιτικών που κρατούν σε στασιμότητα την ελληνική οικονομία, οξύνοντας την παραγωγική αποσύνθεση της χώρας και τελικά την απαξίωση της εργασίας. Μπροστά σε αυτή την κατάσταση παρατηρούμε ότι το εργατικό-συνδικαλιστικό κίνημα βρίσκεται σε καταφανή αδυναμία να αποκρούσει και να ακυρώσει τις αντιμεταρρυθμίσεις που έχουν επιβληθεί σε βάρος του, αναδεικνύοντας πλέον σε όλη του την έκταση το μείζον ζήτημα της περιθωριοποίησης του λαϊκού-εργατικού παράγοντα.

Έτσι, παρ' ότι τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα παρουσιάζεται ποικιλία δράσεων και κινητοποιήσεων (24ωρες και 48ωρες απεργίες, στάσεις εργασίας, συλλαλητήρια, παραστάσεις διαμαρτυρίας κ.λπ.), τις οποίες παραθέτουμε παρακάτω, εντούτοις οι εν λόγω κινητοποιήσεις είναι αμυντικού χαρακτήρα και άρα δεν επαρκούν για να αντιστρέψουν το κλίμα.

Η παρούσα έρευνα σχετικά με τις εργατικές κινητοποιήσεις και τις εξελίξεις στο εργατικό κίνημα κατά την περίοδο των Μνημονίων συγκροτείται επιπλέον από

τρεις διαφορετικές, καθόλα συμπληρωματικές, μελέτες.

Η πρώτη αποτυπώνει τη δράση του εργατικού κινήματος κατά την περίοδο 2011-2016, αναλύει τα χαρακτηριστικά της και ερμηνεύει την πορεία και τους μετασχηματισμούς της (Κεφάλαιο 3). Για τον σκοπό αυτό αξιοποιήθηκε μια εκτεταμένη βάση δεδομένων, την οποία έχουμε δημιουργήσει από το 2011 στο ΙΝΕ ΓΣΕΕ, σχετικών με τις 2.076 εργατικές κινητοποιήσεις που έχουν καταγραφεί μέχρι τώρα, οι οποίες συνελέγησαν κυρίως από τον Τύπο και αποτέλεσαν τη βάση για την ανάλυση της δυναμικής του συνδικαλιστικού κινήματος στα χρόνια των Μνημονίων. Με αυτό τον τρόπο, οποιοσδήποτε μπορεί να ανατρέξει στα στοιχεία που παραθέτουμε στις μελέτες του ΙΝΕ ΓΣΣΕ για το απεργιακό φαινόμενο στην Ελλάδα και να κάνει τις δικές του/της συσχετίσεις.

Η δεύτερη μελέτη καταγίνεται με το πολυσύνθετο ερώτημα της απομείωσης της κινηματικής δυναμικής κατά τα έτη 2013-2015 (Κεφάλαιο 4). Στο σημείο αυτό η έρευνα στρέφεται προς δύο κατευθύνσεις: αφενός προς τους αιτιώδεις μηχανισμούς που επέδρασαν αρνητικά στη δυνατότητα των εργαζομένων να διατηρήσουν τον ίδιο βαθμό αγωνιστικότητας μετά το 2012, αφετέρου προς τον εντοπισμό των χρόνιων παθογενειών που υπέσκαπταν

επί δεκαετίες τη δυνατότητα του συνδικαλιστικού κινήματος να ανταποκριθεί στο μέγεθος της μνημονιακής επίθεσης.

Η τρίτη αφορά μια μελέτη περίπτωσης στον χώρο του τουρισμού-επισιτισμού (Κεφάλαιο 5). Συγκεκριμένα, εξετάζονται λεπτομερώς οι παράγοντες που παρεμποδίζουν τη συνδικαλιστική δραστηριότητα σε έναν κλάδο που απασχολεί ολοένα και περισσότερο κόσμο, ειδικά νέους, με αποτέλεσμα στους κόλπους του να διαμορφώνεται μια νέα εργατική τάξη. Για τον σκοπό της έρευνας αυτής πραγματοποιήθηκαν 50 συνεντεύξεις με συνδικαλιστές και συνδικαλίστριες όλων των κλάδων, διαφόρων συνδικαλιστικών επιπέδων και πολιτικών παρατάξεων, ενώ αξιοποιήθηκε μια εκτεταμένη βάση δεδομένων σχετικών με τις εργατικές κινητοποιήσεις την οποία έχουμε δημιουργήσει τα τελευταία χρόνια στο ΙΝΕ ΓΣΣΕ.

Όσον αφορά τις προαναφερθείσες μελέτες, παρ' όλη τη συμπληρωματικότητά τους, παραμένουν αυτοτελείς, και γι' αυτόν τον λόγο μπορούν να διαβαστούν μεμονωμένα. Κατά συνέπεια, η καθεμιά έχει τη δική της εισαγωγή, τα δικά της συμπεράσματα και τη δική της βιβλιογραφία. Συντάκτης των εν λόγω μελετών (Κεφάλαια 3, 4, 5), είναι ο Δημήτρης Παπανικολόπουλος, Δρ. Πολιτικής Επιστήμης (Πάντειο Πανεπιστήμιο).

2. Βασικές εργατικές κινητοποιήσεις στην Ελλάδα κατά το 2017

Σε κινητοποιήσεις, από τον Οκτώβριο του 2016, βρίσκονται οι απολυμένες και απλήρωτες καθαρίστριες των λεωφορείων Αττικής, διεκδικώντας τα δεδουλευμένα τους, αλλά και την απευθείας πρόσληψή τους με σύμβαση εργασίας από τις Οδικές Συγκοινωνίες (ΟΣΥ). Αυτό εξάλλου προβλέπει και η τροπολογία που ψηφίστηκε τον Αύγουστο του 2016 (νόμος 4430/2016) και επιτρέπει στο Υπουργείο Μεταφορών και Υποδομών να προβεί σε απευθείας ατομικές συμβάσεις εργασίας, παρακάμπτοντας τους εργολάβους. Γενικά, τον τελευταίο χρόνο οι σχεδόν 100 καθαρίστριες βρίσκονται συνεχώς σε κινητοποιήσεις, καταγγέλλοντας τις ακραίες συνθήκες εργασιακής εκμετάλλευσης και εκφοβισμού από την εργοδοσία, αλλά και την αδιαφάνεια από την πλευρά του εργολάβου, που άφηγε απλήρωτες τόσο τις ίδιες όσο και τις εισφορές του προς το ΙΚΑ, ενώ εισέπραττε κανονικά την οικονομική του χορήγηση από τον ΟΣΥ. Πολλές από αυτές τις γυναίκες είναι μητέρες μονογονεϊκών οικογενειών, έχουν άνεργα μέλη στην οικογένειά τους ή είναι μετανάστριες χωρίς καμία άλλη στήριξη.¹ Τελικά,

είχαν μια πρώτη νίκη, καθώς κατάφεραν να πληρωθούν το μεγαλύτερο μέρος των δεδουλευμένων τους. Μάλιστα, η καταβολή ξεκίνησε την επομένη της διαμαρτυρίας τους στο Μέγαρο Μαξίμου, η οποία έγινε στις 2-2-2017, και τη συνάντηση που είχαν με τον υπουργό Επικρατείας Χριστόφορο Βερναρδάκη.²

Τα σωματεία εργαζομένων που συμμετέχουν στον Συντονισμό Σωματείων και Εργαζομένων στις τηλεπικοινωνίες και την τεχνολογία (Wind, Nokia, Cyta Hellas), βρίσκονται σε αγωνιστική κινητοποίηση για την υπεράσπιση των θέσεων εργασίας, τη βελτίωση των εργασιακών συνθηκών και την υπογραφή επιχειρησιακών συλλογικών συμβάσεων εργασίας. Στη βάση αυτή προγραμματίσαν κινητοποιήσεις σε κοντινές ημερομηνίες. Συγκεκριμένα, στις 31-1-2017 στάση εργασίας στη

Συντακτών, 14-15/1/2017. Επίσης, στο Τζέλα Αλιπράντη, «Καθαρίστριες ΟΣΥ. Απλήρωτες και απολυμένες», *Η Εποχή*, 15-1-2017, καθώς στο Ελένη Μήτσου, «Απολυμένες Καθαρίστριες ΟΣΥ: Λεφτά με το σταγονόμετρο, ψέματα με το τσουβάλι», *Ξεκίνημα*, 12-16/1/2017, τεύχος 444.

2. Ελένη Μήτσου - Αποστόλης Κασιμέρης, «Καθαρίστριες ΟΣΥ: Πληρώθηκε το μεγαλύτερο μέρος των δεδουλευμένων! Ο αγώνας συνεχίζεται», *Ξεκίνημα*, 9-23/2/2017, τεύχος 446, σελ. 9.

1. Για περισσότερα βλ. Αφροδίτη Τζιαντζή, «Απλήρωτες, ενωμένες και περήφανες», *Η Εφημερίδα των*

Nokia, στις 1-2-17 στάση εργασίας στη Cyta Hellas και στις 2-2-17 προκηρύχθηκε 24ωρη απεργία στη Wind.³

Συμβολική κατάληψη πραγματοποίησαν στις 3-2-2017, στο κτίριο διοίκησης του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ), στην Αγ. Κωνσταντίνου 8 (Αθήνα), οι εργαζόμενοι στα ασφαλιστικά ταμεία (ΠΟΠΟΚΠ, ΠΟΣΕ-ΙΚΑ). Στην ανακοίνωσή τους, μεταξύ άλλων, αναφέρουν την αντίθεσή τους «στην αντιασφαλιστική λογική της συρρίκνωσης και στην ταμειακή-δημοσιονομική σκοπιμότητα που αυτή υπηρετεί. [...] Εκτός όλων των άλλων στοχεύουμε στην άμεση ανάδειξη ενός σοβαρού επιμέρους ζητήματος που αποτελεί κατ' ουσίαν εμπαιγμό χιλιάδων συμπολιτών μας των οποίων η απονομή της σύνταξης καθυστερεί για μήνες ενώ σε κάποιες περιπτώσεις ξεπερνά ακόμη και την τριετία». Θεωρούν ότι η έκδοση όσο το δυνατόν περισσότερων συνταξιοδοτικών αποφάσεων συνιστά επείγουσα αναγκαιότητα και για να επιτευχθεί αυτό απαραίτητη προϋπόθεση είναι «ένας ολοκληρωμένος σχεδιασμός με βάση τις σημερινές αντικειμενικές δυνατότητες σε συνεργασία με τους καθ' ύλην αρμόδιους, δηλαδή τους εργαζόμενους. Ας ακούσουν έστω και τώρα τους συναδέλφους της "πρώτης γραμμής"».

Παράσταση διαμαρτυρίας πραγματοποιήσαν οι εργαζόμενοι του πανεπιστημιακού Γ.Ν. «Αττικόν», στις 14-2-2017, κατά της επίσκεψης του αναπληρωτή υπουργού Υγείας Παύλου Πολάκη για τα εγκαίνια της Μονάδας Αυξημένης Φροντίδας

3. Οι πληροφορίες προέρχονται από ανακοίνωση των τριών σωματείων, που κάνουν Κάλεσμα για Σύσταση Επιτροπής Αλληλεγγύης, καθώς επίσης από ανάλογο Δελτίο Τύπου.

Παίδων. Το σωματείο εργαζομένων θεώρησε προκλητική αυτή την επίσκεψη που έγινε σε ένα νοσοκομείο «των ράντζων και των εργολάβων, της τεράστιας έλλειψης προσωπικού, της υποχρηματοδότησης και της κατεστραμμένης υποδομής (από τον μαγνητικό τομογράφο μέχρι τα κολονοσκόπια), των κλειστών χειρουργικών αιθουσών και κλινών ΜΕΘ, των χιλιάδων οφειλόμενων ρεπό». Οι εργαζόμενοι αναφέρουν ότι τα εγκαίνια δεν έγιναν σε έναν χώρο που φτιάχτηκε με δημόσια δαπάνη, αλλά με δωρεά από τους εφοπλιστές, κάτι που στέλνει λάθος μήνυμα και ενισχύει την αντίληψη «ότι μόνο με την "ιδιωτική πρωτοβουλία" και όχι με το ανίκανο και τεμπέλικο δημόσιο μπορεί να λειτουργεί το σύστημα υγείας, όπως έγινε και με το νοσοκομείο Σαντορίνης!».⁴

Παράσταση διαμαρτυρίας πραγματοποιήθηκε στο Υπουργείο Υγείας, στις 16-2-2017, ενάντια στις μαζικές απολύσεις εργαζομένων που δουλεύουν μέσω εργολάβων στην καθαριότητα, τη σίτιση και τη φύλαξη των νοσοκομείων, αλλά και για τις καθυστερήσεις των αμοιβών τους. Οι εργαζόμενοι από τα νοσοκομεία «Ευαγγελισμός», «Άγιος Σάββας», «Γεννηματάς», «Αττικόν» κ.λπ. ζητούν να μην απολυθεί κανένας εργαζόμενος, να μονιμοποιηθούν όλοι, να γίνουν νέες προσλήψεις με βάση τις ανάγκες και να καταβληθούν τα δεδουλευμένα τους.⁵

Σε δύο 48ωρες απεργίες, στις 16-17/2/2017 και στις 20-21/2/2017, προ-

4. Πριν, «"Θερμή" υποδοχή στον Παύλο Πολάκη», 19-2-2017.

5. Για περισσότερα βλ. Αρχοντούλα Βαρβάκη, «Απολύσεις προ των πυλών», Πριν, 19-2-2017, σελ. 21.

έβησαν οι καθαρίστριες του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου (ΕΜΠ) ενάντια στις μειώσεις μισθών που τους επιβάλλει η εργολαβική εταιρεία ISS. Μειώσεις που ξεκινούν από τα 40 ευρώ και φτάνουν ως και τα 90 ευρώ. Στο μεταξύ, ενώ η εταιρεία, σύμφωνα με τη σύμβαση που έχει υπογράψει με το ΕΜΠ, έχει δεσμευτεί να απασχολεί 78 άτομα, αντί αυτού απασχολεί 67, με συνέπεια την εντατικοποίηση της δουλειάς τους. Οι καθαρίστριες ζητούν πλήρες ωράριο, μόνιμη δουλειά με πλήρη δικαιώματα, πρόσληψη προσωπικού και επαναφορά των κομμένων αδειών.⁶

Στάσεις εργασίας πραγματοποίησαν στις 27/28-3-2017 και στις 10-5-2017 οι εργαζόμενοι του Ελληνικού Ινστιτούτου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.), οι οποίοι παρέμεναν απλήρωτοι επτά μήνες, διεκδικώντας την εξόφληση των δεδουλευμένων τους, την προστασία των εργαζομένων από τον επαγγελματικό κίνδυνο και την αναβάθμιση του Ινστιτούτου.

Σε τετραήμερη απεργία προχώρησαν οι εργαζόμενοι στην Εθνική Ασφαλιστική (ΑΕΕΓΑ) από τις 28/3-31/3/2017 ενάντια στο ξεπούλημα της εταιρείας. Όπως ενημέρωνε ο σύλλογος εργαζομένων, όλες τις ημέρες θα υπήρχε περιφρούρηση του κτιρίου, ενώ κάθε μέρα θα συγκαλούνταν γενική συνέλευση, η οποία θα επικύρωνε την απεργία της επόμενης μέρας.⁷

6. «Καθαρίστριες ΕΜΠ: Όχι στη μείωση μισθών!», *Εργατική Αριστερά*, φύλλο 378, 22-2-2017. Επίσης, βλ. στο Τζέλα Αλιπράντη, «Μόνο οι συμβάσεις αορίστου χρόνου θα διώξουν τους εργολάβους», *Η Εποχή*, 5-3-2017.

7. Οι πληροφορίες αναφέρονται στο <http://ergasianet.gr/2017/03/27,27-3-2017>.

Τις πρώτες 2-3 εβδομάδες του Μάρτη 2017 η πολυεθνική αλυσίδα H&M επιχείρησε να αναγκάσει τους εργαζομένους να υπογράψουν νέες συμβάσεις εργασίας με πολύ χειρότερους όρους, όπως να εργάζονται με επιπλέον καθήκοντα αλλά με τον ίδιο μισθό, να έχει το δικαίωμα η εταιρεία να στέλνει τον εργαζόμενο/-η σε οποιαδήποτε κατάσταση χωρίς τη συγκατάθεσή του και χωρίς κάλυψη των εξόδων, να έχουν την υποχρέωση οι εργαζόμενοι να συμμετέχουν σε εκπαιδευτικά σεμινάρια με δικά τους έξοδα κ.λπ. Ένας μεγάλος αριθμός εργαζομένων αρνήθηκε να υπογράψει. Λόγω της δημοσιότητας που πήρε το θέμα και χάρη στη συμπαράσταση αλληλέγγυων έξω από τα καταστήματα H&M σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, η εταιρεία αναγκάστηκε να υποχωρήσει.⁸

Από τις 20-3-2017, τα μέλη του Συλλόγου Εργαζομένων και Συνταξιούχων Ιονικής Τράπεζας «Ιονική Ενότητα» ξεκίνησαν κινητοποιήσεις διαρκείας, με τη μόνιμη εγκατάστασή τους μπροστά από το κεντρικό κατάστημα της Alpha Bank, στην οδό Σταδίου 40, μέχρι την υλοποίηση των αιτημάτων τους. Σε ανακοίνωσή τους κατήγγειλαν ότι «η τράπεζα ακολουθεί παρελκυστική τακτική αναφορικά με την υλοποίηση της συμβατικής υποχρέωσης της για την κάλυψη των ελλειμμάτων του κλάδου πρόνοιας» παρά το γεγονός ότι «θα έπρεπε να είχε καταβάλει το ποσό των 21,7 εκατ. ευρώ από καταλογισμούς ασφαλιστικών εισφορών παρελθόντων ετών που είχε επιδικάσει **τελεσίδικα** σε βάρος της το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών». Στην ίδια

8. Οι πληροφορίες αναφέρονται στο <http://net.xekinima.org/,26-3-2017>.

ανακοίνωση επισημαίνουν: «Είναι η μοναδική τράπεζα που δεν αποδίδει στους εργαζόμενους τις νόμιμες αποζημιώσεις αποχώρησης, ενώ **συνολικά έχουν εκδοθεί εις βάρος της 1.500 αποφάσεις** από αγωγές συναδέλφων για καταγγελίες συμβάσεων, βλαπτικές μεταβολές, προαγωγές και αποζημιώσεις». Ήταν δε η μοναδική τράπεζα που αρνούνταν να παράσχει προσωπικό στον κλάδο κύριας σύνταξης, το ΤΑΠΙΑΤ-ΙΚΑ, με αποτέλεσμα στο ταμείο να έχουν συσσωρευτεί και να παραμένουν σε εκκρεμότητα 350 συνταξιοδοτικές αποφάσεις. Επίσης, όπως κατήγγειλαν, η τράπεζα εξακολουθούσε την πολιτική των προσλήψεων των «ημετέρων συγγενών και λοιπών φίλων» με αδιαφανείς και αναξιοκρατικές διαδικασίες, έδινε προκλητικές αμοιβές στα Golden Boys, ενώ την ίδια ώρα δεν μεριμνούσε για την ανακούφιση των ασθενέστερων κοινωνικών ομάδων από τα «κόκκινα δάνεια». Έπειτα από αυτά ο σύλλογος διεκδικούσε και απαιτούσε: α) υλοποίηση της υποχρέωσης της τράπεζας για πλήρη αποκατάσταση του Εφάπαξ, β) ικανή στελέχωση του κλάδου κύριας σύνταξης, γ) αξιόπιστη και αξιοκρατική διαχείριση του ανακεφαλαιοποιημένου με τα χρήματα του ελληνικού λαού τραπεζικού συστήματος, δ) ανακούφιση των δυσβάστακτων δανειακών βαρών των ασθενέστερων ομάδων.⁹

Στις 4-4-2017 οι εργαζόμενοι της Vodafone έκαναν 24ωρη απεργία και κινητοποίηση έξω από τα γραφεία της εταιρείας, ενώ δύο ημέρες μετά, στις 6-4-2017, πραγματοποίησαν πολύωρη αποχή από τις

εργασίες τους διαμαρτυρόμενοι ενάντια στο κύμα απολύσεων. Η Vodafone, παρ' ότι είναι η δεύτερη μεγαλύτερη εταιρεία παγκοσμίως στην κινητή τηλεφωνία και κερδοφόρα επιχείρηση, εντούτοις από το 2014 αρνείται να υπογράψει Συλλογική Σύμβαση Εργασίας. Επίσης, ενώ το 2007-2008 απασχολούσε συνολικά 2.779 εργαζομένους με σταθερές συμβάσεις εργασίας, το 2014-2015 οι εργαζόμενοι με συμβάσεις αορίστου χρόνου μειώθηκαν στους 1.413 και αυξήθηκε ο αριθμός των επινοικιαζόμενων εργαζομένων, οι οποίοι ανέρχονται σε 1.039 άτομα. Επιπρόσθετα, τις παραμονές του Πάσχα, η διοίκηση της εταιρείας κάλεσε στο Υπερσειακό Συμβούλιο (δηλ. στο Πειθαρχικό) για απολογία συνδικαλιστές και μέλη του σωματίου εργαζομένων γιατί τόλμησαν να διαμαρτυρηθούν στα κτίρια της εταιρείας ενάντια στις απολύσεις. Μάλιστα έστειλαν εξώδικο στο σωματείο, επειδή οι εργαζόμενοι περιφρόνησαν την 24ωρη απεργία τους έξω από τα κτίρια της εταιρείας.¹⁰

Στις 5-4-2017, το πρωί, η κίνηση Ενεργοί Άνεργοι, πραγματοποίησε παράσταση διαμαρτυρίας στο Υπουργείο Εργασίας με αίτημα να δοθεί έκτακτο επίδομα σε όλους τους ανέργους για τις γιορτές του Πάσχα, αλλά και τη διασφάλιση της δωρεάν μετακίνησής τους με τα μέσα μαζικής μεταφοράς αφότου γίνει η αλλαγή στα εισιτήρια. Σε συνάντηση που είχαν με εκπρόσωπο του Υπουργείου, επειδή έλειπε η υπουργός κ. Έφη Αχτσιόγλου, τους διαβεβαίωσαν ότι δεν θα υπάρξει αλλαγή στη

9. Οι πληροφορίες προέρχονται από την ανακοίνωση του εν λόγω συλλόγου, 17-3-2017.

10. Για περισσότερα βλ. *Ξεκίνημα*, «Vodafone: Πολλά κέρδη με πολλές απολύσεις και απειλές σε εργαζόμενους», 27/4-11/5/2017, τεύχος 451.

δωρεάν μετακίνηση των ανέργων με το νέο εισιτήριο, ενώ δεν μπορούσαν να τους απαντήσουν σε ό,τι αφορά το αίτημα για το έκτακτο επίδομα.

Ο Σύλλογος Συνταξιούχων της Εμπορικής Τράπεζας πραγματοποίησε, στις 5-4-2017, συγκέντρωση έξω από το κεντρικό κατάστημα της Alpha Bank στην οδό Σταδίου 40. Στο Δελτίο Τύπου επισημαίνουν: «Αιτία της συγκέντρωσης είναι η απόγνωση στην οποία βρίσκονται πολλοί συνταξιούχοι της Εμπορικής Τράπεζας που μετά τις πολλαπλές μειώσεις των συντάξεών τους, αδυνατούν να επιβιώσουν μετά την παρακράτηση και των δόσεων των δανείων από τη σύνταξή τους». Όπως καταγγέλλουν: «Η Alpha Bank... παρακράτησε τις δόσεις των δανείων, ταυτόχρονα με την πίστωση των συντάξεων, ενέργεια παράνομη σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο». Ο Σύλλογος Συνταξιούχων της Εμπορικής Τράπεζας είχε επεξεργαστεί προτάσεις για την ουσιαστική αντιμετώπιση των προβλημάτων και καλούσε τη διοίκηση της Alpha Bank σε διάλογο.¹¹

Σε καθολικό και πανελλαδικό κλείσιμο των καταστημάτων την Κυριακή 7 Μαΐου 2017 κάλεσαν τόσο η Ομοσπονδία Ιδιωτικών Υπαλλήλων (ΟΙΥΕ) όσο και η Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας (ΕΣΕΕ), αντιδρώντας στην απελευθέρωση της λειτουργίας τους που επιχειρείται με τον τετραπλασιασμό των Κυριακών που τα καταστήματα θα μπορούν να είναι ανοιχτά (από τις 8 Κυριακές που είχαν θεσμοθετηθεί το 2014 σε 32, όπως προβλέπει η νέα συμφωνία κυ-

11. Οι πληροφορίες προέρχονται από το Δελτίο Τύπου του συλλόγου, 4-4-2017.

βέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ και δανειστών). Όμως, η συμφωνία με τους δανειστές προσκρούει στην απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣΤΕ), το οποίο έχει κρίνει ότι η δουλειά την Κυριακή παραβιάζει τα συνταγματικά δικαιώματα, όπως είναι το δικαίωμα στην ανάπαυση.¹²

Σε επ' αόριστον επίσχεση εργασίας από τις 15-5-2017 προέβησαν οι εργαζόμενοι στον ΟΑΣΘ, σύμφωνα με απόφαση του ΔΣ του σωματείου τους διεκδικώντας τα δεδουλευμένα τους. Μάλιστα, ανακοινώθηκε και περιφρούρηση από τις 4 π.μ. στα αμαξοστάσια για να μην κινηθεί κανένα λεωφορείο.¹³

Σε πανελλαδική 24ωρη Γενική Απεργία προχώρησαν, στις 17-5-2017, η ΓΣΕΕ και ΑΔΕΔΥ, με συγκέντρωση στις 11 π.μ., στην πλατεία Κλαυθμώνος και πορεία στη Βουλή. Σε ανακοίνωσή της η ΓΣΕΕ κατηγορεί την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ ότι επιτίθεται στα δικαιώματα των εργαζομένων, συμφωνώντας επί της ουσίας σε ένα 4ο Μνημόνιο, αφού προηγουμένων «εφάρμοσε με θρησκευτική ευλάβεια το 3ο Μνημόνιο που υπέγραψε». Τα βασικά αιτήματα των συνδικάτων είναι τα εξής: άμεση κατάργηση του συνόλου των αντεργατικών μνημονιακών διατάξεων, κοινωνική ασφάλιση με την εγγύηση του κράτους, μέτρα για την καταπολέμηση της ανεργίας, άμεση κατάργηση της εμπλοκής της κρατικής εξουσίας στον προσδιορισμό του κατώτατου μισθού και

12. Βλ. Ιωάννα Σωτήρχου, «Τα εργατικά συμφέροντα μπροστά, καμία Κυριακή τα μαγαζιά ανοιχτά», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 8-5-2017.

13. Για περισσότερα βλ. Απόστολος Λυκεσάς, «Ένας ΟΑΣΘ πολλών ταχυτήτων», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 15-5-2017.

αποκατάσταση της διαδικασίας της ΕΓΣ-ΣΕ με άμεση επαναφορά των πυλώνων του εργατικού δικαίου, διασφάλιση του απεργιακού δικαιώματος, όχι στο άνοιγμα των καταστημάτων 32 Κυριακές το χρόνο, αποτελεσματική προστασία της πρώτης κατοικίας, επανασύσταση των φορέων εργατικής εστίας και κατοικίας, διασφάλιση από το κράτος της βιωσιμότητας και των παροχών των φορέων κοινωνικής ασφάλισης, διατήρηση του δημόσιου χαρακτήρα των επιχειρήσεων κοινής ωφέλειας κ.λπ. Οι συγκεντρώσεις είχαν μαζικό χαρακτήρα, ενώ υψηλά ποσοστά συμμετοχής σημειώθηκαν σε δήμους, τράπεζες, νοσοκομεία, αλλά και στην κοινή ωφέλεια, όπως στις συγκοινωνίες, στο ΜΕΤΡΟ, στην ΕΘΕΑ. Και αυτή η απεργία χαρακτηρίστηκε από ξεχωριστές συγκεντρώσεις. Η μία ήταν αυτή που καλούσε η ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ στην πλατεία Κλαυθμώνος, η δεύτερη ήταν του ΠΑΜΕ, στην Πλατεία Εθνικής Αντίστασης, η οποία ήταν πολύ μαζική, και η τρίτη αυτή που καλούσαν στο Μουσείο κυρίως πρωτοβάθμια σωματεία, εργατικές παρεμβάσεις και συνδικαλιστικά σχήματα από τον χώρο της ριζοσπαστικής Αριστεράς. Και οι τρεις πορείες συναντήθηκαν στο Σύνταγμα. Το απόγευμα της επομένης ημέρας της πανεργατικής-πανελλαδικής 24ωρης απεργίας, η ΓΣΕΕ και η ΑΔΕΔΥ κάλεσαν σε συλλαλητήριο στο Σύνταγμα κατά τη διάρκεια της ψήφισης από τη Βουλή των αντιλαϊκών μέτρων και του πολυνομοσχεδίου. Στο πλαίσιο του συλλαλητηρίου διοργανώθηκε συναυλία με τη λαϊκή ορχήστρα «Μίκης Θεοδωράκης».

Πανελλαδική τετραήμερη απεργία, από τις 16 μέχρι τις 19 Μαΐου 2017, κήρυξε η

Πανελλήνια Ναυτική Ομοσπονδία (ΠΝΟ). Η απεργία έφερε στην επιφάνεια ένα πολύ σοβαρό θέμα που αφορά την παραβίαση των κανονισμών εργασίας στα ωράρια των πληρωμάτων των πλοίων της ακτοπλοΐας.¹⁴

Σε απεργία προχώρησαν, στις 18-5-2017, οι συμβασιούχοι αρχαιολόγοι στο ΜΕΤΡΟ Θεσσαλονίκης. Δύο εργαζόμενες αρχαιολόγοι απολύθηκαν χωρίς αιτία και στη θέση προσελήφθησαν άλλα πρόσωπα. Ο Σύλλογος Εκτάκτων Αρχαιολόγων (ΣΕΚΑ) ζητούσε την άμεση επαναπρόσληψή τους.¹⁵

Σε κινητοποίηση προχώρησαν, στις 18-5-2017, οι συμβασιούχοι εργάτες καθαριότητας, που ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα της ΠΟΕ-ΟΤΑ για σε συγκέντρωση στην πλατεία Κλαυθμώνος, έξω από το Υπουργείο Εσωτερικών, και στη συνέχεια για πορεία στο Υπουργείο Διοικητικής Ανασυγκρότησης, όπου αντιπροσωπεία συναντήθηκε με την υπουργό Όλγα Γεροβασίλη. Η αντιπροσωπεία έθεσε το θέμα της παραμονής των συμβασιούχων στην εργασία τους απαιτώντας νομοθετική ρύθμιση που να μετατρέπει τις συβάσεις τους σε αορίστου χρόνου.¹⁶

Στις 22 και 23 Μαΐου 2017 η Πανελλήνια Ομοσπονδία Εργαζομένων στους ΟΤΑ (ΠΟΕ-ΟΤΑ) κήρυξε 48ωρη απεργία. Η πρώτη ημέρα της απεργίας έγινε ενάντια

14. Χριστίνα Παπασταθοπούλου, «Λιμάνια της... απεργίας», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 18-5-2017.

15. Απόστολος Λυκεσάς, «“Άλλοι λόγοι” να... απολυμαστέ», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 19-5-2017.

16. Βλ. Στέργιος Ζιαμπάκας, «Με άδεια χέρια έφυγαν οι εργάτες καθαριότητας», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 19-5-2017.

στην απόφαση για διετή υποχρεωτική προσχολική αγωγή, που προκάλεσε την αντίδραση των εργαζομένων στους δημοτικούς παιδικούς σταθμούς, οι οποίοι φοβόνταν ότι αυτή η εξέλιξη θα οδηγούσε σε συρρίκνωση των δομών παιδικής φροντίδας και άρα στην απόλυσή τους, ενώ η δεύτερη ημέρα της απεργίας είχε ως αιχμή τους συμβασιούχους στην καθαριότητα των δήμων και αίτημα την παραμονή τους έως τα τέλη του 2017 παρά την απόφαση του Ελεγκτικού Συνεδρίου σε βάρος τους.¹⁷

Σε 24ωρη απεργία, στις 25 Μαΐου 2017, την οποία κάλεσε η Συνέλευση Βάσης Εργαζομένων Οδηγών Δικύκλου (ΣΒΕΟΔ), προχώρησαν οι εργαζόμενοι οδηγοί δικύκλου στις ταχυμεταφορές (ντιλιβεράδες και κούριερ), ενώ συναντήθηκαν και με τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Εργασίας Ανδρέα Νεφελούδη. Οι εν λόγω εργαζόμενοι βιώνουν εργασιακό περιβάλλον απόλυτης εργοδοτικής αυθαιρεσίας. Σύμφωνα με μαρτυρίες των ίδιων, οι εργοδότες δεν πληρώνουν τις προσαυξήσεις (μετά τις 10 το βράδυ υπάρχει 25% προσαύξηση, την Κυριακή υπάρχει 75% και 100% στις αργίες), δεν πληρώνουν δώρα και επιδόματα, δεν πληρώνουν για τα μηχανάκια και τα έξοδα κίνησης. Στην απεργιακή τους κινητοποίηση κάλεσαν τους εργαζομένους να μην προχωρήσουν σε παραγγελίες παρακινώντας τους «να σκεφτούν σαν εργάτες και όχι σαν πελάτες». Η κινητο-

17. Για περισσότερα βλ. α) Ριζοσπάστης, «Εργαζόμενοι στους ΟΤΑ. Δεύτερη μέρα σήμερα της 48ωρης απεργίας», 23-5-2017, σελ. 12, και β) Ηλέκτρα Βισκαδουράκη, «Συνεχίζεται ο διάλογος για τους συμβασιούχους των ΟΤΑ», Η Αυγή, 23-5-2017, σελ. 19.

ποίηση ξεκίνησε νωρίς το πρωί με τριώρους αποκλεισμούς εταιρειών ταχυμεταφοράς, εκεί όπου η εργοδοτική πίεση και οι εκβιασμοί εξατομικεύονται,¹⁸ ενώ με μοτοπορεία που ξεκίνησε από το Πεδίο Άρεως κατέληξαν στο Υπουργείο Εργασίας. Εν τω μεταξύ, όλο το προηγούμενο διάστημα, προκειμένου να ενημερωθούν οι εργαζόμενοι του κλάδου για την απεργία, είχαν προηγηθεί εξορμήσεις του σωματείου σε μια σειρά περιοχές, μοιράστηκαν δεκάδες εφημερίδες, έγιναν αφισοκολλήσεις, μοιράστηκαν ανακοινώσεις σε πολλές εταιρείες, όπως η ACS, η Speedex, η Γενική Ταχυδρομική κ.λπ., έγιναν πολλές συζητήσεις σε χώρους εργασίας και έτσι η απεργία ήρθε ως φυσική κατάληξη της δράσης που είχε προηγηθεί. Στην ανακοίνωσή τους, μεταξύ άλλων, ανέφεραν: «Απεργούμε σήμερα, ώστε να βελτιώσουμε τις συνθήκες εργασίας μας, να πάψουμε να είμαστε αόρατοι, να δημιουργήσουμε ένα νομοθετικό πλαίσιο που να μας θωρακίζει απέναντι στις αυθαιρεσίες των εργοδοτών, να συλλογικοποιήσουμε τις αντιστάσεις μας, να ενώσουμε τον κλάδο μας και να συναντηθούμε στον δρόμο για εμάς». Οι εργαζόμενοι στις ταχυμεταφορές διεκδικούσαν: α) μέσα ατομικής προστασίας, β) ενιαία ειδικότητα με τον τίτλο «Οδηγός δικύκλου Μεταφορέας», γ) εταιρικά μηχανάκια, δ) ένταξή τους στην κατηγορία των βαρέων και ανθυγιεινών επαγγελματιών (ΒΑΕ). Από την πλευρά του Υπουργείου Εργασίας υπήρξε η δέσμευση ότι θα προωθούνταν νομοθετική ρύθμιση για την παροχή μέσων προστασίας στους δι-

18. Μαρίζα Βαφειάδου, «ΣΒΕΟΔ. Μια ξεχωριστή απεργία», Νέα Προοπτική, 3-6-2017, φύλλο 645.

ανομείς, όπως κράνη και προστατευτικά είδη μοτοσικλετιστή, ενώ το θέμα των ΒΑΕ παραπέμφθηκε σε νέα συνάντηση.¹⁹

Στις 9 και στις 12 Ιουνίου 2017, το ενοικιαζόμενο προσωπικό της Εθνικής Τράπεζας, στο κτίριο της οδού Πειραιώς 74, απέργησε με αίτημα την ένταξή του στον Κανονισμό Εργασίας και την προάσπιση των θέσεων εργασίας τους. Αφορμή στάθηκε η επικείμενη συγχώνευση διευθύνσεων, όπου οι ενοικιαζόμενοι εργαζόμενοι εκβιάστηκαν ότι πρέπει να ενταχθούν σε βάρδιες όλο το 24ωρο, αλλιώς υπήρχε ενδεχόμενο να απολυθούν. Το αίτημά τους για ένταξη στον Κανονισμό βασιζόταν στο γεγονός ότι, ενώ εργάζονταν σε καθεστώς επισφάλειας με συμβάσεις ορισμένου χρόνου, κάλυπταν πάγιες και διαρκείς ανάγκες.²⁰

Σε απεργία, στις 22-6-2017, προχώρησαν οι χιλιάδες συμβασιούχοι της καθαριότητας στους Δήμους, την οποία κάλεσε η ΠΟΕ-ΟΤΑ, διεκδικώντας τη μετατροπή των συμβάσεών τους σε αορίστου χρόνου. Η κινητοποίησή τους ξεκίνησε από τα γραφεία της ΠΟΕ-ΟΤΑ στην πλατεία Καραϊσκάκη, κατευθύνθηκε στο Υπουργείο Εργασίας και Εσωτερικών και συνέχισε στη Βουλή. Κατά τη διάρκεια των

κινητοποιήσεων υπήρξαν αρκετές εντάσεις με τις δυνάμεις καταστολής. Η ΠΟΕ-ΟΤΑ αποφάσισε τη συνέχιση των δράσεων με καταλήψεις σε αμαξοστάσια και αποκλεισμό ΧΥΤΑ σε όλη τη χώρα.²¹ Οι κινητοποιήσεις διάρκεσαν μέχρι τις 29-6-2017, σχεδόν έντεκα ημέρες. Η κυβερνητική ρύθμιση προέβλεπε αποφάσεις δημοτικών συμβουλίων για παραμονή των συμβασιούχων εργατών στις υπηρεσίες καθαριότητας, εφόσον οι δαπάνες μισθοδοσίας θα προέρχονταν από τα ανταποδοτικά τέλη των δημοτών και εφόσον πληρούνταν και η έτερη προϋπόθεση, δηλαδή η αποστολή αιτημάτων για προσλήψεις προσωπικού σε κενές οργανικές θέσεις. Στην αντίθεση περίπτωση θα περιμεναν την ολοκλήρωση των διαδικασιών σύστασης νέων οργανικών θέσεων στους δήμους και την αποστολή αιτημάτων των ΟΤΑ για μόνιμες προσλήψεις, από όπου εξαρτιόταν και το πόσες θέσεις θα προκηρύσσονταν. Η ΠΟΕ-ΟΤΑ ήταν αντίθετη στην κυβερνητική ρύθμιση, επειδή εκτιμούσε ότι έτσι θα υπήρχαν απολύσεις συμβασιούχων. Γι' αυτό θα ασκήσει πιέσεις στα δημοτικά συμβούλια να προχωρήσουν σε προσλήψεις μόνιμου προσωπικού, διασφαλίζοντας έτσι τον δημόσιο χαρακτήρα των υπηρεσιών καθαριότητας.²² Εκτιμάται ότι το 40% των εργαζομένων στους ΟΤΑ, οι οποίοι ξεπερνούν τις 100.000 πανελλαδικά απασχολούνται με

19. Για περισσότερα βλ. α) Ανακοίνωση του ΣΒΕΟΔ με τίτλο «Λίγα λόγια για το Σωματείο μας και την Απεργία», β) Ανδρέας Πετρόπουλος, «Με κράνη, συμβάσεις και ασφάλεια...», Η Αυγή, 26-5-2017, σελ. 13.

20. Οι πληροφορίες αντλήθηκαν από την ανακοίνωση της συνδικαλιστικής παράταξης Ανεξάρτητη Αριστερή Κίνηση Εργαζομένων Εθνικής Τράπεζας «Πρόταση Προοπτικής», 20-6-2017.

21. Για περισσότερα βλ. Στέργιος Ζιαμπάκας, «Κλιμακώνουν τις κινητοποιήσεις για να μη ριχτούν στα... σκουπίδια», Η Εφημερίδα των Συντακτών, 23-6-2017, σελ. 20-21.

22. Για περισσότερα βλ. Στέργιος Ζιαμπάκας, «Τα μάζεψαν», Η Εφημερίδα των Συντακτών, 30-6-2017, σελ. 19.

συμβάσεις ορισμένου χρόνου. Γι' αυτό, οι κινητοποιήσεις των εργαζομένων στους ΟΤΑ έπλητταν τον πυρήνα της μνημονιακής πολιτικής, η οποία στόχευε στην κυριαρχία της εργασιακής ανασφάλειας και έτσι ο αγώνας τους αποκτούσε κρίσιμη σημασία, επειδή αφορούσε πολύ ευρύτερα στρώματα εργαζομένων, οι οποίοι δούλευαν με συμβάσεις ορισμένου χρόνου.²³ Επίσης, ήταν η πρώτη φορά, εδώ και πολύ καιρό, που ένα από τα πιο επισφαλή τμήματα της εργατικής τάξης κινητοποιήθηκε με τόση μεγάλη μαζικότητα.

Μετά από 19 ημέρες απεργία, από τις αρχές Ιουνίου του 2017, οι εργάτες της βιομηχανίας πλαστικών Κ. Γεωργίου ΑΕ, στον Αυλώνα Αττικής, κυρίως πακιστανικής καταγωγής, επέστρεψαν στις εργασίες τους. Τα βασικά αίτημα ήταν η ανάκληση των απολύσεων, η βελτίωση των συνθηκών εργασίας και υγιεινής και η πληρωμή των υπερωριών. Ένα σημαντικό γεγονός, που προέκυψε από αυτή την κινητοποίηση, είναι ότι δημιουργήθηκε σωματείο, στο οποίο εγγράφηκε η πλειονότητα των εργαζομένων.²⁴

Στις 20-7-2017 η Πανελλήνια Ομοσπονδία Εργατών Επισιτισμού και Υπαλλήλων Τουριστικών Επαγγελματιών (ΠΟΕΕΥ-ΤΕ) προκήρυξε 24ωρη απεργία και συγκέντρωση στην πλατεία Κλαυθμώνος. Όπως επισημαίνει το Δελτίο Τύπου της Ομοσπονδίας (18-7-2017), η προκήρυξη της απεργίας γίνεται «...διαπιστώνοντας ότι η συνεχής μεγέθυνση και τα ρεκόρ επι-

23. Βλ. Γιώργος Παυλόπουλος, «Δρόμο ανατροπής ανοίγουν οι εργαζόμενοι στους ΟΤΑ», *Πριν*, 25-6-2017.

24. *Πριν*, «Πλαστικά Κ. Γεωργίου ΑΕ. Οι μετανάστες εργάτες νίκησαν», 25-6-2018.

σκεψιμότητας και εσόδων, σε ένα κλάδο όπως ο Επισιτισμός Τουρισμός δεν έχουν τον παραμικρό αντίκτυπο στις εργασιακές σχέσεις, αφού η εργοδοτική ασυδοσία έχει επιφέρει απορρύθμιση και χειραγώγηση των εργασιακών σχέσεων, με την επιβολή ενός νέου εργασιακού μοντέλου χαμηλού εργασιακού κόστους, σε συνδυασμό με ευελιξία και περιορισμένα εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα». Καταγγέλλει την κυβέρνηση ότι δεν τήρησε τις υποσχέσεις της σχετικά με την αποκατάσταση των εργασιακών δικαιωμάτων, κατηγορώντας την ταυτόχρονα για το «αυθαίρετο νέο κούρεμα στο εφάπαξ και την αρπαγή των εισφορών, των αποθεμάτων και της περιουσίας του Ταμείου Πρόνοιας Ξενοδοχοϋπαλλήλων». Πιο ειδικά, τα αιτήματα της απεργίας είναι μόνιμη και σταθερή δουλειά για όλους, αυξήσεις στους μισθούς σύμφωνα με τις ανάγκες, κατάργηση όλων των ελαστικών μορφών εργασίας, κλείσιμο των εταιρειών ενοικίασης εργασίας και υποχρεωτικές συλλογικές συμβάσεις εργασίας για κάθε ξενοδοχείο και κάθε επισιτιστικό κατάστημα. Στην Αθήνα, σε συγκέντρωση επίσης κάλεσε και το Συνδικάτο Επισιτισμού-Τουρισμού Νομού Αττικής, του οποίου η συγκέντρωση έξω από το Υπουργείο Εργασίας και κατόπιν η πορεία που κατέληξε στην Διονυσίου Αρεοπαγίτου, ήταν μαζική.²⁵

Από τις 2-10-2017, οι τεχνικοί του πιεστηρίου της εφημερίδας «Μακεδονία» προχώρησαν σε επίσκεψη εργασίας, ενώ σε εργασιακή συνέλευση αποφασίστηκε, από τις 4-10-2017, να κάνουν επίσκεψη

25. Κ. Νασόπουλος, «Αγωνιστική απάντηση σε τουρισμό και εμπόριο», *Πριν*, 23-7-2017.

εργασίας όλοι οι εργαζόμενοι της εφημερίδας, διεκδικώντας τα δεδουλευμένα τους, αφού ήταν απλήρωτοι επί 15 μήνες. Η εν λόγω εφημερίδα εκδόθηκε για πρώτη φορά στις 10-7-1911.²⁶

Για δέκα σχεδόν μήνες το σωματείο εργαζομένων της χημικής βιομηχανίας ΣΚΟΤ, με έδρα την Μάνδρα Αττικής, έδωσε μάχη ενάντια στο μέτρο της εκ περιτροπής εργασίας (3 ημέρες εργασία το μήνα), που είχε επιβάλει μονομερώς από τις 15-12-2016 η εταιρεία. Στις 6-10-17 εκδικάστηκε στο Πρωτοδικείο Αθηνών η αγωγή του σωματείου για να κηρυχτεί παράνομο και καταχρηστικό αυτό το μέτρο και η απόφασή του δικαίωσε τους εργαζομένους. Το σωματείο από την ίδρυσή του, το 2012, είχε κερδίσει την τήρηση κανόνων υγιεινής και ασφάλειας, καλύτερη συλλογική σύμβαση εργασίας, και γενικά καλύτερες συνθήκες εργασίας. Γι' αυτό, εξάλλου το πολεμούσε η εταιρεία. Το δεκάμηνο διάστημα μέχρι την εκδίκαση από το Πρωτοδικείο έκαναν πολλές κινητοποιήσεις, οργάνωσαν μεγάλη διαδήλωση στην Ελευσίνα και στηρίχτηκαν από δεκάδες σωματεία και συλλογικότητες, γι' αυτό άλλωστε και άντεξαν.²⁷

1ο Workers Fest!

Το Σάββατο 21-10-2017 πραγματοποιήθηκε το 1ο Worker's Festival με τη συμμετοχή Σωματείων από τον «Συντονισμό

26. Ν. Φωτόπουλου, «Το κύκνειο άσμα της εφημερίδας "Μακεδονία"», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 5-10-2017.

27. Νίκος Ξηρουδάκης, «ΣΚΟΤ: Ξανά όλοι στη δουλειά μέχρι νεωτέρας», *Πριν*, 8-10-2017.

Σωματείων και Εργαζομένων στις Τηλεπικοινωνίες και την Τεχνολογία» (Σωματείο Εργαζομένων Nokia Ελλάδος, Σωματείο Εργαζομένων CYTA Hellas, Σωματείο Εργαζομένων στην εταιρεία Πλαίσιο, Σωματείο Μισθωτών Τεχνικών, Πανελλήνιο Σωματείο Εργαζομένων Wind). Το Φεστιβάλ πραγματοποιήθηκε στον πολυχώρο του Συνεδριακού Κέντρου της Νέας Ιωνίας. Όπως επισημαίνουν τα σωματεία στην ανακοίνωσή τους: «ο Συντονισμός Σωματείων και Εργαζομένων στις Τηλεπικοινωνίες και την Τεχνολογία αποτελεί έναν κοινό χώρο συζήτησης, ανταλλαγής εμπειριών και δράσης όλων των εργαζόμενων του κλάδου, αλλά ακόμα περισσότερο χώρο συντονισμού και διεκδικήσεων από κοινού για τα σωματεία μας, όπου αυτό είναι δυνατόν, καθώς και αλληλεγγύης, που προσπαθεί και θα προσπαθεί να κατοχυρώσει τη δημοκρατική και οριζόντια λήψη αποφάσεων και προτάσεων για κοινές δράσεις και διεκδικήσεις, μακριά από την ιεραρχία του γραφειοκρατικού συνδικαλιστικού κινήματος, χωρίς ηγεμονισμούς και σεβόμενο πάντα την αυτοτέλεια και αυτοδιάθεση των σωματείων και των εργαζομένων που εμπλέκονται σε αυτά. [...] Είναι προϊόν της αλληλεγγύης που αναπτύχθηκε ανάμεσα σε αυτά τα σωματεία και εργαζομένους όλα αυτά τα χρόνια μέσα από τους αγώνες ενάντια σε απολύσεις, για την υπογραφή συλλογικών συμβάσεων, την οργάνωση και συμμετοχή των "επικοινωνιαζόμενων" σε σωματεία και την υπεράσπιση των δικαιωμάτων τους, την υπεράσπιση διώξεων σε εργαζόμενους που αντιστέκονταν, την υπεράσπιση της Κυριακάτικης αργίας κ.α.». Να επισημάνουμε ότι για πρώτη φορά γίνεται φεστιβάλ εργαζομένων, έστω και αν αυτό

περιορίζεται σε συγκεκριμένο κλάδο. Είχε πλείστες εκδηλώσεις, όπως έκθεση φωτογραφίας με έμφαση στο προσφυγικό και την οικονομική κρίση, έκθεση κόμικς με θέμα την οικονομική κρίση, αφήγηση παραμυθιών για μικρούς και μεγάλους, μικρές συζητήσεις σχετικές με εργασιακά θέματα (π.χ. για τις Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας, την κατάργηση της Κυριακάτικης Αργίας, το νέο ασφαλιστικό), καθώς και βιντεοπροβολές, συναδελφική κουζίνα και μουσική. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των διοργανωτών από το Φεστιβάλ πέρασαν περίπου 700 άτομα. Όπως πάλι επισημαίνουν στην ανακοίνωσή τους: «*Η γιορτή αυτή των εργαζομένων έχει σαν πρώτο σκοπό της να καταφέρει να φέρει κοντά τους συναδέλφους που εργάζονται στις εταιρείες του χώρου των τηλεπικοινωνιών, της τεχνολογίας και άλλων κλάδων και να αναδείξει τη σημασία της συναδελφικότητας και της αλληλεγγύης*».²⁸

Σε 48ωρη απεργία, στις 24 και 25-10-2017, προχώρησαν οι εργαζόμενοι στον χώρο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης με αφορμή την επίθεση που δέχονταν από την κυβέρνηση και την εργοδοτική πλευρά στο ασφαλιστικό ταμείο του κλάδου (ΕΔΟΕΑΠ).²⁹

Σε 48ωρη απεργία, στις 30-31/10/2017, κάλεσε η ΟΜΕ-ΟΤΕ, με βασικά αιτήματα

28. Βλ. ανακοίνωση των σωματείων στον χώρο της τεχνολογίας που βρίσκονται σε συντονισμό, με τίτλο: «1ο Workers Fest!». Επίσης, βλ. Δημήτρης Σταμούλης, «Το 1ο Workers Festival πέτυχε και έδωσε μια άλλη διάσταση στον εργατικό πολιτισμό», *Πριν*, 29-10-2017.

29. Ριζοσπάστης, «Εργαζόμενοι στα ΜΜΕ. Κλιμακώνεται η εργοδοτική επίθεση στα εργασιακά δικαιώματα», 27-10-2017.

την υπογραφή ΣΣΕ με αυξήσεις μισθών, ενιαίο ωράριο και διασφάλιση των θέσεων εργασίας. Επίσης, την πρώτη ημέρα της απεργίας αποφασίστηκε να γίνει πορεία στο Υπουργείο Εργασίας, ενώ τη δεύτερη ημέρα συγκέντρωση στο Μέγαρο του ΟΤΕ στην Κηφισίας. Στο στόχαστρο της κριτικής της ΟΜΕ-ΟΤΕ είναι οι προκλητικές μισθολογικές και εργασιακές αντιθέσεις, σε ένα όμιλο ο οποίος απασχολεί 11.000 εργαζομένους. Και ενώ το μόνιμο προσωπικό συρρικνώνεται, εντούτοις αυξάνονται οι εργολαβικές εταιρείες και η ενοικιαζόμενη εργασία με χαμηλούς μισθούς, έχουν αυξηθεί τα εργατικά ατυχήματα κατά 200%, ενώ την ίδια στιγμή παραμένουν πολλές οι θέσεις μάνατζερ και προϊσταμένων, οι οποίοι λαμβάνουν προκλητικές αμοιβές και μπόνους σε σχέση με τους υπόλοιπους εργαζομένους, οι οποίοι έχουν υποστεί διαδοχικές μισθολογικές μειώσεις λόγω των Μνημονίων.³⁰

Μια ενδιαφέρουσα δράση πραγματοποιήσε ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων (ΣΕΑ), διαφορετική από απεργιακούς αγώνες και ανάλογες κινητοποιήσεις. Συγκεκριμένα, για έκτη συνεχή χρονιά, στο πλαίσιο μιας «Εβδομάδας Δράσης για την Προβολή του Έργου της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας», σε συνεργασία με τις υπηρεσιακές μονάδες του ΥΠΠΟΑ, διοργάνωσε σε όλη τη χώρα ποικίλες εκδηλώσεις, από 6 έως 13 Νοεμβρίου 2017, για την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης σε θέματα που συνδέονται με την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς. Όπως αναφέρει σε Δελτίο Τύπου: «...

30. Για περισσότερα βλ. Αφροδίτη Τζιαντζή, «Καταγγέλλουν και απεργούν», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 30-10-2017.

*ανάπτυξη χωρίς σεβασμό στην πολιτιστική κληρονομιά δεν μπορεί να υπάρξει, ειδικά στη χώρα μας. Η προστασία και ανάδειξη των αρχαιοτήτων και η διαφύλαξη της ιστορικής μνήμης είναι παρακαταθήκη για την πολυπόθητη και υγιή ανάπτυξη, μια ανάπτυξη για το δημόσιο συμφέρον».*³¹

Στις 10-11-2017, ημέρα συζήτησης στη Βουλή του νομοσχεδίου για το ωράριο εργασίας των νοσοκομειακών γιατρών, πραγματοποιήθηκε συγκέντρωση έξω από το Υπουργείο Υγείας και στη συνέχεια πορεία στη Βουλή. Όπως επισημαίνει η Ομοσπονδία τους (ΟΕΝΓΕ), το σχέδιο νόμου περί «ρύθμισης του ωραρίου των γιατρών» προβλέπει ανώτατο όριο 48 ωρών την εβδομάδα, αλλά δεν διακρίνεται ο πρωινός χρόνος εργασίας από τον υπερωριακό, ενώ ο υπολογισμός του 48ωρου δεν γίνεται στο διάστημα μιας εβδομάδας, αλλά είναι ο μέσος όρος εργασίας σε 4μηνη βάση. Καταργεί τον σταθερό ημερήσιο χρόνο εργασίας (6ωρο, 5ήμερο) και ελαστικοποιεί πλήρως τις εργασιακές σχέσεις, αφού προβλέπει και ατομικές συμβάσεις όταν υπάρχει ανάγκη για περισσότερη εργασία που ξεπερνά τις αρχικές 48 ώρες εβδομαδιαίως. Για τις επιπλέον ώρες εισάγεται η ρήτρα της ατομικής εξαίρεσης (opt out). Δεδομένης όμως της υποστελέχωσης των νοσοκομείων, το απόλυτο δικαίωμα της μη εφημερίας των γιατρών, όσες φορές έχει ζητηθεί να ασκηθεί, η πολιτεία παρανόμως το έχει αρνηθεί και έχει δώσει με τον δημοσιονομικό κώδικα εντολή να βρίσκεται στη θέση του ο γιατρός υποχρεώνοντάς τον σε υπερεργασία. Οι επιπλέον ώρες θα

πληρώνονται βάσει της ατομικής σύμβασης και όχι ως υπερωρίες, ενώ ο γιατρός με ατομική δήλωση θα αναλαμβάνει και τη συνολική ευθύνη στην περίπτωση ενδεχόμενου ιατρικού λάθους λόγω υπερέκπτωσης.

Ακόμα, η εφημερία ετοιμότητας (ο γιατρός είναι στο νοσοκομείο, σε αναμονή) θεωρείται χρόνος ανάπαυσης και δεν προσμετράται στον μέγιστο εβδομαδιαίο χρόνο εργασίας. Με τον τρόπο αυτόν καθιερώνεται απεριόριστος αριθμός εφημεριών ετοιμότητας για τους ειδικευμένους γιατρούς από τη στιγμή που αυτές δεν λογίζονται ως χρόνος εργασίας. Στην καλύτερη περίπτωση οι γιατροί θα εργάζονται 12 ώρες ημερησίως, ενώ θα δουν μειώσεις στις αποδοχές τους περίπου 30-40%. Επίσης, όπως επισημαίνουν, ανοίγει τον δρόμο να προσλαμβάνονται ιδιώτες γιατροί εκτός ΕΣΥ, με μπλοκάκι, για να κάνουν εφημερίες στα νοσοκομεία, ενώ καταργείται το ρεπό που λαμβάνουν οι γιατροί ύστερα από κάθε ενεργή εφημερία.³²

Σε απογευματινή συγκέντρωση στα Προπύλαια κάλεσε η Πρωτοβουλία Πρωτοβάθμιων Σωματείων, στις 9-11-2017, με βασικά αιτήματα να μην πειραχτεί το δικαίωμα στην απεργία, ενάντια στην αξιολόγηση στο δημόσιο, καμία ιδιωτικοποίηση, αυξήσεις στους μισθούς, επαναφορά των συλλογικών συμβάσεων και κατάργηση των ηλεκτρονικών πλειστηριασμών. Στη συνέχεια ακολούθησε πορεία στη Βουλή, όπου νωρίτερα

32. Οι πληροφορίες έχουν αντληθεί από το άρθρο της Ντάνι Βέργου, «Νομοσχέδιο για το ωράριο εργασίας των νοσοκομειακών γιατρών. Μέσα “ναι” έξω “όχι”», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 10-11-2017, σελ. 18.

31. ΣΕΑ, Δελτίο Τύπου, 3-11-2017.

είχε πραγματοποιήσει συλλαλητήριο το ΠΑΜΕ.³³

Σε 24ωρη απεργία προχώρησε η ΠΟΕ-ΟΤΑ, στις 22-11-2017, με δύο διαφορετικές συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας. Η πρώτη έξω από το Υπουργείο Παιδείας, στις 9 π.μ. και η δεύτερη έξω από το Υπουργείο Εσωτερικών, στις 12 μ.μ. Τα βασικά αιτήματα είναι: 1) Ανάκληση των εξαγγελιών του υπουργού Παιδείας Κ. Γαβρόγλου «για τη διετή υποχρεωτική ένταξη παιδιών ηλικίας 4-6 ετών στα νηπιαγωγεία», υποστηρίζοντας ότι οδηγεί «με μαθηματική ακρίβεια στην κατάργηση του δημόσιου, κοινωνικού και παιδαγωγικού χαρακτήρα των δημοτικών παιδικών σταθμών και στην καταστράτηγηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων Παιδαγωγών», 2) τροποποίηση του νόμου για το νέο ενιαίο μισθολόγιο του Δημοσίου, ώστε «από την 1 Ιανουαρίου 2018 με το “ξεπάγωμα” της μισθολογικής εξέλιξης οποιαδήποτε αύξηση από τη χορήγηση μισθολογικού κλιμακίου να μη συμψηφίζεται με την υπάρχουσα προσωπική διαφορά», 3) υπογραφή νέας Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας για το προσωπικό ιδιωτικού δικαίου, 4) έκδοση της προκήρυξης του διαγωνισμού για την πρόσληψη μόνιμου προσωπικού στις ανταποδοτικές υπηρεσίες των ΟΤΑ, 5) καταβολή δεδουλευμένων στους συμβασιούχους, 6) αυστηρή εφαρμογή της νομοθεσίας για την υγιεινή και την ασφάλεια στην εργασία.³⁴

33. Δημήτρης Σταμούλης, «Μαχητική εργατική διαδήλωση πρωτοβάθμιων σωματείων συμβολή στην εργατική αντεπίθεση», *Πριν*, 12-11-2017, σελ. 15.

34. Στέργιος Ζιαμπάκας, «24 απεργία την Τετάρτη από την ΠΟΕ-ΟΤΑ», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 21-11-2017.

Σε πανελλαδική 24ωρη Γενική Απεργία προχώρησαν, στις 14-12-2017, η ΓΣΕΕ και ΑΔΕΔΥ, με συγκέντρωση στις 11 π.μ., στην πλατεία Κλαυθμώνος και πορεία στη Βουλή. Σε ανακοίνωσή της η ΓΣΕΕ επισημαίνει ότι «*απέναντι στην αδιέξοδη και ανάληκτη κυβερνητική πολιτική η οποία “στραγγαλίζει” ολόκληρη την ελληνική κοινωνία ο αγώνας είναι μονόδρομος*», απαιτώντας να μην υπάρξει καμία ρύθμιση του απεργιακού δικαιώματος και σεβασμό από κράτος και την εργοδοσία της ελεύθερης συνδικαλιστικής δράσης των εργαζομένων. Τα βασικά αιτήματα των συνδικάτων είναι τα εξής: άμεση αναμόρφωση του Προϋπολογισμού του έτους 2018, σχεδιασμό τεχνολογικής και παραγωγικής ανασυγκρότησης με σεβασμό στο περιβάλλον και ρήτρες κοινωνικής προστασίας, μέτρα για την καταπολέμηση της ανεργίας, άμεση κατάργηση του συνόλου των αντεργατικών μνημονιακών διατάξεων, κοινωνική ασφάλιση με την εγγύηση του κράτους, αποτελεσματική προστασία της πρώτης κατοικίας-ρητή απαγόρευση πλειστηριασμού της κ.λπ. Οι συγκεντρώσεις είχαν μαζικό χαρακτήρα, με περιορισμένη συμμετοχή στον ιδιωτικό τομέα. Εντούτοις, και αυτή η απεργία χαρακτηρίστηκε από τρεις ξεχωριστές συγκεντρώσεις. Η πρώτη ήταν αυτή που καλούσε η ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, η δεύτερη ήταν του ΠΑΜΕ στην Ομόνοια και η τρίτη έγινε στο Μουσείο, την οποία καλούσαν κυρίως πρωτοβάθμια σωματεία, εργατικές παρεμβάσεις και συνδικαλιστικά σχήματα που πρόσκεινται στον χώρο της ριζοσπαστικής Αριστεράς.

3. Τα χαρακτηριστικά των εργατικών κινητοποιήσεων (2011-2017)

Όπως έχει σωστά ειπωθεί, τα συνδικάτα ήταν οι «βασικοί μάντες» των κινητοποιήσεων ενάντια στη λιτότητα (Rudig and Karyotis, 2013), καθώς και η «μονάδα εσωτερικής διακυβέρνησης» (Kanellorou et al., 2017) της αντιμνημονιακής εκστρατείας, αφού χωρίς την προκήρυξη γενικής απεργίας ήταν δύσκολο να οργανωθούν μεγάλα γεγονότα διαμαρτυρίας.

Πράγματι, σχεδόν όλες οι γενικές απεργίες, ειδικά της περιόδου 2010-2012, εξελίχθηκαν σε «μεγάλα γεγονότα διαμαρτυρίας» με δεκάδες χιλιάδες διαδηλωτές στο κέντρο της Αθήνας και παράλληλα συμβάντα διαμαρτυρίας σε δεκάδες ελληνικές πόλεις (Diani and Kousis, 2014).

Όπως έχουμε επισημάνει σε προηγούμενα κείμενα (Παπανικολόπουλος, 2015, 2016), η δράση του συνδικαλιστικού κινήματος κατά την περίοδο 2010-2015 μπορεί να χωριστεί σε δύο υποπεριόδους: 2010-2012 και 2013-2015. Όπως φαίνεται από τον Πίνακα 1 και το Γράφημα 1, οι εργατικές κινητοποιήσεις κλιμακώθηκαν κατά τα έτη 2011 και 2012, ενώ από το έτος 2013 ξεκίνησε μια σταδιακή υποχώρηση. Η πρώτη περίοδος χαρακτηρίστηκε από την έντονη απεργιακή δραστηριότητα και τη χρήση συγκρουσιακών μορφών δράσης (βίαιες διαδηλώσεις, καταλήψεις,

περιφρουρήσεις εργοστασίων), ενώ η δεύτερη από την υποχώρηση των απεργιακών κινητοποιήσεων (ιδιαίτερα των κοστοβόρων πολυήμερων απεργιών) και την αντικατάστασή τους από μη απεργιακού τύπου λιγότερο κοστοβόρες μορφές δράσης, όπως φαίνεται από την μεγάλη αύξηση των συγκεντρώσεων, των παραστάσεων διαμαρτυρίας και των κατά βάση μη βίαιων διαδηλώσεων (Γράφημα 3, Πίνακας 3).

Το ποσοστό επιλογής της απεργίας ως μέσο πάλης έφτασε το 56% στα χρόνια της κινηματικής έξαρσης (2011-2012), ενώ έπεσε στο 43% στα δύο επόμενα χρόνια. Μάλιστα, το 2015 η απεργιακή δράση βρέθηκε στην πιο χαμηλή τιμή της στα χρόνια της (αντι)μνημονιακής περιόδου (37,8%). Όμως, η πτώση της απεργιακής δραστηριότητας το 2015 δεν συνδυάστηκε με την εν μέρει αναπλήρωσή της από την άνοδο των μη απεργιακών κινητοποιήσεων, καθώς, παρ' όλη την αύξηση των παραστάσεων διαμαρτυρίας, μειώθηκαν τόσο οι συγκεντρώσεις όσο και οι πορείες. Δεν κατέστη με λίγα λόγια δυνατό να ακολουθηθεί η στρατηγική της αντικατάστασης της γενικότερης απεργιακής δραστηριότητας (απεργία, επίσχεση εργασίας, στάση εργασίας) με μη απεργιακή

δραστηριότητα (συγκέντρωση, πορεία, παράσταση διαμαρτυρίας) που είχε υιοθετηθεί από το 2013 κυρίως στον δημόσιο τομέα και λιγότερο στον ιδιωτικό και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα (Διάγραμμα 7, Πίνακας 7).

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα το ποσοστό των κινητοποιήσεων, που δεν κρατούν παρά λίγες ώρες, να συνεχίσει να αυξάνεται το 2015 για 4η συνεχόμενη χρονιά (Διάγραμμα 2, Πίνακας 2) και πλέον να αφορά περί το 55% των περιπτώσεων. Στον δημόσιο τομέα (Διάγραμμα 4, Πίνακας 4), κινητοποιήσεις λίγων ωρών σημειώθηκαν σε ποσοστό πάνω από 40% την περίοδο της έξαρσης (2010-2012), ενώ την περίοδο της ύφεσης (2013-2015) ξεπέρασαν το 60%. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τον ιδιωτικό τομέα (Διάγραμμα 6, Πίνακας 6) ήταν λιγότερο από 30% για την πρώτη περίοδο και μεταξύ 40% και 50% για τη δεύτερη. Οι κινητοποιήσεις που ξεπερνούσαν τις 24 ώρες έπεσαν, όσον αφορά τον δημόσιο τομέα, από το 30% στο 15%, μεταξύ των δύο περιόδων, και από το 30-40% σε λιγότερο από 20% στον ιδιωτικό. Στον ευρύτερο δημόσιο τομέα (Διάγραμμα 5, Πίνακας 5) η εξέλιξη ήταν παρόμοια, αν και πιο ακανόνιστη.

Το 2016, ωστόσο, φαίνεται να σημειώνεται μια αξιοσημείωτη ανάκαμψη του εργατικού κινήματος, καθώς λαμβάνουν χώρα 359 συμβάντα διαμαρτυρίας έναντι 256 του προηγούμενου έτους (Γράφημα 1, Πίνακας 1). Πρόκειται για αύξηση 38% (27% στον δημόσιο τομέα, 127% στον ευρύτερο δημόσιο τομέα και 40% στον ιδιωτικό τομέα). Αν ρίξουμε όμως μια ματιά στα ποιοτικά στοιχεία, θα προσέξουμε ότι

η αύξηση αυτή αφορά τις μη απεργιακού τύπου κινητοποιήσεις (Γράφημα 2, Πίνακας 2) που κρατούν λίγες ώρες (Γράφημα 3, Πίνακας 3). Πρόκειται για άμαζες κινητοποιήσεις, κατά κύριο λόγο συγκεντρώσεις και δευτερευόντως παραστάσεις διαμαρτυρίας, πορείες και στάσεις εργασίας, οι οποίες σχετίζονται βασικά με τις αντιδράσεις ενάντια στον ασφαλιστικό νόμο Κατρούγκαλου.

Όσον αφορά τώρα τα αιτήματα των κινητοποιήσεων (Γράφημα 10, Πίνακας 10), αυτά βρίσκονται σε απόλυτη συστοιχία με τις εφαρμοζόμενες μνημονιακές πολιτικές και τη στάση των εργοδοτών, όπως αυτή διαμορφώνεται στη διάρκεια των μνημονιακών χρόνων. Τα αιτήματα είναι στη συντριπτική τους πλειονότητα αμυντικού χαρακτήρα. Πρόκειται δηλαδή για «αμυντικές κινητοποιήσεις», όπως προσφυώς χαρακτήρισε τις κινητοποιήσεις ενάντια στη λιτότητα ο Paul Almeida (2007). Η εξασφάλιση της εργασίας και του μισθού αποδεικνύεται το κύριο μέλημα των εργαζομένων. Οι περικοπές μισθών και επιδομάτων, η καταβολή δεδουλευμένων, οι απολύσεις και επαναπροσλήψεις, οι ιδιωτικοποιήσεις-αναδιαρθρώσεις-μετατάξεις-επαναλειτουργία επιχειρήσεων, καθώς και ζητήματα που άπτονται της υπογραφής ή της εφαρμογής της συλλογικής σύμβασης, βρίσκονται στην κορυφή της εργατικής αιτηματολογίας. Κάποια αιτήματα εμφανίζονται πιο συχνά κατά τα πρώτα μνημονιακά χρόνια, μιας και τότε έμελλε να εφαρμοστούν τα σχετικά μέτρα (περικοπές μισθών, και επιδομάτων, ιδιωτικοποιήσεις, αναδιαρθρώσεις, μετατάξεις, επαναλειτουργία επιχειρήσεων, συμβάσεις εργασίας, εκ περιτροπής εργα-

σία, μερική απασχόληση κ.ά.). Μάλιστα, κάποια εντοπίζονται αποκλειστικά στην περίοδο της διακυβέρνησης Παπανδρέου (εργασιακή εφεδρεία), ενώ άλλα αποκλειστικά στην περίοδο διακυβέρνησης Σαμαρά (διαθεσιμότητες, αξιολόγηση). Άλλα πάλι είναι περισσότερο διαχρονικά αιτήματα (καταβολή δεδουλευμένων, απολύσεις και επαναπροσλήψεις, εργασιακές σχέσεις, κυριακάτικη αργία, ασφάλεια, εργασιακά δικαιώματα, περικοπές κονδυλίων και κοινωνικού κράτους ή μείωση προσωπικού). Οι επιστρατεύσεις αυξήθηκαν επί διακυβέρνησης Σαμαρά, ενώ οι διώξεις συνδικαλιστών αποτελούν μέρος του μνημονιακού εργασιακού τοπίου. Τα ασφαλιστικά ζητήματα, πάντοτε σημαντικά για τους εργαζομένους, απέκτησαν κεντρικό ρόλο μόνο στις αρχές του 2016, οπότε αν ψηφιζόταν ο νόμος Κατρούγκαλου. Αντιθέτως, τα φορολογικά ζητήματα ποτέ δεν απέκτησαν κεντρικότητα παρά τα όσα λέγονται και παρά τη φιλολογία περί «φοροφυγάδων». Τέλος, “επιθετικά” αιτήματα, όπως αναβάθμιση ή ενίσχυση υπηρεσιών, αύξηση προσλήψεων, κονδυλίων ή μισθών έμειναν καθόλη τη μνημονιακή περίοδο μειοψηφικά.

Βέβαια, υπάρχουν διαφορές μεταξύ των τομέων της οικονομίας όσον αφορά στα αιτήματα. Στο δημόσιο, όπου επικρατεί η μονιμότητα και ο μισθός είναι εξασφαλισμένος, ο κίνδυνος της εφεδρείας, της διαθεσιμότητας ή της μετάταξης προβάλλει ως ο βασικός τροφодότης της δημοσιούπαλληλικής αιτηματολογίας (Πίνακας 11). Ο κανόνας, όμως, έχει πολλές εξαιρέσεις, με αποτέλεσμα η καταβολή των δεδουλευμένων και η εναντίωση σε απολύσεις να αφορά σημαντικό ποσοστό των συνολι-

κών αιτημάτων. Στο ευρύτερο δημόσιο ο πλέον βασικός κίνδυνος για τους εργαζομένους δεν είναι άλλος από τις ιδιωτικοποιήσεις, τις αναδιαρθρώσεις ή το κλείσιμο οργανισμών (Πίνακας 12). Αντιθέτως, στον ιδιωτικό τομέα, όπου δεν υπάρχει εργασιακή μονιμότητα και ο μισθός δεν μπαίνει στην ώρα του, τα αιτήματα αφορούν την καταβολή των δεδουλευμένων, την προστασία από τις απολύσεις, την τήρηση των συμβάσεων, τις κακές συνθήκες εργασίας κ.λπ. (Πίνακας 13).

Το 2017 φαίνεται να σηματοδοτεί μια αλλαγή. Τα αιτήματα για προσλήψεις σε έναν χρόνο σχεδόν διπλασιάστηκαν (από 15 σε 28), για αναβάθμιση/ενίσχυση υπηρεσιών ή εξασφάλιση του δημόσιου χαρακτήρα τους σχεδόν τριπλασιάστηκαν (από 7 σε 20), ενώ για αυξήσεις μισθών πενταπλασιάστηκαν (από 5 σε 25). Από την άλλη, τα αιτήματα για καλύτερες εργασιακές σχέσεις και δικαιώματα εκτοξεύθηκαν από 29 σε 70. Το ίδιο συνέβη και με τα αιτήματα για σεβασμό ή υπογραφή συλλογικών συμβάσεων (από 30 σε 118). Αν και οι τάσεις αυτές είναι κοινές σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, η πρώτη ομάδα “επιθετικών” αιτημάτων φαίνεται να είναι πιο προσφιλής στον δημόσιο τομέα, ενώ η δεύτερη στον ιδιωτικό. Και στις δύο περιπτώσεις πάντως, η για πρώτη φορά κατά τη μνημονιακή περίοδο ένταξη των “επιθετικών” αιτημάτων στον πυρήνα της αιτηματολογίας των εργατικών κινητοποιήσεων μαρτυρά την κοινή πεποίθηση των εργαζομένων ότι για πρώτη φορά έπειτα από πολλά χρόνια οι δυνατότητες του εργοδότη μπορούν να τροφодοτήσουν κάποιες από τις ανάγκες του εργαζόμενου. Πρόκειται για τον εντοπισμό ενός

είδους πολιτικής ευκαιρίας εκ μέρους των εργαζομένων, που έρχεται να συμπληρώσει μια λίστα εμπεδωμένων οικονομικών απειλών. Αυτό προκύπτει ειδικότερα από την ενίσχυση του διεκδικητισμού στον δημόσιο τομέα, που είναι και ο μόνος τομέας που ενισχύει τη δράση του (143 συμβά-ντα διαμαρτυρίας έναντι 126 το 2016). Η συνολική δραστηριότητα του εργατικού κινήματος παραμένει στα ίδια επίπεδα με το 2016, επιβεβαιώνοντας έτσι τη μερική ανάκαμψή του σε σχέση με την καθοδική πορεία που είχε διαγράψει από το 2013 ως το 2015. Για πρώτη φορά από την αρχή της περιόδου οι 24ωρες και 48ωρες δράσεις, που είχαν καταγράψει τις χαμηλότερες τιμές τους το 2016, αυξάνονται, ενώ αυξάνονται για πρώτη φορά ξανά και οι απεργίες, οι οποίες δεν έπαψαν να μειώνονται μετά το 2012. Πρόκειται, ωστό-σο, για μια ανάκαμψη που εξακολουθεί να συνδέεται με τη χρήση μη κοστοβόρου ρεπερτορίου δράσης (κυρίως συγκεντρώ-σεις), ενώ δεν συνδυάζεται με ενίσχυση της μαζικότητας των δράσεων. Ενδεικτι-κή αυτής της συνθήκης είναι και η μείωση των διαδηλώσεων στη χαμηλότερη τιμή της εξεταζόμενης περιόδου (από 17 σε 7). Φυσικά, κατά τη διάρκεια των μνημονι-ακών χρόνων δεν κινητοποιήθηκαν ούτε όλοι οι κλάδοι ταυτόχρονα ούτε όλοι οι κλάδοι εξίσου. Η απειλή φαίνεται πως ήταν η βασική κινητήρια δύναμη των κι-νητοποιήσεων, γι' αυτό και κάποιοι κλά-δοι κινητοποιούνταν ή κινητοποιούνταν περισσότερο ακριβώς όταν εγείρονταν κλαδικά ζητήματα. Για παράδειγμα, αν και οι εργαζόμενοι στη ΔΕΗ και στα λιμάνια είχαν γενικά μια υποτονική δραστηρι-ότητα μέχρι το 2014, μόλις ανακοινώθη-

κε το πρόγραμμα των ιδιωτικοποιήσεων που τους αφορούσε, σημειώθηκε άνοδος των κινητοποιήσεων στους αντίστοιχους κλάδους. Οι πρωταθλητές των κινητοποιήσεων ήταν όμως άλλοι. Μιλάμε για τους εργαζομένους στα Μέσα Μαζικής Ενημέ-ρωσης (ΜΜΕ), όσον αφορά τον ιδιωτικό τομέα και για τους εργαζομένους στον τομέα της Υγείας όσον αφορά τον δημό-σιο. Οι μεν πλήττονταν θανάσιμα από την πτώση της διαφημιστικής δαπάνης και της αδυναμίας των ιδιοκτητών των ΜΜΕ να συνάψουν νέα δάνεια με τις τράπεζες, με αποτέλεσμα να απολυθούν αθροιστι-κά οι μισοί εργαζόμενοι στα ΜΜΕ μέσα σε μια 5ετία, να μειωθεί ο μέσος μισθός επίσης κατά 50% και να επικρατήσουν οι ατομικές συμβάσεις. Οι δε πλήττονταν σημαντικά από τις μνημονιακές περικο-πές τόσο άμεσα όσο και έμμεσα, καθώς η υποχρηματοδότηση των δημόσιων μονάδων υγείας αποδιοργάνωσε το δημό-σιο σύστημα υγείας και το έφτασε στα όριά του. Τη σημασία της απειλής για την πρόκληση κινητοποιήσεων επιβεβαιώνει άλλωστε και μια πληθώρα περιπτώσεων όπου «όταν ετέθη ζήτημα ζωής ή θανά-του» οι εργαζόμενοι χωρίς σχεδόν καμία εξαίρεση κινητοποιήθηκαν να σώσουν ό,τι μπορούσαν.

Από την άλλη, υποτονική ήταν η δραστη-ριότητα σε κλάδους που δεν αντιμετώπι-σαν έντονα οικονομικά προβλήματα και όπου κατ' επέκταση οι επιχειρήσεις δεν προέβησαν σε μαζικές απολύσεις ή μεγά-λες μειώσεις μισθών. Τέτοιες περιπτώσεις είναι η βιομηχανία τροφίμων και ποτών, τα σουπερμάρκετ, ο ΟΤΕ και οι τράπεζες. Αν και μαζικοί κλάδοι με συγκεντρωμέ-νο ανθρώπινο δυναμικό, παρουσίασαν

μάλλον μικρή απεργιακή δραστηριότητα, ακριβώς γιατί οι εργαζόμενοι σε αυτούς τους κλάδους ένιωθαν πιο προστατευμένοι και λιγότερο απειλούμενοι από τους συναδέλφους τους στους περισσότερους άλλους κλάδους. Οι τραπεζικοί υπάλληλοι και οι εργαζόμενοι στον ΟΤΕ, οι οποίοι ήταν πρωταγωνιστές παλαιότερων κυμάτων διαμαρτυρίας, αυτή τη φορά δεν έπαιξαν τον ρόλο της πρωτοπορίας. Οι εργαζόμενοι στη βιομηχανία τροφίμων και ποτών εξακολούθησαν να δουλεύουν σε ανθηρές επιχειρήσεις (αν και αυτό δεν εμπόδισε την Coca-Cola να κλείσει ή να μεταφέρει κάποια από τα εργοστάσιά της, με οδυνηρό αντίκτυπο στους εργαζομένους των εν λόγω παραγωγικών μονάδων, οι οποίοι ξεκίνησαν καμπάνια για μποϊκοτάζ).

Η παραπάνω παρατήρηση είναι σημαντική, γιατί γενικά όπου η παραγωγή είναι «εργοστασιακού τύπου» τόσο οι οργανωτικοί πόροι όσο και η ταξική-συνδικαλιστική συνείδηση είναι πιο ανεπτυγμένοι. Γι' αυτό ακριβώς τον λόγο οι εργάτες σε έργα υποδομής παρουσίασαν μεγαλύτερη απεργιακή δραστηριότητα από τους εργάτες σε εργοστάσια παραγωγής προϊόντων και οι τελευταίοι με τη σειρά τους κινητοποιήθηκαν περισσότερο από τους ιδιωτικούς υπαλλήλους στον τομέα των υπηρεσιών.

Εκτός όμως από τις απειλές, τους συσσωρευμένους οργανωτικούς πόρους και την ταξική-συνδικαλιστική συνείδηση, ο πλέον καθοριστικός παράγοντας στη δυνατότητα των εργαζομένων να κινητοποιηθούν είναι η δομή των πολιτικών ευκαιριών, ήτοι η μονιμότητα και η ασφάλεια της

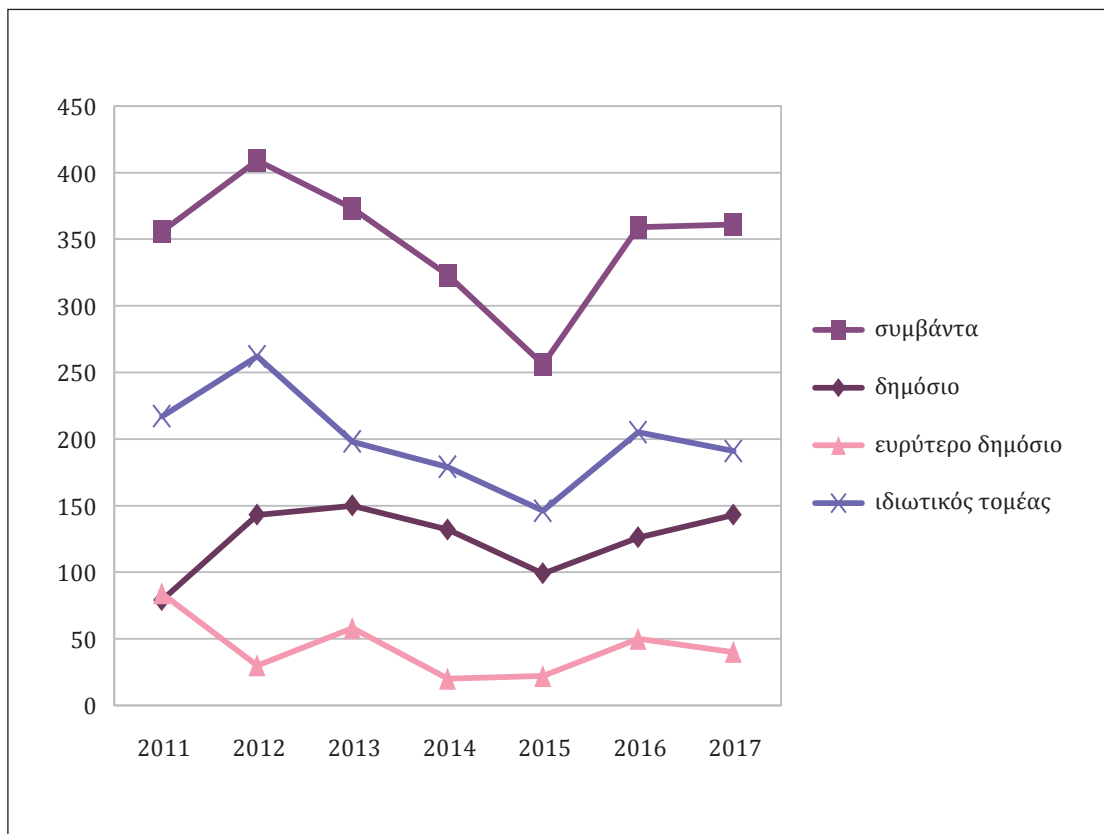
εργασίας τους. Γι' αυτό οι εργαζόμενοι στον δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα κινητοποιήθηκαν σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από τους συναδέλφους τους στον ιδιωτικό. Ειδικά, ορισμένοι κλάδοι όπου συμπίπτει η εργασιακή ασφάλεια (πολιτική ευκαιρία), τα έντονα προβλήματα (απειλή), η μαζικότητα (οργανωτικοί πόροι) και το έντονο εργατοτεχνικό στοιχείο (που προωθεί την ταξική-συνδικαλιστική συνείδηση), όπως για παράδειγμα ο χώρος των ΟΤΑ και των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς, αναδείχθηκαν σε βασικούς κινηματικούς δρώντες κατά την περίοδο της αντιμνημονιακής καμπάνιας.

Εκτός όμως από τις μεγαλύτερες απειλές και ευκαιρίες, τους συσσωρευμένους οργανωτικούς πόρους και την εργατική συνείδηση και ταυτότητα, τον καμβά των ευνοϊκών παραγόντων που έπαιξαν ρόλο στις εργατικές κινητοποιήσεις καθ' όλη την περίοδο της αντιμνημονιακής εκστρατείας συμπληρώνει η μαχητική ηγεσία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιας ηγεσίας μπορεί να θεωρηθεί η ηγεσία του συνδικάτου εργαζομένων της Χαλυβουργίας, που έφερε εις πέρας τη μεγαλύτερη απεργία από την εποχή του εργοστασιακού συνδικαλισμού των πρώτων χρόνων της Μεταπολίτευσης. Σημαντικό ρόλο έπαιξε βέβαια σε κάποιες περιπτώσεις (π.χ. ΕΡΤ και καθαρίστρες του Υπουργείου Οικονομικών) η αλληλεγγύη πολιτικών, συνδικαλιστικών και κοινωνικών φορέων, καθώς και η συμπαράσταση του απλού κόσμου.

Βιβλιογραφία

- Almeida Paul, «Defensive Mobilization: Popular Movements against Economic Adjustment Policies in Latin America», *Latin American Perspectives* 34, 2007.
- Diani Mario and Kousis Maria, «The duality of claims and events: The Greek campaign against Troika's Memoranda and austerity, 2010-2012», *Mobilization* 19 (4), 2014.
- Kanellopoulos Kostas, Kostopoulos Konstantinos, Papanikolopoulos Dimitris and Rongas Vasileios, «Competing modes of coordination in the Greek anti-austerity campaign, 2010-2012», *Social Movement Studies* 16 (1), 2017.
- Παπανικολόπουλος Δημήτρης, «Η συνδικαλιστική δυναμική 2010-15», *Ενημέρωση* (μηνιαία έκδοση του ΙΝΕ ΓΣΣΕ), τεύχος 232, 2016.
- Παπανικολόπουλος Δημήτρης, «Η δυναμική του εργατικού κινήματος: Από την παλίρροια στην άμπωτη», στο συλλογικό τόμο *Το απεργιακό φαινόμενο στην Ελλάδα. Καταγραφή των απεργιών κατά το 2014* (συντονιστής: Γ. Κουζής), έκδοση ΙΝΕ-ΓΣΣΕ, Μελέτες 45, Αθήνα 2015.
- Rudig Wolfgang and Karyotis Georgios, «Who protests in Greece? Mass opposition to austerity». *British Journal of Political Science* 44 (3), 2013.

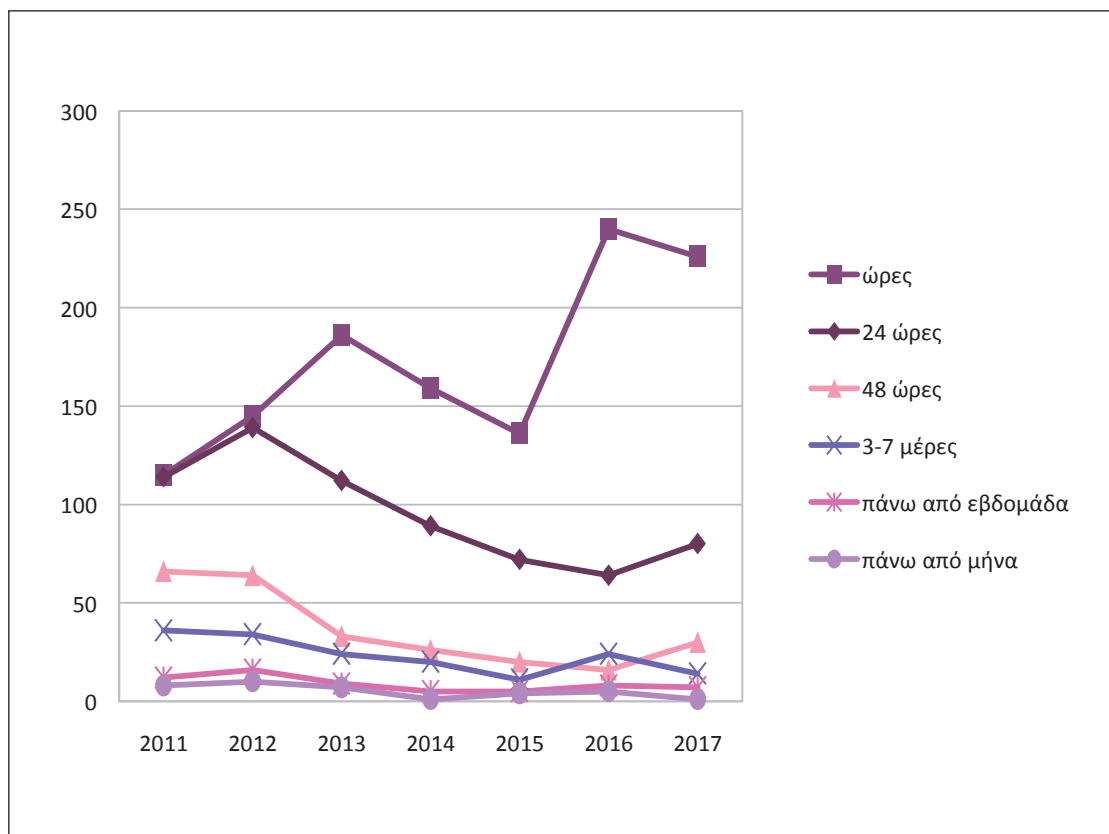
Γράφημα 1: Συμβάντα διαμαρτυρίας (2011-2017)

Πίνακας 1: Συμβάντα διαμαρτυρίας (2011-2017)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
συμβάντα	356	409	373	323	256	359	361
δημόσιο	79	143	150	132	99	126	143
ευρύτερο δημόσιο	84	30	58	20	22	50	40
ιδιωτικός τομέας	217	262	198	179	146	205	191

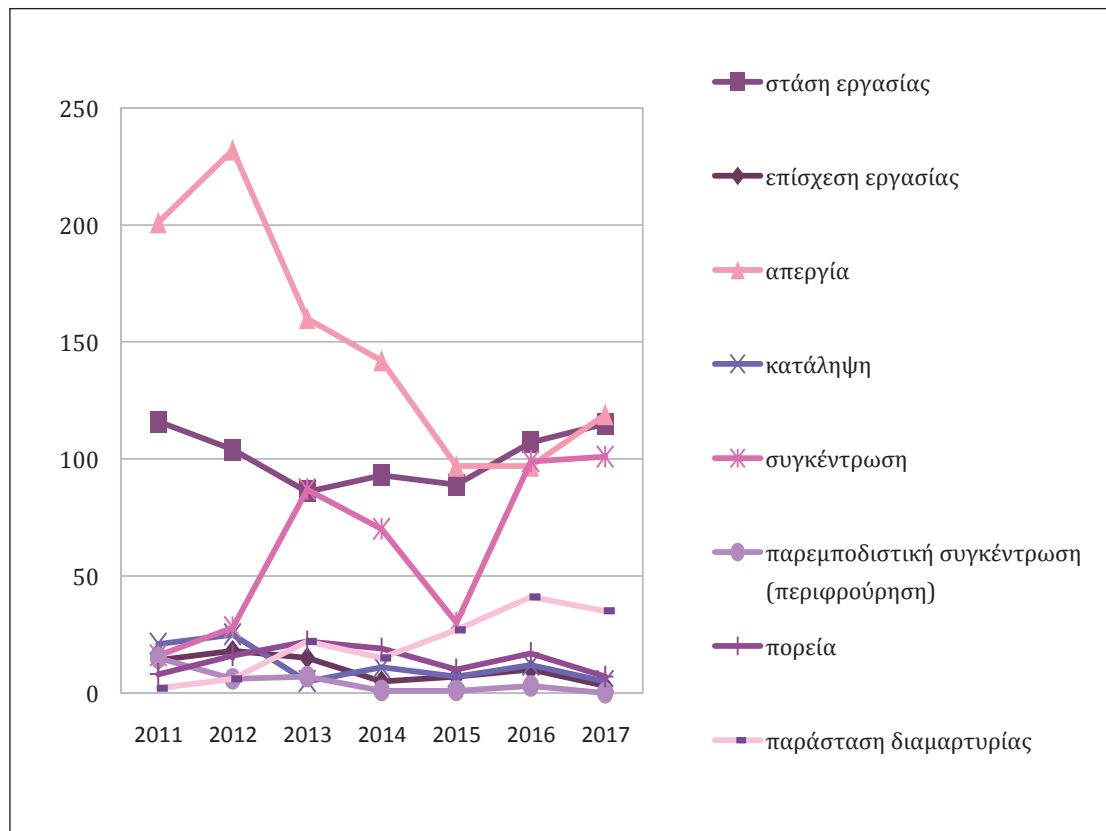
Γράφημα 2: Διάρκεια κινητοποιήσεων (2011-2017)

Πίνακας 2: Διάρκεια κινητοποιήσεων (2011-2017)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ώρες	34	62	90	80	61	100	92
24 ώρες	23	39	38	27	22	17	30
48 ώρες	11	24	9	12	7	5	8
3-7 μέρες	6	13	6	6	3	4	9
πάνω από εβδομάδα	3	4	4	1	2	0	3
πάνω από μήνα	0	1	3	0	1	0	0

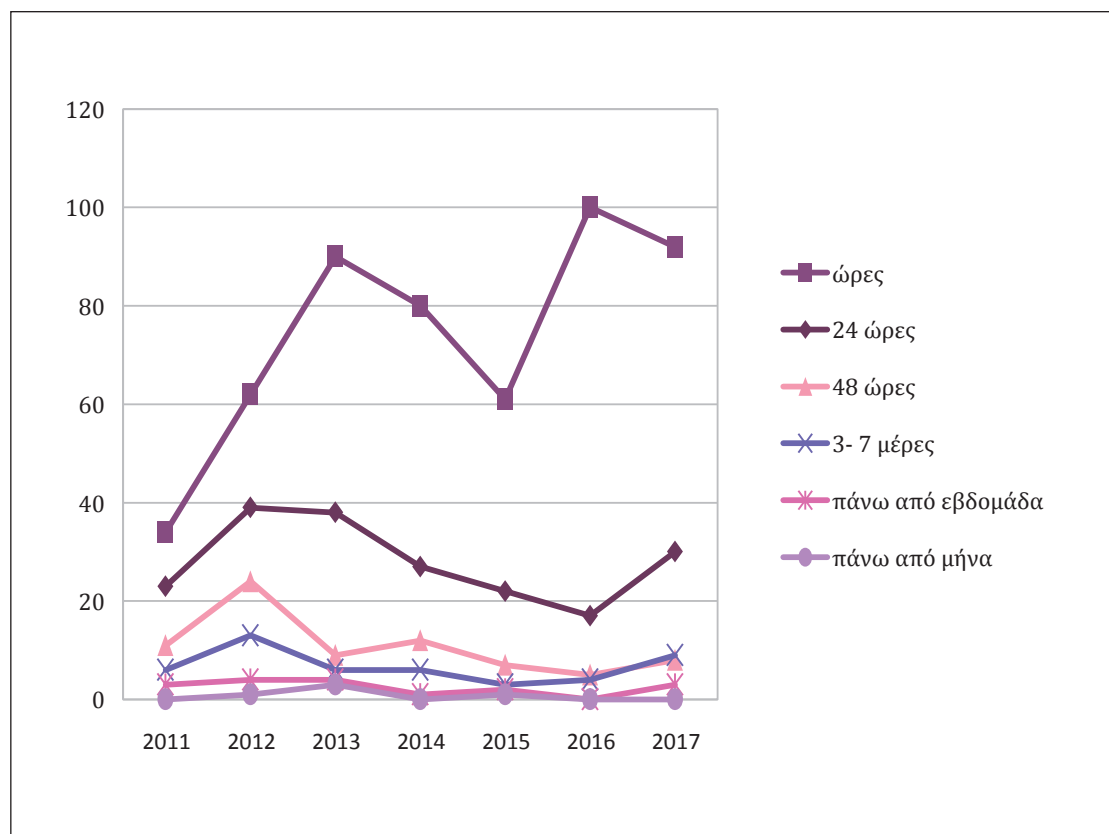
Γράφημα 3: Μορφές δράσης (2011-2017)

Πίνακας 3: Μορφές δράσης (2011-2017)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
στάση εργασίας	116	104	86	93	89	107	115
επίσχεση εργασίας	14	18	15	5	7	10	3
απεργία	201	232	160	142	97	97	119
κατάληψη	21	25	5	11	7	12	5
συγκέντρωση	16	28	87	70	30	99	101
παρεμποδιστική συγκέντρωση (περιφρούρηση)	15	6	7	1	1	3	0
πορεία	8	16	22	19	10	17	7
παράσταση διαμαρτυρίας	2	6	22	15	27	41	35

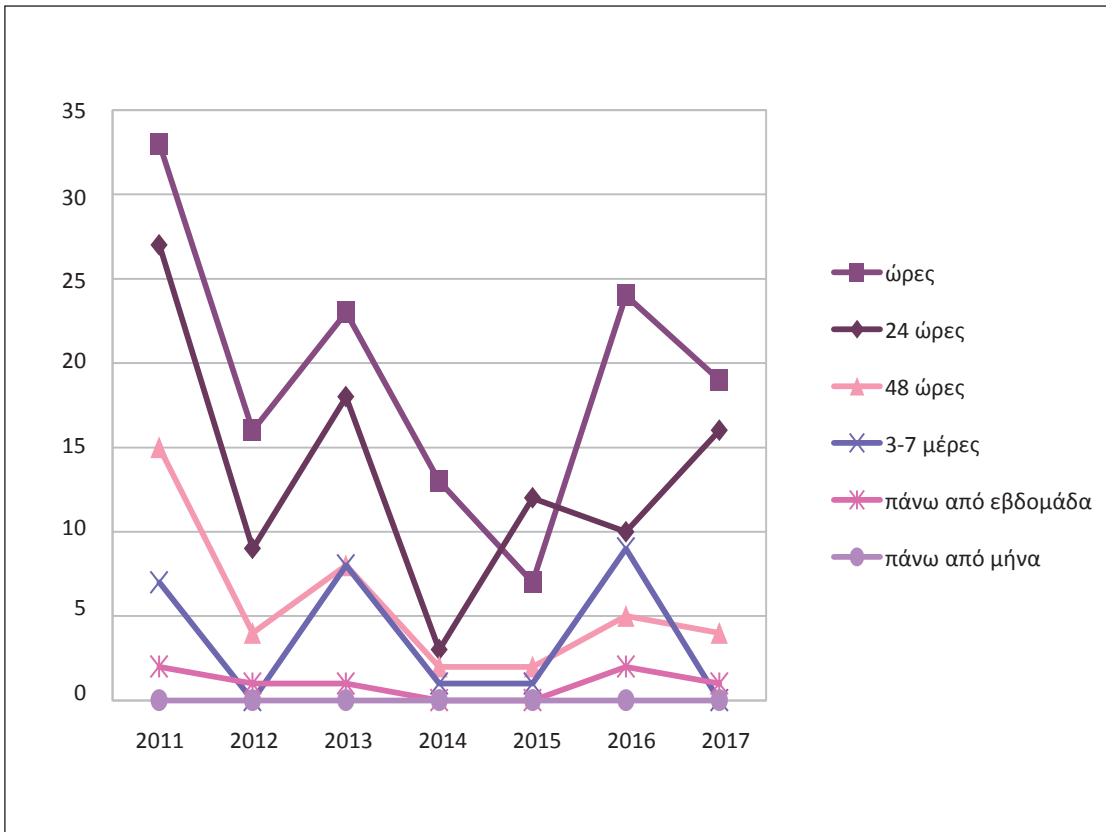
Γράφημα 4: Διάρκεια κινητοποιήσεων στον δημόσιο τομέα (2011-2017)

Πίνακας 4: Διάρκεια κινητοποιήσεων στον δημόσιο τομέα (2011-2017)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ώρες	34	62	90	80	61	100	92
24 ώρες	23	39	38	27	22	17	30
48 ώρες	11	24	9	12	7	5	8
3-7 μέρες	6	13	6	6	3	4	9
πάνω από εβδομάδα	3	4	4	1	2	0	3
πάνω από μήνα	0	1	3	0	1	0	0

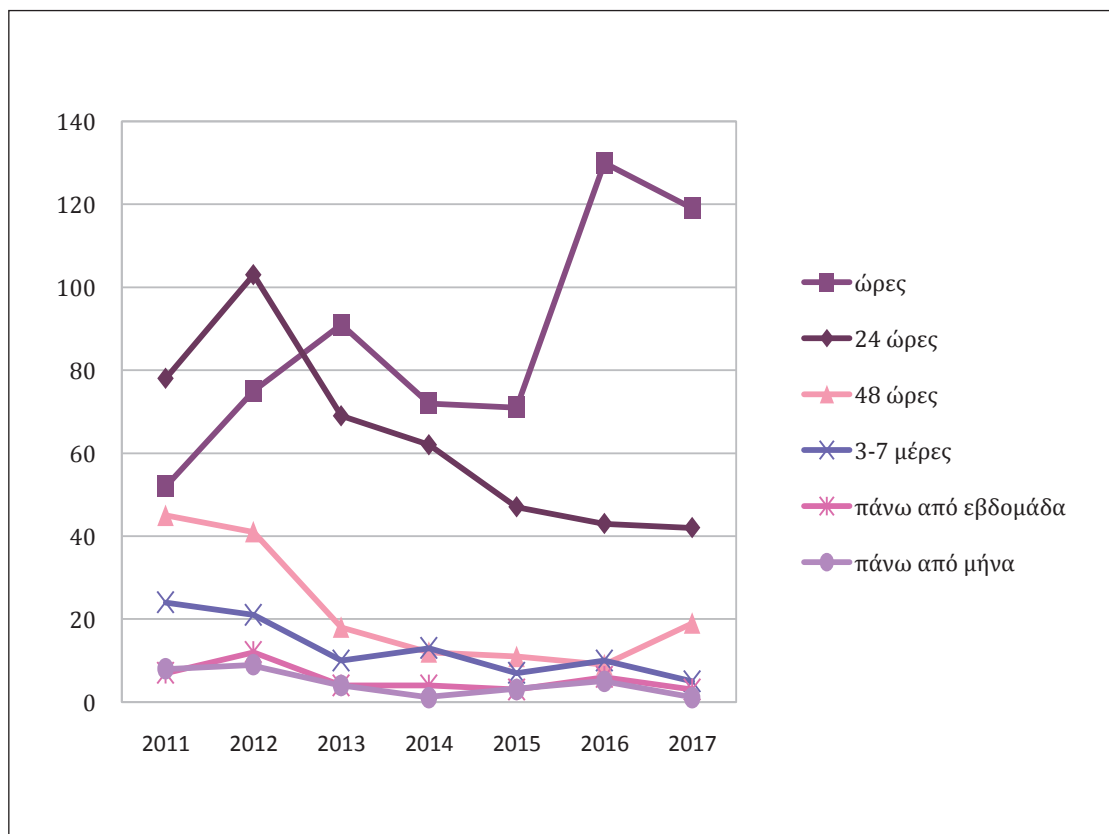
Γράφημα 5: Διάρκεια κινητοποιήσεων στον ευρύτερο δημόσιο τομέα (2011-2017)

Πίνακας 5: Διάρκεια κινητοποιήσεων στον ευρύτερο δημόσιο τομέα (2011-2017)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ώρες	33	16	23	13	7	24	19
24 ώρες	27	9	18	3	12	10	16
48 ώρες	15	4	8	2	2	5	4
3-7 μέρες	7	0	8	1	1	9	0
πάνω από εβδομάδα	2	1	1	0	0	2	1
πάνω από μήνα	0	0	0	0	0	0	0

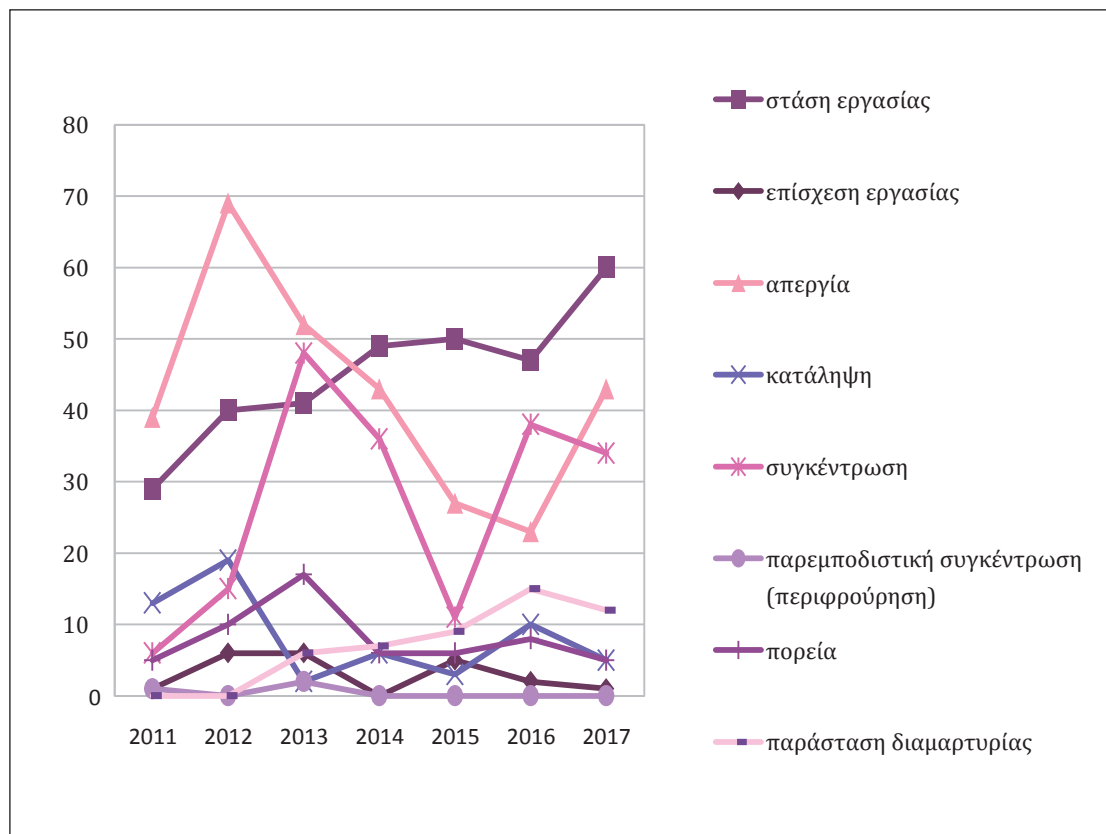
Γράφημα 6: Διάρκεια κινητοποιήσεων στον ιδιωτικό τομέα (2011-2017)

Πίνακας 6: Διάρκεια κινητοποιήσεων στον ιδιωτικό τομέα (2011-2017)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ώρες	52	75	91	72	71	130	119
24 ώρες	78	103	69	62	47	43	42
48 ώρες	45	41	18	12	11	9	19
3-7 μέρες	24	21	10	13	7	10	5
πάνω από εβδομάδα	7	12	4	4	3	6	3
πάνω από μήνα	8	9	4	1	3	5	1

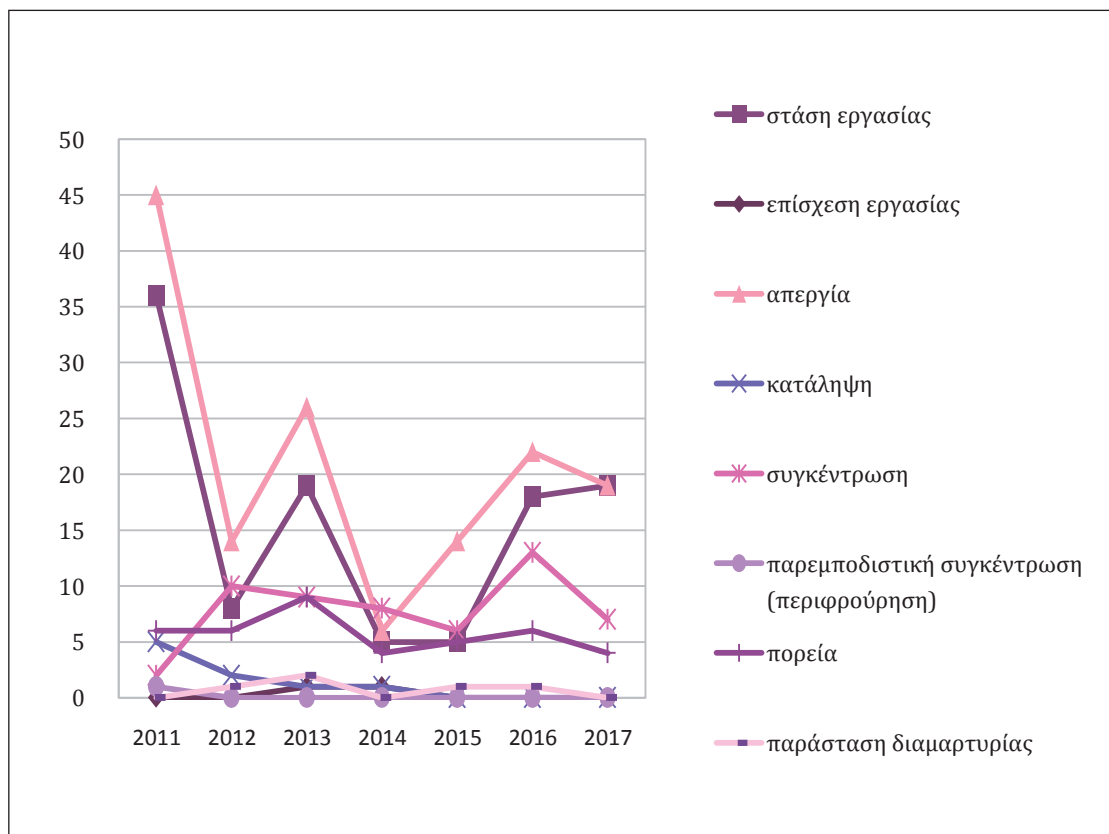
Γράφημα 7: Μορφές δράσης στον δημόσιο τομέα (2011-2017)

Πίνακας 7: Μορφές δράσης στον δημόσιο τομέα (2011-2017)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
στάση εργασίας	29	40	41	49	50	47	60
επίσχεση εργασίας	1	6	6	0	5	2	1
απεργία	39	69	52	43	27	23	43
κατάληψη	13	19	2	6	3	10	5
συγκέντρωση	6	15	48	36	11	38	34
παρεμποδιστική συγκέντρωση (περιφρούρηση)	1	0	2	0	0	0	0
πορεία	5	10	17	6	6	8	5
παράσταση διαμαρτυρίας	0	0	6	7	9	15	12

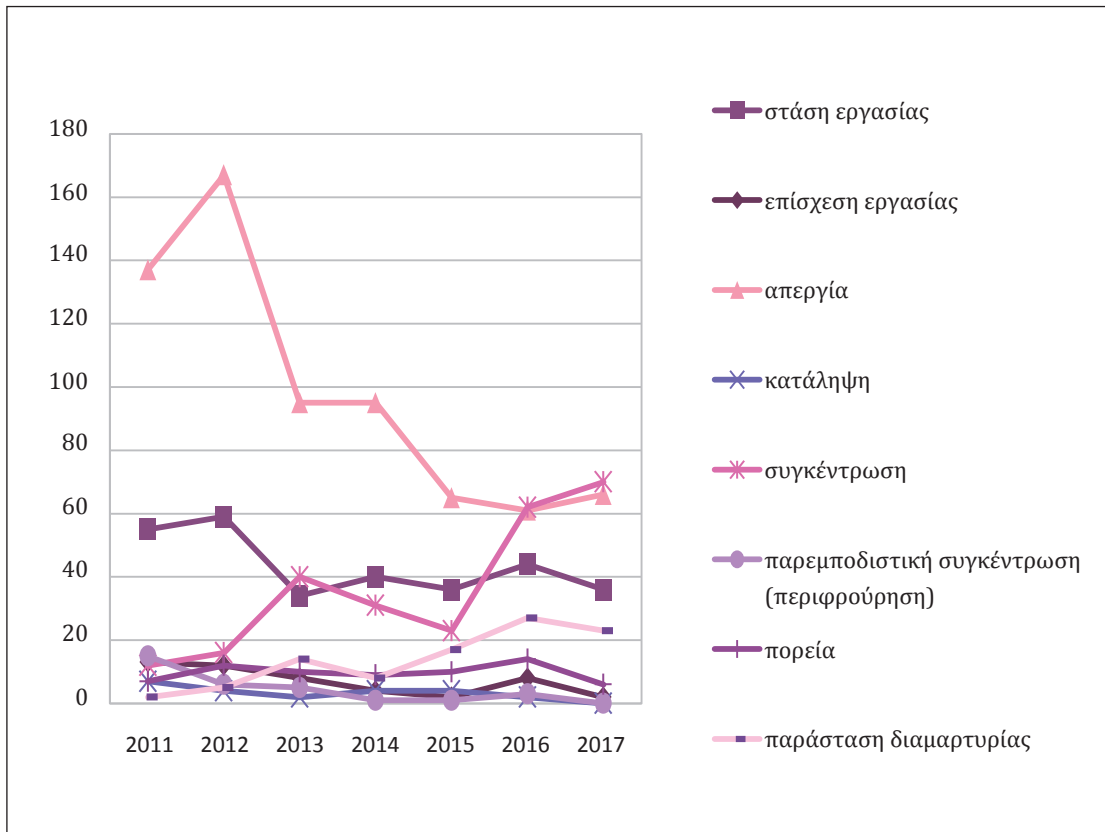
Γράφημα 8: Μορφές δράσης στον ευρύτερο δημόσιο τομέα (2011-2017)

Πίνακας 8: Μορφές δράσης στον ευρύτερο δημόσιο τομέα (2011-2017)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
στάση εργασίας	36	8	19	5	5	18	19
επίσκεψη εργασίας	0	0	1	1	0	0	0
απεργία	45	14	26	6	14	22	19
κατάληψη	5	2	1	1	0	0	0
συγκέντρωση	2	10	9	8	6	13	7
παρεμποδιστική συγκέντρωση (περιφρούρηση)	1	0	0	0	0	0	0
πορεία	6	6	9	4	5	6	4
παράσταση διαμαρτυρίας	0	1	2	0	1	1	0

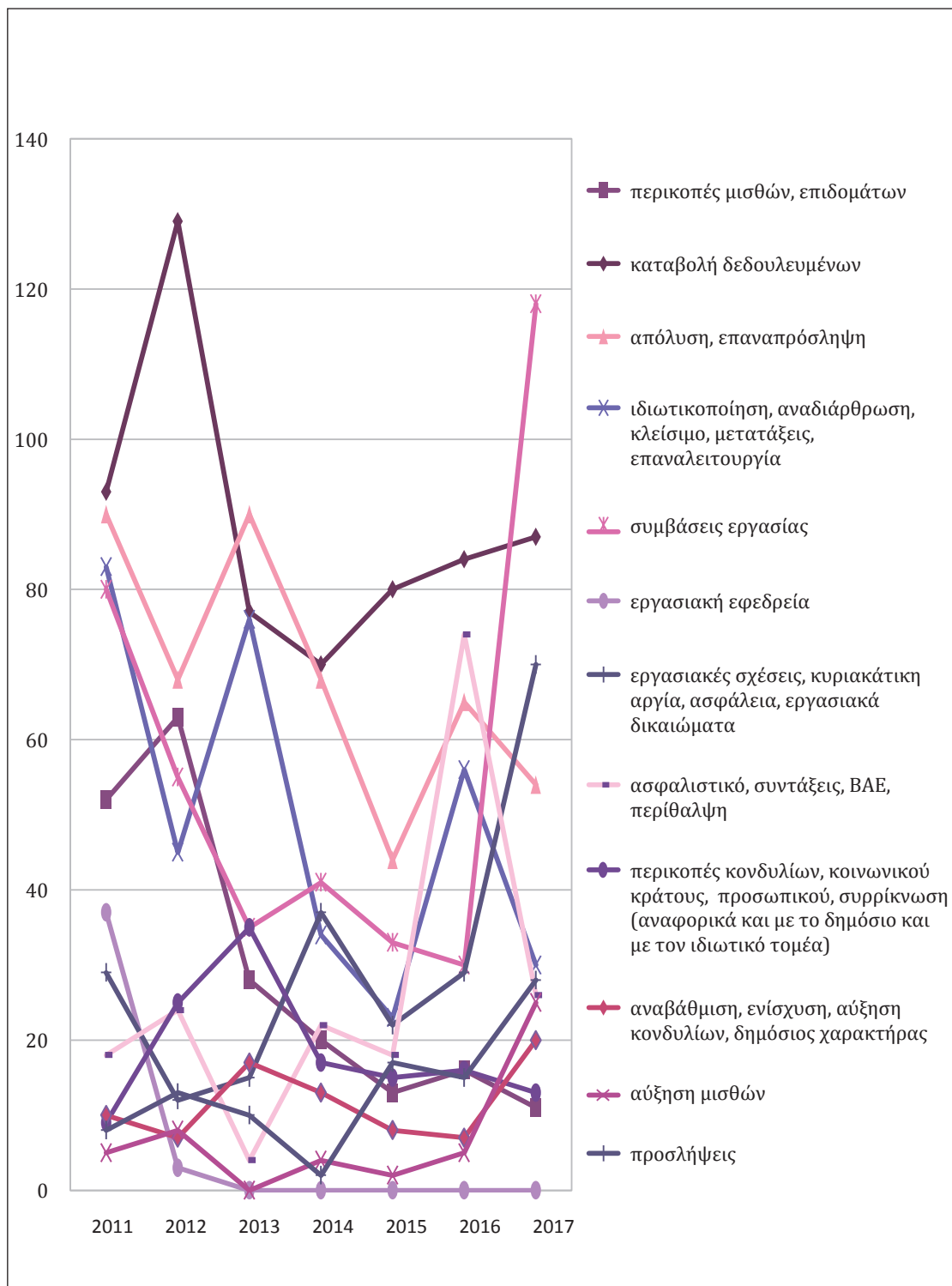
Γράφημα 9: Μορφές δράσης στον ιδιωτικό τομέα (2011-2017)

Πίνακας 9: Μορφές δράσης στον ιδιωτικό τομέα (2011-2017)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
στάση εργασίας	55	59	34	40	36	44	36
επίσχεση εργασίας	13	12	8	4	2	8	2
απεργία	137	167	95	95	65	61	66
κατάληψη	7	4	2	4	4	2	0
συγκέντρωση	12	16	40	31	23	62	70
παρεμποδιστική συγκέντρωση (περιφρούρηση)	15	6	5	1	1	3	0
πορεία	7	12	10	9	10	14	6
παράσταση διαμαρτυρίας	2	5	14	8	17	27	23

Γράφημα 10: Αιτήματα κινητοποιήσεων (2011-2017)

Πίνακας 10: Αιτήματα κινητοποιήσεων (2011-2017)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
πериκοπές μισθών, επιδομάτων	52	63	28	20	13	16	11
καταβολή δεδουλευμένων	93	129	77	70	80	84	87
απόλυση, επαναπρόσληψη	90	68	90	68	44	65	54
ιδιωτικοποίηση, αναδιάρθρωση, κλείσιμο, μετατάξεις, επαναλειτουργία	83	45	76	34	23	56	30
συμβάσεις εργασίας	80	55	35	41	33	30	118
εργασιακή εφεδρεία	37	3	0	0	0	0	0
διαθεσιμότητα, αξιολόγηση	1	21	39	44	2	1	5
εκ περιτροπής εργασία, μερική απασχόληση	16	17	5	4	3	0	1
εργασιακές σχέσεις, κυριακάτικη αργία, ασφάλεια, εργασιακά δικαιώματα	29	12	15	37	22	29	70
ασφαλιστικό, συντάξεις, ΒΑΕ, περίθαλψη	18	24	4	22	18	74	26
φορολογικό	13	8	3	2	2	7	1
διώξεις συνδικαλιστών, επιστρατεύσεις	6	2	19	14	12	9	6
πериκοπές κονδυλίων, κοινωνικού κράτους, προσωπικού, συρρίκνωση (αναφορικά και με τον δημόσιο και με τον ιδιωτικό τομέα)	9	25	35	17	15	16	13
προστασία ανέργων	4	4	14	6	4	10	3
λοιπά, γενικά, επαγγελματικά δικαιώματα ελεύθερων επαγγελματιών	11	28	12	13	20	11	30
αναβάθμιση, ενίσχυση, αύξηση κονδυλίων, δημόσιος χαρακτήρας	10	7	17	13	8	7	20
αύξηση μισθών	5	8	0	4	2	5	25
προσλήψεις	8	13	10	2	17	15	28

Πίνακας 11: Αιτήματα κινητοποιήσεων στον δημόσιο τομέα (2011-2017)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
περικοπές μισθών, επιδομάτων	17	23	5	5	6	6	7
καταβολή δεδουλευμένων	6	27	8	9	32	14	30
απόλυση, επαναπρόσληψη	6	12	38	28	3	12	15
ιδιωτικοποίηση, αναδιάρθρωση, κλείσιμο, μετατάξεις, επαναλειτουργία	27	21	35	17	8	17	9
συμβάσεις εργασίας	8	2	6	15	6	10	42
εργασιακή εφεδρεία	22	1	0	0	0	0	0
διαθεσιμότητα, αξιολόγηση	0	19	35	41	0	0	5
εκ περιτροπής εργασία, μερική απασχόληση	2	1	0	0	1	0	0
εργασιακές σχέσεις, κυριακάτικη αργία, ασφάλεια, εργασιακά δικαιώματα	8	8	2	4	6	13	19
ασφαλιστικό, συντάξεις, ΒΑΕ, περίθαλψη	9	10	3	9	8	35	10
φορολογικό	9	6	1	2	1	1	0
διώξεις συνδικαλιστών, επιστρατεύσεις	0	0	9	5	6	5	0
περικοπές κονδυλίων, κοινωνικού κράτους, προσωπικού, συρρίκνωση (αναφορικά και με τον δημόσιο και με τον ιδιωτικό τομέα)	6	17	29	16	13	14	7
προστασία ανέργων	2	1	2	0	0	0	0
λοιπά, γενικά, επαγγελματικά δικαιώματα ελεύθερων επαγγελματιών	6	16	9	3	18	7	11
αναβάθμιση, ενίσχυση, αύξηση κονδυλίων, δημόσιος χαρακτήρας	5	5	9	8	7	5	14
αύξηση μισθών	2	6	0	1	2	3	13
προσλήψεις	3	13	8	1	13	9	22

Πίνακας 12: Αιτήματα κινητοποιήσεων στον ευρύτερο δημόσιο τομέα (2011-2017)

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
περικοπές μισθών, επιδομάτων	8	5	5	1	0	2	0
καταβολή δεδουλευμένων	3	2	13	2	3	1	0
απόλυση, επαναπρόσληψη	4	0	12	4	0	3	0
ιδιωτικοποίηση, αναδιάρθρωση, κλείσιμο, μετατάξεις, επαναλειτουργία	40	9	18	9	6	25	11
συμβάσεις εργασίας	15	3	10	1	5	4	2
εργασιακή εφεδρεία	11	0	0	0	0	0	0
διαθεσιμότητα, αξιολόγηση	0	0	3	2	0	0	0
εκ περιτροπής εργασία, μερική απασχόληση	2	0	0	0	0	0	0
εργασιακές σχέσεις, κυριακάτικη αργία, ασφάλεια, εργασιακά δικαιώματα	7	2	1	0	2	2	5
ασφαλιστικό, συντάξεις, ΒΑΕ, περίθαλψη	7	1	0	0	5	7	7
φορολογικό	5	3	0	2	0	2	0
διώξεις συνδικαλιστών, επιστρατεύσεις	0	0	6	2	0	1	0
περικοπές κονδυλίων, κοινωνικού κράτους, προσωπικού, συρρίκνωση (αναφορικά και με τον δημόσιο και με τον ιδιωτικό τομέα)	3	2	1	2	0	1	2
προστασία ανέργων	2	1	3	0	0	0	0
λοιπά, γενικά, επαγγελματικά δικαιώματα ελεύθερων επαγγελματιών	1	2	0	3	3	2	1
αναβάθμιση, ενίσχυση, αύξηση κονδυλίων, δημόσιος χαρακτήρας	0	1	2	3	1	1	1
αύξηση μισθών	1	0	0	0	0	0	0
προσλήψεις	0	0	1	1	4	2	3

Πίνακας 13: Αιτήματα κινητοποιήσεων στον ιδιωτικό τομέα (2011-2017)

ιδιωτικός τομέας	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
περικοπές μισθών, επιδομάτων	31	39	20	15	7	8	4
καταβολή δεδουλευμένων	84	100	56	58	46	69	57
απόλυση, επαναπρόσληψη	82	56	51	41	41	52	39
ιδιωτικοποίηση, αναδιάρθρωση, κλείσιμο, μετατάξεις, επαναλειτουργία	25	17	28	14	9	14	10
συμβάσεις εργασίας	68	50	21	26	22	18	75
εργασιακή εφεδρεία	6	1	0	0	0	0	0
διαθεσιμότητα, αξιολόγηση	1	2	5	5	2	1	0
εκ περιτροπής εργασία, μερική απασχόληση	16	16	5	4	2	0	1
εργασιακές σχέσεις, κυριακάτικη αργία, ασφάλεια, εργασιακά δικαιώματα	21	6	12	32	14	16	46
ασφαλιστικό, συντάξεις, ΒΑΕ, περίθαλψη	10	15	2	11	10	45	13
φορολογικό	3	5	2	2	1	4	1
διώξεις συνδικαλιστών, επιστρατεύσεις	6	2	12	9	6	5	6
περικοπές κονδυλίων, κοινωνικού κράτους, προσωπικού, συρρίκνωση (αναφορικά και με τον δημόσιο και με τον ιδιωτικό τομέα)	1	6	7	3	2	3	4
προστασία ανέργων	4	4	11	6	4	9	3
λοιπά, γενικά, επαγγελματικά δικαιώματα ελεύθερων επαγγελματιών	4	20	7	10	8	5	17
αναβάθμιση, ενίσχυση, αύξηση κονδυλίων, δημόσιος χαρακτήρας	5	4	8	4	0	0	5
αύξηση μισθών	4	1	0	3	0	2	12
προσλήψεις	5	0	1	0	1	3	3

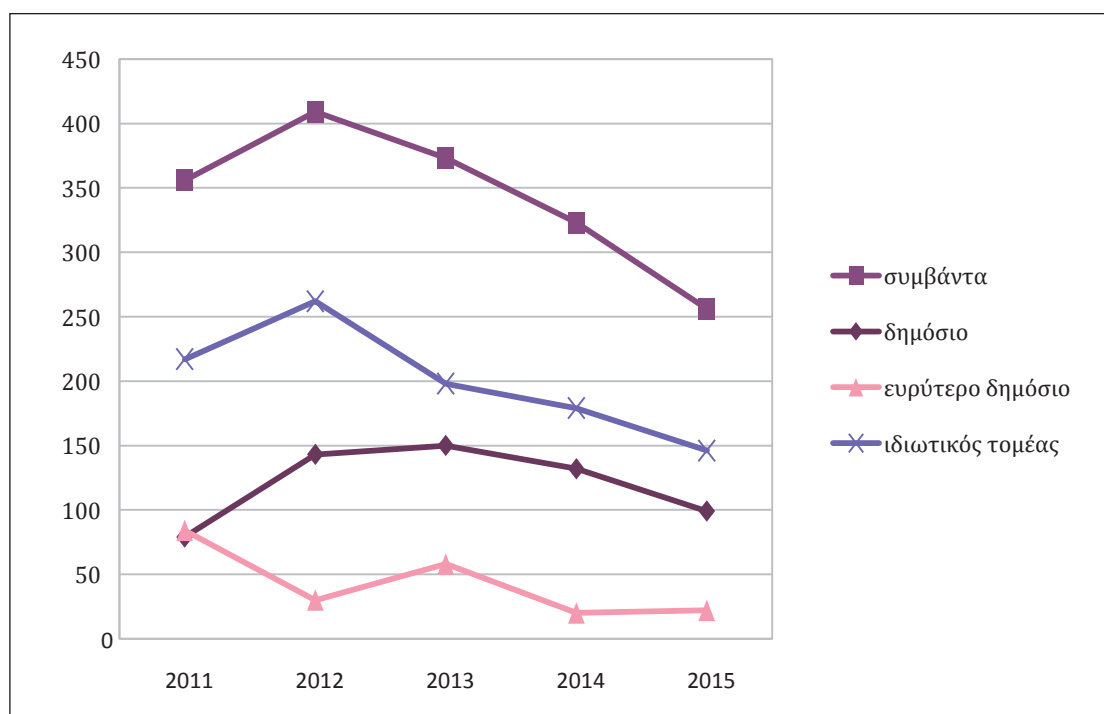

4. Συνδικαλιστικές αιτιάσεις και επιστημονικές εξηγήσεις για την απομείωση της δυναμικής των εργατικών κινητοποιήσεων (2013-2015)

Η οικονομική κρίση και η συνακόλουθη επιβολή σκληρών μέτρων λιτότητας μέσω της υπογραφής «μνημονίων κατανόησης» μεταξύ των ελληνικών κυβερνήσεων και των διεθνών πιστωτών της είχε ως αποτέλεσμα την εκδίπλωση της μεγαλύτερης κινηματικής καμπάνιας μετά τη Μεταπολίτευση. Από το 2010, οπότε και υπογράφηκε το 1ο Μνημόνιο, έως και το 2017, οπότε εφαρμόζονται τα μέτρα του 3ου Μνημονίου, η αντιμνημονιακή καμπάνια

και ειδικά η συνδικαλιστική δράση, που υπήρξε και η ραχοκοκαλιά της, έχει περάσει προ πολλού από την περίοδο της έκρηξης στην περίοδο της ύφεσης, όπως φαίνεται και από τον Πίνακα 1 (Παπανικολόπουλος, 2016). Η κινηματική έκρηξη που έλαβε χώρα δεν στάθηκε δυνατή να σταματήσει την ψήφιση και την εφαρμογή των μνημονιακών μέτρων. Η αποτυχία αυτή οδήγησε σε σταδιακή αποκλιμάκωση.

Πίνακας 1: Συμβάντα διαμαρτυρίας εργαζομένων

Ήδη έχουν εμφανιστεί οι πρώτες ερμηνείες της κινηματικής ύφεσης (Παπανικολόπουλος, 2015· Karakioulafi, 2015· Κατσουρίδας, 2015β· Καψάλης, 2016), οι οποίες ωστόσο αφήνουν και άλλα περιθώρια διερεύνησης και σύνθεσης. Στο παρόν κείμενο θα προσπαθήσουμε να παρουσιάσουμε ένα ακόμα πιο πλήρες ερμηνευτικό πλαίσιο της αφλογιστίας του συνδικαλιστικού κινήματος, διαχωρίζοντας ωστόσο τις αιτίες που οδήγησαν από την κινηματική έκρηξη στη σταδιακή αποκλιμάκωση, από τις χρόνιες παθογένειες του συνδικαλιστικού κινήματος, οι οποίες συνέβαλαν και αυτές με τη σειρά τους στην κάμψη αυτού του καινοφανούς σε έκταση και ένταση αγώνα.

Για τον σκοπό αυτό, θα προσπαθήσουμε να συνδυάσουμε τη συμμετοχική παρατήρηση, την επεξεργασία των στοιχείων των σχετικών με την απεργιακή δραστηριότητα, τη μελέτη της συσσωρευμένης βιβλιογραφίας για τις χρόνιες παθογένειες του συνδικαλιστικού κινήματος, και τη διενέργεια συνεντεύξεων. Από τον Φεβρουάριο ως τον Ιούλιο του 2016 πραγματοποιήσαμε 39 συνεντεύξεις με συνδικαλιστές και συνδικαλίστριες από διάφορους επαγγελματικούς χώρους, ειδικά από αυτούς που κινητοποιήθηκαν πιο πολύ κατά τη διάρκεια των πρώτων 6 μνημονιακών χρόνων (2010-2015). Οι συνεντευξιαζόμενοι καλύπτουν όλο το ιδεολογικοπολιτικό φάσμα (ΠΑΣΚΕ, ΔΑΚΕ, ΠΑΜΕ, ΜΕΤΑ, σχήματα προσκείμενα στην ΑΝΤΑΡΣΥΑ, αναρχοσυνδικαλιστές, ανεξάρτητοι). Το δείγμα που πρόκειται στο ΜΕΤΑ είναι κατ' αναλογίαν μεγαλύτερο, γιατί έπρεπε να αποτυπωθεί η πραγματικότητα που προέκυψε ύστερα από την υπογραφή του

3ου Μνημονίου και τη διάσπαση του ΣΥΡΙΖΑ. Πολλοί συνδικαλιστές/στρίες προσχώρησαν στη ΛΑΕ, άλλοι/ες σε μικρότερα σχήματα, ενώ άλλοι/ες έμειναν ακομμάτιστοι/ες. 15 προέρχονται από τον στενό δημόσιο τομέα, 5 από τον ευρύτερο δημόσιο και 19 από τον ιδιωτικό τομέα. Οι αναλογίες αποτυπώνουν την κινηματική δυναμική των παραπάνω τομέων τα τελευταία χρόνια. Μόνο 7 στους 39 είναι γυναίκες, δεδομένης της πολύ μεγάλης υποαντιπροσώπευσης των γυναικών στο συνδικαλιστικό κίνημα, τουλάχιστον στις εκλόγιμες θέσεις ευθύνης. Στο κείμενο δεν αναφέρονται με τα πραγματικά τους ονόματα, καθώς προτιμήθηκαν ψευδώνυμα για λόγους εχεμύθειας.

Προκειμένου να διερευνήσουμε τους παράγοντες εκείνους που συνέβαλαν στην απομείωση της κινηματικής ισχύος, αντλούμε από την πλούσια θεωρητική και εννοιολογική παραγωγή: α) της θεωρίας «κινητοποίησης πόρων», που εστιάζει στα οργανωτικά ζητήματα, β) της θεωρίας της «πολιτικής διαδικασίας», που εστιάζει τόσο στις πολιτικές ευκαιρίες και απειλές που παρέχει το πολιτικοθεσμικό πλαίσιο όσο και στα ρεπερτόρια δράσης, γ) της ερευνητικής ατζέντας των «ερμηνευτικών και αξιακών σχημάτων», καθώς και της κοινωνιολογίας των συναισθημάτων και δ) της θεωρίας της «συγκρουσιακής πολιτικής», που αναδεικνύει κρίσιμους αιτιώδεις μηχανισμούς που μεταβάλλουν την κινηματική δυναμική. Το συνδικαλιστικό κίνημα, αν και το βασικό κοινωνικό κίνημα στις περισσότερες χώρες από τότε που η μελέτη των κοινωνικών κινήματων εξελίχθηκε σε αυτοτελή κλάδο της πολιτικής επιστήμης, δεν έχει λάβει από

τους ερευνητές των κοινωνικών κινημάτων την ερευνητική προσοχή που θα άρμοζε στην κεντρικότητά του. Αντιθέτως, ο συνδικαλισμός είθισται να μελετάται στο πλαίσιο της «οργάνωσης κοινωνικών συμφερόντων», ως «ομάδα πίεσης». Κατά τη γνώμη μου, δεν υπάρχει λόγος να υφίσταται πλέον ένας τέτοιος ερευνητικός καταμερισμός εργασίας. Αφενός οι επεξεργασίες των μελετητών των οργανωμένων συμφερόντων μπορούν να κομίσουν ερευνητικό βάθος στη μελέτη του πλέον βασικού κοινωνικού κινήματος, η πορεία του οποίου άλλωστε επηρεάζει σε κρίσιμο βαθμό όλα τα υπόλοιπα, αφετέρου οι επεξεργασίες των μελετητών των υπόλοιπων κοινωνικών κινημάτων μπορούν να εξοπλίσουν τους πρώτους με ένα εννοιολογικό οπλοστάσιο που δύναται να προβληματοποιεί τις βραχυμεσοπρόθεσμες κινηματικές δυναμικές προσφέροντας ταυτόχρονα συγκριτική προοπτική.

4.1. Η απομείωση της κινηματικής δυναμικής (2013-2015)

Σε προηγούμενο κείμενο (Παπανικολόπουλος, 2015) δώσαμε ιδιαίτερη σημασία, προκειμένου να εξηγήσουμε την απομείωση της κινηματικής δυναμικής, α) στην εξάντληση, β) στην απογοήτευση και γ) την ανάθεση στο κόμμα του ΣΥΡΙΖΑ να ανατρέψει από τη θέση της κυβέρνησης την πολιτική των μνημονιακών κομμάτων.

Τις αποσυσπειρωτικές επιπτώσεις της εξάντλησης (McAdam et al., 2001· Hirschman, 1982) επιβεβαιώνουν σχεδόν στο σύνολό τους οι συνεντευξιαζόμενοι συνδικαλιστές/-στριες, είτε με τη μορφή

της φυσικής κόπωσης είτε με τη μορφή της αδυναμίας περαιτέρω απώλειας εισοδήματος εξαιτίας των απεργιών. Δεδομένου όμως ότι οι αυταπάτες για τη δυνατότητα κινητοποίησης του κόσμου πέραν των συνηθισμένων πρωτοποριών είναι αιεσιάρθενες, δύο παρατηρήσεις του γνωστού Σλοβένου φιλόσοφου Σλαβόι Ζίζεκ, φαίνονται κρίσιμες: «*Η διαρκής πολιτική συμμετοχή έχει περιορισμένο χρονικό ορίζοντα. Μετά από δύο βδομάδες ή σπανίως μήνες η πλειοψηφία παύει να συμμετέχει...*» (Ζίζεκ, 2016: 217). «*Οι άνθρωποι ζουν σε ένα είδος διαρκούς κατάστασης εκτάκτου ανάγκης παίρνοντας τα πράγματα στα χέρια τους και χωρίς κανέναν ηγέτη να τους καθοδηγεί. Όμως αυτές οι καταστάσεις δεν διαρκούν και η “κούραση” δεν είναι απλό ψυχολογικό γεγονός, είναι κατηγορία της κοινωνικής οντολογίας. Η μεγάλη πλειοψηφία, στην οποία περιλαμβάνομαι, θέλει να είναι παθητική και να στηρίζεται σε έναν αποδοτικό μηχανισμό, ο οποίος να εγγυάται την ομαλή λειτουργία ολόκληρου του κοινωνικού οικοδομήματος, έτσι ώστε να μπορεί να συνεχίσει ειρηνικά τη δουλειά της» (Ζίζεκ, 2016: 309).*

Η γενικευμένη αίσθηση αναποτελεσματικότητας και αποτυχίας, στην οποία αναφέρονται όλοι ανεξαιρέτως οι συνεντευξιαζόμενοι συνδικαλιστές/στριες, είναι κάτι που μπορεί να οδηγήσει σε απογοήτευση (McAdam et al., 2001· Hirschman, 1982) και άρα αναδίπλωση και αποχή από τη συλλογική διεκδίκηση. «*Και τι βγαίνει;*» (Λεωνίδας). «*Να χάνουν μεροκάματα χωρίς προοπτική επιτυχίας;*» (Άγγελος). «*Έχει περάσει ότι δε γίνεται τίποτα, ειδικά έπειτα από την ήττα της γραμμής του ΣΥΡΙΖΑ. Αν πίστευε [ο εργαζόμενος] ότι*

κάτι μπορεί ν' αλλάξει θα έσπαγε το φράγμα του φόβου» (Οδυσσέας). «Η προσδοκία αποτελεσματικότητας κινητοποιεί τον κόσμο» (Στέφανος). «Η έλλειψη πιθανότητας νίκης» (Λευτέρης) και η «διάψευση προσδοκιών» (Γιάννης, Κώστας) διαμόρφωσαν χαμηλές προσδοκίες στον κόσμο της εργασίας. Αυτή η εξέλιξη ήταν απολύτως αρνητική για τη δυνατότητα διατήρησης της συλλογικής διεκδίκησης σε υψηλά επίπεδα, καθώς, όπως πολύ σωστά επισημαίνουν οι Goldstone και Tilly (2001), η διάθεση για συλλογική διεκδίκηση είναι μια εξίσωση που εξαρτάται από την αυξομείωση των τιμών των επιμέρους στοιχείων της (απειλές, ευκαιρίες, προσδοκίες). Άλλωστε, όπως έχει εδώ και δεκαετίες υπογραμμίσει η σχολή της σχετικής αποστέρησης (Gurr, 1970), οι προσδοκίες, όταν υπερακοντίζουν τις δυνατότητες ικανοποίησής τους, ενισχύουν τη διάθεση για συλλογική δράση που στοχεύει να (επανα)φέρει την πραγματικότητα στο ύψος των προσδοκιών. Σε περίπτωση αποτυχίας όμως, συνήθως, αργά ή γρήγορα το ύψος των προσδοκιών μειώνεται.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο υιοθετήθηκε η στρατηγική της ανάθεσης στο ΣΥΡΙΖΑ. Κάτι τέτοιο δεν πρέπει να μας προξενεί εντύπωση, καθώς μεταξύ θεσμικής και κινηματικής πολιτικής δεν υπάρχει παρά μια ασαφής και διαπερατή διαχωριστική γραμμή (Goldstone, 2003: 2). Οι εκλογικές επιλογές και η κινηματική διαμαρτυρία, οι δραστηριότητες των κομμάτων και των κινημάτων, είναι μέρη τη ίδιας διαδικασίας πολιτικής διαμεσολάβησης συμπεφερόντων (Kriesi, 2016: 67). Επομένως, εκλογικοί κύκλοι και κύκλοι διαμαρτυρίας αλληλοσχετίζονται και αλληλεπικαλύ-

πτονται. Οι πολίτες καταφεύγουν στη μία ή την άλλη μορφή δράσης ανάλογα με το ποια είναι πιο πρόσφορη. Γενικώς όμως οι περισσότεροι πολίτες είναι γαλουχημένοι με την ιδέα ότι οι εκλογές είναι ο κατεξοχήν μηχανισμός μέσω του οποίου αλλάζουν τα πράγματα (Piven and Cloward, 1977: 15). Σε αυτό το πλαίσιο οι πολίτες μπορούν να διακόψουν την εξωθεσμική δραστηριότητά τους για να επενδύσουν εκ νέου στην εκλογική-θεσμική.

Η εκλογική υποστήριξη στο ΣΥΡΙΖΑ ωστόσο υπήρξε συνέπεια της σύγκλισης των εργαζόμενων μαζών με το κόμμα του ΣΥΡΙΖΑ κατά την περίοδο της κοινής δράσης στο πλαίσιο του αντιμνημονιακού αγώνα (Papanikolopoulos and Rongas, forthcoming). Αξίζει επίσης να αναφέρουμε ότι, αν και το αντιμνημονιακό μπλοκ διαπερνώταν από μια σειρά διαχωριστικές γραμμές (κυβερνητικός συνδικαλισμός vs αντιπολιτευτικές δυνάμεις, θεσμοποίηση vs αντικαπιταλισμός, συνεργασία vs σεχταρισμός, συγκρουσιακότητα vs βία), η μάζα των εργαζομένων βρισκόταν πάντα στην ίδια πλευρά με το ΣΥΡΙΖΑ (Παπανικολόπουλος κ.ά., 2014). Η σύγκλιση επομένως μεταξύ εργαζομένων και ΣΥΡΙΖΑ πραγματοποιήθηκε σε συνθήκες κινητοποίησης, αλλά συνέβαλε μέσω της στρατηγικής της “ανάθεσης” στην κλιμακούμενη αποκινητοποίηση. Ας δούμε όμως πιο αναλυτικά το περιεχόμενο αυτής της στρατηγικής. Ακόμα και όσοι περιέγραφαν τη στήριξη στο ΣΥΡΙΖΑ ως μια απλή «ανάθεση» (Ιάσονας, Νάσος) ή ως «κοινοβουλευτικές αυταπάτες» (Περικλής) δεν παρέβλεπαν τις ελπίδες που συνόδευαν αυτή τη στήριξη. Ακόμα και στους χώρους όπου ο ΣΥΡΙΖΑ δεν είχε έντονη συνδικα-

λιστική παρουσία, όπως στις τράπεζες (Θοδωρής) ή στον ΟΤΕ (Χριστόφορος), οι εργαζόμενοι/ες στις εν λόγω επιχειρήσεις τον ψήφιζαν σε μεγάλα ποσοστά. Η «συμπάθεια» αυτή, όπως σημειώνει η Φωτεινή, εμπεδώθηκε «ειδικά από τις πλατείες και μετά, όπου ο ΣΥΡΙΖΑ ήταν “παρών”. Ένα κομμάτι ούτως ή άλλως πολιτικοποιήθηκε από τότε. Όλο αυτό το πήρε ο ΣΥΡΙΖΑ». Με τα λόγια της Μαρίας, «οι σχέσεις των εργαζομένων με τα κόμματα δεν είναι καλές. Η σχέση με το ΣΥΡΙΖΑ ήταν απλώς εκλογική. Ωστόσο, ήταν εύκολο να τους μιλάς για το ΣΥΡΙΖΑ χωρίς να γίνεσαι γραφικός. Περιμένανε πολλά πράγματα. Σε κάποιους υπήρχε ενθουσιασμός “επιτέλους κάτι γίνεται, κάποιος τα λέει”».

«Ο κόσμος υποδέχθηκε θετικά τις προεκλογικές θέσεις του ΣΥΡΙΖΑ, γιατί βρέθηκε στο επίκεντρο των μνημονιακών πολιτικών (μειώσεις, απολύσεις, ιδιωτικοποιήσεις, διάλυση δημόσιων υπηρεσιών)» (Κώστας) και γι’ αυτό «υιοθέτησε τη λογική της κυβερνητικής λύσης και την προσδοκία για μερική ανατροπή των Μνημονίων» (Λευτέρης). «Οι εργαζόμενοι έβλεπαν θετικά την ανατροπή του πολιτικού σκηνικού και άρα και τον ΣΥΡΙΖΑ που υιοθετούσε αιτήματά τους» (Γιάννης). «Μεγάλα τμήματα μετακινήθηκαν προς το ΣΥΡΙΖΑ, ειδικά στο Δημόσιο λόγω απειλής συρρίκνωσης του Δημοσίου. Ακόμα και δεξιόι» (Λουκάς). Γενικά όμως, «ο κόσμος του ΠΑΣΟΚ μετακινήθηκε στο ΣΥΡΙΖΑ. Φοβήθηκε τις απολύσεις και τις διαθεσιμότητες. Η κόπωση και οι επιπτώσεις του Μνημονίου τους έσπρωξαν στο ΣΥΡΙΖΑ» (Πέτρος). «Η προσδοκία να σταματήσει η πτώση» (Μιχάλης) έθεσε το συνδικαλιστικό κίνημα σε αναμονή. «Σε συνδικαλιστικό επίπεδο δεν υπήρξαν

βέβαια ανακατατάξεις, ωστόσο ήταν θετικοί με την προοπτική ΣΥΡΙΖΑ. Αυτή την αναμονή την τροφοδοτούσε τόσο ο ΣΥΡΙΖΑ όσο και το συνδικαλιστικό κίνημα» (Φραγκίσκος). Το ότι η «ελπίδα πως θα λυθούν τα κλαδικά και γενικά προβλήματα» είχε εγκατασταθεί στο συνδικαλιστικό κίνημα δεν το αρνούνται ούτε οι κατεξοχήν πολέμιοι του ΣΥΡΙΖΑ (Άγγελος). Όπως το διατυπώνει η Ειρήνη, «ο ΣΥΡΙΖΑ έκανε λάθος εκτίμηση των συσχετισμών. Το αφήγημά του όμως έπεισε ότι οι άλλοι δεν διαπραγματεύτηκαν και ότι ο ίδιος θα το κάνει». Πλέον, «τα μάτια ήταν στραμμένα προς την πολιτική αλλαγή» (Ισμήνη).

Μετά τις εκλογές του Ιανουαρίου του 2015 ακολούθησε, κατά γενική ομολογία (νυν και πρώην υποστηρικτών του ΣΥΡΙΖΑ και πολιτικών τους αντιπάλων) στάση ανακούφισης, αναμονής, ελπίδας και ανοχής. Βέβαια, «η στάση ήταν σε γενικές γραμμές θετική, ανάλογη όμως με τα επίπεδα πολιτικοποίησης. Στους πολιτικοποιημένους έμπαιναν και δεύτερες σκέψεις. Στους άλλους όμως τα αισθήματα ήταν ακόμα πιο θετικά» (Φωτεινή), «οι απλοί ψηφοφόροι ήταν πιο ενθουσιασμένοι από τους ανήσυχους Συριζαίους» (Μαρία). Ειδικά, οι επαναπροσλήψεις των απολυμένων δημόσιων υπαλλήλων και το άνοιγμα της ΕΡΤ, καθώς και η κατάργηση του μέτρου της αξιολόγησης εξασφάλισαν την υποστηρικτική στάση των εργαζομένων στο Δημόσιο (Πέτρος, Λευτέρης, Γιάννης, Ειρήνη, Κώστας, Βαγγέλης, Λουκάς, Φραγκίσκος). «Η άνοδος του ΣΥΡΙΖΑ στην εξουσία έφερε χαρά, προσμονή, ανοχή ακόμα και στην καθυστέρηση των αμοιβών» (Ισμήνη), «ελπίδα για βελτίωση του ΕΣΥ, καλύτερες συνθήκες περίθαλψης, μισθούς, συνθήκες

εργασίας» (Προκόπης), «να μην πέσουμε πιο κάτω, αυτοί που μας έφεραν μέχρι εδώ να τιμωρηθούν, να πάμε λίγο παραπάνω» (Νίκος). «Μετά το Φλεβάρη βέβαια υπήρξε κάποια δυσπιστία, που γιγαντώθηκε μετά το Δημοψήφισμα» (Λευτέρης).

Στον ευρύτερο δημόσιο τομέα από την άλλη η στήριξη στον ΣΥΡΙΖΑ είχε ακόμα πιο σαφές περιεχόμενο: οι εργαζόμενοι ήλπιζαν να σταματήσει τις ιδιωτικοποιήσεις του ΟΛΠ (Πάυλος), του ΟΣΥ (Άρης) του Μετρό (Δημήτρης), να μην αποσυρθεί τελείως το δημόσιο από τον ΟΤΕ (Πάνος) και να ξαναοίξει την ΕΡΤ (Δαμασκινή). Υπό αυτή την έννοια, ίσως να έχει δίκιο ο Στέφανος, όταν λέει ότι «αυτή η κυβέρνηση είχε μεγαλύτερη περίοδο χάριτος, γιατί είχε τις οργανωμένες κοινωνικές ομάδες με το μέρος της. Υπήρχε ελπίδα και ανοχή». Στους εργαζομένους του ιδιωτικού τομέα ομοίως δημιουργήθηκαν ελπίδες ότι με την «ανάθεση» θα λυθούν τα προβλήματα (Νέστορας, Σωκράτης), «ότι λίγα από αυτά που έλεγε [ο ΣΥΡΙΖΑ] θα τα κάνει» (Λεωνίδα), ότι θα σταματήσει το όργιο των ατομικών συμβάσεων και των απολύσεων, ότι θα επανέλθουν οι συλλογικές συμβάσεις εργασίας και ο κατώτατος μισθός στα 751 ευρώ (Βασίλης, Γεωργία, Αντρέας, Σάκης).

Όμως, τα μνημονιακά μέτρα που εφαρμόστηκαν από διαδοχικές κυβερνήσεις από το 2010 είχαν ως αποτέλεσμα, εκτός από την κατάρρευση του φόβου, τη μείωση των οικονομικών πόρων και ευκαιριών, καθώς και την περιστολή των πολιτικών ευκαιριών. Το πάγωμα των προσλήψεων, οι μετατάξεις και οι διαθεσιμότητες στον δημόσιο τομέα, οι περικοπές στις αποδοχές που

κυμαίνονται από 20-55%, η αύξηση του ωραρίου εργασίας, η διευκόλυνση των απολύσεων, η ενίσχυση της μερικής απασχόλησης και των ελαστικών σχέσεων εργασίας, η αποδιάρθρωση του συστήματος των συλλογικών διαπραγματεύσεων και των συλλογικών συμβάσεων, η μείωση του κατώτατου μισθού και γενικά του εργασιακού κόστους, η ενίσχυση της θέσης της εργοδοσίας στις περιπτώσεις μεσολάβησης και διαιτησίας, η απελευθέρωση των ομαδικών απολύσεων, ο περιορισμός των συνδικαλιστικών αδειών και της άσκησης του απεργιακού δικαιώματος, η κατάργηση της Εργατικής Εστίας και άρα της οικονομικής ενίσχυσης μέσω αυτής (Κουζής, 2014· Karakioulafi, 2013, 2015· Καψάλης, 2016), σε συνδυασμό με τις φορολογικές επιβαρύνσεις και τη συρρίκνωση του κοινωνικού κράτους (τυπικό και άτυπο-οικογενειακό), στέρησαν από τους εργαζομένους πόρους και ευκαιρίες απολύτως απαραίτητους για την κινητοποίησή τους.

Το συναίσθημα που επικράτησε σταδιακά σε όλους τους εργασιακούς κλάδους ήταν ο φόβος. «Ο φόβος απώλειας της εργασίας που αισθάνονται εκείνοι οι οποίοι ακόμα εργάζονται απέναντι στον κίνδυνο της επισφάλειας ενισχύεται από τη μαζική ανεργία και τη διάρκειά της» (Καρακιουλάφη κ.ά., 2014: 66), ήτοι από τον τεράστιο εφεδρικό στρατό του 1,5 εκατομμυρίου ανέργων. Εφόσον οι μορφές εργασιακής επισφάλειας όλο και πληθαίνουν (Μπιθυμήτρης και Καφέ. 2014: 516) και η ζώνη της εργασιακής αβεβαιότητας περιλαμβάνει πλέον και τον δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα (Καρακιουλάφη κ.ά., 2014: 75-78), είναι λογικό οι εργαζόμενοι,

παλαιοί και νεοεισερχόμενοι, να μπαίνουν σε ένα καθεστώς αυτολογοκρισίας και αυτοκαταστολής. Οι ήδη εργαζόμενοι, και ιδιαίτερα οι μεγαλύτεροι σε ηλικία, επειδή γνωρίζουν ότι η προχωρημένη ηλικία είναι μειονέκτημα για την εύρεση εργασίας (Καρακιουλάφη κ.ά., 2014: 42-43), ενώ οι νεοεισερχόμενοι, γιατί γνωρίζουν ότι «η απώλεια εργασίας συνεπάγεται συνήθως και μακροχρόνια ανεργία, ενώ και αυτοί που επανέρχονται στην αγορά εργασίας βρίσκουν μια θέση μερικής απασχόλησης» (Μπιθυμήτρης και Καφέ, 2014: 513).

Όσον αφορά τώρα τους ανέργους, οι παρακάτω παρατηρήσεις μπορούν να μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε γιατί δεν υπάρχει «κίνημα ανέργων» ή γιατί οι άνεργοι πόρρω απέχουν από το να είναι πρωταγωνιστές της συλλογικής δράσης. Η κρίση μειώνει τις προσδοκίες για εύρεση εργασίας, οδηγεί στην αποθάρρυνση, που με τη σειρά της «οδηγεί σε σταδιακή απομάκρυνση από την εργασία και σε έξοδο από την απασχόληση» (Καρακιουλάφη κ.ά., 2014: 44-45). Οι άνεργοι άλλωστε αρνούνται να ταυτιστούν με την κατάσταση του ανέργου (Καρακιουλάφη κ.ά., 2014: 43-44). Η ταυτότητα του ανέργου όχι μόνο δεν αποτελεί μια θετική ταυτότητα, αλλά δεν αποτελεί καν ταυτότητα. Οι άνεργοι αναγνωρίζουν τον εαυτό τους στη βάση της πρότερης επαγγελματικής τους εμπειρίας ή των επαγγελματικών (τεχνικών ή επιστημονικών) προσόντων (βλ. Bythimitris, 2016b) και, κατ' επέκταση, νιώθουν εγγύτητα με τις αντίστοιχες κατηγορίες ανθρώπων, όχι με την άμορφη μάζα των εξατομικευμένων περιπτώσεων ανεργίας. «Συχνά οι περίοδοι ανεργίας και επισφαλούς εργασίας διαδέχονται οι

μεν τις δε (ή και συνυπάρχουν στο πλαίσιο της μαύρης εργασίας) [...] [Σ]ε πολλά νοικοκυριά οι δύο συνθήκες συνυπάρχουν. Επιπλέον, δημιουργείται μια γκριζα ζώνη στις συνθήκες ζωής των υποκειμένων που περιλαμβάνει τα άκρα ενός δίπολου αποτελούμενου από την πρότερη και τη σημερινή κατάστασή τους, το οποίο εμπεριέχει ποικιλία μορφών υποβαθμισμένης και χαμηλού κύρους εργασίας, καθώς και πολλές ετεροαπασχολήσεις» (Καρακιουλάφη κ.ά., 2014: 88). Έπειτα, «η αναζήτηση εργασίας γίνεται ένα είδος ημιαπασχόλησης», μια απασχόληση που δίνει στους ανέργους «το αίσθημα ότι δεν αποκόπτονται πλήρως από την αγορά εργασίας» και οδηγεί στη «ρουτινοποίηση και επαγγελματοποίηση της αναζήτησης εργασίας» (Καρακιουλάφη κ.ά., 2014: 40-41). Υπό αυτές τις συνθήκες, γίνεται σαφές γιατί η συλλογική διεκδίκηση δεν είναι η πρώτη επιλογή των ανέργων. Μάλιστα, δεν μπορούμε να πούμε ότι ήταν οι μόνοι που αναγκάστηκαν να στραφούν σε ατομικές λύσεις: εκατοντάδες χιλιάδες νέοι και μεγαλύτεροι μετανάστευσαν στο εξωτερικό προιούσης της κρίσης, ενώ εκατοντάδες χιλιάδες εργαζόμενοι βγήκαν σε πρόωρη σύνταξη.

Περιορισμός των πολιτικών ευκαιριών όμως δεν είναι μόνο η θεσμική υποβάθμιση των συνδικάτων και το κλείσιμο των διαύλων πρόσβασης στις πολιτικές αποφάσεις ή το καθεστώς γενικευμένης εργασιακής ανασφάλειας, φόβου και αυτολογοκρισίας. Είναι αφενός η απώλεια παραδοσιακών συμμαχιών μεταξύ των μεγάλων συνδικαλιστικών παρατάξεων και των κυβερνητικών κομμάτων και αφετέρου η καταστολή και οι επιστρατεύσεις (Karakioulafi, 2013, 2015). Δεν

προτάξαμε αυτούς τους παράγοντες περιορισμού των πολιτικών ευκαιριών, γιατί δεν θεωρούμε ότι τελικώς έπαιξαν μείζονα αποτρεπτικό ρόλο. Όπως έχουμε επισημάνει και αλλού (Παπανικολόπουλος, 2015), η καταστολή των διαδηλώσεων ούτε τις απέτρεπε ούτε τις απομαζικοποιούσε κατά τα έτη της κινηματικής έξαρσης (2010-2012), απλώς είχε αντιφατικό αντίκτυπο: άλλους τους φόβιζε και άλλους τους εξόργιζε. Συνεισέφερε μάλιστα στη σύγκλιση των συστατικών στοιχείων του αντιμνημονιακού μπλοκ, στην αλλαγή των διαχωριστικών γραμμών, στις πολιτικές επανευθυγραμμίσεις, και άρα στην αλλαγή των πολιτικών συσχετισμών. Η αλλαγή ακριβώς αυτών των συσχετισμών είναι που σχετικοποιεί και τη σημασία της απώλειας παραδοσιακών πολιτικών συμμάχων (ΝΔ, ΠΑΣΟΚ) ειδικά ύστερα από τη σύμπληξη της τρικομματικής κυβέρνησης Σαμαρά, τον Ιούνιο του 2012. Η εκλογική εκτόξευση του ΣΥΡΙΖΑ έως τη θέση της αξιωματικής αντιπολίτευσης αντιστάθμισε την εν λόγω απώλεια και με το παραπάνω, αν λάβει κανείς υπόψη του ότι ο ΣΥΡΙΖΑ, σε αντίθεση με το ΠΑΣΟΚ και τη ΝΔ, ήταν ένα κόμμα που ανέκαθεν επιδίωκαν σε αυτό που ο Almeida έχει ονομάσει *κομματικό κινηματισμό* (2010).

Φυσικά, οι επιστρατεύσεις (των εργαζομένων στο Μετρό, των απεργών ναυτεργατών, των καθηγητών μέσης εκπαίδευσης και των υπαλλήλων της ΔΕΗ) και οι αποφάσεις των δικαστηρίων, τα οποία από το 2009 ως το 2014 έκριναν 249 απεργίες παράνομες και καταχρηστικές, επέδρασε αρνητικά στους ενδιαφερόμενους εργαζομένους, ωστόσο τα μέτρα αυτά δεν απέτρεψαν ούτε τους ίδιους να

(ξανα)κινητοποιηθούν σε δεύτερη φάση ούτε και τους άλλους εργαζομένους να πράξουν ό,τι είχαν αποφασίσει. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε ότι οι συνεντευξιαζόμενοι συνδικαλιστές δεν αναφέρονταν στα εν λόγω περιοριστικά μέτρα, όταν ερωτώνταν για τους παράγοντες αναποτελεσματικότητας των κινητοποιήσεων.

Οι μνημονιακές κυβερνήσεις προκειμένου να δικαιολογήσουν την καταστολή κατέφευγαν στη ρητορική της «έκτακτης ανάγκης» και στον στιγματισμό των πολιτικών τους αντιπάλων (Karakioulafin 2015: 9-10). Η κυβερνητική προπαγάνδα μιλούσε για «αναγκαίο κακό» και προσπαθούσε να στιγματίσει τους αντιπάλους της μέσα από την προβολή της «θεωρίας των δύο άκρων» και την υποτιθέμενη σύμπτωση του ακροδεξιού και του αριστερού λόγου και πρακτικής, καθώς και μέσα από την προβολή διλημάτων όπως «εκσυγχρονισμός-λαϊκισμός», «ευρωπαϊσμός-αντιευρωπαϊσμός», «ορθολογισμός-ανορθολογισμός» (Δοξιάδης, 2016). Φυσικά, οι «συντεχνίες» ανήκαν σε όλες τις περιπτώσεις στον δεύτερο πόλο. Δύσκολα θα μπορούσε ωστόσο να ισχυριστεί κάποιος ότι η κυβερνητική προπαγάνδα πέτυχε το στόχο της. Η διάχυση ενός αντίπαλου αριστερόστροφου/αντιμνημονιακού ερμηνευτικού και αξιακού πλαισίου δεν επέτρεψε την καθήλωση των πληττόμενων κοινωνικών ομάδων. Για την ακρίβεια, θα λέγαμε πως κατάφερε να κατισχύσει, όπως τελικά αυτό αποδεικνύεται και από τη μαζική συμμετοχή στην αντιμνημονιακή κινηματική καμπάνια και από τα εκλογικά αποτελέσματα μεταξύ 2012 και 2015 και από τα δημοσκοπικά ευρήματα καθ' όλη την εξεταζόμενη περίοδο τα σχετικά με τις

αιτιάσεις των κυβερνήσεων με το ποιος φταίει για την κρίση και τι πρέπει να γίνει. Οι απαντήσεις που έδωσαν όλες οι κινηματικές οργανώσεις όταν ερωτήθηκαν «ποιος φταίει για την κρίση» και «πώς θα βγούμε από την κρίση» κινούνταν εντός του αριστερόστροφου/αντιμνημονιακού πλαισίου (Παπανικολόπουλος κ.ά., 2014). Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν μπορούμε να εντοπίσουμε κανένα μειονέκτημα στις αξιακές και ερμηνευτικές πλαισιώσεις που εκπέμπονταν από τους κινητοποιούμενους. Εν προκειμένω, μπορεί να παρατηρήσει κανείς ότι *«η απειλή, ο φόβος και ο καταστροφισμός αποπλίζουν το κοινωνικό κίνημα και το υποτάσσουν. “Αν αντισταθείς, χάθηκες” λένε οι κρατούντες και τα μίντια. “Αν δεν αντισταθείς, χάθηκες” λένε από την άλλη τα δρώντα υποκείμενα της Αριστεράς και η συνδικαλιστική Αριστερά. Και στις δύο περιπτώσεις, αυτό τελικά που φαίνεται είναι ότι “θα χάσεις”»* (Κατσορίδας, 2015β). Πρόκειται για *ρουτινοποίηση των ερμηνευτικών σχημάτων* (Σερντεδάκις, 2008) που αδυνατούν πλέον να προσανατολίσουν τους εργαζομένους μέσα στις μεταβαλλόμενες πολιτικο-οικονομικο-κοινωνικές συγκυρίες στερώντας τους κάθε μαχητό αίτημα και αφήνοντάς τους μια αδιαφοροποίητη αίσθηση επικείμενης απειλής.

Ομοίως, θα μπορούσαμε να μιλήσουμε για *ρουτινοποίηση του ρεπερτορίου δράσης*. Παρ' όλες τις περιπτώσεις νέων συνεταιρισμών ή αυτοδιαχείρισης, όπως αυτό της BIOME (Vogiatzoglou, 2014· Zamponi and Vogiatzoglou, 2015), οργάνωσης δομών αλληλεγγύης (Vogiatzoglou, 2014· Zamponi and Vogiatzoglou, 2015· Κα-

τσορίδας 2015α), ανανέωσης του συνδικαλισμού βάσης (Vogiatzoglou, 2014· Zamponi and Vogiatzoglou, 2015· Καψάλης, 2016· Τσακίρης, 2014· Μπιθυμήτρης και Καφέ, 2014: 526-8), ή προώθησης μπιόκοτάζ στα προϊόντα της Coca Cola, δεν ξέφυγε της προσοχής των ερευνητών (Vogiatzoglou, 2014· Zamponi and Vogiatzoglou, 2015· Karakioulafi, 2015: 10, 13) η *δυσκολία ανανέωσης του ρεπερτορίου δράσης* εκ μέρους του συνδικαλιστικού κινήματος. *«Κανείς δεν έχει να πει “ποιες είναι οι εναλλακτικές μορφές δράσης».* Η συμμετοχή ήταν ισχνή σε ό,τι και αν δοκιμάσαμε», σημειώνει χαρακτηριστικά η Ειρήνη, μέλος της Εκτελεστικής Γραμματείας της ΑΔΕΔΥ. *«Κάνουμε συνδικαλισμό με όρους προηγούμενων δεκαετιών»* (Λουκάς). Ακόμα και οι καταλήψεις δημοσίων κτιρίων, οι οποίες υποχώρησαν από το 2013 και εξής, ούτε στο ελάχιστο δεν μπόρεσαν να αντισταθμίσουν την πτώση της συνολικής δραστηριότητας του συνδικαλιστικού κινήματος ή τη μερική μετατόπιση προς μη απεργιακού τύπου κινητοποιήσεις (συγκεντρώσεις, διαδηλώσεις, παραστάσεις διαμαρτυρίας) λόγω μικρότερου κόστους (Παπανικολόπουλος, 2015). Ούτε η συγκρουσιακότητα ανέβηκε ούτε το ρεπερτόριο δράσης εμπλουτίστηκε σε αξιοπρόσεκτο βαθμό (Παπανικολόπουλος, 2015).

Η μοναδική αξιοπρόσεκτη εξέλιξη σχετικά με το ρεπερτόριο δράσης ήταν η ρουτινοποίηση της απεργίας. *«Η απεργία έχει χάσει την αποτελεσματικότητά της λόγω χαμηλής συμμετοχής. Έχει γίνει κατάχρηση ήδη από τη δεκαετία του '80. Κάνουμε απεργία για εθιμοτυπικούς λόγους κάθε χρόνο για τον προϋπολογισμό»* (Στέφα-

νος). «Πριν το Μνημόνιο, οι απεργίες ήταν εθιμοτυπικές, για το θεαθήναι» (Δημήτρης). «Η απεργία δεν είναι παρωχημένη, ωστόσο πρέπει να είναι το αποκορύφωμα» (Λευτέρης). «Δεν χρησιμοποιήθηκε σωστά το όπλο των απεργιών, δεν δουλεύονταν» (Λεωνίδα). «Εμείς κάναμε απεργίες ρουτίνας που έφεραν εκφυλισμό. Πρέπει να σταματά η λειτουργία του κράτους, αλλιώς δεν έχει νόημα» (Ιάσοντας). «Γινόταν κατάχρηση της απεργίας την οποία χρησιμοποιούσαν τα συνδικάτα για να δημιουργήσουν γεγονότα» (Μιχάλης). «Προκηρύσσονταν για να είναι καλυμμένες οι ηγεσίες, δεν δουλεύονταν» (Άγγελος). «Πολύ εύκολα προκηρύσσονται οι απεργίες. Η απεργία έχει θεοποιηθεί, αντί να είναι το ύστατο όπλο. Εμείς κατευθείαν πάμε σε απεργία, χωρίς να μας ενδιαφέρει το ποσοστό συμμετοχής. Ικανοποιούμαστε από μια καλή συμμετοχή στις συγκεντρώσεις που έρχονται και μη εργαζόμενοι» (Φραγκίσκος). «Υπήρχαν διαδηλώσεις με περισσότερους ανέργους, αριστερούς, κατοίκους κλπ από απεργούς. Εξοντώναμε τον κόσμο με ξεκάρφωτες 24ωρες απεργίες. Εάν έμπαινε στη Βουλή το ν/σ οι εργαζόμενοι έλεγαν “ε και τώρα τι θα γίνει”» (Σωκράτης) «Αν φτάσεις να κάνεις απεργία πάει να πει ότι η εργοδοσία δεν σε φοβάται, σε δοκιμάζει. Γι’ αυτό η απεργία εύκολα ξεκινάει, δύσκολα σταματάει» (Σέργιος). «Εμείς όμως κάναμε σπατάλη απεργιών» (Ειρήνη). «Από τη μια ο κόσμος δεν είναι γαλουχημένος για διαρκείας, από την άλλη οι 24ωρες είναι αναποτελεσματικές» (Δημήτρης). «Ο κόσμος που δεν έρχεται στις 24ωρες λέει ότι χρειάζονται 5ήμερες και όταν προκηρύσσονται 5ήμερες λέει ότι πρέπει να ξεκινήσουν με 24ωρες» (Ειρήνη). «Όταν δεν πετυχαίνει το

ένα λένε “γιατί δεν κάνετε το άλλο;”. Όταν κάνουν το άλλο λένε “γιατί δεν κάνετε το ένα;”» (Βαγγέλης). «Κοροϊδεύουν και οι δύο σε σχέση με τις 24ωρες και τις πολήμερες» (Νάσος). «Και όσοι λένε 24ωρες και όσοι λένε πολήμερες λένε ψέματα. Οι μεν θέλουν να λειτουργεί η απεργία ως βαλβίδα αποσυμπίεσης, οι δε εξουθενώνουν τον κόσμο. Χρειάζονται άλλες μορφές δράσης» (Σάκης).

Από τα παραπάνω αποσπάσματα προκύπτουν σαφέστερες ευθύνες της συνδικαλιστικής ηγεσίας. Ανεξάρτητα εάν συνυπογράψουμε τις αιτιάσεις της αριστερής συνδικαλιστικής αντιπολίτευσης περί «κυβερνητικού συνδικαλισμού» ή περί «συναίνεσης στα μνημόνια» και άρα περί ενσωμάτωσης, ένα είναι σίγουρο: υπήρξε έλλειμμα ηγεσίας. 1) Η συνδικαλιστική ηγεσία βρέθηκε απaráσκευη (Karakioufafi, 2015: 2, Σωτήρης), δεν προετοίμασε τον κόσμο της εργασίας για σκληρό και ίσως μακροχρόνιο αγώνα (Άγγελος, Χριστόφορος, Βασίλης, Νέστορας). 2) Δεν διαμόρφωσε έναν συνολικό στόχο και ένα σαφές πλαίσιο αγώνα (Λευτέρης, Ειρήνη, Ισμήνη, Χριστόφορος). 3) Η αναδίπλωση των τριτοβάθμιων συνδικαλιστικών οργάνων στέρησε την αντιμνημονιακή εκστρατεία από έναν κεντρικό δρώντα, χωρίς τα καλέσματα του οποίου για γενική απεργία, ήταν στο εξής δύσκολο να οργανωθούν μεγάλα γεγονότα διαμαρτυρίας (Παπανικολόπουλος, 2015). 4) Παρ’ όλη την επίδειξη αλληλεγγύης μεταξύ εργαζομένων, όπως στην περίπτωση της απεργίας στη Χαλυβουργία (Bithymitris, 2016a: 381· Καψάλης, 2016: 19), συμπόρευσης με άλλα κινήματα (π.χ.

Αγανακτισμένοι) και κοινωνικές ομάδες, όπως οι έμποροι και μικροεπαγγελματίες (Καψάλης, 2016· Karakioulafi, 2015: 12), τα ελλείμματα συντονισμού, αλληλεγγύης μεταξύ των κλάδων και ώσμωσης με άλλους κινηματικούς δρώντες ήταν παραπάνω από εμφανή (Karakioulafi, 2015).

4.2. Χρόνιες παθογένειες του συνδικαλιστικού κινήματος

Μέχρι τώρα αναφερθήκαμε στους παράγοντες που επέδρασαν αρνητικά στη συχνότητα και στη μαζικότητα της διαμαρτυρίας, αφότου είχε ξεδιπλωθεί η αντιμνημονιακή καμπάνια. Η *εξάντληση*, η *αναποτελεσματικότητα* και η *αποτυχία*, η *κατίσχυση του φόβου*, η *μείωση των οικονομικών πόρων και ευκαιριών*, η *περιστολή των πολιτικών ευκαιριών*, η *ρουτινοποίηση των αξιακών και ερμηνευτικών πλαισιώσεων*, η *ρουτινοποίηση του ρεπερτορίου δράσης* και το *έλλειμμα ηγεσίας* είναι παράγοντες που προέκυψαν. Ωστόσο, όμως «*δεν θα πρέπει να παραγνωρίζεται η σπουδαιότητα των διαχρονικών παθογενειών του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος, οι οποίες συσσωρεύονταν για μεγάλο διάστημα πριν το ξέσπασμα της (συνδικαλιστικής και οικονομικής) κρίσης και την υπογραφή των Μνημονίων*» (Καψάλης, 2016: 23). Η αδυναμία των συνδικάτων να αντιδράσουν αποτελεσματικά σχετίζεται αναμφίβολα και με παράγοντες που δεν τους επέτρεπαν ούτως ή άλλως να συσσωρεύσουν την απαραίτητη κινηματική ισχύ, δεδομένο που αποτυπώνεται άλλωστε και σε μια προσφιλή άποψη μεταξύ συνδικαλιστικών στελεχών: «*η ήττα έρχεται από μακριά*».

Ο πιο προφανής παράγοντας είναι η *μείωση της οργανωτικής ισχύος*, που προκύπτει από τη μείωση της συνδικαλιστικής πυκνότητας. Εδώ και 25 χρόνια μειώνεται συνεχώς η συνδικαλιστική πυκνότητα, με αποτέλεσμα να έχει καταρακυλήσει από το 42% στο 26% (Κουζής, 2013). Υψηλά ποσοστά συμμετοχής παρουσιάζονται μόνο στο Δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα (κάποιες φορές ξεπερνούν και το 90%). Αλλά «*πόση κοινωνική αντιπροσωπευτικότητα υπάρχει σε συνδικαλιστικές οργανώσεις που τα μέλη τους “συμμετέχουν” σχεδόν υποχρεωτικά ή και εν αγνοία τους πολλές φορές;*» (Βερναρδάκης κ.ά., 2007: 47) Από την άλλη, δεν υπάρχει συνδικαλιστής ή ερευνητής που να μην έχει επισημάνει την πολύ χαμηλή συνδικαλιστική πυκνότητα στον ιδιωτικό τομέα, η οποία κυμαίνεται γύρω στο 15%. «*370 αντιπρόσωποι στο συνέδριο της ΓΣΕΕ [το 2016] επί 1.000 εργαζομένους που εκπροσωπεί ο καθένας μας κάνει 370.000. Τόσοι είναι οι μισθωτοί του ιδιωτικού τομέα στην Ελλάδα; Εάν βγάλεις τις ΔΕΚΟ και τις τράπεζες, δεν μένει τίποτα*» (Λεωνίδας).

Ως κυριότεροι *περιβαλλοντικοί παράγοντες* (McAdam et al., 2001) μείωσης της συνδικαλιστικής πυκνότητας, που είναι το συνδυαστικό αποτέλεσμα διαδικασιών «*αποσυνδικαλισμού*», «*ασυνδικαλισμού*» και «*αντισυνδικαλισμού*», μπορούν να θεωρηθούν το υψηλό ποσοστό ανεργίας, η υποχώρηση της απασχόλησης στον βιομηχανικό τομέα, η ανάπτυξη των ευέλικτων μορφών εργασίας, η αύξηση της γυναικείας απασχόλησης, η ένταση της διεθνοποίησης της οικονομίας, η υποχώρηση των συλλογικών οραμάτων και η άνοδος

των νεοφιλελεύθερων αξιών, η αδυναμία προσέλκυσης μελών από τα νέα «κοιτάσματα» απασχόλησης (Κουζής, 2007: κεφ.4). Εργαζόμενοι σε νέους δυναμικούς κλάδους των υπηρεσιών, νέοι, γυναίκες, μετανάστες, ευέλικτα απασχολούμενοι μένουν χωρίς εκπροσώπηση (Κουζής, 2007: 86-87· Κουζής, 2013). Οι ευέλικτα απασχολούμενοι *«αποκλείονται ακόμα και σήμερα από τα σωματεία των “μόνιμων”, συνήθως de jure (καταστατικά), ή/και de facto (το σωματείο δεν ασχολείται με τα ιδιαίτερα προβλήματά τους)»* (Μπιθυμήτρης και Καφέ, 2014: 525). Χωρίς συνδικαλιστική οργάνωση και εκπροσώπηση είναι επίσης οι εργαζόμενοι στις μικρές επιχειρήσεις, δηλαδή στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων (Κουζής, 2007· Κατσορίδας, 2007: 223· Βερναρδάκης κ.ά., 2007: 51). Εφόσον ο μόνος φορέας εκπροσώπησης των εργαζομένων που αναγνωρίζει το ελληνικό κράτος είναι το συνδικάτο και εφόσον αυτό χρειάζεται 21 μέλη για να συσταθεί, πρακτικά είναι ανέφικτο να εκπροσωπηθεί συνδικαλιστικά η πλειοψηφία των εργαζομένων (Κουζής, 2007: κεφ. 8, 9 και 10), γεγονός το οποίο διαμορφώνει μια *δυσμενή δομή πολιτικών ευκαιριών* για τους τελευταίους.

Γιατί όμως δεν ενδιαφέρονταν οι συνδικαλιστικές ηγεσίες να αντιμετωπίσουν το μείζον πρόβλημα της χαμηλής συνδικαλιστικής πυκνότητας; Αφενός γιατί τα συνδικάτα *«δεν αποδέχονταν αυτό το εργασιακό καθεστώς, αδυνατούσαν να συλλάβουν το μέγεθος του φαινομένου και να το καταγράψουν»* (Σωτήρης) και αφετέρου γιατί στην πραγματικότητα δεν ήταν μείζον. Η χρηματοδότηση των συνδικάτων δεν προερχόταν από τις εισφορές μελών, αλλά

από τις κρατικές επιχορηγήσεις μέσω της Εργατικής Εστίας, ενώ οι συλλογικές συμβάσεις που υπογράφονταν από τις συνδικαλιστικές ηγεσίες επεκτείνονταν στο σύνολο σχεδόν των εργαζομένων ανεξάρτητα εάν ήταν μέλη συνδικάτου ή όχι (Karakioulafi, 2013: 12· Karakioulafi, 2015: 5).

Ένα από τα σημαντικά προβλήματα του συνδικαλιστικού κινήματος είναι ο *κατακερματισμός* και η *έλλειψη ενότητας*, όπως αυτή αποτυπώνεται στην οργανωτική διάσπαση και στην ύπαρξη εσωτερικών διαχωριστικών γραμμών στις τάξεις των εργαζομένων.

Ο οργανωτικός πολυκερματισμός, όπως αυτός αποτυπώνεται στις 3.500 πρωτοβάθμιες οργανώσεις, στις 200 δευτεροβάθμιες και στις ξεχωριστές συνομοσπονδίες για δημόσιους και ιδιωτικούς υπαλλήλους, έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ενότητα δράσης, τον συντονισμό και την αποτελεσματικότητα του συνδικαλιστικού κινήματος (Κουζής, 2007, 2013· Karakioulafi, 2015· Καψάλης, 2016). Ο πολυκερματισμός αυτός διατρέχει και τα τρία επίπεδα συνδικαλιστικής οργάνωσης, καθώς στο πρωτοβάθμιο επίπεδο συνωστίζονται επιχειρησιακά κλαδικά και ομοιοεπαγγελματικά σωματεία, στο δευτεροβάθμιο επίπεδο συνυπάρχουν ομοσπονδίες και εργατικά κέντρα, ενώ στο τριτοβάθμιο ΓΣΕΕ και ΑΔΕΔΥ εκπροσωπούν εργαζομένους ανάλογα με το καθεστώς απασχόλησης (Κουζής, 2007: 102-3). Αν και πραγματοποιήθηκαν καταστατικά συνέδρια το 1990 και το 2003 με σκοπό, μεταξύ άλλων, την άρση αυτής της πολυδιάσπασης, κανένα μέτρο δεν υιοθετήθηκε προς την κατεύθυνση αυτή. Όπως

παρατηρούσε το 2007 ο Γιάννης Κουζής: «η καταπολέμηση του οργανωτικού πολυκερματισμού δεν φαίνεται να αποτελεί ουσιαστική προτεραιότητα του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος» (Κουζής, 2007: 109). Πολλοί συνεντευξιζόμενοι συνδικαλιστές φαίνεται να κατανοούν, πλέον, πως η κατάσταση αυτή επείγει να αλλάξει, καθώς έχει συνδράμει καθοριστικά στην αφλογιστία του συνδικαλιστικού κινήματος. Δεν έλειψαν και οι συνδικαλιστικές παρατάξεις που πρότειναν την ενοποίηση της ΓΣΕΕ με την ΑΔΕΔΥ, καθώς και την υιοθέτηση της απλής δομής «1 σωματείο ανά επιχείρηση, 1 ομοσπονδία ανά κλάδο, 1 Εργατικό Κέντρο ανά νομό». Ωστόσο, και στο πρόσφατο συνέδριο της ΓΣΕΕ (2016) κανένα σημαντικό μέτρο δεν υιοθετήθηκε προς αυτή την κατεύθυνση. Επιφανείς συνδικαλιστές ισχυρίζονται ότι ο πολυκερματισμός «δεν μπορεί να διορθωθεί με διοικητικά μέτρα» και πρακτικά εναπόκειται στον συνειδητό αυτοπεριορισμό των συνδικαλιστών και των εργαζομένων. Η στρατηγική αυτή όμως δεν έχει πολλές πιθανότητες να αποδώσει δεδομένου ότι «ο φόβος για πιθανή αλλαγή των παραταξιακών συσχετισμών με την αποτύπωσή τους στις διοικήσεις των σωματείων και στην εκλογή αντιπροσώπων για τα ανώτατα συνδικαλιστικά όργανα αποτρέπει την προοπτική συγχωνεύσεων διατηρώντας ή και ενισχύοντας το φαινόμενο της πολυδιάσπασης» (Κουζής, 2007: 107), ενώ οι «προσωπικές επιλογές μιας κατηγορίας συνδικαλιστικών στελεχών με στόχο τη νομή μικρών εξουσιών, αλλά και την αξιοποίηση της συνδικαλιστικής προστασίας και των παρεπόμενων διευκολύνσεων (π.χ. συνδικαλιστικές άδειες) που παρέχει

ο νόμος» (Κουζής, 2007: 107) είναι αυτές ακριβώς που διόγκωσαν το φαινόμενο.

Εκτός όμως από την οργανωτική πολυδιάσπαση, την έλλειψη κοινής δράσης, συντονισμού και αποτελεσματικότητας του εργατικού κινήματος, υπάρχουν και άλλα προβλήματα, όπως είναι ο κλαδικός συντεχνιασμός, καθώς και μια σειρά από διαχωριστικές γραμμές και δίπολα στο εσωτερικό του συνδικαλιστικού κινήματος και των εργαζομένων, όπως μεταξύ μόνιμων-εποχιακών-ορισμένου χρόνου, μεταξύ εργαζομένων-ανέργων, μεταξύ ηλικιωμένων (που δύσκολα μετεκπαιδεύονται και επανεντάσσονται) και νέων (εύκολα μετεκπαιδευόμενων), μεταξύ ασφαλισμένων-ανασφάλιστων-αυτασφαλισμένων, μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, μεταξύ μεγάλων παραγωγικών μονάδων και μικρών μονάδων, μεταξύ Ελλήνων και αλλοδαπών, ανδρών-γυναικών κ.λπ.

Οι εργαζόμενοι είχαν συνηθίσει από τη μια να διεκδικούν και να πετυχαίνουν σε κλαδικό επίπεδο και από την άλλη να αντιδρούν μόνο όταν θίγονταν οι ίδιοι (Μιχάλης, Ειρήνη, Γιάννης, Λουκάς, Δημήτρης, Λευτέρης, Νάσος). Μπορεί να εμφανιστεί μάλιστα το φαινόμενο «κάποιοι δημόσιοι υπάλληλοι να είναι υπέρ μιας ιδιωτικοποίησης και εναντίον μίας άλλης» (Σωτήρης). Κατά συνέπεια, όταν ενέσκυψαν οι μνημονιακές πολιτικές, που έθιγαν τους πάντες, το συνδικαλιστικό κίνημα και οι εργαζόμενοι δεν είχαν εμπεδώσει το αλληλέγγυο πνεύμα με το οποίο έπρεπε να λειτουργήσουν ώστε να αντιτάξουν αποτελεσματική αντίσταση.

Πρώτα απ' όλα η μεγάλη πλειονότητα των συνδικαλισμένων και των συνδικα-

λιστών προέρχονται από τον δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα, λόγω της εξασφαλισμένης και προστατευμένης εργασίας σε αντίθεση με την εχθρότητα της εργοδοσίας στον ιδιωτικό τομέα (Κουζής, 2007: κεφ.7). Η ανεργία και η επισφάλεια χτυπά βασικά τις γυναίκες και τους νέους (Μπιθυμήτρης και Καφέ, 2014: 513, 515), δηλαδή τις πλέον υποαντιπροσωπευόμενες κατηγορίες στα συνδικάτα. Κατ' επέκταση «το προφίλ του μέσου συνδικαλιστή (άνδρας, μεσήλικας, με μονιμότητα, 100% γηγενής) μοιάζει όλο και λιγότερο με την εικόνα του μέσου μισθωτού (νεότερος σε ηλικία και προϋπηρεσία, χωρίς μονιμότητα, με πιθανότητα 40% να είναι γυναίκα και 12% να είναι μετανάστης)» (Καψάλης, 2016). «[Σ]τις μέρες μας, η παρουσία στα συνδικάτα αποτελεί ίδιον των ώριμων, άνω των 40 ετών, ηλικιών. Αντιθέτως ο συνδικαλισμός στις νεαρές ηλικίες σπανίζει ως φαινόμενο, με προφανή συνέπεια την έλλειψη ηλικιακής ανανέωσης» (Κουζής, 2007: 46). «Η κοινωνική βάση του ελληνικού συνδικαλισμού βρίσκεται σε φάση ηλικιακής γήρανσης. Τα μεγαλύτερα ποσοστά μελών εμφανίζονται στις μεγαλύτερες ηλικίες (στη γενιά της “μεταπολίτευσης”), ενώ οι νεότερες ηλικιακές ομάδες μισθωτών απέχουν ολοένα και περισσότερο» (Βερναρδάκης κ.ά., 2007: 51).

Ο ελληνικός συνδικαλισμός φαίνεται να είναι ένας συνδικαλισμός της προστατευμένης εργασίας, γεγονός που επιτείνει την απομάκρυνση συγκεκριμένων κατηγοριών εργαζομένων από τις υπάρχουσες δομές του συνδικαλισμού. Έπειτα, όταν η πλειονότητα ή μεγάλο μέρος των μελών των συνδικάτων δεν εκτίθεται στους κινδύνους της αγοράς εργασίας, όπως οι

εργαζόμενοι στο δημόσιο τομέα, «είναι δύσκολη η αλληλεγγύη έναντι όσων είναι εκτεθειμένοι και ακόμη πιο δύσκολη έναντι όσων έχουν αποκλειστεί από την αγορά εργασίας ή όσων διατρέχουν σχεδόν αποκλειστικά τον κίνδυνο να καταλαμβάνουν μόνιμα τις χειρότερα αμειβόμενες θέσεις εργασίας, τις πλέον επισφαλείς, τις εργασίες με τους μεγαλύτερους κινδύνους που παρέχουν ελάχιστες πιθανότητες ανέλιξης» (Κατσορίδας, 2007: 228).

Για το κατά πόσον η παραπάνω πρόταση περιγράφει μια σχέση αιτίου-αιτιατού, οι παρακάτω προτάσεις, κατά τη γνώμη μας, δεν αφήνουν περιθώρια αμφισβήτησης. «Τα συνδικάτα έκαναν αποδεκτή την προώθηση της μερικής απασχόλησης και της ευελιξίας του χρόνου εργασίας στις δημόσιες επιχειρήσεις και στις δημόσιες υπηρεσίες» (Δεδουσόπουλος, 2007: 126). «Οι συνδικαλιστικοί εκπρόσωποι ευνόησαν τη δημιουργία μιας νέας κατάτμησης μεταξύ “παλαιών” και “νέων” εργαζομένων, ιδιαίτερα με τις ρυθμίσεις του ασφαλιστικού. Επέτρεψαν δηλαδή να εμφανιστεί μια ηλικιακή τομή, με τους νέους εργαζομένους να επωμίζονται το οικονομικό βάρος στήριξης του ασφαλιστικού συστήματος και των ασφαλιστικών δικαιωμάτων των “παλαιών” εργαζομένων, αποδεχόμενοι τη χρόνια κακή διαχείριση των οικονομικών των ασφαλιστικών ταμείων» (Δεδουσόπουλος, 2007: 130). «Τα συνδικάτα απεδέχθησαν χωρίς διαμαρτυρία επιμέρους ρυθμίσεις που προωθούσαν “ευέλικτες μορφές εργασίας” στο χώρο του δημοσίου τομέα. Το ενδιαφέρον τους εστιάστηκε στην προστασία του “σκληρού” πυρήνα των ήδη εργαζομένων, αδυνατώντας (;) να κατανοήσουν ότι η έλλειψη προστασίας των νέων εργα-

ζομένων αφ' ενός δεν εξασφάλιζε ούτε τα συμφέροντα των "παλαιών", αφ' ετέρου απομάκρυνε τους νέους εργαζομένους από το συνδικαλιστικό κίνημα" (Δεδουσόπουλος, 2007: 137). Ομοίως, «οι εργαζόμενοι στις μεγάλες εταιρίες δέχθηκαν για να μην υποστούν μειώσεις οι ίδιοι, να μπουν νέοι εργαζόμενοι με μικρότερους μισθούς, χωρίς δικαιώματα» (Περικλής). Το πιο χαρακτηριστικό ίσως παράδειγμα συνύπαρξης εργαζομένων δύο ταχυτήτων είναι η περίπτωση του ΟΤΕ, όπου οι μισοί εργαζόμενοι του ομίλου (κατά βάση νέοι) έχουν προσληφθεί με πολύ μειωμένα μισθολογικά και εργασιακά δικαιώματα. Και το χειρότερο είναι πως ενώ «υπάρχουν πολλές κατηγορίες εργαζομένων (μόνιμοι, συμβασιούχοι, δανειζόμενοι, μερικής απασχόλησης, μπλοκάκηδες) και γίνεται εκμετάλλευση αυτού από τον εργοδότη» (Γιάννης), «δεν υπάρχουν στα σωματεία οι εργαζόμενοι των άλλων ταχυτήτων» (Νέστορας). Στις τράπεζες, για παράδειγμα, «υπάρχουν πλέον πολλοί ενοικιαζόμενοι και με ευέλικτες σχέσεις εργασίας, δεν έχουν γίνει όμως προσπάθειες να ενταχθούν στην ΟΤΟΕ για να μην πληγεί η τράπεζα και να μην αλλάξουν οι συσχετισμοί. Λένε ότι αυτοί οι εργαζόμενοι είναι βύσματα» (Νάσος). Ακόμα χειρότερα είναι τα πράγματα στο χώρο των media, όπου «οι εργαζόμενοι στα sites και οι μπλοκάκηδες είναι εκτός, οι εργοδότες, οι μεγαλοδημοσιογράφοι και οι αρχισυντάκτες είναι εντός» (Μανώλης).

Η διαχωριστική γραμμή μεταξύ προστατευμένης και μη εργασίας έγινε εμφανής και σε πολιτικό επίπεδο με αφορμή την κατάληψη της ΓΣΕΕ, τον Δεκέμβρη του 2008 (Κατσορίδας, 2009). Κατά τα χρόνια πριν την κρίση αναπτυσσόταν μια τάση

κοινωνικού αυτοματισμού, ένας ιδιότυπος «κοινωνικός φραξιονισμός», όπως τον είχε ονομάσει ο Χριστόφορος Βερναρδάκης (1999), που έτεινε να φέρει αντιμέτωπους τους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα με όλους τους υπόλοιπους, σε ένα «πόλεμο όλων εναντίον όλων» (Κατσορίδας, 2002: 129-130). Την περίοδο των Μνημονίων, παρ' όλη την κοινή δράση των εργαζομένων, παρατηρήθηκε, ειδικά κατά την πρώτη περίοδο της επιβολής των μέτρων λιτότητας, μια απόσταση μεταξύ των εργαζομένων στον δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα από τη μια και των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα από την άλλη, εξαιτίας των αιτιάσεων περί μισθολογικών και εργασιακών προνομίων (Karakioulafi, 2012).

Η έλλειψη ενότητας, ωστόσο, επιτείνεται από τις παραταξιακές διαμάχες. «Οι παραταξιακές συγκρούσεις βρίσκονται συνεχώς στο επίκεντρο των εξελίξεων, η δε έντασή τους επηρεάζει αρνητικά τον ρόλο των συνδικάτων και την εξέλιξη του κοινωνικού μετασχηματισμού. [...] Τα φαινόμενα αυτά ενισχύουν τον περιορισμό των προϋποθέσεων για την ιστορική διαμόρφωση μιας γνήσιας συνδικαλιστικής κουλτούρας στην Ελλάδα, ενώ, αντιθέτως, συμβάλλουν στη δημιουργία μιας πελατειακής αντίληψης για το συνδικαλισμό σε ένα σεβαστό τμήμα του, και στην καλλιέργεια της παραταξιακής κουλτούρας ως κυρίαρχης αντίληψης» (Κουζής, 2007: 42-3). Δεν υπάρχει συνδικαλιστής/-στρια που να μη συγκαταλέγει την παραταξιοποίηση στα προβληματικά χαρακτηριστικά του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος. «Στην Ελλάδα, η έντονη παραταξιοποίηση αποτελεί, σύμφωνα με όλες τις έρευνες

κοινής γνώμης, που είδαν το φως της δημοσιότητας κατά την τελευταία 20ετία, το βασικό αίτιο της αρνητικής εικόνας των συνδικάτων, στοιχείο που συμβάλλει στην αποστασιοποίηση σημαντικού τμήματος της μισθωτής εργασίας από την οργανωμένη συνδικαλιστική δράση» (Κουζής, 2007: 88).

Δεδομένου όμως ότι η παραταξιοποίηση δεν αποτελεί ελληνικό φαινόμενο, σε τι συνίσταται ο προβληματικός χαρακτήρας της παραταξιοποίησης στην Ελλάδα σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες; Η παραταξιοποίηση στην Ελλάδα συνίσταται στη δημιουργία μιας παραταξιακής κουλτούρας και ενός παραταξιακού συμφέροντος που προέχει έναντι του γενικού συνδικαλιστικού συμφέροντος, στην παρεμπόδιση της άμεσης και αυτόνομης επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ μελών διαφορετικών παρατάξεων, στις χωριστές πορείες και εκδηλώσεις και στις έντονες αποκλίσεις στις σχετικές διεκδικήσεις των παρατάξεων (Κουζής, 2007: κεφ.12). Ακόμα και τώρα που οι συγκλίσεις είναι πιο αναγκαίες από ποτέ για την ανασυγκρότηση του εργατικού κινήματος, «ακολουθείται πιστά η παράδοση της ενωτικής δράσης και συνθηματολογίας, αλλά της διαφοροποιημένης και επιμερισμένης πολιτικά συγκρότησης. Με άλλα λόγια, η -ειλικρινής κατά τα άλλα- αγωνιώδης αναζήτηση κοινής γλώσσας και προγραμματικής σύγκλισης εξακολουθεί να οδηγεί σε αδυναμία εύρεσης κοινώς αποδεκτής συνισταμένης. Ως εκ τούτου, και στο όνομα μάλιστα της ενότητας του εργατικού κινήματος, όλες αυτές οι κινήσεις είναι αυτοτελείς, ασυναίρετες και όχι σπάνια ανταγωνιστικές μεταξύ τους, τουλάχιστον στα μάτια

των εξωτερικών παρατηρητών» (Καψάλης, 2016). «Υπάρχει κουβέντα για το οργανωτικό μοντέλο, αλλά όλοι είναι εγκλωβισμένοι στους συσχετισμούς» (Νίκος). Άλλωστε, μέχρι τώρα «η δράση δεν ήταν τίποτε άλλο από τη συνισταμένη του συσχετισμού δύναμης, μέχρι που τα βρίσκουν οι παρατάξεις» (Σωκράτης). Οι παρατάξεις λειτουργούν ως «ενώσεις μελών των κομμάτων που μεταφέρουν στο συνδικαλιστικό κίνημα τις θέσεις των αντίστοιχων κομμάτων» (Τσακίρης, 2007: 179-180), είναι κάθετα οργανωμένες δομές, «συνδικάτα μέσα στις συνδικαλιστικές οργανώσεις», «σε απόλυτη αντιστοιχία με τα πολιτικά κόμματα και όχι με τα ιδεολογικά ρεύματα» (Κουζής, 2013). Στο πλαίσιο αυτό, «η αυτονομία τους από εξωτερικούς παράγοντες δεν είναι εξασφαλισμένη, με εντονότερο το παράδειγμα της τριτοδιεθνιστικής αντίληψης για το συνδικαλισμό που υπηρετούν τα μέλη του κομμουνιστικού κινήματος» (Κουζής, 2007: 42). Πιο συγκεκριμένα, ο κομματισμός συνίσταται στην καθοριστική ανάμειξη εξωσυνδικαλιστικών κομματικών παραγόντων στον καθορισμό των αποφάσεων των συνδικαλιστικών οργανώσεων, στην απόλυτη αντιστοιχία των συνδικαλιστικών παρατάξεων με τα πολιτικά κόμματα, στην κατά κανόνα παράλληλη διατήρηση της ιδιότητας του συνδικαλιστικού και του κομματικού στελέχους και την αθρόα συμμετοχή συνδικαλιστών σε κομματικά ψηφοδέλτια, καθώς και στην εντονότερη δραστηριοποίηση των παρατάξεων ενόψει εκλογών σε σύγκριση με την ενεργοποίησή τους για την υλοποίηση ομόφωνων αποφάσεων των συνδικαλιστικών τους οργάνων (Κουζής, 2007: κεφ.12).

Ούτε η μεγαλύτερη απεργία των τελευταίων δεκαετιών, αυτή στη Χαλυβουργία, δεν στάθηκε ικανή να χαλαρώσει το παραταξιακό πνεύμα. Η ηγεσία του σωματίου της Χαλυβουργίας, που πρόσκειται στο ΚΚΕ, δεν επέτρεψε τη διεύρυνση του αγώνα με την υιοθέτηση πιο ενιαιομετωπικών πρακτικών και αντιλήψεων (Καψάλης, 2016). Η έλλειψη αυτονομίας ωστόσο δεν είναι συγκαρινό φαινόμενο. Καθ' όλη τη διάρκεια της Μεταπολίτευσης έλαβε χώρα μια «αποικιοποίηση» των ομάδων εκπροσώπησης από τα πολιτικά κόμματα (Karakioulafi, 2015: 4), με αποτέλεσμα έκτοτε τα συνδικαλιστικά στελέχη να βάζουν το κομματικό συμφέρον πάνω από το συνδικαλιστικό (Κουζής, 2007: 215· Karakioulafi, 2015: 5). Σήμερα, συνδικαλιστές από όλα τα κόμματα αναγνωρίζουν ότι «η κομματικοποίηση των παρατάξεων είναι πρόβλημα, γιατί το συνδικαλιστικό κίνημα έχασε την ταξική του ενότητα και ανεξαρτησία» (Περικλής), ότι «ο συνδικαλισμός είναι κομματικός, όχι ιδεολογικός» (Στέφανος) και ότι «οι παρατάξεις είναι μάντρες πολιτικών πεποιθήσεων» (Πέτρος, Ιάσονας), «κομματικοί μηχανισμοί» (Γιάννης), «το μακρύ χέρι των κομμάτων» (Λευτέρης). «Ιδιαίτερο πρόβλημα είναι ο κομματικός συνδικαλισμός, όπως του ΠΑΜΕ, που κάνει πολιτικού χαρακτήρα δράση, όχι συνδικαλιστικού. Στο συνδικάτο ενότητα δίνει η ταξική πλατφόρμα, όχι η πολιτική. Υπ' αυτή την έννοια, δεν βοηθούν οι ξεχωριστές συγκεντρώσεις» (Φραγκίσκος).

Βέβαια, υπάρχει και η άποψη ότι όσοι μιλούν για κομματικό συνδικαλισμό (του ΠΑΜΕ) προσπαθούν να καλύψουν την πραγματικότητα του κυβερνητικού συνδικαλισμού (των ΠΑΣΚΕ-ΔΑΚΕ) (Νέστο-

ρας). Το ένα δεν αναιρεί το άλλο βέβαια, ωστόσο δεν χωράει αμφιβολία ότι «μετά το 1981 η κομματικοποίηση συνδυάστηκε με τη λογική του, νέου τύπου, κυβερνητικού συνδικαλισμού» (Τσακίρης, 2007: 185). Το συνδικαλιστικό κίνημα ήταν «ελεγχόμενο από τις εκάστοτε κυβερνήσεις» (Κώστας), «οι κυρίαρχες συνδικαλιστικές παρατάξεις διεκδικούσαν, ότι απλώς επέτρεπε η εκάστοτε κυβέρνηση» (Ιάσονας), ενώ ειδικά στο ευρύτερο δημόσιο οι συνδικαλιστές «συνδιαχειρίζονταν τις προσλήψεις» (Χριστόφορος) και ουκ ολίγες φορές ανταμείβονταν με διευθυντικές θέσεις. Από την άλλη, τα σωματεία στον ιδιωτικό τομέα πολύ συχνά είναι εργοδοτικά. Μάλιστα, κάποιοι παρατηρούν μια «στροφή από τον κομματικό και κυβερνητικό συνδικαλισμό στον εργοδοτικό, μια ταύτιση με τα συμφέροντα της επιχείρησης» (Νάσος). Βέβαια, «το επιχειρησιακό σωματείο θέλει τη συνεννόηση με τον εργοδότη και γι' αυτό δεν πρέπει να μιλάμε εύκολα για εργοδοτικό συνδικαλισμό. Δεν υπάρχει ανάπτυξη σήμερα για να διεκδικήσουν οι εργαζόμενοι μερίδιο από τα κέρδη. Τώρα πλέον θέλουν να επιβιώσει η επιχείρηση» (Αντρέας). Σε κάθε περίπτωση πάντως, είτε κομματικός είτε κυβερνητικός είτε εργοδοτικός, ο ελληνικός συνδικαλισμός δεν απολαμβάνει της αυτονομίας που θα του επέτρεπε μια πιο σθεναρή αντίσταση ενάντια στα μέτρα λιτότητας και γενικότερα στα νεοφιλελεύθερα μέτρα που υιοθετούν κυβερνήσεις και εργοδότες.

Οι παραπάνω πρακτικές, εμπεδωμένες για δεκαετίες, έδωσαν την αφορμή σε συνδικαλιστές, ειδικά της αριστεράς, να μιλούν για ενσωμάτωση του συνδικαλιστικού κινήματος με ευθύνη των παρατάξεων που

πρόσκεινταν στο ΠΑΣΟΚ και τη ΝΔ. Την τάση ενσωμάτωσης επιτείνει και η χρόνια οικονομική εξάρτηση του συνδικαλιστικού κινήματος από το κράτος. Στο Δημόσιο, η συνδικαλιστική εισφορά παρακρατείται αυτόματα χωρίς καμία ουσιαστική εμπλοκή του εργαζομένου, γι' αυτό και το Δημόσιο εμφανίζει υψηλότερα ποσοστά συνδικαλιστικής πυκνότητας. Εφόσον οι δημόσιοι υπάλληλοι, άρα και οι συνδικαλιστικοί τους εκπρόσωποι, είναι περισσότερο προστατευμένοι απέναντι στην απώλεια της θέσης εργασίας τους, σε σχέση με τους ομόλογούς τους στον ιδιωτικό τομέα, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το Δημόσιο είναι ο κύριος αρωγός του ελληνικού συνδικαλισμού. Επ' αυτού κάποιες από τις επισημάνσεις ενός συνδικαλιστή της ΔΑΚΕ (Πέτρος) είναι ιδιαιτέρως διαφωτιστικές: «ο συνδικαλισμός είναι κρατικοδίαιτος», «είχε μεγαλώσει στα πούπουλα», «το κτίριο της ΑΔΕΔΥ δεν της ανήκει», «είμαστε φυτά θερμοκηπίου».

Ομοίως, η παραμέληση της συνδικαλιστικής συνδρομής και η σχεδόν αποκλειστική χρηματοδότηση των συνδικάτων του ιδιωτικού τομέα από τις εισφορές των εργαζομένων και των εργοδοτών υπέρ του Οργανισμού Εργατικής Εστίας, μέχρι το 2012, όπου καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε με άλλο τρόπο χρηματοδότησης, ο οποίος περιλαμβάνει μόνο τις εισφορές των εργαζομένων, «όχι μόνο διαιωνίζει την οικονομική εξάρτηση του συνδικαλιστικού κινήματος με τις παρενέργειές της και το καθιστά έρμαιο των εκάστοτε κυβερνητικών εκβιασμών, αλλά στερώνοντας την απευθείας στήριξη των συνδικάτων από τα μέλη περιορίζει και τον κινηματικό χαρακτήρα τους» (Κουζής, 2013).

Ας αφήσουμε, όμως, κατά μέρους την έννοια της ενσωμάτωσης, η οποία εγείρει πολιτικές αντιδικίες και ας επικεντρωθούμε σε κάποιες άλλες που και πιο οικείες στην επιστημονική κοινότητα είναι και πιο αξιολογικά ουδέτερες και απολύτως ακριβείς σε σχέση με την εμπειρική πραγματικότητα του ελληνικού συνδικαλισμού.

Είναι κοινός τόπος τόσο μεταξύ ερευνητών όσο και μεταξύ συνδικαλιστών/-στριών ότι το ελληνικό συνδικαλιστικό κίνημα διέγραψε κατά τη διάρκεια της Μεταπολίτευσης μια πορεία προς μια εντεινόμενη *θεσμοποίηση και γραφειοκρατικοποίηση*.

Τον μεταπολιτευτικό συγκρουσιακό κύκλο ακολούθησε η «κατάπαυση του πυρός» κατά τη δεκαετία του '90. Τα συνδικάτα αντάλλαξαν τη «*θεσμική κεντρικότητα*» που απέκτησαν ως ισότιμοι εταίροι στα κέντρα λήψης αποφάσεων με τη «*μετριοπάθεια*» στις μορφές δράσης και τα αιτήματά τους (Μπιθυμήτρης και Κωτσονόπουλος, 2014). Διεύρυναν με άλλα λόγια τη νομιμοποιητική τους βάση εγκαταλείποντας για το σκοπό αυτό την παραδοσιακή διεκδικητικότητά τους (Σπουρδαλάκης, 2007).

Η δεκαετία του 1990 χαρακτηρίστηκε από σχετική απεργιακή υποτονικότητα και εργασιακή ειρήνη, καθώς στη διαχρονικά συγκρουσιακή λογική των ελληνικών συνδικάτων άρχισαν να εντάσσονται στοιχεία κοινωνικής συναίνεσης. 1) Η αποκατάσταση της δημοκρατίας (1974), ο συνδικαλιστικός νόμος 1264 του 1982, που εξασφάλισε σε σημαντικό βαθμό τον εκδημοκρατισμό του συνδικαλιστικού κινήματος, καθώς επίσης η εγκαθίδρυση

συμμετοχικών θεσμών σε μια σειρά επιχειρήσεις, ιδιαίτερα της Κοινής Ωφέλειας (Κατσορίδας, 2016: 88-91), είχαν ως αποτέλεσμα την «άμβλυνση της έντασης της πολιτικοποίησης». 2) Η Ευρωπαϊκή Ένωση προώθησε την κοινωνική συναίνεση και τον κοινωνικό διάλογο, ενώ το συνδικαλιστικό κίνημα αναγνώρισε την αναγκαιότητα επίτευξης των εθνικών στόχων ένταξης της Ελλάδας στην ΟΝΕ και ανάληψης των Ολυμπιακών Αγώνων. 3) Δημιουργήθηκαν θεσμοί κοινωνικού διαλόγου και εκσυγχρονίστηκε το σύστημα συλλογικών διαπραγματεύσεων (Κουζής, 2007: κεφ.13). Στο πλαίσιο αυτό «η απεργιακή δραστηριότητα [...] λαμβάνει το χαρακτήρα περισσότερο συμβολικής διαμαρτυρίας, παρά διεκδίκησης. [...] Οι απεργίες, επομένως, μετασχηματίζονται σε γενικές, μονοήμερες, συγκεντρώνουν μεγαλύτερο αναλογικά αριθμό απεργών, αλλά ουσιαστικά παύουν να αποτελούν έκφραση των εργασιακών αντιθέσεων στο κλαδικό επίπεδο ή στο επίπεδο της επιχείρησης, χάνουν σε ένταση και σταδιακά μετατρέπονται σε πράξεις διαμαρτυρίας αμυντικού χαρακτήρα μιας ελίτ συνδικαλιστικών στελεχών που ενεργοποιούνται σε κεντρικό επίπεδο και μοιάζουν αποκομμένοι από την πραγματικότητα του κοινωνικού χώρου της αγοράς εργασίας» (Δεδουσόπουλος, 2007: 117-118).

Η διαδικασία θεσμοποίησης προχώρησε τόσο πολύ ώστε «το συνδικαλιστικό κίνημα είχε ρόλο συνδιοίκησης του δημοσίου με τις εκάστοτε κυβερνήσεις» (Κώστας, Νίκος). Στον ευρύτερο δημόσιο τομέα το πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα συνδιοίκησης ήταν αυτό του ΟΤΕ, όπου «το συνδικάτο συνδιαχειριζόνταν τις προσλήψεις,

τις μεταθέσεις, τις μικροεξυπηρετήσεις, γεγονός που εξασφάλιζε την παντοδυναμία ΠΑΣΚΕ-ΔΑΚΕ» (Πάνος). «Δεν γίνονταν συνελύσεις, όλα λειτουργούσαν διά αντιπροσώπων. Οι παρατάξεις συνδιαχειρίζονταν τις προσλήψεις» (Χριστόφορος). Ούτε ο καθαρά ιδιωτικός τομέας γλίτωσε όμως από τη διαδικασία της θεσμοποίησης. «Η ΓΣΕΕ από το '90 μπήκε στη λογική της συνευθύνης. Τα σωματεία εκβίαζαν τα κυβερνητικά κόμματα μέσω της ΠΑΣΚΕ και της ΔΑΚΕ και κάτι έπαιρναν. Τον καιρό της κρίσης τελείωσαν αυτά» (Περικλής). Χαρακτηριστικό από αυτή την άποψη είναι το γεγονός ότι ακόμα και το 2010, σε έρευνα της V-PRC για λογαριασμό του ΙΝΕ ΓΣΕΕ, οι εργαζόμενοι απαντούσαν πως προτιμούν τον διάλογο και τη διαπραγματεύση ως τον ενδεδειγμένο τρόπο αντιμετώπισης των εργασιακών προβλημάτων σε ποσοστό 72% έναντι 18% όσων απαντούσαν πως προτιμούν τις διαδηλώσεις και τις απεργίες (Καψάλης, 2016).

Όλα τα παραπάνω έχουν απαξιώσει το συνδικαλισμό στα μάτια των εργαζομένων. Κανείς συνδικαλιστής/-στρια δεν το αρνείται. Το συνδικάτο είναι «σάκος του μποξ για τους εργαζομένους» (Πέτρος, Ειρήνη), «βουλιάζει στην απαξίωση» (Πάνος, Στέφανος), «υπάρχουν χώροι όπου δεν είναι τίποτα, αλλού είναι κατάπτυστο, αλλού συσπειρώνει. Στη μέση συνείδηση όμως το συνδικάτο δεν είναι σημαντικό, ίσως είναι και κακόφημο» (Λευτέρης). «Είναι ξένη διαδικασία ο σύλλογος» (Νάσος), «είναι αδιάφορος» (Φωτεινή). «Οι περισσότεροι δεν ασχολούνται» (Άρης), «στα πάντα υπάρχει ανάθεση» (Οδυσσέας), «έχουν χάσει την εμπιστοσύνη τους στα συνδικάτα» (Δημήτρης), «θεωρούν ότι δεν παίζουν σημαντι-

κό ρόλο», «τα βλέπουν σαν παράρτημα του συστήματος» (Νίκος). «Η δράση πολλών σωματείων δεν είναι αυτή που πρέπει. Δεν προβάλλονται οι επιτυχίες των σωματείων και έτσι δεν γίνεται συνείδηση στους εργαζομένους ότι το σωματείο μπορεί να προσφέρει» (Νέστορας). «Οι παλιότεροι έχουν βιώσει κατακτήσεις και έχουν καλύτερη άποψη για το σωματείο, οι νεότεροι όμως δεν το βλέπουν ως στήριγμα» (Χριστόφορος). «Στο Δημόσιο βέβαια υπάρχει μεγαλύτερη συμμετοχή (εγγεγραμμένοι, εκλογές, απεργίες). Ωστόσο από τις δομές και τις δραστηριότητες του συνδικάτου απέχουν» (Γιάννης). Ακόμα και εκεί που «υπάρχει πυκνότητα πάνω από 80%, ο περισσότερος κόσμος δεν ενδιαφέρεται να συμμετέχει» (Ιάσοντας). «Λείπουν οι νέες γενιές. Στην ηγεσία των συνδικάτων είναι οι νέοι της δεκαετίας του '70 και '80. Ακόμα και να υπάρχουν νέοι, δεν θέλουν να βγουν μπροστά» (Λουκάς). Ωστόσο, δεν λείπουν και οι περιπτώσεις όπου οι εργαζόμενοι πλαισιώνουν τη δράση του συνδικάτου είτε επειδή είναι μαχητικό είτε επειδή προσβλέπουν σε αυτό για την επίλυση των προβλημάτων τους.

Όλες τις παραπάνω μαρτυρίες έρχονται να επιβεβαιώσουν σχετικές έρευνες που δείχνουν το μέγεθος της κρίσης αντιπροσώπευσης: η πλειονότητα των εργαζομένων δεν εμπιστεύεται τα συνδικάτα και τις ηγεσίες τους, αν και κατανοεί την αξία της ύπαρξης συνδικάτων (Βερναρδάκης κ.ά., 2007). Η απομάκρυνση λόγω δυσπιστίας συνιστά έναν πολύ σημαντικό παράγοντα απομείωσης της οργανωτικής ισχύος, καταγεγραμμένο από καιρό στη βιβλιογραφία (Hirschman, 1970).

Στο σημείο αυτό καλό θα ήταν να αφήσουμε κατά μέρος τις «ευθύνες της ηγεσίας» και να αναφερθούμε στις «ευθύνες της βάσης», όχι για να κρατήσουμε κάποιου είδους ισορροπία ή συμμετρία, αλλά για να γίνει κατανοητό ότι ο «σιδηρούς νόμος της ολιγαρχίας» (Μίχελς, 1997) θέλει δύο για να επιβληθεί.

Τόσο σε προηγούμενο κείμενο (Παπανικολόπουλος, 2015) όσο και στο παρόν κείμενο αναφερθήκαμε εκτενώς στη λογική της ανάθεσης, γι' αυτό δεν θα επανέλθουμε. Απλώς, να υπογραμμίσουμε την αξιολογική ουδετερότητα με την οποία πρέπει να προσεγγίζουμε το εν λόγω ζήτημα, καθώς «δεν υπάρχει τίποτα εγγενώς “συντηρητικό” στο να έχουμε κουραστεί με τις συνηθισμένες απαιτήσεις της ριζοσπαστικής αριστεράς για διαρκή κινητοποίηση και δραστήρια συμμετοχή...» (Ζίζεκ, 2016: 217-218). «Σε μια σοσιαλδημοκρατική κοινωνία, όπου υπήρχε ανάπτυξη η ανάθεση και η συνδικαλιστική διαμεσολάβηση ήταν βολική και αποδοτική» (Σωτήρης). Όπως άλλωστε είχε παρατηρήσει και ο ίδιος ο Μίχελς (1997: 94), «οι περισσότεροι χαίρονται αν βρεθούν άνθρωποι διατεθειμένοι να διεκπεραιώσουν τις υποθέσεις τους για λογαριασμό τους».

Δίπλα στη λογική της ανάθεσης αναπτύσσεται και το «σύνδρομο του τζαμπατζή», όπως το ονόμασε ο Olson (1991), το free riding. Μέχρι τώρα οι εργαζόμενοι απολάμβαναν των ίδιων εργασιακών και μισθολογικών κατακτήσεων ανεξάρτητα από το εάν ήταν συνδικαλισμένοι ή όχι, εξαιτίας της επεκτασιμότητας των συλλογικών συμβάσεων στο σύνολο σχεδόν των εργαζομένων. Αυτό οδήγησε πολλούς ερ-

γαζομένους να θεωρήσουν αχρείαστη τη συμμετοχή τους στα συνδικάτα (Κουζής, 2007). Μάλιστα, «υπάρχουν άνθρωποι που δεν γνωρίζουν ότι παίρνουν λεφτά ή γενική άδεια ή οτιδήποτε άλλο, επειδή κάποιος υπέγραψαν συλλογική σύμβαση. Νομίζουν ότι αυτά ρυθμίζονται με νόμους» (Μαρία). Έπειτα, το *free riding* ενισχύει και το γεγονός ότι, σε αντίθεση με πολλά ευρωπαϊκά συνδικάτα, τα ελληνικά συνδικάτα δεν παρέχουν υπηρεσίες στα μέλη τους, «δεν έχουν φτιάξει δομές αλληλεγγύης προς τους εργαζομένους, να τους προσφέρουν κάτι δηλαδή» (Μιχάλης, Φραγκίσκος), αν και όπου υπάρχουν τέτοιες πρωτοβουλίες εκτιμώνται ιδιαίτερα από τους εργαζομένους (Σάκης, Ιάσωνας). Αφενός λοιπόν, ότι είναι να κερδίσουν οι εργαζόμενοι/-ες μπορούν να το κερδίσουν και χωρίς να είναι μέλη των σωματείων, αφετέρου δεν υπάρχουν «επιλεκτικά κίνητρα» (Olson, 1991) που να προσφέρονται αποκλειστικά στα μέλη τους.

Ο «νεοπλουτισμός, ο καταναλωτισμός» (Πέτρος) και ο «ευδαιμονισμός των δεκαετιών '90 και 2000» (Μιχάλης), καθώς και ο συνακόλουθος «καριερισμός» και «ατομικισμός» (Νάσος, Μανώλης, Βασίλης, Δαμασκηνή, Αντρέας, Οδυσσεάς) υπέσκαψαν τα θεμέλια της συλλογικής συνείδησης και δράσης. Μια σειρά από περιβαλλοντικούς παράγοντες σχετικούς με τη νεοφιλελεύθερη αναδιάρθρωση της οικονομίας και της αγοράς εργασίας, όπως η τριτογενοποίηση της οικονομίας, η απορρύθμιση και ο ανταγωνισμός στην αγορά προϊόντων, η επέκταση άτυπων μορφών εργασίας και η αύξηση των οικονομικών μεταναστών, οδήγησαν στην απενεργοποίηση των εργατικών ταυτοτήτων που

βασίζονται σε αυτό που ονομάζουμε απόδοση ομοιότητας (McAdam et al., 2001). Η τεχνολογική επανάσταση κατακερμάτισε τον εργασιακό χώρο και προκάλεσε αναδόμηση ταυτοτήτων και πιο συγκεκριμένα εξατομίκευση. Πλέον, σε σημαντικούς τομείς των υπηρεσιών, «μεγάλα ποσοστά εργαζομένων χαρακτηρίζονται από υψηλό επίπεδο δεξιοτήτων και επαγγελματισμού και, κατά συνέπεια, από μια περισσότερο εξατομικευμένη προσέγγιση στην εργασία» (Δεδουσόπουλος, 2007: 135). Στον ιδιωτικό τομέα οι εργοδότες προώθησαν τον ατομικισμό και τη στενή εταιρική σχέση (Τσακίρης, 2007: 218), ενώ στις μικρές επιχειρήσεις αναπτύσσονται παραδοσιακά στενές σχέσεις μεταξύ εργοδοτών και εργαζομένων (Κατσορίδας, 2007: 224). Οι εργαζόμενοι συγκατένευσαν στο μοντέλο οικονομικής ανάπτυξης που προβάλλονταν ως μονόδρομος από τα κυρίαρχα ΜΜΕ και θεώρησαν εαυτόν ως ένα είδος «μικρομετόχου» (Κατσορίδας, 2002: 132). Η «υποχώρηση των συλλογικών οραμάτων και η άνοδος των νεοφιλελεύθερων αξιών» απαξίωσε τις συλλογικότητες (Κουζής, 2007: 81) και πλέον «έχει διαβρώσει τις πολιτιστικές βάσεις του κοινωνικού πολιτισμού, που ήταν ο προοδευτικός πυρήνας της νεωτερικότητας» (Ζίζεκ, 2016: 212).

Κοντολογίς, «η συνείδηση της εργατικής τάξης είναι ρεφορμιστική» (Κατσορίδας, 2009). Τι σημαίνει, όμως, αυτό πρακτικά και γιατί μπορεί να αφορά το θέμα του παρόντος κειμένου; Παρακάτω θα προσπαθήσουμε να δώσουμε κάποιες απαντήσεις. Ίσως ο πιο κρίσιμος αρνητικός περιβαλλοντικός παράγοντας για το εργατικό κίνημα να είναι η *έλλειψη εναλλακτικής πρότασης* όσον αφορά στην οργάνω-

νωση της παραγωγής και της κοινωνίας. Η πτώση του «υπαρκτού σοσιαλισμού» είχε οδυνηρές συνέπειες για το εργατικό κίνημα. Ο Ζίζεκ πολύ έξυπνα θυμίζει ότι ο Willy Brandt «δε συγχώρεσε ποτέ τον Gorbachev που επέτρεψε τη διάλυση του κομμουνιστικού μπλοκ, όχι επειδή πίστευε μυστικά στον σοβιετικό κομμουνισμό, αλλά επειδή είχε πλήρη επίγνωση ότι η εξαφάνιση του κομμουνιστικού μπλοκ θα συνεπαγόταν την εξαφάνιση του δυτικοευρωπαϊκού σοσιαλδημοκρατικού κράτους πρόνοιας. Με άλλα λόγια, ο Brandt ήξερε ότι το καπιταλιστικό σύστημα είναι διατεθειμένο να κάνει σημαντικές παραχωρήσεις στους εργάτες και στους φτωχούς μόνο όταν υπάρχει ισοβαρή απειλή μιας εναλλακτικής λύσης ενός διαφορετικού τρόπου παραγωγής ο οποίος υπόσχεται στους εργάτες τα δικαιώματά τους. Για να διατηρήσει τη νομιμοποίησή του, ο καπιταλισμός είναι υποχρεωμένος να δείχνει ότι μπορεί να λειτουργεί καλύτερα από ό,τι η εναλλακτική λύση ακόμα και για τους εργάτες και τους φτωχούς, αλλά από τη στιγμή που αυτή η εναλλακτική λύση εξαφανίζεται, ο καπιταλισμός μπορεί να προχωρήσει στη διάλυση του κράτους πρόνοιας» (Ζίζεκ, 2016: 71).

Κατά τα τριάντα πρώτα μεταπολεμικά χρόνια η εργατική τάξη μεγάλωνε αριθμητικά, δυνάμωνε οργανωτικά και ψήφισε σε κρίσιμο βαθμό σοσιαλδημοκρατικά. Την ίδια στιγμή ο κύκλος εργασιών του κεφαλαίου λάμβανε χώρα σε σημαντικό βαθμό στο εσωτερικό των εθνών-κρατών. Στο πλαίσιο αυτό, η εργατική τάξη μπορούσε να εκβιάζει το κεφάλαιο ότι, αν δεν ικανοποιούνταν τα σοσιαλδημοκρατικά αιτήματά της, θα μπορούσε να απειλήσει την κερδοφορία, ακόμα και την ίδια

την ύπαρξη, του κεφαλαίου. Η σοσιαλδημοκρατική πολιτική στον ανεπτυγμένο κόσμο και ο «υπαρκτός σοσιαλισμός» σε ένα μεγάλο μέρος του πλανήτη δημιουργούσαν έναν αρνητικό συσχετισμό για το κεφάλαιο. Από τη δεκαετία του 1970, όμως, η τεχνολογική επανάσταση άρχισε να κατακερματίζει τον εργασιακό χώρο και να αυξάνει την ανεργία, σημειώνοντας αλλεπάλληλα πλήγματα στις βάσεις της εργατικής οργάνωσης και της εργατικής ταυτότητας, ενώ η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης βοήθησε το κεφάλαιο να ξεφύγει από το πλαίσιο του έθνους-κράτους και κατ' επέκταση από τους εκβιασμούς της εργατικής τάξης. Ο συσχετισμός δύναμης προοδευτικά άρχισε ν' αλλάζει σε βάρος του κόσμου της εργασίας και υπέρ του κεφαλαίου, γιατί απλούστατα λιγότευαν οι οργανωτικοί, ταυτοτικοί και πολιτικοί πόροι των εργατών και αυξάνονταν οι δυνατότητες του κεφαλαίου αφενός να αντιστέκονται στις απαιτήσεις των εργατών και αφετέρου να αντιστρέφουν από ένα σημείο και πέρα τον εκβιασμό: «επειδή μπορώ να μεταφέρω αλλού την επιχείρησή μου, όπου οι εργαζόμενοι δεν έχουν απαιτήσεις, είστε διατεθειμένοι να δουλέψετε με τους όρους μου, προκειμένου να κρατήσετε τη δουλειά σας;».

Μετά την πτώση του «υπαρκτού σοσιαλισμού» ο εκβιασμός αυτός άρχισε να γενικεύεται. Το αντίπαλο δέος δεν μπορούσε πλέον να λειτουργήσει ως τέτοιο. Αυτό ήταν οδυνηρό για την εργατική τάξη των ανεπτυγμένων χωρών, επειδή, απλούστατα δεν υπήρχε αντίπαλο δέος εντός των ανεπτυγμένων δυτικών κοινωνιών. Έτσι, τα συνδικάτα, την εποχή του νεοφιλελευθερισμού, «ουσιαστικά παραιτήθηκαν από

την ανάπτυξη ενός εναλλακτικού σχεδίου για την οικονομία και την κοινωνία» (Κατσορίδας, 2002: 131-132).

Όμως, το ερώτημα, που προκύπτει είναι το εξής: είχαν ποτέ τα συνδικάτα τέτοιο σχέδιο; Η απάντηση είναι μάλλον αρνητική. Τα συνδικάτα δεν υπήρξαν τα θύματα του νεοφιλελεύθερου «τέλους της ιστορίας», αλλά οι θύτες του σοσιαλδημοκρατικού τέλους της ιστορίας. Κατά τα τριάντα ένδοξα χρόνια της σοσιαλδημοκρατίας (1945-1975) η εργατική τάξη των ανεπτυγμένων χωρών δεν έθεσε –παρά μόνο ως διαπραγματευτικό όπλο– το ζήτημα του επέκεινα (είτε αυτό ήταν μια εκδοχή του σοσιαλισμού είτε μια εκδοχή της αυτοδιαχείρισης). Η έλευση της κοινωνίας της δημοκρατίας, της πλήρους απασχόλησης και της κατανάλωσης έμοιαζε με το ποθητό αποτέλεσμα για τους εργαζομένους. Η μεγάλη μάζα των εργαζομένων δεν επιζητούσε κάτι περισσότερο από βελτιώσεις του υπάρχοντος (σοσιαλδημοκρατικού) συστήματος. Η πολιτική, όμως, «απεχθάνεται» τη στασιμότητα και το σοσιαλδημοκρατικό πρόγραμμα δεν έμοιαζε ικανό να μεταμορφωθεί σε κάτι περισσότερο.

Ακόμα και τώρα, δεκαετίες μετά την κατάρτιση του νεοφιλελευθερισμού, ύστερα από τόσα χρόνια μετά την έναρξη της οικονομικής κρίσης και της επιβολής πολιτικών λιτότητας, δεν γίνεται συζήτηση σε μεγάλη κλίμακα για κάποιο εναλλακτικό μοντέλο οικονομικής οργάνωσης. «Δεν υπάρχει τέτοια συζήτηση» (Αντρέας). «Ελάχιστοι το συζητούν» (Περικλής). «Υπάρχουν μόνο σπέρματα, δεν υπάρχει γενικευμένο κλίμα» (Λευτέρης). «Δεν συζη-

τούν στα σοβαρά τις εναλλακτικές» (Βαγγέλης). «Δεν υπάρχει τέτοια κουβέντα» (Ειρήνη). «Οι περισσότεροι δεν συζητούν για αυτοδιαχείριση, αν και υπάρχουν ελπιδοφόρες πρωτοπορίες» (Βασίλης). «Δεν υπάρχει τέτοια συζήτηση παρά μόνο σε αριστερούς που προσπαθούν να πείσουν γι' αυτό» (Στέφανος). «Περιορίζεται σε εργαζόμενους της αριστεράς, αλλά όχι με σοβαρότητα. Δεν έχουν καν προσδιορίσει τι θα πει εργατικός έλεγχος. Η κρίση βοηθάει στο να ανοίξει μια τέτοια κουβέντα. Τόσες εγκαταλελειμμένες επιχειρήσεις και όμως δεν υπάρχει οργανωμένη κουβέντα. Ούτε οι αριστεροί δεν έχουν εικόνα του μέλλοντος γι αυτό δεν ξέρουν ποια βήματα πρέπει να γίνουν ενδιάμεσα» (Φωτεινή). «Δεν υπάρχει τέτοια συζήτηση. Τουναντίον κάποιοι θεωρούν εαυτόν συνεργάτη και όχι υπάλληλο» (Μαρία). «Ούτε οι πρωτοπορίες είναι έτοιμες γι' αυτό» (Χριστόφορος). Μ' αυτά και μ' εκείνα, όμως, λείπουν τα κινητοποιητικά ερμηνευτικά και αξιακά σχήματα (motivational framing) (Snow and Benford, 1988) που θα «κινούσαν το κίνημα».

Έπειτα, οι διαδικασίες παγκοσμιοποίησης της οικονομικής δραστηριότητας καθιστούν ατελέσφορη τη δράση των εργαζομένων σε τοπικό και εθνικό επίπεδο. Το έλλειμμα διεθνιστικής διάστασης στη δράση του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος (Κουζής, 2007: κεφ.14· Κουζής, 2013· Karakioulafi, 2013) δεν του επιτρέπει να πραγματοποιήσει αυτό που οι McAdam, Tarrow και Tilly ονομάζουν *αλλαγή κλίμακας* (2001) όπως αυτή από την οποία επωφελείται το (ελληνικό) κεφάλαιο το οποίο μεταναστεύει. Όπως δείχνουν άλλωστε πρόσφατες έρευνες

(Kanellopoulos et al., 2015· Kousis et al., 2016) η κύρια απεύθυνση του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος εξακολουθεί να είναι οι εγχώριοι φορείς της πολιτικής εξουσίας.

4.3 Συμπεράσματα

Όπως φαίνεται, οι αιτίες της αδυναμίας του συνδικαλιστικού κινήματος, τόσο συγκαιρινές όσο και ιστορικές, είναι και πολλές και αλληλεξαρτώμενες. Πρόκειται στην πραγματικότητα για ένα κουβάρι το οποίο στο παρόν κείμενο προσπαθήσαμε να ξετυλίξουμε. Προκειμένου να ερμηνεύσουμε τη σταδιακή απομείωση της κινηματικής δυναμικής κατά την περίοδο της εφαρμογής των Μνημονίων, εντοπίσαμε μια σειρά από αλληλεξαρτώμενες μεταβλητές που είναι σε θέση να μεταβάλουν, τόσο αυτόνομα όσο και σε συνδυασμό, την κινηματική δυναμική. Τα μνημονιακά μέτρα και ρυθμίσεις μείωσαν τους οικονομικούς πόρους και τις πολιτικές ευκαιρίες που είχαν στη διάθεσή τους οι εργαζόμενοι, ενώ μέσω της διόγκωσης της ανεργίας έσπειραν τον φόβο στις τάξεις τους. Οι εξελίξεις αυτές είχαν αρνητικό αντίκτυπο στην εν εξελίξει αντιμνημονιακή εκστρατεία, η οποία είχε προοδευτικά να αντιμετωπίσει τους αλληλοτροφοδοτούμενους αποσυσπειρωτικούς μηχανισμούς της εξάντλησης, της ρουτινοποίησης της απεργίας και των ερμηνευτικών σχημάτων, καθώς και την κρατική καταστολή. Η καμπάνια επιβαρυνόμενη ούτως ή άλλως από τα κληρονομημένα ελλείμματα ηγεσίας, συντονισμού και οργανωτικής πυκνότητας οδηγούνταν σταδιακά σε αποτυχία. Οι πολιτικές ευκαιρίες για θετική έκβαση της καμπάνιας εκμηδενίζονταν, γεγονός

που έσπερνε την απογοήτευση και οδηγούσε σιγά σιγά στη μετάθεση των ελπίδων στο εκλογικό επίπεδο και την εκλογική ανατροπή των μνημονιακών κυβερνήσεων. Το Γράφημα 1 αποτυπώνει αυτή την κατιούσα δυναμική και αποδεικνύει πόσο χρήσιμη μπορεί να είναι η σύγχρονη θεωρία των κινήματων στη μελέτη των καμπών στην ιστορία του συνδικαλιστικού κινήματος.

Ομοίως, προσπαθήσαμε να αναλύσουμε τις λεγόμενες «χρόνιες παθολογίες» του ελληνικού συνδικαλισμού που σαφώς είχαν *a priori* υπονομεύσει τη δυνατότητα επιτυχίας του μακροχρόνιου αγώνα των συνδικάτων εναντίον της επιβολής των Μνημονίων. Το ερευνητικό αυτό εγχείρημα είναι μια πραγματική πρόκληση για τη σύγχρονη κινηματική θεωρία, μια πραγματική σπουδή στην αποκρυπτογράφηση πολύπλοκων κοινωνικών διαδικασιών, στην κατανόηση ενός «φαύλου κύκλου». Παράγοντες που άπτονται της οικονομίας (νεοφιλελευθερισμός, οικονομική ανάπτυξη, κυριαρχία μικρών επιχειρήσεων), της πολιτικής (κυριαρχία των κομμάτων επί της κοινωνίας των πολιτών, πολιτικές ευκαιρίες που προσδιορίζονταν από τον Ν.1264/82 που προώθησε τον εκδημοκρατισμό του συνδικαλιστικού κινήματος, αλλά περιόρισε το πεδίο παρέμβασης στις μεγάλες επιχειρήσεις), της κουλτούρας (εξατομίκευση, ανάθεση, συντεχνιασμός και έλλειψη αλληλεγγύης, «σύνδρομο του τζαμπατζή»-free riding) και ενδογενείς οργανωτικοί παράγοντες (α-συνδικαλισμός, οργανωτικός κατακερματισμός, έλλειμμα συντονισμού) αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και τροφοδοτούν άμεσα ή έμμεσα μια σειρά από αλληλοτροφοδο-

τούμενες διαδικασίες (παραταξιοποίηση, δημιουργία εσωτερικών διαχωριστικών γραμμών, ενσωμάτωση, θεσμοποίηση, γραφειοκρατικοποίηση, ρουτινοποίηση ερμηνευτικών και αξιακών σχημάτων) με τελικό απότοκο τη μείωση της συγκρουσιακότητας και την απομάκρυνση από τον συνδικαλισμό. Η αργόσυρτη και χαοτική αυτή διαδικασία οργανωτικής αποδυνάμωσης αποτυπώνεται στο Γράφημα 2.

Στο Γράφημα 1 αποτυπώνεται η προσφορά της θεωρίας των κοινωνικών κινημάτων στη μελέτη των «οργανωμένων συμφερόντων», καθώς της δίνει τη δυνατότητα να συμπεριλάβει στην εστιασμένη σε δομές και τάσεις έρευνα τη δυναμική αλληλεπίδραση και την ενδεχομενικότητα. Ομοίως, στο Γράφημα 2, αποτυπώνεται η προσφορά της μελέτης των «οργανωμένων συμφερόντων» στην έρευνα της κινηματικής δράσης, καθώς της προσφέρει τα υλικά για να αποκαταστήσει ιστορικών διαστάσεων αιτιώδεις διαδικασίες με μακροπρόθεσμες εκβάσεις. Μεσομακροπρόθεσμες διαδικασίες και βραχυμεσοπρόθεσμοι μηχανισμοί συνδυάστηκαν ώστε να ενεργοποιηθεί στο ιστορικό έδαφος της διεθνούς και εγχώριας οικονομικής κρίσης ένα σπιράλ κινηματικής αποδυνάμωσης. Μάταια προσπαθούν κάποιοι να εντοπίσουν την βασική αιτία ή τον βασικό υπεύθυνο. Δεν υπάρχει καμία ανεξάρτητη μεταβλητή από την οποία να εξαρτώνται όλες οι υπόλοιπες. Όλες οι μεταβλητές αλληλοενισχύονται άμεσα ή έμμεσα, παράγουν συνδυαστικά και διαχέουν προς πάσα κατεύθυνση αρνητικές ποιότητες, καθιστώντας εκ των προτέρων κάθε «χειρουργική επέμβαση» καταδικασμένη σε αποτυχία και κάθε μονομερή κριτική κα-

ταδικασμένη να χαθεί στην περιδίνηση των (αντ)επιχειρημάτων.

Οι «χρόνιες παθολογίες» συνιστούσαν μια δέσμη αρνητικών περιορισμών, οι οποίες ωστόσο δεν προεξοφλούσαν την ήττα του συνδικαλιστικού κινήματος. Ο τρόπος διαχείρισης των ενδογενών πόρων και η αλληλεπίδραση με τους θεσμικούς δρώντες (κυρίως κυβέρνηση και κόμματα) υπήρξαν εξίσου καθοριστικές για την τελική έκβαση. Ωστόσο, οι επιλογές του συνδικαλιστικού κινήματος και τα αποτελέσματά τους δεν μπορούν να γίνουν κατανοητά εκτός του κληρονομημένου πλαισίου, αν και δεν μπορούν να αναχθούν σε αυτό. Η συνδικαλιστική αντίδραση στα μνημονιακά μέτρα ήταν σίγουρο ότι θα επισυμβεί. Το ίδιο σίγουρο είναι ότι δεν μπορούσε να έχει απεριόριστη διάρκεια λόγω των εγγενών περιορισμών. Κανείς όμως δεν μπορούσε να προδικάσει το τι θα συνέβαινε στο μεσοδιάστημα της αντιπαράθεσης. Πόσο γρήγορα θα εξαντλούνταν οι πόροι; Πώς θα αντιδρούσαν οι θεσμικοί δρώντες; Με πιο κλασικούς όρους: πώς θα διαμορφώνονταν ο συσχετισμός δύναμης; Ερωτήματα όπως και αυτά προσδιορίζουν την επικράτεια της ενδεχομενικότητας και αποσπούν την αιτιότητα από την αποκλειστική ευθύνη των μακροσκοπικών τάσεων και εξελίξεων.

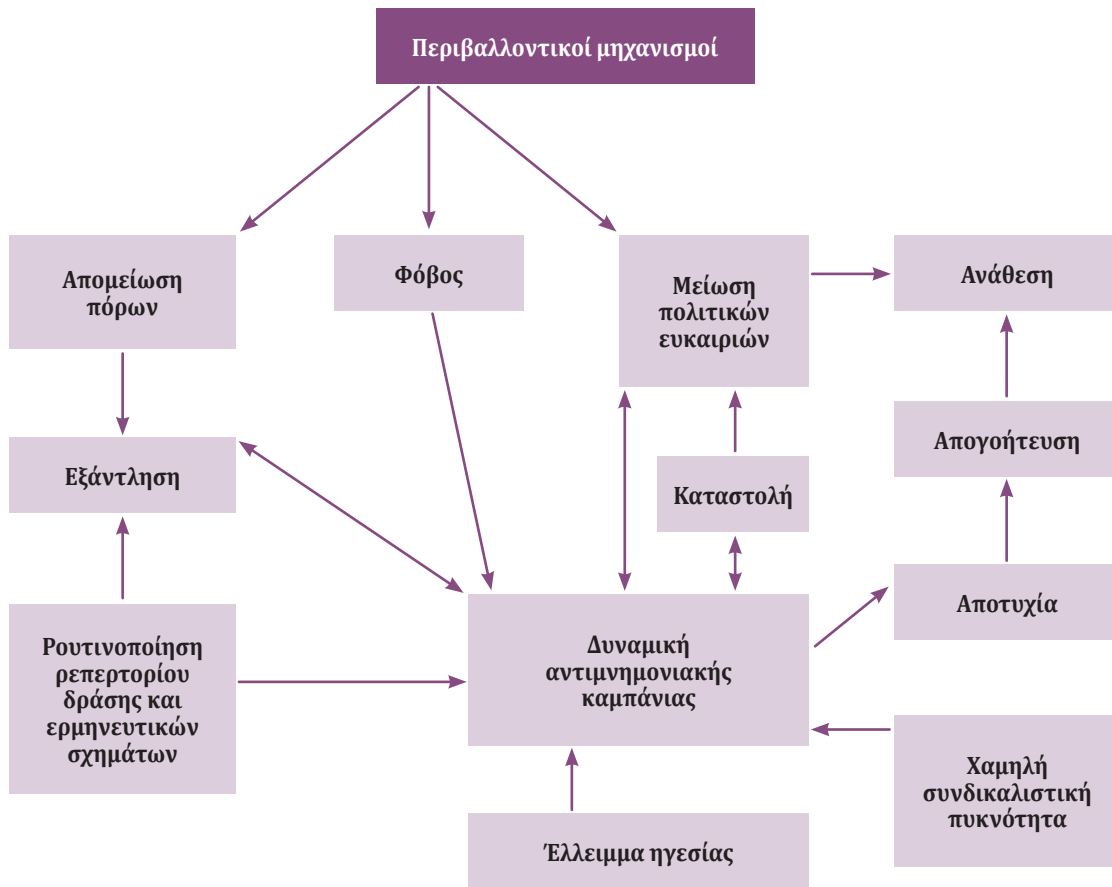
Ωστόσο, αξίζει πάντα να στεκόμαστε στις μακροσκοπικές αιτιακές ακολουθίες. Πριν από έναν αιώνα ο Ρόμπερτ Μίχελς επιχειρηματολογούσε σχετικά με τις γραφειοκρατικές ροπές της κάθε οργάνωσης, ακόμα και αυτών που διατείνονταν ότι πολεμούν ενάντια στην γραφειοκρατία. Θεωρούσε ότι η οργάνωση είναι ταυτό-

σημη με τη ροπή προς τη γραφειοκρατία και τη διαίρεση των μελών σε ηγετικές μειοψηφίες και παθητικές πλειοψηφίες. Στον πυρήνα της ανάλυσής του ήταν τα προβλήματα του χώρου, του χρόνου και των μεγάλων αριθμών, που κάνουν τη δημοκρατία δύσκαμπτη και την ιεραρχική οργάνωση αναγκαία και βολική. Θεωρούσε ότι η δημοκρατία δεν είναι συμβατή με την ετοιμότητα, την τεχνική διαχείριση της πολυπλοκότητας και τη σταθερότητα, αρετές αναγκαίες για την οργάνωση του συλλογικού βίου. Το προσωπικό που αναλαμβάνει άπαξ να ενσαρκώσει τις εν λόγω αρετές αρχίζει σιγά σιγά να γίνεται απαραίτητο για τη συλλογικότητα χάρη στα προσόντα που αποκτά κατά τη διάρκεια της θητείας του, τα οποία το κάνουν να ξεχωρίζει από τη μάζα των απλών μελών της συλλογικότητας. Έκτοτε, ζητά συνεχώς την επανεκλογή του και την πετυχαίνει χάρη σε μια δύναμη αδράνειας (των υπόλοιπων μελών) και εμμονής (δικής του). Οι μακρές θητείες φέρνουν γραφειοκρατικοποίηση και ενδεχομένως ίδια οφέλη, με συνέπεια το μέσο για κάποιους να γίνεται σκοπός. Στη συνέχεια και άλλες ερευνητές παρατήρησαν ότι η θεσμοποίηση ήταν η φυσική κατάληξη των κινήματων (Touraine, 1973· Tarrow, 1998), ενώ δεν έλειψαν και αυτοί που συνέδεσαν τη θεσμοποίηση απερίφραστα με την απομείωση της κινηματικής δυναμικής και ισχύος (Piven and Cloward, 1977).

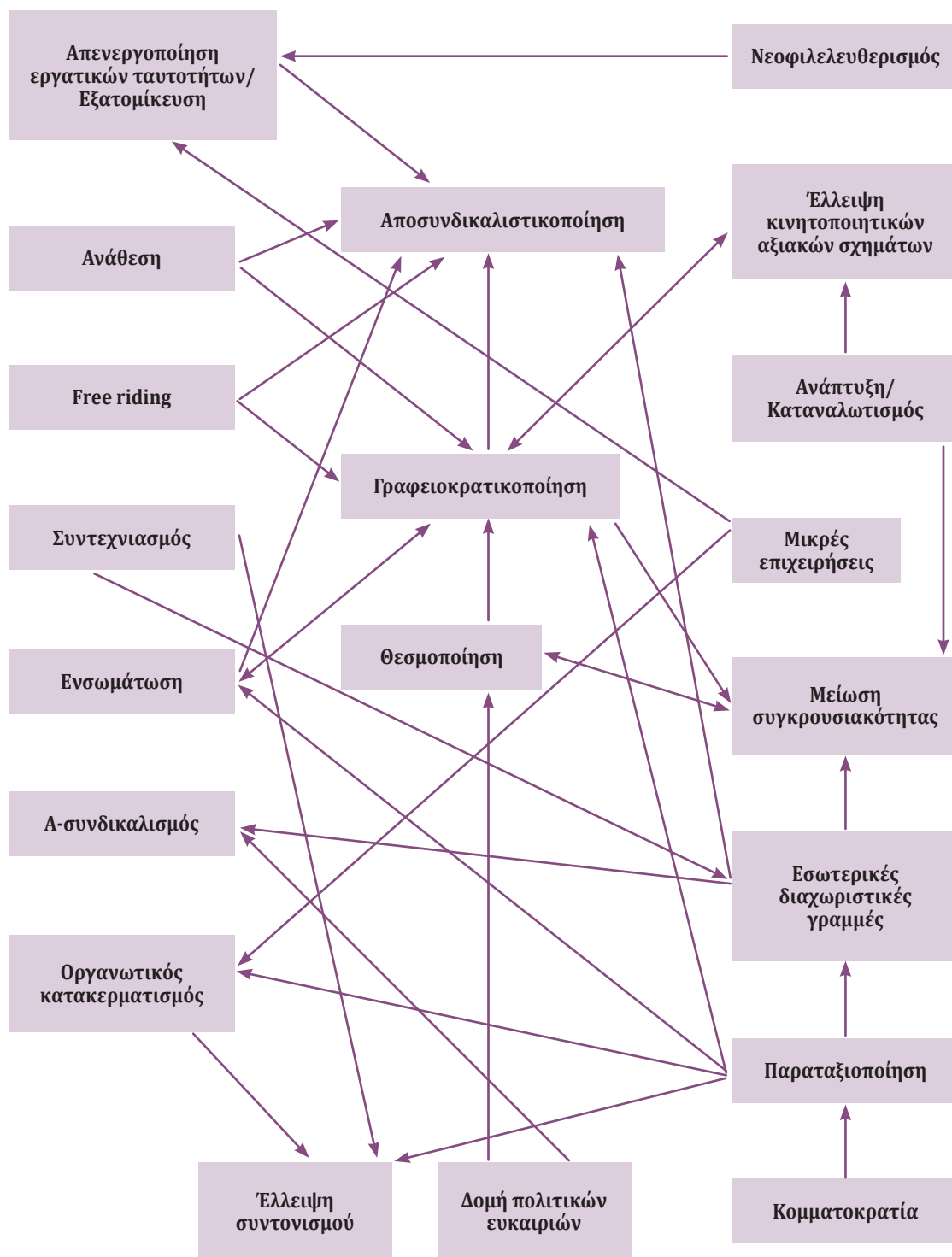
Η ανάλυση που προηγήθηκε επιβεβαιώνει τις αιτιάσεις του Μίχελς, ενώ κατά

πως φαίνεται αποσυσκευάζει περεταίρω τις βασικές του παραδοχές περί γραφειοκρατικοποίησης, δίνοντας ταυτόχρονα ιστορικό βάθος και αναλυτική διεισδυτικότητα στην εστιασμένη στο μέσο επίπεδο σύγχρονη θεωρία των κινήματων. Ο «σιδηρούς νόμος» που περιγράφει ο Μίχελς: α) συνίσταται στις αλληλένδετες διαδικασίες της θεσμοποίησης και της γραφειοκρατικοποίησης, β) τροφοδοτείται τόσο από ενδογενείς γνωστικούς και οργανωτικούς παράγοντες του συνδικαλιστικού κινήματος όσο και από εξωγενείς παράγοντες που συνδέονται με τα υποσυστήματα της οικονομίας και της πολιτικής, γ) εγκαθιδρύεται προοδευτικά, εξαιτίας τόσο της απουσίας ή της απομάκρυνσης των απλών μελών των εργατικών συλλογικοτήτων από τις συλλογικές διαδικασίες όσο και της ετεροβαρούς παρουσίας των έμπειρων συνδικαλιστών. Οι μέριμνες, οι πειθαρχίες και τα κόστη για την αποφυγή της γραφειοκρατικοποίησης δεν είναι αμελητέα ούτε όμως και απαγορευτικά. Από την άλλη, ο χρόνος, ο τρόπος και ο βαθμός εμπέδωσης αυτής της διαδικασίας ποικίλλει τόσο, πράγμα το οποίο απαιτεί από εμάς θεωρητική και μεθοδολογική εγρήγορση και όχι τη συνηθισμένη ραστώνη που προκύπτει από τον εντοπισμό διεθνών (και γι' αυτό γενικών) τάσεων που καθιστούν την εμπρόθετη δράση ήσσονος σημασίας, αν όχι ρομαντική και απατηλή.

Γράφημα 1: Διαδικασία αποκινητοποίησης του εργατικού κινήματος

Γράφημα 2: Διαδικασία αποδυνάμωσης του εργατικού κινήματος

Συνεντεύξεις

Φάνης, ΓΕΝΟΠ-ΔΕΗ, 16/6/2016

Μανώλης, δημοσιογράφος εκτός ΕΣΗΕΑ, 12/4/2016

Πέτρος, ΑΔΕΔΥ, 18/2/2016

Βασίλης, εργαζόμενος στον Ελεύθερο Τύπο, 16/4/2016

Λευτέρης, ΑΔΕΔΥ, 17/3/2016

Γιάννης, ΑΔΕΔΥ, 19/2/2016

Σωτήρης, ΓΣΕΕ, 6/7/2016

Γεωργία, σωματείο Vodafone, 20/4/2016

Πάυλος, Ένωση Λιμενεργατών ΟΛΠ, 4/3/2016

Άρης, συνδικάτο ΟΣΥ, 14/4/2016

Δαμασκηνή, πρώην εργαζόμενη ΕΡΤ, 16/5/2016

Ειρήνη, ΑΔΕΔΥ, 18/2/2016

Δημήτρης, συνδικάτο Μετρό, 14/4/2016

Πάνος, ΟΜΕ-ΟΤΕ, 20/4/2016

Αντρέας, ΟΙΥΕ, 26/4/2016

Σάκης, ΓΣΕΕ, 11/5/2016

Μαρία, σύλλογος Ethnodata, 3/3/2016

Προκόπης, ΟΕΝΓΕ, 20/4/2016

Κώστας, ΑΔΕΔΥ, 19/2/2016

Φωτεινή, ΟΤΟΕ, 26/2/2016

Νέστορας, Εργατικό Κέντρο Πειραιά, 12/4/2016

Ελένη, εργαζόμενη στην καθαριότητα του Υπουργείου Οικονομικών, 11/5/2016

Σωκράτης, Σύλλογος Υπαλλήλων Βιβλίου-Χάρτου, 3/3/2016

Ιάσοντας, σωματείο εργαζομένων Δήμου Βύρωνας, 13/4/2016

Νίκος, ΠΟΕΔΗΝ, 22/2/2016

Μιχάλης, ΑΔΕΔΥ, 8/3/2016

Θοδωρής, ΟΤΟΕ, 8/3/2016

Άγγελος, ΠΟΕ-ΟΤΑ, 18/4/2016

Βαγγέλης, ΑΔΕΔΥ, 15/2/2016

Χριστόφορος, ΟΜΕ-ΟΤΕ, 5/4/2016

Στέφανος, ΓΣΕΕ, 1/3/2016

Ισμήνη, ΟΕΝΓΕ, 29/2/2016

Λεωνίδα, Ομοσπονδία Εργαζομένων στις Καπνοβιομηχανίες, 21/3/2016

Λουκάς, Σύλλογος Διοικητικού Προσωπικού Πανεπιστημίου Αθήνας, 18/2/2016

Νάσος, ΟΤΟΕ, 14/5/2016

Περικλής, Ανεξάρτητη Ταξική Κίνηση, 21/3/2016

Σέργιος, Ομοσπονδία Εμφιαλωμένων Ποτών και Τροφίμων, 20/2/2016

Φραγκίσκος, ΠΟΕ-ΟΤΑ, 8/3/2016

Οδυσσέας, σωματείο ΜΑΚΡΟ, 8/3/2016

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Βερναρδάκης Χριστόφορος, Μαυρέας Κωνσταντίνος και Βασίλης Πατρώνης, «Συνδικάτα και σχέσεις εκπροσώπησης στην Ελλάδα κατά την περίοδο 1990-2004», στο *Εργασία και πολιτική. Συνδικαλισμός και οργάνωση συμφερόντων στην Ελλάδα 1974-2004*, Αθήνα, Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, 2007.
- Δεδουσόπουλος Απόστολος, «Διαρθρωτικές αλλαγές και συνδικαλιστικό κίνημα», στο *Εργασία και πολιτική. Συνδικαλισμός και οργάνωση συμφερόντων στην Ελλάδα 1974-2004*, Αθήνα, Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, 2007.
- Δοξιάδης Κ., Προπαγάνδα, Αθήνα, Νήσος, 2016.
- Ζίζεκ Σλαβόι, *Προβλήματα στον παράδεισο. Ο κομμουνισμός μετά το τέλος της ιστορίας*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2016.
- Καρακιουλάφη Χριστίνα, Σπυριδάκης Μάνος, Γιαννακοπούλου Ελένη, Κάραλης Δημήτρης, Γιώργος Σώρος, *Ανεργία και εργασιακή επισφάλεια. Διαστάσεις και επιπτώσεις σε καιρό κρίσης*, Μελέτες, τχ. 31, Αθήνα, ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, 2014.
- Κατσανέβας Θόδωρος, «Η εξέλιξη των απεργιών στην Ελλάδα», περ. *Επιθεώρηση Εργασιακών Σχέσεων*, Ιούλιος 1996, τεύχος 3.
- Κατσανέβας Θόδωρος, «Αιτίες και τάσεις της απεργιακής δράσης στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στην Ελλάδα», π. *Επιθεώρηση Εργασιακών Σχέσεων*, Οκτώβριος 1998, τεύχος 12.
- Κατσορίδας Δ., «Οικονομικοί κύκλοι και απεργιακά κύματα», περιοδικό *Ενημέρωση* (ΙΝ.Ε/ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ), Απρίλιος 2000, τεύχος 58.
- Κατσορίδας Δ., «Το ζήτημα της συνδικαλιστικής εκπροσώπησης. Προβλήματα μορφής και συγκρότησης των συνδικάτων στην εποχή του νεοφιλελευθερισμού», *Θέσεις*, 78, 2002.
- Κατσορίδας Δ., «Το ζήτημα της συνδικαλιστικής εκπροσώπησης», στο *Εργασία και πολιτική. Συνδικαλισμός και οργάνωση συμφερόντων στην Ελλάδα 1974-2004*, Αθήνα, Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, 2007.
- Κατσορίδας Δ., «Να μιλήσουμε, ξανά, για την εργατική δημοκρατία», *Τετράδια*, 55-56, 2009.
- Κατσορίδας Δ., «Συνδικάτα και δομές αλληλεγγύης», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 3-6-2015α.
- Κατσορίδας Δ., «Κυβέρνηση, διαπραγμάτευση και λαϊκός παράγοντας», *Η Εφημερίδα των Συντακτών*, 20-10-2015β.
- Κατσορίδας Δ., *Εργατικός Έλεγχος – Κοινωνικοποίηση – Αυτοδιαχείριση*, Οι Εκδόσεις των Συναδέλφων, Αθήνα 2016.
- Καψάλης Α., «Τα ελληνικά συνδικάτα στο περιβάλλον της οικονομικής ύφεσης και κρίσης», Μάιος 2016. Επικαιροποιημένη εκδοχή μελέτης (2012) για λογαριασμό του Ιδρύματος Ρόζα Λούξεμπουργκ, η οποία παρουσιάστηκε στο πλαίσιο του Συνεδρίου, «Οι Διεθνείς Ημέρες Κοινωνιολογίας της Εργασίας» (JIST 11-13/5/2016) στο Πάντειο Πανεπιστήμιο.
- Κουζής Γιάννης, *Τα χαρακτηριστικά του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος. Αποκλίσεις και συγκλίσεις με τον ευρωπαϊκό χώρο*, Αθήνα, Gutenberg, 2007.
- Κουζής Γ., «Συγκρότηση και δράση των συνδικάτων σε νέες συνθήκες», *ΜΑΧΩΜΕ*, 2013.
- Κουζής Γ., «Η εργασία στη δίνη της οικονομικής κρίσης και των μνημονίων», στο Ζαμπαρούκου Στέλλα και Μαρία Κούση (επιμ.), *Κοινωνικές όψεις της κρίσης στην Ελλάδα*, Πεδίο, Αθήνα 2014.
- Μίχελς Ρόμπερτ, *Κοινωνιολογία των πολιτικών κομμάτων στη σύγχρονη δημοκρατία. Έρευνες γύρω από τις ολιγαρχικές τάσεις του ομαδικού βίου*, εκδόσεις Γνώση, Αθήνα 1997.
- Μπιθυμήτρης Γιώργος και Αναστασία Καφέ, «Η κρίση εκπροσώπησης στο ελληνικό συνδικαλιστικό κίνημα πριν και μετά την οικονομική κρίση: η περίπτωση των ανέργων και ευέλικτα απασχολούμενων», στο Σεφεριάδης Σεραφείμ (επιμ.), *Η δημοκρατική λειτουργία σε καμπή. Προκλήσεις και απειλές στον πρώιμο 21ο αιώνα*, Νήσος, Αθήνα 2014.

Μπιθυμήτρης Γιώργος και Λουδοβίκος Κωτσονόπουλος, «Μετασχηματισμοί του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος και η δοκιμασία της εκπροσώπησης», ανακοίνωση στο 10ο Τακτικό Συνέδριο της ΕΕΠΕ, *Από τη μεταπολίτευση στην κρίση: Όψεις και προοπτικές της Γ' Ελληνικής Δημοκρατίας*, Μέγαρο Θεωρητικών Επιστημών: 18-20 Δεκεμβρίου 2014.

Olson Mancur, *Η λογική της συλλογικής δράσης*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1991.

Παπανικολόπουλος Δημήτρης, Ρόγγας Βασίλης, Κώστας Κανελλόπουλος, «Κατακερματισμός και συνεργασία των κινηματικών δυνάμεων στην Ελλάδα. Συνέχειες και ασυνέχειες τον καιρό της κρίσης», ανακοίνωση στο 10ο Συνέδριο της Ελληνικής Πολιτικής Επιστήμης, *Από τη μεταπολίτευση στην κρίση: Όψεις και προοπτικές της Γ' Ελληνικής Δημοκρατίας*, Αθήνα, 18-20 Δεκεμβρίου 2014.

Παπανικολόπουλος Δ., «Η δυναμική των εργατικών κινητοποιήσεων την εποχή των Μνημονίων. Από την παλίνρροια στην άμπωτη», στο Δ. Κατσορίδας-Γ. Κολλιάς-Σοφία Λαμπουριάκη-Δ. Παπανικολόπουλος (Συντονιστής: Γ. Κουζής), *Το απεργιακό φαινόμενο στην Ελλάδα. Η καταγραφή των απεργιών κατά το 2014*, έκδοση του ΙΝΕ/ΓΣΕΕ, Μελέτες/Τεκμηρίωση 45, Αθήνα 2015.

Παπανικολόπουλος Δ., «Η συνδικαλιστική δυναμική 2010-15», *Ενημέρωση* (μηνιαία έκδοση του ΙΝΕ ΓΣΕΕ), 232, Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2016.

Σερντεδάκης Νίκος, «Συλλογική δράση και φοιτητικό κίνημα την περίοδο 1959-1964: Δομικές προϋποθέσεις, πολιτικές ευκαιρίες και ερμηνευτικά σχήματα», στο Ρήγος Άλκης, Σεφεριάδης Σεραφεΐμ και Ευάνθης Χατζηβασιλείου (επιμ.), *Η Σύντομη Δεκαετία του '60*, εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 2008.

Σπουρδαλάκης Μιχάλης, «Πολιτικά κόμματα και συνδικάτα, βίοι παράλληλοι», στο *Εργασία και πολιτική. Συνδικαλισμός και οργάνωση συμφερόντων στην Ελλάδα 1974-2004*, Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, Αθήνα 2007.

Τσακίρης Θανάσης, «Κράτος – κόμμα – συνδικάτο 1980-2001: μεταξύ ενσωμάτωσης και αμφι-

σβήτησης», στο *Εργασία και πολιτική. Συνδικαλισμός και οργάνωση συμφερόντων στην Ελλάδα 1974-2004*, Ίδρυμα Σάκη Καράγιωργα, Αθήνα 2007.

Τσακίρης Θ., «Ένα πείραμα άμεσης δημοκρατίας: ο συνδικαλισμός στο χώρο του βιβλίου και του χάρτου», στο Σεφεριάδης Σεραφεΐμ (επιμ.), *Η δημοκρατική λειτουργία σε καμπή. Προκλήσεις και απειλές στον πρώιμο 21ο αιώνα*, Νήσος, Αθήνα 2014.

Ξενόγλωσση

Almeida Paul, «Defensive Mobilization: Popular Movements against economic Adjustment Policies in Latin America», *Latin American Perspectives* 34, 2007.

Almeida Paul, "Social Movement Partyism: Collective Action and Oppositional Political Parties", στο Van Dyke Nella and Holly McCammon (eds.), *Strategic Alliances: Coalition Building and Social Movements*, Minneapolis and London: University of Minnesota Press, 2010.

Bithymitris Giorgos, "Union militancy during economic hardship: The strike at the Greek steel company 'Hellenic Halyvourgia'", *Employee Relations*, 38 (2016a), pp. 373-379.

Bithymitris Giorgos, "Collective identity under reconstruction: The case of West Piraeus (Greece)" in Karner, Christian and Bernhard Weicht (eds.), *The Commonalities of Global Crises: Markets, Communities and Nostalgia*, Palgrave Macmillan UK, 2016b.

Diani Mario and Kousis Maria, «The duality of claims and events: The Greek campaign against Troika's Memoranda and austerity, 2010-2012», *Mobilization* 19 (4), 2014.

Goldstone Jack and Charles Tilly, "Threat (and opportunity): Popular action and state response in the dynamics of contentious action" στο Aminzade Ronald, Jack Goldstone, Doug Mc Adam, Elizabeth Perry, William Sewell, Sidney Tarrow, and Charles Tilly, *Silence and voice in the study of contentious politics*, CUP, 2001, pp. 179-194.

- Goldstone Jack, "Introduction: Bridging institutionalized and noninstitutionalized politics", in Goldstone Jack (ed.), *States, parties and social movements*, Cambridge University Press, 2003, pp. 1-24.
- Gurr Ted, *Why men rebel*, Princeton University Press, 1970 Hirschman Albert, *Shifting involvements: Private interest and public action*, Princeton University Press, 1982
- Kanellopoulos Kostas, Dimitris Papanikolopoulos and Angelos Loukakis, "Comparing national and transnational dimensions of anti-austerity protests in the Greek debt crisis through Discursive Actor Attribution Analysis", *Διεθνές Συνέδριο Κοινωνικά κινήματα ενάντια στη λιτότητα στην Ευρώπη*, Roskilde, Δανία, 7-8 Μαΐου 2015.
- Kanellopoulos Kostas, Kostopoulos Konstantinos, Papanikolopoulos Dimitris and Rongas Vasileios, «Competing modes of coordination in the Greek anti-austerity campaign, 2010-2012», *Social Movement Studies* 16 (1), 2017.
- Karakioulafi Christina, "Les syndicats grecs dans un contexte de crise économique", *Les mondes du travail*, no.12 (2012), pp. 77-87.
- Karakioulafi Christina, "Grèce: Les syndicats face aux memorandums", *Chronique internationale de l' IRES*, 143 (2013), pp. 3-14.
- Karakioulafi Christina, "Les plans d' austerite imposes a la Grece: impact sur les droit sociaux et syndicaux et reactions syndicales", *Revue Interventions economiques*, 52 (2015).
- Kousis Maria, Marina Papadakis and Kostas Kanellopoulos, "A discursive actor attribution analysis of the Greek and German interest groups in the Eurozone", paper presented in the 1st International Conference in Contemporary Social Sciences, held in Rethymnon, Crete, 10-12 June 2016.
- Kriesi Hanspeter, "Mobilization of protest in the age of austerity", in Ancelovici Marcos, Pascale Dufour, and Heloise Nez, *Street politics in the age of austerity. From the Indignados to Occupy*, Amsterdam University Press, 2016.
- Lyrantzis Christos, "Greek politics in the era of economic crisis: reassessing causes and effects", *Observatory papers on Greece and Southeast Europe*, GreeSE paper 45, 2011.
- McAdam, Doug, Sidney Tarrow and Charles Tilly, *Dynamics of Contention*, Cambridge, Cambridge University Press, 2001.
- Mavrogordatos Giorgos, "From Traditional Clientelism to Machine Politics: The Impact of PASOK Populism in Greece", *South European Society and Politics*, 2 (1997), pp. 1-26.
- Papanikolopoulos Dimitris and Vassilis Rongas, "SYRIZA's electoral success as a movement effect (2010-2015)", *Greek political science review*, forthcoming.
- Piven Francis Fox and Richard Cloward, *Poor people's movements: Why they succeed, how they fail*, Vintage Books, 1977.
- Rudig Wolfgang and Karyotis Georgios, «Who protests in Greece? Mass opposition to austerity». *British Journal of Political Science* 44 (3), 2013.
- Snow David and Robert Benford, "Ideology, frame resonance, and participant mobilization", *International social movement research*, 1 (1988), pp. 197-217.
- Tarrow Sidney, *Power in movement*, Cambridge University Press, 1998.
- Touraine Alain, *Production de la societe*, Seuil, 1973.
- Vogiatzoglou Marcos, *Die griechische Gewerkschaftsbewegung: Protest und Sozialbewegungen im Kontext der Austeritätspolitik*, WSI-Mitteilungen, 2014.
- Zamponi Lorenzo and Marcos Vogiatzoglou, "Organizing workers' counter-power in Southern Europe: new forms of unionism in Italy and Greece", in Buxton Nick and Madeleine Belanger Dumontier (eds.), *State of Power 2015*, Amsterdam: The Transnational Institute, 2015.

5. Συνδικαλιστική δράση και ατομικές στρατηγικές στο πλαίσιο της εργασιακής ευελιξίας/επισφάλειας. Η περίπτωση του τουρισμού-επισιτισμού

Το ζήτημα της επισφάλειας μας ενδιαφέρει ιδιαίτερα, καθώς τείνει να διαμορφώνει ολοένα και περισσότερο το πλαίσιο της εργασίας και, κατ' επέκταση, τη ζωή των εργαζομένων. Οι πιέσεις των εργοδοτών ύστερα από την κρίση της δεκαετίας του 1970 άρχισαν προοδευτικά να βρίσκουν ευήκοα ώτα στις κυβερνήσεις των ανεπτυγμένων οικονομικά χωρών και να διαμορφώνουν τις κατευθυντήριες γραμμές των ισχυρών διεθνών οικονομικών οργανισμών. Οι εργοδότες, με πρόσχημα την ανάκτηση της ανταγωνιστικότητας και πραγματική αιτία την ανάκτηση της κερδοφορίας τους, απαιτούσαν καθ' όλη την περίοδο που χωρίζει τη δεκαετία του '70 και το ξέσπασμα της κρίσης του 2008 μεγαλύτερη ευελιξία στη διαμόρφωση της αγοράς εργασίας (συμβάσεις, αμοιβές, ωράρια, συνθήκες εργασίας κ.λπ). Το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης του 2008 και οι προσπάθειες κυβερνήσεων και υπερρεθνικών οργανισμών να την αντιμετωπίσουν, αποτέλεσε την ευκαιρία για την πλήρη ικανοποίηση των πάγιων αιτημάτων των εργοδοτών.

Στη χώρα μας, η πλήρης απορρύθμιση της αγοράς εργασίας υπήρξε αποτέλεσμα της υπογραφής τριών διαδοχικών πακέτων διάσωσης (2010, 2012, 2015). Έκτοτε, η

ευελιξία κυριάρχησε στις εργασιακές σχέσεις και οι ευέλικτες/επισφαλείς θέσεις εργασίας αυξήθηκαν ραγδαία, με αποτέλεσμα να τείνουν να αφορούν την πλειοψηφία των νέων προσλήψεων. Η νέα αυτή πραγματικότητα δεν επηρεάζει ωστόσο μόνο το βιοτικό επίπεδο και τις προοπτικές των εργαζομένων, αλλά έχει και πολύ σημαντικές επιπτώσεις στη δυνατότητά τους να κινητοποιούνται με σκοπό τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και των προοπτικών τους.

Η μελέτη αυτή εστιάζει ακριβώς στις αρνητικές επιπτώσεις που έχει η γενίκευση της επισφαλούς εργασίας στο εύρος και την αποτελεσματικότητα της συλλογικής δράσης. Ο τουρισμός και ο επισιτισμός είναι οι κατεξοχήν κλάδοι όπου κυριαρχούν οι ευέλικτες/επισφαλείς θέσεις εργασίας, δεδομένου και του εποχιακού χαρακτήρα που έχει μεγάλο μέρος αυτών. Είναι ταυτόχρονα αναπτυσσόμενοι κλάδοι και απασχολούν μεγάλο μέρος του -νεανικού ιδίως- εργατικού δυναμικού.

Η μεγέθυνση του κλάδου του τουρισμού, στα χρόνια της κρίσης, είναι εντυπωσιακή σε σχέση με άλλους κλάδους που την ίδια περίοδο υποβαθμίζονταν ή κατέρρεαν (π.χ. κατασκευές) και αποτελεί την αιχμή της καπιταλιστικής ανάπτυξης. Με βάση

τα διαθέσιμα στοιχεία από την Τράπεζα της Ελλάδας, το σύνολο των τουριστικών αφίξεων από το εξωτερικό εκτοξεύεται από τα 15 εκατ. το 2010 στα 27 εκατ. το 2017, χωρίς να υπολογίζονται οι αφίξεις μέσω κρουαζιέρας³⁵. Επιπρόσθετα, γύρω από τη βιομηχανία του τουρισμού εμπλέκονται και άλλοι κλάδοι, όπως της σίτισης, της ψυχαγωγίας-αναψυχής, της εστίασης, των μεταφορών, αλλά και του εμπορίου, της οικοδομής κ.λπ. Όπως επισημαίνεται, ο τουρισμός είναι κατεξοχήν κλάδος έντασης εργασίας, κυρίως ανειδίκευτης ή με χαμηλό βαθμό ειδίκευσης. Το εργατικό κόστος είναι το σημαντικότερο μέρος του συνολικού κόστους των τουριστικών επιχειρήσεων, και άρα το να παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα οι αποδοχές των εργαζομένων αποτελεί στρατηγικό στόχο για τις επιχειρήσεις του κλάδου (Βουρεκάς 2018). Έτσι, όπως θα φανεί και παρακάτω, ενώ στον κλάδο καταγράφεται εντυπωσιακή ανάπτυξη, το ίδιο διάστημα οι εργαζόμενοι βιώνουν εντατικοποίηση της εργασίας τους, οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου γενικεύονται, οι κλαδικές Συλλογικές Συμβάσεις Εργασίας συνθλίβονται, οι μισθοί και τα δικαιώματά τους δέχονται επίθεση.

Για όλους τους παραπάνω λόγους διαλέξαμε, σε αυτή τη μελέτη περίπτωσης, τον χώρο του τουρισμού-επισιτισμού. Στο πλαίσιο αυτό, θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στα εξής ερωτήματα: 1) Πόσο επιτρέπει το εμποδωμένο στον χώρο του τουρισμού εργασιακό πλαίσιο την ανά-

πτυξη της συλλογικής διαμαρτυρίας; 2) Πώς συσχετίζονται ατομικές στρατηγικές και επίπεδο εργατικής συνείδησης των εργαζομένων στον κλάδο; 3) Πού στηρίζονται οι κινητοποιήσεις, που παρ' όλα αυτά λαμβάνουν χώρα;

Στη διερεύνηση αυτών των ερωτημάτων καίρια συνεισφορά είχαν και οι 11 συνεντεύξεις που πραγματοποιήσαμε με εργαζομένους και συνδικαλιστές του κλάδου, διαφόρων ηλικιών και πολιτικών εντάξεων, και των δύο φύλων.

5.1. Η κυριαρχία της εργασιακής ευελιξίας/επισφάλειας στον χώρο του επισιτισμού-τουρισμού

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Εργατών Επισιτισμού και Υπαλλήλων Τουριστικών Επαγγελματιών (ΠΟΕΕΥΤΕ), στη μέση της τουριστικής σεζόν, όπου παρατηρείται η μέγιστη απασχόληση στον χώρο του επισιτισμού-τουρισμού, οι εργαζόμενοι σε κάθε είδους επισιτιστικό κατάστημα αγγίζουν τις 270.000 πανελλαδικά, ενώ άλλοι 136.000 απασχολούνται στα ξενοδοχεία. Η αναλογία μεταξύ επισιτισμού και τουρισμού είναι ακόμα πιο άνιση στην Αττική. Στα ξενοδοχεία το 80% είναι εποχικά εργαζόμενοι, ενώ στον επισιτισμό οι εποχικά εργαζόμενοι είναι πολύ λιγότεροι. Μπορεί να είναι 40%. Ωστόσο, και εκεί η συντριπτική πλειονότητα είναι επισφαλώς εργαζόμενοι.

Στους εν λόγω κλάδους οι εργαζόμενοι είναι κυρίως νέοι. Οι εργοδότες προτιμούν ανακυκλώσιμους νέους, επειδή συμβιβάζονται με μικρότερο μισθό προκειμένου να εισέλθουν στην αγορά εργασίας, αντέ-

35. Τα στοιχεία αναφέρονται στο Κώστας Βουρεκάς, «Η Ελλάδα στη “μεταμνημονιακή” εποχή. Τουρισμός, ιδού το “νέο” μοντέλο ανάπτυξης», *Πριν*, 22 Ιουλίου 2018, σελ. 8-9.

χουν να δουλεύουν χωρίς ρεπό για πολύ καιρό και είναι γενικών καθηκόντων. Οι περισσότεροι είναι μεταξύ 25 και 35 χρόνων. Οι εργοδότες προσλαμβάνουν και μικρότερους των 25 ετών, ανειδίκευτους, για να τους δίνουν τον υποκατώτατο μισθό και να μεγεθύνουν τη ζώνη της επισφάλειας. Ωστόσο, αυτοί είναι πολύ λιγότεροι από την κύρια πληθυσμιακή ομάδα. Κατ' επέκταση, οι μεγαλύτεροι χάνουν τη δουλειά τους και μετατρέπονται σε μακροχρόνια ανέργους. Όπως παρατηρεί με πίκρα ο πρόεδρος της ΠΟΕΕΥΤΕ, «η εποχή που αποχωρούσαμε συνταξιοδοτικά από το επάγγελμα έχει λάβει τέλος εδώ και πολύ καιρό».

Ειδικά τα τελευταία χρόνια, όπου οι τουριστικές ροές διπλασιάστηκαν, γιγαντώθηκε το εξής φαινόμενο: οι άνεργοι ή επισφαλώς εργαζόμενοι νέοι των πόλεων μεταβαίνουν σε κάποιο νησί ή τουριστικό θέρετρο στην ηπειρωτική Ελλάδα με σκοπό να δουλέψουν κατά τη διάρκεια της τουριστικής σεζόν, ώστε να συγκεντρώσουν χρήματα για τον χειμώνα. Μπορεί βέβαια να δουλεύουν σε κάποιο καφέ τον χειμώνα ή να είναι στο ταμείο ανεργίας. Κατά τη διάρκεια της σεζόν δουλεύουν χωρίς ρεπό³⁶ πάνω από 8 ώρες τη μέρα (10-12 ή και παραπάνω). Παίρνουν όμως τα διπλάσια από τα 586 που θα έπαιρναν στην Αθήνα. Με τα φιλοδωρήματα δε, οι αποδοχές τους μπορεί να ξεπερνούν τα 1.500 ευρώ³⁷ και να τους βοηθά να κά-

36. Στις ναυαρχίδες του ελληνικού τουρισμού, στη Μύκονο και τη Σαντορίνη, οι εργαζόμενοι δουλεύουν χωρίς ρεπό έως και 6 μήνες.

37. Στο πλαίσιο της έρευνας που κάναμε, αξίζει να σημειωθεί και ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα για το πώς δομούνται οι εργασιακές σχέσεις

νουν τη λεγόμενη «καβάτζα» για τους υπόλοιπους 6 μήνες, όμως αυτό δεν σημαίνει βέβαια ότι είναι όλοι/-ες σε θέση να παίρνουν φιλοδωρήματα ούτε ότι τα χρήματα που αποταμιεύουν είναι πάντα ικανά να τους εξασφαλίσουν για τον υπόλοιπο χρόνο χωρίς να δουλεύουν³⁸. Και αυτό αποδεικνύεται από το γεγονός ότι, παρόλη την εντατικοποίηση της δουλειάς, οι περισσότεροι/-ες επιστρέφουν την επόμενη χρονιά, μιας και είναι χωρίς δουλειά και χρήματα. Μπορεί και στον ίδιο εργοδότη. Μπορεί όμως και σε διαφορετικό, καθώς βρίσκουν εύκολα δουλειά. Είναι, επομένως, μια εύκολη λύση σε σχέση με το να ψάχνεις δουλειά στην Αθήνα.

Η κινητικότητα στο εσωτερικό των υπό εξέταση κλάδων είναι πολύ συνηθισμένο φαινόμενο. Η Β.Γ., για παράδειγμα, έχει δουλέψει στη Μύκονο ως πωλήτρια σε μαγαζί με πανάκριβα ρούχα, ρεσεπτιονίστ δύο χρόνια σε ξενοδοχείο στην Πλάκα, γραμματέας και ταξιθέτρια σε συνέδρια, ενώ έχει κάνει πρακτική και voucher πάνω σε αυτό που σπούδασε. Ο Κ.Φ., από την άλλη, έχει δουλέψει ως σερβιτόρος σε

σε ορισμένους τουριστικούς προορισμούς. Σε δημοφιλές θέρετρο αναψυχής, οι εργαζόμενοι/-ες δεν πληρώνονται τον πρώτο χρόνο και παίρνουν μόνο τα φιλοδωρήματα. Πληρώνονται από τον δεύτερο. Τα φιλοδωρήματα βέβαια, όπως έχουμε ήδη αναφέρει, μπορεί να φτάσουν μέχρι και τα 1.500 ευρώ.

38. Σύμφωνα με μαρτυρίες των ίδιων των εργαζομένων, συχνά δεν τους παρέχεται φαγητό, ενώ οι ίδιοι/-ες δεν μπορούν ύστερα από 10-12 ώρες δουλειά να μαγειρέψουν. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να τρώνε κατ' εξακολούθηση «έξω». Όμως, μόνο το σουβλάκι με πίτα, στη Μύκονο, έχει 5,5 ευρώ. Όσο για το κανονικό φαγητό, δεν έχει νόημα να παραθέσουμε τα στοιχεία για το πόσο κοστίζει.

καφέ, σε μπαρ και σε μεζεδοπωλείο, αλλά και ένα χρόνο ως κούριερ. Η κινητικότητα αυτή σχετίζεται φυσικά με τους χαμηλούς μισθούς και τις κακές εργασιακές συνθήκες, που ωθούν τους εργαζομένους να αναζητήσουν μια καλύτερη δουλειά, και φυσικά με τις συχνές απολύσεις. Ωστόσο, αυτή η κινητικότητα αφορά περισσότερο τον χώρο του επισιτισμού και λιγότερο τον χώρο των ξενοδοχείων, ο οποίος απασχολεί και πιο μεγάλους σε ηλικία. Στα ξενοδοχεία, επίσης, κατά κανόνα τηρούνται τα νομικώς ισχύοντα, ενώ στον χώρο του επισιτισμού υπάρχει αποσάρθρωση των εργασιακών σχέσεων. Οι εργαζόμενοι πολύ συχνά δηλώνονται part-time, ενώ δουλεύουν full time. Έτσι, οι εργοδότες αποφεύγουν το πρόστιμο των 10.550 ευρώ. Αυτό συμβαίνει κυρίως στα μικρότερα μαγαζιά, καθώς στις μεγάλες αλυσίδες τύπου Goodys τηρούνται συχνότερα οι τυπικές προϋποθέσεις.

5.2. Παράγοντες που δυσχεραίνουν τη συνδικαλιστική δράση

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η συλλογική διεκδίκηση καθίσταται αρκετά δύσκολη. Μια σειρά από αρνητικούς παράγοντες υποσκιάζουν βασικές προϋποθέσεις της κινηματικής δράσης, όπως αυτές έχουν καταγραφεί από τη θεωρία των κοινωνικών κινημάτων. Θα επιχειρήσουμε, λοιπόν, να καταδείξουμε ότι οι εργαζόμενοι στον χώρο του τουρισμού και του επισιτισμού βρίσκονται αντιμέτωποι με συρρικνωμένες πολιτικές ευκαιρίες και οργανωτικούς πόρους, ενώ ταυτόχρονα το φαντασιακό, οι ιδέες, οι αξίες και οι προσδοκίες μεγάλου μέρους των εργαζομένων σε αυτούς τους κλάδους κάθε άλλο παρά

πρόσφορες είναι για συλλογική δράση και διεκδίκηση.

Ξεκινώντας από τις *πολιτικές ευκαιρίες*, πρέπει να τονιστεί ότι αυτές ελαχιστοποιήθηκαν εξαιτίας των αλληπάλληλων μνημονιακών ρυθμίσεων, οι οποίες αφενός έπαψαν να προστατεύουν τους εργαζομένους και αφετέρου είχαν ως αποτέλεσμα της εκτόξευση της ανεργίας, τη δημιουργία ενός τεράστιου εφεδρικού στρατού και την ενίσχυση του φόβου της απόλυσης.

Η *μνημονιακή νομοθεσία* επιδείνωσε τις εργασιακές συνθήκες. Στα ξενοδοχεία κρατήθηκε η συλλογική σύμβαση, αλλά με μειώσεις στους μισθούς. Επεκτάθηκαν, επίσης, οι συμβάσεις με ενώσεις προσώπων, ενώ πολλοί ξενοδόχοι αποχώρησαν από τα συλλογικά τους όργανα και άρα δε δεσμεύονται από τις συλλογικές συμβάσεις. Στον επισιτισμό η κατάσταση είναι ακόμα χειρότερη. Μόνο το 10-15% των εργοδοτών είναι μέλη των ενώσεών τους. Οι δε ελεγκτικοί μηχανισμοί είναι δύσκολο να ελέγξουν ποιος είναι και ποιος δεν είναι μέλος.

Απότοκο της μνημονιακής εργασιακής απορρύθμισης είναι και η *εργοδοτική τρομοκρατία*, ειδικά για όσους δουλεύουν ως δανειζόμενοι και άρα έχουν διπλό αφεντικό. Η εργοδοσία έχει γίνει γενικά πιο απαιτητική με τους εργαζομένους και καθόλου ανεκτική με τη συνδικαλιστική δράση και τους εκπροσώπους της. Τα περιστατικά αυθαιρεσιών σχετικά με την καταπάτηση των δικαιωμάτων που προκύπτουν από τις συμβάσεις που υπογράφουν οι εργαζόμενοι/ες είναι καθημερινά, ενώ τα αντίποινα για νόμιμες διεκδικήσεις είναι πλέον κομμάτι της εργοδοτικής κουλτούρας και τακτικής.

Βέβαια, και στις περιπτώσεις που δεν υφίσταται έκνομη εργοδοτική τρομοκρατία, οι εργαζόμενοι φοβούνται την απόλυση. Ο φόβος της απόλυσης σχετίζεται με την παρουσία ενός μεγάλου εφεδρικού στρατού ανέργων που τους πιέζει. Δεν χρειάζεται καν να τους τονιστεί πως «αν δε δέχεσαι να δουλέψεις με τους προτεινόμενους όρους, θα το κάνει κάποιος άλλος», το καταλαβαίνουν μόνοι τους. Και έτσι θεωρούν ότι είναι καλύτερο να μη διεκδικούν παρά να βρεθούν εκτός εργασίας. Οι εργοδότες κατανοούν απόλυτα πως η ανεργία είναι παράγοντας που συγκρατεί τους εργαζομένους από το να διεκδικούν, καθώς φοβούνται να συνδικαλιστούν, για να μη στοχοποιηθούν. Γι' αυτό δεν θέλουν να προσλαμβάνουν τους εργαζομένους μόνιμα, γιατί επωφελούνται από τον φόβο της επισφάλειας. Ακόμα και αν δεν τους συμφέρει οικονομικά, όπως στην περίπτωση των δανειζόμενων εργαζομένων, προτιμούν να μην έχουν απέναντί τους δυνατό συνδικαλισμό.

Οι δανειζόμενοι, επειδή προσλαμβάνονται ξανά και ξανά, δεν θέλουν να τα χαλάσουν με την εργολαβική εταιρεία. Είναι φοβισμένοι και δεν συμμετέχουν στις απεργίες. Στην περίπτωση του Χίλτον, από το σωματείο ζητάνε να κάνουν μεροκάματα, γιατί μπορεί, αν μπουν στο στόχαστρο της εργοδοσίας, να τους δίνουν ένα μεροκάματο το μήνα αντί για 22-25. Δεν μπορούν να αντιδράσουν, γιατί ξέρουν ότι την επόμενη μέρα δεν θα υπάρχει ένα πιάτο φαγητό στο τραπέζι. Πολλοί άλλωστε είναι αλλοδαποί, ενώ άλλοι είναι μακροχρόνια άνεργοι και έχουν μια επιπρόσθετη δυσκολία να διεκδικήσουν από τη στιγμή που βρίσκουν επιτέλους μια δουλειά. Οι

εργαζόμενοι αυτοί έχουν πρωτίστως ανάγκη τη δουλειά, γι' αυτό και στα τουριστικά ξενοδοχεία, όταν κάποιος ιδιοκτήτης θέλει να «τιμωρήσει» κάποιον εργαζόμενο, σερβιτόρο ή μάγειρα, που «δεν κάνει καλά τη δουλειά του», του λέει πως του δίνει «ρεπό». Εν προκειμένω, οι εργαζόμενοι προτιμούν να μη διεκδικούν παρά να πάρουν «ρεπό».

Σχετικά με τους διαθέσιμους κινηματικούς πόρους, τα πράγματα είναι λίγο διαφορετικά, όχι όμως και καλύτερα. Οι παράγοντες που επηρεάζουν αρνητικά τη διαθεσιμότητα των πόρων που χρειάζονται οι εργαζόμενοι για να κινητοποιηθούν στην πλειονότητά τους προϋπάρχουν, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν έχουν επιδεινωθεί κατά τα χρόνια της οικονομικής κρίσης. Η συνδικαλιστική πυκνότητα είναι πολύ μικρή, αλλά αυτό από μόνο του δεν εξηγεί κάτι. Τουναντίον, είναι κάτι που πρέπει να εξηγηθεί.

Θα σταθούμε επομένως στις αιτίες αυτού του φαινομένου που σαφώς επηρεάζει τη διεκδικητική ικανότητα των εργαζομένων στο χώρο του τουρισμού και του επισιτισμού.

Αιτία πρώτη: Ο κλάδος είναι κατακερματισμένος, καθώς πάνω από 50% των επιχειρήσεων είναι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις όπου δεν είναι εύκολο να βρεθούν 21 μέλη για να συστήσουν σωματείο. Κρίσιμη μάζα εργαζομένων υπάρχει μόνο στα μεγάλα ξενοδοχεία και στις επισιτιστικές αλυσίδες (όπου ωστόσο οι εργαζόμενοι δεν επικοινωνούν άμεσα). Ως εκ τούτου, καθίσταται δύσκολη η επικοινωνία μεταξύ των εργαζομένων του ίδιου κλάδου.

Αιτία δεύτερη: Υπάρχει έντονη διαφορο-

ποίηση στο εσωτερικό των εργαζομένων, είτε σε επίπεδο μισθολογικό είτε σε επίπεδο δικαιωμάτων, η οποία σχετίζεται άμεσα με το καθεστώς μονιμότητας και επισφάλειας αντίστοιχα. Για παράδειγμα, στο Χίλτον οι μόνιμοι πληρώνονται παραπάνω από την κλαδική σύμβαση. Ξεκινούν από 800 ευρώ και ανεβαίνουν, ενώ οι επισφαλώς εργαζόμενοι αμείβονται με 586 ευρώ. Σε ένα μέσο ξενοδοχείο σε κάποιο ελληνικό νησί, οι νέοι σερβιτόροι παίρνουν 700 με 800 ευρώ, ενώ οι παλιοί παίρνουν 1.000. Η μισθολογική διαβάθμιση δημιουργεί συχνά εντάσεις και ανταγωνισμούς μεταξύ των εργαζομένων. Χαρακτηριστικότερο ίσως παράδειγμα είναι αυτό των μαγείρων στα ξενοδοχεία. Οι μάγειρες νιώθουν ανταγωνιστικά μεταξύ τους. Όπως λέει ο Μ.Μ., τα περισσότερα παράπονα τα έχουν οι β' μάγειρες, γιατί παίρνουν σχεδόν τα ίδια λεφτά με τους γ' μάγειρες, ενώ βιάζονται να γίνουν α' μάγειρες. Τέτοιου είδους ανταγωνισμοί, αλλά και το να αλλάζουν τα άτομα στην επιχείρηση συχνά, ώστε οι εργαζόμενοι να είναι άγνωστοι μεταξύ αγνώστων, δε βοηθάνε τη συλλογική δράση.

Αιτία τρίτη: Υπάρχει έλλειμμα ηγεσίας. Τα σωματεία που υπήρχαν στον επισιτισμό διαλύθηκαν όταν έφυγαν οι παλιοί συνδικαλιστές. Αποχώρησε μια γενιά που είχε πείρα στη διεκδικητική δράση, χωρίς όμως να φροντίσει για τη διάδοχη κατάσταση. Εκτός αυτού βέβαια, η υπάρχουσα συνδικαλιστική ηγεσία ενσωματώθηκε μετατρεπόμενη σε «νεροκουβαλητή της εκάστοτε εξουσίας», σύμφωνα με τον νυν Πρόεδρο της ΠΟΕΕΥΤΕ, ασπαζόμενη τον «νεοφιλελεύθερο μονόδρομο», σύμφωνα με τη μείζονα αντιπολίτευση του ΠΑΜΕ.

Αιτία τέταρτη: Ο σεχταρισμός. Το κενό προσπάθησε να καλύψει είτε το ΠΑΜΕ, μέσα από τη συγκέντρωση των διάσπαρτων σωματείων του κλάδου είτε οι νεανικές εργατικές συλλογικότητες, όπως το Σωματείο Σερβιτόρων Μαγείρων (ΣΣΕ) ή η συνδικαλιστική συλλογικότητα «Λάντζα», προσκείμενες αντίστοιχα στον αντιεξουσιαστικό χώρο και την αντικαπιταλιστική Αριστερά. Οι σχέσεις μεταξύ τους μπορούν να χαρακτηριστούν περισσότερο σχέσεις αντιπαλότητας παρά σχέσεις συνεργασίας, γεγονός φυσικά που δεν βοηθάει στην ανάληψη πιο ενωτικής και άρα πιο μαζικής και αποτελεσματικής δράσης. Και στις μη θεματικές νεανικές εργατικές συλλογικότητες βέβαια, όπως η «Attack στην ανεργία και στην επισφάλεια», η «Generation 400» ή οι «Reworkers», η κατάσταση δεν είναι διαφορετική. Τα σχήματα αυτά θεωρούν πως δεν υπάρχει περιθώριο συνεργασίας μεταξύ τους, δεδομένου ότι από πίσω τους υπάρχουν πολιτικοί χώροι με διαφορετικές από τις δικές τους στοχεύσεις. Όλα όμως θεωρούν ότι μόνο το δικό τους σχήμα είναι ανοιχτό.

Αιτία πέμπτη: Η προσωρινή εργασία δεν επιτρέπει τη συνδικαλιστική δραστηριοποίηση. Κάποιος που δουλεύει μόνο για 6 μήνες είναι δύσκολο να συνδικαλιστεί, γιατί ξέρει ότι γρήγορα θα φύγει. Επίσης, οι εργαζόμενοι που δουλεύουν περιστασιακά σε έναν κλάδο δεν επιθυμούν να βιοποριστούν μακροπρόθεσμα από αυτή τη δουλειά. Πολλοί/-ες μπορεί να είναι φοιτητές/-τριες ή τον χειμώνα να βρίσκονται σε μια εργασιακή περιπλάνηση για να βρουν αυτό που θέλουν. Σε κάθε περίπτωση, όλοι/-ες νιώθουν πως «σήμερα

είναι, *αύριο δεν είναι*». Ειδικά στο χώρο του επισιτισμού, η μη ύπαρξη μιας συγκεκριμένης ρουτίνας καθημερινότητας δεν διευκολύνει καθόλου την επικοινωνία μεταξύ των εργαζομένων. Υπάρχουν άνθρωποι που δεν ξέρουν αν θα είναι και την επόμενη μέρα στη δουλειά. Άλλοι εργοδότες θέλουν σταθερό προσωπικό, άλλοι όμως αλλάζουν τους εργαζομένους πολύ εύκολα και γρήγορα, ώστε να μην προλάβουν να εγείρουν απαιτήσεις. Υπάρχουν μάλιστα ιδιοκτήτες που έχουν ένα άτομο για να προσλαμβάνει κόσμο που να δουλεύει χωρίς μισθό για 2 βδομάδες και μετά να τους διώχνει. Σε αυτές τις περιπτώσεις επόμενο είναι πως δεν δημιουργείται μια σταθερή βάση για τη συνδικαλιστική προσπάθεια. Ομοίως, στα κοσμοπολίτικα νησιά, όπως η Μύκονος και η Σαντορίνη, οι εργαζόμενοι είναι ένα είδος κινούμενης άμμου, με αποτέλεσμα κανένας να μην μπορεί να στήσει σωματείο. Γι' αυτό άλλωστε και το τουριστικό κεφάλαιο επικροτεί τον θεσμό των voucher, της μαθητείας κ.λπ.

Αιτία έκτη: Η κούραση. Οι εργαζόμενοι δουλεύοντας καθημερινά (πολύ) πάνω από 8 ώρες, χωρίς ρεπό για μήνες, εξαντλούνται και δεν αντέχουν να ανακινήσουν ζητήματα και να αναλάβουν το κόστος των διεκδικήσεων.

Όλες οι παραπάνω αιτίες προσδιορίζουν λίγο έως πολύ ένα αρνητικό εξωτερικό περιβάλλον. Υπάρχουν όμως και ουκ ολίγες αιτίες για την ατροφία της συλλογικής διεκδίκησης στον υπό εξέταση κλάδο οι οποίες σχετίζονται με τα κυρίαρχα συναισθήματα, τις *ιδέες*, τις *ταυτίσεις*, τις *προσδοκίες* και φυσικά τις *αξίες* των ίδιων των εργαζομένων.

Πρώτα απ' όλα κυριαρχεί το *συναίσθημα της απογοήτευσης* και, όπως τονίζουν σχεδόν όλοι/-ες οι συνεντευξιαζόμενοι/-ες, χωρίς μικρές νίκες δεν μπορεί να καταβληθεί η ηττοπάθεια που διακατέχει την πλειονότητα των εργαζομένων.

Όμως, η *απαξίωση του συνδικαλισμού* είναι τέτοια που μεγάλης κλίμακας συλλογικές δράσεις και διεκδικήσεις είναι δύσκολο να προκύψουν. Οι εργαζόμενοι στην πλειονότητά τους, ειδικά οι νεότεροι, συμφωνούν ότι δεν τους εκπροσωπεί το παραδοσιακό συνδικαλιστικό κίνημα. Θεωρούν ότι οι συνδικαλιστές είναι βολεμένοι και ενδιαφέρονται μόνο για την αναπαραγωγή τους. Όσες απεργίες προκηρύσσονται δεν στηρίζονται, ενώ και όσοι κατεβαίνουν σε απεργία συνήθως δεν κινδυνεύουν με απόλυση. Για παράδειγμα, στην περίπτωση των μαγειρών παρατηρείται να απεργούν μόνο κάποιοι παλιοί μάγειρες που δε θα τους απέλυαν ούτως ή άλλως, γιατί τους έχουν ανάγκη. Και σε αυτή την περίπτωση όμως έχουν ενημερώσει μέρες πριν, ενώ ετοιμάζουν τη δουλειά της ημέρας από την προηγούμενη και έρχονται μετά την απεργία να βοηθήσουν τους υπόλοιπους. Το παράδειγμα αυτό μας βοηθά να καταλάβουμε το μέγεθος της απίσχνασης του νοήματος της απεργίας. Άλλωστε, στα ζητήματα των συλλογικών διεκδικήσεων κυριαρχεί η *ιδεολογία της ανάθεσης*. Οι εργαζόμενοι στην πλειονότητά τους θεωρούν ότι κάποιος άλλος πρέπει να κάνει τη δουλειά τους. Δεν θέλουν να επενδύσουν τον απαραίτητο χρόνο και κόπο.

Δεν είναι βέβαια μόνο οι απρόσφορες ιδέες που τους αποτρέπουν από την ενεργοποίηση στη βάση μιας κοινής συνείδησης.

Είναι και η *έλλειψη κοινής ταυτότητας*, ειδικά όσον αφορά τους επισφαλώς εργαζομένους. Οι εργαζόμενοι αυτοί συνήθως δεν μοιράζονται ένα κοινό παρελθόν (επαγγελματική κατάρτιση και εμπειρία), αλλά ούτε και ένα κοινό μέλλον (επαγγελματικές προσδοκίες). Στη συντριπτική τους πλειοψηφία οι νέοι και οι νέες «δεν κάνουν τη δουλειά που θα θέλανε να κάνουν» και άρα δεν μοιράζονται την ταυτότητα του εργαζόμενου σε αυτές τις θέσεις εργασίας. Οι περισσότεροι νέοι έχουν και κάποιο πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και γι' αυτό ταυτίζονται περισσότερο με τις επαγγελματικές τους προσδοκίες παρά με την προσωρινή τους δουλειά. Μένουν στη δουλειά που κάνουν λίγο και άρα δεν έχουν χρόνο να αποκτήσουν ταυτότητα εργαζομένου. Δεν μπορούν μελλοντικά να δουν τον εαυτό τους σε αυτό τον χώρο, γι' αυτό και δεν θα μπου στον κόπο να οργανωθούν.

Για την ακρίβεια, εκτός από *διαφορετικές προσδοκίες*, έχουν και *βραχυπρόθεσμες προσδοκίες*: να μαζέψουν λεφτά για τον χειμώνα. Δεν συνδυάζεται όμως εύκολα η σεζόν και η οικονομική «καβάτζα» με τη συλλογική δράση. Δεν λείπουν φυσικά και οι *ατομικές προσδοκίες*, οι προσδοκίες ανόδου. Πολλοί/-ες προσδοκούν ότι μπορεί να κάνουν κάποια σημαντική γνωριμία κατά τη διάρκεια της σεζόν στα νησιά. Πολλοί/-ες προσπαθούν να τα έχουν καλά με τον εργοδότη, ώστε να ανέλθουν στην εργασιακή κλίμακα. Πολλοί κρατούν χαμηλό προφίλ πιστεύοντας ότι μπορεί και να μονιμοποιηθούν. Σε κάθε περίπτωση δεν θέλουν να χάσουν την καλή έξωθεν μαρτυρία και τις δουλειές που αυτή εξασφαλίζει. Έχουν αντικαταστήσει δηλαδή

τη συλλογική δράση με την ατομική ευελιξία. Θέλουν να αποκτήσουν καλό όνομα στην «πιάτσα». Ως εκ τούτου, όταν μπαίνουν στο μαγαζί εκπρόσωποι από κάποιο σωματείο, οι εργαζόμενοι δεν εκδηλώνονται, δεν λένε κουβέντα για τα προβλήματά τους. Άλλοι/-ες πάλι θέλουν να γίνουν αφεντικό, να αποκτήσουν τη δική τους επιχείρηση. Για την ακρίβεια, κάποιοι/-ες που δεν έχουν πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και είναι υπάλληλοι σε σουβλατζίδικο ή καφετέρια ονειρεύονται ότι δεν θα είναι για καιρό υπάλληλοι, αλλά θα αποκτήσουν το δικό τους μαγαζί μια μέρα. «Μπαίνουν σε μια λογική ατομικής συσσώρευσης και αποταμίευσης, ώστε να φτάσουν στο όνειρο που έχουν» (Σ.Λ.). Οι σερβιτόροι, σε αντίθεση με τους μάγειρες, σπάνια δουλεύουν με όνειρο να γίνουν αυτοί αφεντικά στη συνέχεια. Ωστόσο, πολλοί πεπειραμένοι σερβιτόροι, επειδή είχαν πέσει τα μεροκάματα ή δεν έβρισκαν εξίσου εύκολα δουλειά, θέλησαν μέσα στην κρίση να ανοίξουν το δικό τους μαγαζί.

Οι ατομικές προσδοκίες βέβαια συχνά υποκρύπτουν *ατομικιστικές αξίες*. Ο νέος άνθρωπος διατείνεται όλο και πιο συχνά πως «δεν έχει νόημα η συλλογική δράση, μπορώ και μόνος μου» (Σ.Λ.). Δεν πέφτει έξω επομένως ο Πρόεδρος της ΠΟΕΕΥΤΕ, όταν παρατηρεί πως «η στάση που κρατούν τα νεότερα παιδιά έχει να κάνει με μια σαφώς απολιτική αντίληψη των πραγμάτων. Όσο και αν αντιμετωπίζουμε τεράστια προβλήματα και πιέσεις που τους ασκούνται, έχοντας διαμορφώσει μια κουλτούρα ότι "δεν θα μπορέσω να επιλύσω τίποτα με το συνδικαλισμό" επιλέγουνε την ατομική στάση που λέει ότι "όσο αντέχω και όσο μπορώ προσαρμόζομαι σε αυτό που έχω"».

Ομοίως δίκιο έχει και ο Κ.Φ., ο οποίος ισχυρίζεται ότι οι εργαζόμενοι που έχουν απαξιώσει τον συνδικαλισμό προσπαθούσαν ήδη από πριν να λύσουν το πρόβλημά τους ατομικά. «Είναι πρόσχημα ότι οι συνδικαλιστές είναι πουλημένοι». Η εξατομίκευση σαφώς προϋπάρχει της κρίσης. Ο κόσμος ήταν από τα χρόνια της ευμάρειας «για την πάρτη του». Πλέον, είναι δύσκολο, συνεχίζει ο Κ.Φ., να πείσεις κάποιον ότι όλοι μαζί είναι καλύτερα, λόγω ατομισμού. Ο ατομισμός και ο κοινωνικός κανιβαλισμός αξιοποιείται από την εργοδοσία. Υπάρχει ανταγωνισμός μεταξύ των εργαζομένων. Αυτό δηλαδή που υπήρχε πριν μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών υπαλλήλων, είναι τώρα πιο γενικευμένο.

Φυσικά δεν λείπουν και τα άτομα που τους αρέσει το *lifestyle* των κοσμοπολίτικων νησιών και αυτοί οι κύκλοι των εχόντων. Αυτό όμως εντοπίζεται στις μικρότερες ηλικίες, που δεν έχουν ακόμα υποστεί την εξάντληση που προκύπτει από τις αλλεπάλληλες σεζόν χωρίς ρεπό. Πιο συχνό είναι, από την άλλη, το φαινόμενο «ο εργαζόμενος να είναι φιλαράκι με το αφεντικό». Το να μπορείς να μιλάς στο αφεντικό καθημερινά, επειδή δουλεύει και αυτός ή επειδή τον ξέρεις, είναι καλό πράγμα, εξηγεί ο Κ.Φ. Σπεύδει όμως να συνυπογράψει την κοινώς αποδεκτή άποψη ότι είτε ξέρεις το αφεντικό είτε όχι, θα σου πει ότι «το μαγαζί δεν πάει καλά», «δεν βγαίνω». Δεν είναι λίγοι οι εργαζόμενοι που συναινούν στις αιτιάσεις των αφεντικών και τις κατανοούν. Πολύς κόσμος μάλιστα μέσα στην κρίση άνοιξε δικό του μαγαζί και το δούλεψε με γνωστούς ή συγγενείς, ώστε να τύχει αυτής της ανοχής και κατανόησης από τους υπαλλήλους.

5.3. Ο ρόλος των συνδικάτων και των εργατικών συλλογικοτήτων

Η συλλογική σύμβαση στον κλάδο είναι μία από τις 10 που παρέμειναν καθ' όλη τη διάρκεια των μνημονιακών χρόνων, αν και οπωσδήποτε υπήρξαν μειώσεις. Τα καλά νέα όμως τελειώνουν κάπου εδώ. Η συνδικαλιστική πυκνότητα είναι πολύ χαμηλή. Η Ομοσπονδία κάνει συνέδριο με 23.000 εργαζομένους, δηλαδή το 5-6% των εργαζομένων στον κλάδο, οι οποίοι προέρχονται κυρίως από τα ξενοδοχεία. Στη δράση βέβαια, όπως τονίζει ο Μ.Κ., η συνδικαλιστική πυκνότητα είναι (ακόμα) μικρότερη από ό,τι στις εκλογικές διαδικασίες. Ακόμη και στο Συνδικάτο Επισιτισμού-Τουρισμού-Ξενοδοχείων και συναφών επαγγελματιών Νομού Αττικής (ΣΕΕΤΞ), το οποίο είναι στην επιρροή του ΠΑΜΕ και το οποίο δημιουργήθηκε ύστερα από έντονη προσπάθεια να συμπεριληφθούν σερβιτόροι, μάγειρες, ξενοδοχοϋπάλληλοι κ.ά. στο ίδιο συνδικάτο, η συνδικαλιστική πυκνότητα είναι εξίσου χαμηλή.

Όπως επισημαίνουν οι εργαζόμενοι του κλάδου, η ΓΣΕΕ δεν παρέχει κάλυψη στους επισφαλώς εργαζομένους, ενώ τα σωματεία δεν καταβάλλουν ιδιαίτερες προσπάθειες να εντάξουν τους ανθρώπους που «δουλεύουν σεζόν». Το δε δανειζόμενο προσωπικό δεν εγγράφεται στα σωματεία με την αιτιολογία ότι ανήκει σε τρίτη εταιρεία. Μόνο τα σωματεία της Αθήνας και μεγάλων τουριστικών προορισμών (Ρόδος, Κέρκυρα, Ηράκλειο κ.λπ.) παρουσιάζουν κάποια μαζικότητα. Στις άλλες περιοχές ο βαθμός οργάνωσης είναι ακόμα πιο χαμηλός. Γίνονται προσπάθειες βέ-

βαια να στηθούν σωματειακές επιτροπές όταν δεν επαρκούν τα άτομα για να δημιουργηθεί σωματείο. «Στα μικρά μαγαζιά το ΠΑΜΕ δεν έχει σημαντική παρέμβαση, γιατί τους θεωρεί μικρομαγαζάτορες και δυνάμει συμμάχους» (Ν.Π.). Το κενό αυτό προσπαθούν να καλύψουν εργατικές συλλογικότητες, όπως το Σωματείο Σερβιτόρων Μαγειρών (ΣΣΜ) και η «Λάντζα».

Η «Λάντζα» είναι μια εργατική συλλογικότητα, που λειτουργεί εδώ και 4-5 χρόνια, και ανήκει στον χώρο της αντικαπιταλιστικής Αριστεράς. Έχει κάνει παρεμβάσεις σε μικρά καταστήματα, δημοσιοποιεί εργοδοτικές αυθαιρεσίες, πάει στην Επιθεώρηση Εργασίας, έχει πανελλαδική εμβέλεια, όμως μετράει μόλις λίγες εκατοντάδες μέλη. Το ΣΣΜ είναι πιο παλιά συλλογικότητα (ιδρύθηκε πριν 10 χρόνια από αντιεξουσιαστές συνδικαλιστές) και είναι σαφώς πιο δραστήρια και πιο έμπειρη στις παρεμβάσεις σε μικρά μαγαζιά. Το βασικό της ρεπερτόριο δράσης συνίσταται στην «παράσταση διαμαρτυρίας», έξω από το μαγαζί όπου γίνεται κάποια αυθαιρεσί και οι νομικές προσφυγές. Η «παράσταση διαμαρτυρίας» έξω από τα μαγαζιά τρομάζει τους εργοδότες, που τους «βγάζουν από τα νερά τους», νιώθουν εκτεθειμένοι και θέλουν αμέσως να «καθαρίσουν» το όνομά τους. Στην περίπτωση νομικής προσφυγής στην Επιθεώρηση Εργασίας, ο εργοδότης μπορεί να συμβιβαστεί και να δώσει τα χρωστούμενα ή ένα μέρος τους. Συνήθως έχει αποτέλεσμα, όχι όμως όταν το ποσό είναι πολύ μεγάλο. Τότε ο εργοδότης μπορεί να προτιμήσει να κλείσει ή να μεταβιβάσει την επιχείρηση. Σημασία έχει βέβαια και το τι στάση κρατούν οι υπόλοιποι εργαζόμενοι στο μαγαζί. Όταν ο ένας

πείσει τους άλλους να διεκδικήσουν, τότε, τις περισσότερες φορές προκύπτει συλλογική απόλυση. Συνήθως, όταν κάποιος/-α διεκδικήσει δεδουλευμένα, με τον έναν ή με τον άλλο τρόπο, θα φύγει από τη δουλειά.

Υπάρχουν τέλος και άλλες μικρότερες νεανικές εργατικές συλλογικότητες, οι οποίες όμως δεν έχουν ως αποκλειστικό πεδίο παρέμβασής τους τον επισιτισμό και τον τουρισμό, αλλά δραστηριοποιούνται γενικότερα στον χώρο της επισφάλειας. Πρόκειται για την «Attack στην Ανεργία και την Επισφάλεια», η οποία μετρά γύρω στα 100 μέλη και πρόσκειται στον χώρο της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς. Κύριο μέλημά της είναι η ενημέρωση και η αποκάλυψη των κυβερνητικών πολιτικών, καθώς και η βοήθεια στη συγκρότηση συνδικαλιστικών πρωτοβουλιών σε χώρους δουλειάς. Η Attack υπάρχει σε πολλές μεγάλες πόλεις της χώρας, ενώ απώτερος σκοπός τους είναι να δημιουργήσουν μια οργάνωση-πρωτοπορία στον χώρο της επισφάλειας. Οι «Reworkers», με τη σειρά τους, δημιουργήθηκαν προς τα τέλη του 2016 με σκοπό την ενημέρωση και την πυροδότηση διεκδικήσεων. Πολλά από τα 60 μέλη της συλλογικότητας ανήκουν και στη νεολαία ΣΥΡΙΖΑ. Η οργανωτική δομή βέβαια δεν ταυτίζεται, αλλά έχει μια παράλληλη διαδρομή. Είχαν προηγηθεί το «Δίκτυο Επισφαλώς Εργαζομένων και Ανέργων» και οι «V for Voucherades». Τα προηγούμενα σχήματα ωστόσο είχαν πιο περιορισμένο ακροατήριο σε σχέση με το νέο σχήμα.

Έως τώρα περιγράψαμε ένα μάλλον ζοφερό συνδικαλιστικό τοπίο. Η αλήθεια είναι πως οι κινητοποιήσεις που λαμβάνουν

χώρα στον υπό εξέταση κλάδο είναι πολύ λίγες για το μέγεθος του κλάδου και την πληθώρα των προβλημάτων που οι εργαζόμενοι αντιμετωπίζουν. Ωστόσο, δεν λείπουν κιόλας. Όπου υπάρχει μαζικός εργασιακός χώρος και μαχητικό σωματείο υπάρχουν οι πλέον ευνοϊκές προϋποθέσεις για να λάβει χώρα μια συλλογική διεκδίκηση. Η μαζικότητα επιτρέπει την επικοινωνία μεταξύ των εργαζομένων, καθώς και την παρουσία μιας κρίσιμης μάζας πολιτικοποιημένων ατόμων. Σε αυτούς τους χώρους η οργάνωση είναι πιο εύκολη. Τέτοιοι χώροι είναι τα ξενοδοχεία. Όμως, τόσο σε αυτές τις περιπτώσεις όσο και σε δυσκολότερες (π.χ. τα μικρά μαγαζιά του επισιτισμού), οι διεκδικήσεις δεν προκύπτουν αυτόματα. Χρειάζεται η ενεργοποίηση ενός φορέα, ο οποίος πρώτα να ενημερώσει και έπειτα να στηρίξει τους εργαζομένους με σκοπό την ικανοποίηση κυρίως χειροπιαστών αιτημάτων.

5.4. Συμπεράσματα

Η συνδικαλιστική δράση στον χώρο του τουρισμού-επισιτισμού είναι ιδιαιτέρως δύσκολη. Οι πολιτικές ευκαιρίες για συλλογική δράση συμπιέζονται από τη μνημονιακή νομοθεσία, την εργοδοτική τρομοκρατία και τον συνακόλουθο φόβο της απόλυσης, ενώ οι διαθέσιμοι κινηματικοί πόροι περιορίζονται από την κυριαρχία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τις διαφοροποιήσεις στο εσωτερικό της εργατικής τάξης, το έλλειμμα ηγεσίας, το σεχταρισμό, την κυριαρχία της προσωρινής εργασίας και την κούραση των εργαζομένων. Αλλά και το ίδιο το κοινωνικό υποκείμενο δεν είναι ιδιαιτέρως πρόσφορο. Οι εργαζόμενοι είναι απογοητευμένοι τόσο

με τις οικονομικές και εργασιακές συνθήκες όσο και με τον ίδιο το συνδικαλισμό. Όταν δεν είναι, προτιμούν να αναθέσουν τη διεκδίκηση στους συνδικαλιστές, παρά να επωμιστούν οι ίδιοι/-ες το κόστος της. Άλλωστε, δύσκολα ταυτίζονται με τους άλλους εργαζομένους του κλάδου, καθώς διακατέχονται από διαφορετικές ατομικές προσδοκίες και συχνά από ατομικιστικές αξίες.

Σε αυτές τις συνθήκες είναι δύσκολο ακόμα και να μιλήσουμε με όρους εργατικής τάξης. Αν λάβουμε υπόψη μας ότι η εργατική τάξη υπάρχει κατά τη διαδικασία συγκρότησής της (*in the making*), όπως επισήμαινε ο E.P. Thompson στο εμβληματικό του έργο *The making of the English working class* (1963), τότε μπορούμε να υποθέσουμε ότι μόνο καταχρηστικά μπορούμε να μιλάμε για την εργατική τάξη σε περιόδους αποσυγκρότησής της. Και δυστυχώς, ακόμα και αν συνυπογράψουμε την άποψη του Κ. Κανελλόπουλου (2013), σύμφωνα με την οποία η ελληνική εργατική τάξη βρίσκεται σε διαδικασία επανασυγκρότησης (*re-making*), είναι πιθανότερο οι διαδικασίες αποσυγκρότησης, ειδικά στον χώρο του τουρισμού-επισιτισμού να υπερτερούν των διαδικασιών επανασυγκρότησης.

Βιβλιογραφία

- Βουρεκάς Κ., «Η Ελλάδα στη “μεταμνημονιακή” εποχή. Τουρισμός, ιδού το “νέο” μοντέλο ανάπτυξης», *Πριν*, 22 Ιουλίου 2018.
- Κανελλόπουλος Κ., «The remaking of the Greek working class», Εισήγηση στο 10ο Ετήσιο Συνέδριο Ιστορικού Υλισμού, SOAS, Λονδίνο, 7 Νοεμβρίου 2013.

Συεντεύξεις

	Όνομα	Εργασιακό καθεστώς	Συνδικαλιστική ένταξη	Πολιτική ένταξη	Ηλικία	Φύλο
2/3/2018	Σ.Α.	Επισφαλής	Εργατική συλλογικότητα	ΣΥΡΙΖΑ	20-30	Άνδρας
4/3/2018	Π.Μ.	Επισφαλής	Εργατική συλλογικότητα	ΣΥΡΙΖΑ	20-30	Άνδρας
5/3/2018	Β.Γ.	Επισφαλής	Εργατική συλλογικότητα	ΣΥΡΙΖΑ	20-30	Γυναίκα
6/3/2018	Μ.Κ.	Μόνιμος	ΣΕΕΤΕ, Εργατική συλλογικότητα	ΑΝΤΑΡΣΥΑ	30-40	Άνδρας
7/3/2018	Κ.Κ.	Επισφαλής	Καμία ένταξη		30-40	Γυναίκα
16/3/2018	Ν.Π.	Συνδικαλιστής	Μέλος ΕΓ ΠΑΜΕ	ΚΚΕ	50-60	Άνδρας
16/3/2018	Γ.Σ.	Συνδικαλιστής	Πρόεδρος ΣΕΕΤΕ	ΚΚΕ	40-50	Άνδρας
16/3/2018	Κ.Φ.	Επισφαλής	Εργατική συλλογικότητα	Α/Α χώρος	30-40	Άνδρας
18/3/2018	Ε.Σ.	Επισφαλής	Εργατική συλλογικότητα	ΑΝΤΑΡΣΥΑ	20-30	Γυναίκα
19/3/2018	Π.Π.	Συνδικαλιστής	Πρόεδρος ΠΟΕΕΥΤΕ	ΠΑΣΚΕ		Άνδρας
22/3/2018	Μ.Μ.	Επισφαλής	Καμία ένταξη		20-30	Άνδρας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ - Πίνακας απεργιών 2017

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
Ιανουάριος							
3/01/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο εργαζομένων στην επιχείρηση «Καρυπίδης».	Επιχειρησιακό	Κινητοποίηση	Παράσταση διαμαρτυρίας	Διασφάλιση θέσεων εργασίας και καταβολή δεδουλευμένων (Πηγή: Ριζοσπάστης 30/12/2016).	
3/01/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργολαβικοί εργαζόμενοι στη Λάρκο	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	2ωρη	διεκδικούν Κατάργηση εργολαβιών και συμβάσεις αορίστου χρόνου (Πηγή: Ριζοσπάστης 03/01/2017).	
5/01/2017	Δημόσιος τομέας	Συμβασιούχοι του Δήμου Κασσάνδρας.	Επιχειρησιακό	Κινητοποίηση.	Πορεία διαμαρτυρίας	Διαμαρτύρονται ενάντια στις απολύσεις και διεκδικούν σταθερή δουλειά (Πηγή: Ριζοσπάστης 5/01/2017).	
5/01/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι σουπερ μάρκετ Καρυπίδη - Μαρινόπουλο	Επιχειρησιακό	Κινητοποίηση.	Πορεία διαμαρτυρίας έξω από το υπουργείο Μακεδονίας Θράκης	Διεκδικούν διασφάλιση θέσεων εργασίας και καταβολή δεδουλευμένων (Πηγή: Ριζοσπάστης 6/01/2017).	
9/01/2017	Ιδιωτικός τομέας	Συνδικάτο Μετάλλου Μακεδονίας Θράκης	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Επαναπρόσληψη απολυμένου για συνδικαλιστικούς λόγους (Πηγή: Ριζοσπάστης 10/01/2017).	
11/01/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργατικό Κέντρο Νάουσας.	Τοπικό	Κινητοποίηση.		Ενάντια στο κλείσιμο των διοικητικών υπηρεσιών του ΙΚΑ (Πηγή: Ριζοσπάστης 6/01/2017).	
10-11/01/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργολαβικοί εργαζόμενοι στη Λάρκο	Επιχειρησιακό	απεργία	48ωρη	διεκδικούν Κατάργηση εργολαβιών και συμβάσεις αορίστου χρόνου (Πηγή: Ριζοσπάστης 04/01/2017).	
12/01/2017	Ιδιωτικός τομέας	ΟΚΙΔΕ - Συνδικάτο Οικοδόμων Αθήνας.	Κλαδικό	κινητοποίηση	Παράσταση διαμαρτυρίας στο υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής.	Αντιμετώπιση προβλημάτων διαβίωσης των προσφύγων εξαιτίας των καιρικών συνθηκών (Πηγή: Ριζοσπάστης 12/01/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
12/01/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στην εταιρεία «Καρυπίδης»	Επιχειρησιακό	Κινητοποίηση στα γραφεία του ΟΑΕΔ		Καταβολή μισθών και διασφάλιση θέσεων εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 13/01/2016).	
15/01/2017	Ιδιωτικός τομέας	ΟΙΥΕ	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Να μην καταργηθεί η κυριακάτικη αργία (Πηγή: Δημοκρατία 13/01/2017).	
16/01/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο εργαζομένων στη ΛΑΡΚΟ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	4ωρη	Διεκδικούν μέσα ατομικής προστασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 17/01/2017)	
16/01/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο Ιδιωτικών Υπαλλήλων Θεσσαλονίκης	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση έξω από τα γραφεία της «ΕΥ club» εταιρείας τηλεφωνικών πωλήσεων καρτών υγείας		Διεκδικούν ανάκληση απολύσεων και καταβολή δεδουλευμένων (Πηγή: Ριζοσπάστης 17/01/2017)	
16/01/2017	Δημόσιος τομέας	Εργαζόμενοι Ειδικής Αγωγής (Λογοθεραπευτές) στη Θεσσαλονίκη	ομοιοεπαγγελματικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας στο ΥΜΑΘ		Διαμαρτύρονται για τις περικοπές των αποζημιώσεων από τον ΕΟΠΥ (Πηγή: Τύπος Θεσσαλονίκης 17/01/2017).	
18/01/2017	Δημόσιος τομέας	ΠΟΕ - ΟΤΑ	Κλαδικό	Στάση εργασίας	4ωρη	Διεκδικούν καταβολή εφάπαξ τους συνταξιούχους του κλάδου, μέτρα πρόληψης ατυχημάτων, καταβολή δεδουλευμένων, υπογραφή συλλογικής σύμβασης για τους εργαζόμενους ιδιωτικού δικαίου (Πηγή: Kontra News 14/01/2016).	
19/01/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργατικό Κέντρο Ζακύνθου	Τοπικό	Συλλαλητήριο		Διαμαρτύρονται για τις ελλείψεις του Νοσοκομείου Ζακύνθου σε ιατρικό προσωπικό (Πηγή: Ριζοσπάστης 18/01/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
20/01/2017	Δημόσιος τομέας	Σωματείο Εργαζομένων Ειδικής Αγωγής.	ομοιοεπαγγελ-ματικό	Στάση εργασίας	5ωρη	Διαμαρτύρονται για τις περικοπές των αποζημιώσεων από τον ΕΟΠΥ (Πηγή: Ριζοσπάστης 19/01/2017).	
25/01/2017	Ιδιωτικός τομέας	Συνδικάτου Επισιτισμού Τουρισμού Ξενοδοχείων Αττικής	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Ενάντια στην απλήρωτη εργασία, τις απολύσεις, και την καταστρατήγηση κλαδικών συμβάσεων (Πηγή: Ριζοσπάστης 13/01/2016).	
25/01/2017	Δημόσιος τομέας	ΠΟΕΔΗΝ	Κλαδικό	Παράσταση διαμαρτυρίας έξω από το Μέγαρο Μαξίμου		Διαμαρτύρεται για την κατάσταση στο δημόσιο σύστημα υγείας (Πηγή: Η Αυγή 26/01/2017).	
25/01/2017	Ιδιωτικός τομέας	Πρώην εργαζόμενοι του AthensLedra	Επιχειρησιακό	Παράσταση διαμαρτυρίας στο υπουργείο εργασίας		Διεκδικούν διασφάλιση μισθών και θέσεων εργασίας (Πηγή: Η Αυγή, Η Εφημερίδα Συντακτών. 26/01/2017).	
27/01/2017	Ιδιωτικός τομέας	Συνδικάτο Μετάλλου Ν. Μαγνησίας	Κλαδικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας έξω από τα δικαστήρια του Βόλου όπου εκδικάζεται η αγωγή συνδικα-λίστριας.		Διεκδικεί επαναπρόσληψη συνδικαλίστριας. (Πηγή: Ριζοσπάστης 26/01/2017).	
27-28/01/2017	Ιδιωτικός τομέας	Ένωση Προσωπικού Πρακτορείων Εφημερίδων Αθηνών.	Κλαδικό	Στάση εργασίας	4ωρη	Διαμαρτύρονται για τις καθυστερήσεις πληρωμών και τις απολύσεις (Πηγή: Ριζοσπάστης 28/01/2017).	
27/01/2017	Δημόσιος τομέας	Συνδικάτο ΟΤΑ Αττικής	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Διεκδικούν βελτίωση των μέτρων προστασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 27/01/2017).	
27-29/01/2017	Δημόσιος τομέας	Εργαζόμενοι στην καθαριότητα του Δήμου Αθηναίων	Τοπικό	Απεργία	3ήμερη	Διαμαρτύρονται για τις ελλείψεις στα μέσα ατομικής προστασίας (Πηγή: Δημοκρατία 28/01/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
28/01/2017	Ιδιωτικός τομέας	Ομοσπονδία Βιοτεχνικών Σωματείων Αθήνας	Κλαδικό	Παράσταση διαμαρτυρίας			Διεκδικούν την άμεση απόσυρση της υποργικής απόφασης για τα χρέη των αυτοαπασχολούμενων (Πηγή: Ριζοσπάστης 28/01/2017).
28/01/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι σούπερ μάρκετ Μαρινόπουλου στη Θεσσαλονίκη	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	3ωρη		Διεκδικούν καταβολή δεδουλευμένων και διασφάλιση θέσεων εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 27/01/2017).
31/01/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο εργαζομένων στην NOKIA	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	2ωρη		Αντιδρούν στην ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων, την εντατικοποίηση, τις απολύσεις και διεκδικούν συλλογική σύμβαση εργασίας σε συντονισμό με άλλα σωματεία του κλάδου (CYTAHELLAS, WIND) (Πηγή: Ριζοσπάστης 26/01/2017, http://ergasianet.gr/ 24/01/2017)
31/01/2017 -01/02/2018	Δημόσιος τομέας	Σωματείο εργαζομένων Ν. Ευαγγελισμός	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας			Διεκδικούν μονιμοποίηση εργαζομένων κατάργηση εργολαβιών, σταθερή δουλειά με πλήρη δικαιώματα (Πηγή: Ριζοσπάστης 28/01/2017).

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
Φεβρουάριος							
1/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο εργαζομένων Cyta Hellas	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	2ωρη		Αντιδρούν στην ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων, την εντατικοποίηση, τις απολύσεις και διεκδικούν συλλογική σύμβαση εργασίας σε συντονισμό με άλλα σωματεία του κλάδου (NOKIA, WIND) (Πηγή: Ριζοσπάστης 26/01/2017, http://ergasianet.gr/2017/01/24)
2/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο εργαζομένων στην WIND	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη		Αντιδρούν στην ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων, την εντατικοποίηση, τις απολύσεις και διεκδικούν συλλογική σύμβαση εργασίας σε συντονισμό με άλλα σωματεία του κλάδου (CYTAHELLAS, NOKIA) (Πηγή: Ριζοσπάστης 26/01/2017, http://ergasianet.gr/2017/01/24).
02/02/2017	Δημόσιος τομέας	Εργαζόμενοι του Δήμου ζωγράφου	Τοπικό	απεργία	3ήμερη		Διεκδικούν μέτρα ατομικής προστασίας (Πηγή: Καθημερινή 02/02/2017)
02/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο εμποροϋπαλλήλων και Ιδ. Υπαλλήλων της Φθιώτιδας.	Τοπικό	Παράσταση διαμαρτυρίας έξω από το κατάστημα Κωτσόβολος στη Λαμία			Καταγγέλλουν απολύσεις εργαζομένων και διεκδικούν επαναπρόσληψή τους (Πηγή: Ριζοσπάστης 02/02/2017).
02/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Καθαρίστριες Οδικών Συγκοινωνιών	Κλαδικό	Διαμαρτυρία έξω από το υπουργείο Εργασίας			Διεκδικούν καταβολή δεδουλευμένων (Πηγή: Εστία 03/02/2017).

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
02/02/2017	Δημόσιος τομέας	ΠΟΕΔΗΝ	Καραβάνι υγείας από Β. Ελλάδα στην Αθήνα			Διεκδικούν βελτίωση του συστήματος υγείας (Πηγή: <i>Μακεδονία</i> 02/02/2017).	
02/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Επιτροπή αγώνα ξενοδοχοϋπαλλήλων Ηρακλείου	Τοπικό	Παράσταση διαμαρτυρίας στην Περιφέρεια Κρήτης.		Ζητούν στήριξη της Περιφέρειας για την υποχρεωτική εφαρμογή των συλλογικών συμβάσεων του Κλάδου (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 02/02/2017)	
03/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργολαβικές καθαρίστριες των Αστικών Λεωφορείων Αττικής (υπουργείο Μεταφορών)	Επιχειρησιακό	Κινητοποίηση - διαμαρτυρία έξω από το Μέγαρο Μαξίμου		Διεκδικούν δεδουλευμένα και επαναπρόσληψή τους. (Πηγή: <i>Εφ. Συν</i> 03/02/2017)	
03/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο Ιδιωτικών Υπαλλήλων Θεσσαλονίκης	Επιχειρησιακό (εργαζόμενοι της εταιρείας ανακύκλωσης «ΣΑΛΗΣ»)	Επαναλαμβανόμενες στάσεις εργασίας		Διεκδικούν ανάκληση των απολύσεων, καταβολή δεδουλευμένων, συμβάσεις εργασίας και σταθερή δουλειά (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 03/02/2017).	
03/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργατικό Κέντρο Ζακύνθου.	Τοπικό	Συλλαλητήριο		Διαμαρτυρία για τις μεγάλες ελλείψεις στο Νοσοκομείο Ζακύνθου και σε άλλες χρήσιμες για τους πολίτες της περιοχής υποδομές -αντιπλημμυρικά έργα, απορρίματα κλπ - (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 03/02.2017).	
03/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στην Ναυπηγοεπισκευ-αστική Ζώνη	Κλαδικό	Στάση εργασίας	2ωρη	Διεκδικούν κλαδική σύμβαση (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 04/02.2017).	
04/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματεία υπό την επιρροή του ΠΑΜΕ στη Θεσσαλονίκη.	Τοπικό	Συλλαλητήριο συμπαράστασης στον αγώνα των αγροτών.		(Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 04/02.2017).	
07/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στα Ναυπηγεία Σπανόπουλου στη Σαλαμίνα.	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	2ωρη	Διεκδικούν συλλογική σύμβαση (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 04/02.2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
08/02/2017	Δημόσιος τομέας	ΠΟΠΟΚΠ ΠΟΣΕ-ΙΚΑ-ΕΤΑΜ		Κατάληψη στο Κτίριο Διοίκησης του ΕΦΚΑ		Αντιδρούν στην ίδρυσή του γιατί αλλοιώνει τον δημόσιο χαρακτήρα της ασφάλισης (Πηγή: <i>Ελεύθερη Ώρα</i> 08/02/2017).	
08/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στα «Ναυπηγεία ΘΩ-ΔΟΡΟΠΟΥΛΟΥ» στο Πέραμα	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	2ωρη	Διεκδικούν συλλογική σύμβαση (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 04/02.2017).	
08/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στα «Ναυπηγεία ΚΩΤΣΕΛΗ» στο Πέραμα	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	2ωρη	Διεκδικούν συλλογική σύμβαση (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 04/02.2017).	
08/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στα «Ναυπηγεία ΦΡΑΤΤΗ» στη Σαλαμίνα	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	2ωρη	Διεκδικούν συλλογική σύμβαση (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 04/02.2017).	
08/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στα «Ναυπηγεία Μπεκρή» στο Πέραμα	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	2ωρη	Διεκδικούν συλλογική σύμβαση (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 04/02.2017).	
09/02/2017	Δημόσιος τομέας	Πυροσβέστες πενταετούς θητείας	Ομοιοεπαγγελ-ματικό	Διαμαρτυρία στο Σύνταγμα		Απαιτούν μονιμοποίηση σύμφωνα με το νόμο (Πηγή: <i>Η Εφημερίδα των Συντακτών</i> 09/02/2017).	
09/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργατικό Κέντρο Ζακύνθου	Τοπικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας		Διεκδικούν το άνοιγμα μονάδων του Νοσοκομείου που παραμένουν κλειστές (χειρουργεία κλπ). (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 09/02/2017).	
10/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	ΠΕΜΕΝ, Στέφενσων, ΠΕΕΜΑΓΕΝ και ΠΕΣ NAT.	Κλαδικό	Διαμαρτυρία συλλαλητήριο στο NAT		Να καταργηθούν οι αντεργατικοί και αντιστασιατικοί Νόμοι (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 09/02/2017).	
11/02/2017	Δημόσιος τομέας	ΑΔΕΔΥ		Στάση εργασίας	2ωρη	Συμμετοχή στο αγροτικό συλλαλητήριο (Πηγή: <i>KontraNews</i> 11/02/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
11/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι του ΔΟΛ	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας		Καταβολή δεδουλευμένων διασφάλιση θέσεων εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 09/02/2017).	
11/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο Εργαζομένων Καρυπίδης ΑΒΕΕ	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας έξω από το Υπουργείο Μακεδονίας Θράκης		Καταβολή δεδουλευμένων διασφάλιση θέσεων εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 11/02/2017).	
13/02/2017	Δημόσιος τομέας	Εργαζόμενοι της Κεντρικής Υπηρεσίας Ασύλου		Απεργία	24ωρη	Διεκδικούν σταθερή εργασία και καταβολή δεδουλευμένων (Πηγή: Ελεύθερος Τύπος 03/02/2017).	
14-15/02/2015	ΔΕΚΟ	Εργαζόμενοι ΤΡΑΙΝΟΣΕ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	3ωρη	Προσλήψεις προσωπικού, επαναλειτουργία γραμμών (Πηγή: Ριζοσπάστης 15/02/2017).	
15/02/2017	Δημόσιος τομέας	ΠΣΥ ΟΑΕΔ-τ. ΟΕΕ- τ. ΟΕΕΚ ΠΟΠΟΚΠ		Στάση εργασίας	3ωρη	Διαμαρτύρονται για την κατάργηση των εργοδοτικών εισφορών (Πηγή: KontraNews 10/02/2017),	
15/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι του Athens Ledra	Επιχειρησιακό	Παράσταση διαμαρτυρίας στο Υπουργείο Πολιτισμού		Διεκδικούν δεδουλευμένα και διασφάλιση θέσεων εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 15/02/2019).	
15/02/2017	Δημόσιος τομέας	Εργαζόμενοι ΟΕΚ και ΟΕΕ που έχουν υπαχθεί στον ΟΑΕΔ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	3ωρη	Διεκδικούν επανασύσταση των οργανισμών που καταργήθηκαν (Πηγή: Ριζοσπάστης 15/02/2019).	
16/02/2017		Σωματεία υπό την επιρροή του ΠΑΜΕ στην Μαγνησία	Τοπικό	Συλλαλητήριο στην πλατεία Πανεπιστημίου		Ενάντια στις πολιτικές λιτότητας (Πηγή: Ριζοσπάστης 17/02/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιοεπαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
17/02/2017	ΔΕΚΟ	Εργαζόμενοι ΜΕΤΡΟ-ΗΣΑΠ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	3ωρη	Αντιδρούν σε νομοθετική ρύθμιση που μειώνει τα έσοδα της ΣΤΑΣΥ και υπονομεύει τον κοινωνικό και δημόσιο χαρακτήρα της (Πηγή: <i>KontraNews</i> 17/12/2017).	
17-22/02/2017	Δημόσιος τομέας	Καθαριστές και καθαρίστριες του ΕΜΠ	ομοιοεπαγγελματικό	Απεργία	48ωρη	Εναντιώνονται στην μείωση μισθών και διεκδικούν επαναφορά τριετιών και προσλήψεις προσωπικού (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 17/02/2017).	
17/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργολαβικοί Εργαζόμενοι στα Δημόσια Νοσοκομεία	κλαδικό	Κινητοποίηση συγκέντρωση έξω από το Υπουργείο Υγείας		Διεκδικούν να μην απολυθεί κανείς, καταβολή δεδουλευμένων και μόνιμη και σταθερή δουλειά (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 17/02/2017).	
17/02/2017	Δημόσιος τομέας	Συνδικάτο ΟΤΑ Αττικής	Τοπικό	Παράσταση διαμαρτυρίας στο Υπουργείο Εσωτερικών		Διεκδικούν καταβολή δεδουλευμένων για τους συμβασιούχων (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 17/02/2017).	
17/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Μισθωτοί και αυτοαπασχολούμενοι Μηχανικοί Τεχνικοί	Ομοιοεπαγγελματικό	Κινητοποίηση στο Υπουργείο Εργασίας		Αντιτίθενται στον ασφαλιστικό νόμο (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 17/02/2017).	
17/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στις πτηνοτροφικές επιχειρήσεις Ζούρα	επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας έξω από τα δικαστήρια της Θήβας		Διεκδικούν ανάκληση των απολύσεων (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 17/02/2017).	
17/02/2017	Δημόσιος τομέας	Πυροσβέστες Πενταετούς Θητείας	Ομοιοεπαγγελματικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας έξω από τη βουλή		Διεκδικούν την μονιμοποίησή τους όπως προβλέπει ο νόμος (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 17/02/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
18/02/2017	Ιδιωτικός τομέας.	Εργολαβικοί εργαζόμενοι στη ΛΑΡΚΟ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	4ωρη	Διεκδικούν κατάργηση εργολαβιών και συμβάσεις αορίστου χρόνου (Πηγή: Ριζοσπάστης 18/02/2016).	
19/02/2017	Ιδιωτικός τομέας.	Σωματεία ΕΚ Ομοσπονδίες υπό την επιρροή του ΠΑΜΕ		Συλλαλητήρια σε Ομόνοια Θεσσαλονίκη		Διεκδικούν συλλογικές συμβάσεις αυξήσεις μισθών σταμάτημα απολύσεων (Πηγή: Ριζοσπάστης 18/02/2016).	
19/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σύλλογος Υπαλλήλων βιβλίου Χάρτου	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση αλληλεγγύης στην απολυμένη εργαζόμενη του βιβλιοπωλείου «Πρωτοπορία»		Διεκδικούν επαναπρόσληψή της (Πηγή: ΠΡΙΝ 19/02/2017).	
20/02/2017	Δημόσιος τομέας	Ένωση Αρχαιοφυλάκων (ΠΕΥΦΑ)	Ομοιεπαγγελματικό	Απεργία	24ωρη	Διεκδικούν προσλήψεις προσωπικού, διατήρηση πληρωμής για τις Κυριακές τις Αργίες και των επιπλέον ημερών εργασίας και απόσυρση του σχεδίου Νόμου για τον ΤΑΠΑ (Πηγή: Δημοκρατία, Τύπος Θεσσαλονίκης 17 και 20/02/2017).	
20/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργολαβικοί Εργαζόμενοι στα Δημόσια Νοσοκομεία	κλαδικό	Κινητοποίηση συγκέντρωση έξω από το Υπουργείο Υγείας		Διεκδικούν να μην απολυθεί κανείς, καταβολή δεδουλευμένων και μόνιμη και σταθερή δουλειά (Πηγή: DailyPharmanews 20/02/2017).	
20/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι του Athens Ledra	Επιχειρησιακό.	Παράσταση διαμαρτυρίας έξω από το εργοτάξιο του ΜΕΤΡΟ στο Δημοτικό Θέατρο του Πειραιά		Διεκδικούν καταβολή δεδουλευμένων και διασφάλιση θέσεων εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 21/02/2017).	
21/02/2017	ΔΕΚΟ	Εργαζόμενοι στην Εγνατία Οδό	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη	Διεκδικούν ακύρωση ιδιωτικοποίησης και παραχώρησης της στους ιδιώτες (Πηγή: Νέοι Αγώνες Ηπείρου 17/02/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
21/02/2017	Δημόσιος τομέας	Σωματείο εργαζομένων Δήμου Ηλιούπολης	Επιχειρησιακό	Παράσταση διαμαρτυρίας στο Υπουργείο Εσωτερικών		Διεκδικούν καμία απόλυση, καταβολή δεδουλευμένων και μετατροπή συμβάσεων σε αορίστου χρόνου.	
21/02/2017	Δημόσιος τομέας	ΠΟΘΑ	Κλαδικό	Παράσταση διαμαρτυρίας στο ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού		Άμεση επαναπρόσληψη απολυμένων και εξασφάλιση αποζημιώσεων (Πηγή: Αυγή 21/02/2017)	
21/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στην ΚΑΡΥΠΙΔΗΣ ΑΒΕΕ	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας έξω από το Υπουργείο Μακεδονίας Θράκης		Διεκδικούν, καταβολή δεδουλευμένων και διασφάλιση θέσεων εργασίας. (Πηγή: Ριζοσπάστης 21/02/2017).	
23/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στην Εθνική Ασφαλιστική	Επιχειρησιακό	απεργία	24ωρη	Εναντιώνονται στην πώληση της εταιρείας και στην διαφύλαξη των θέσεων εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 24/02/2017).	
23/02/2017	Δημόσιος τομέας	ΟΛΜΕ	Κλαδικό	Στάση εργασίας και συγκέντρωση έξω από το Υπουργείο Παιδείας.	2ωρη	Διεκδικούν μαζικούς διορισμούς εκπαιδευτικών (Πηγή: MetroSport 21/02/2017).	
23/02/2017	ΔΕΚΟ	Εργαζόμενοι στα μέσα σταθερής τροχιάς ΜΕΤΡΟ- ΗΣΑΠ-ΤΡΑΜ	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Αντιδρούν στην εκχώρηση εκμετάλλευσης των σταθμών και χώρων στις ΣΤΑΣΥ στον ΟΑΣΑ 21/02/2017).	
23/02/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργολαβικοί Εργαζόμενοι στα Δημόσια Νοσοκομεία	Κλαδικό	Κινητοποίηση συγκέντρωση έξω από το Υπουργείο Υγείας		Διεκδικούν να μην απολυθεί κανείς, καταβολή δεδουλευμένων και μόνιμη και σταθερή δουλειά για στις εργολαβικούς εργαζόμενους (Πηγή: Ριζοσπάστης 22/02/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
23/02/2017	Δημόσιος τομέας	ΠΟΣΕ ΙΚΑ, ΠΟΠΚΟΠ	Κλαδικό	Προειδοποιητική στάση εργασίας	3ωρη	Διαμαρτύρονται για τα λειτουργικά και διοικητικά προβλήματα του νέου ενιαίου ταμείου (Πηγή: <i>Ημερησία</i> 23/02/2017).	
23/02/2017	Δημόσιο	Έκτακτοι εργαζόμενοι του Υπουργείου Πολιτισμού	Επιχειρησιακό	απεργία	24ωρη	Διαμαρτύρονται για στις μεγάλες καθυστερήσεις στις πληρωμές (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 23/02/2017).	
23/02/2017	Δημόσιο	Εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης Ν. Ιωαννίνων	Τοπικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας		Διεκδικούν 14χρονο εκπαιδευτικό σχεδιασμό (Ενιαίο δωδεκάχρονο υποχρεωτικό σχολείο και δίχρονη υποχρεωτική δωρεάν προσχολική αγωγή. Μαζικούς μόνιμους διορισμούς και καμιά απόλυση αναπληρωτή (Πηγή: <i>Ανεξάρτητος Τύπος Ηπείρου</i>).	
Μάρτιος							
01/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Καθαρίστριες ΕΜΠ μέσω της εργολαβικής εταιρείας ISS	Επιχειρησιακό	Απεργία	48ωρη	Διεκδικούν να μην μειωθούν οι αποδοχές τους, επαναφορά των τριετιών, προσλήψεις, πλήρες ωράριο και μόνιμη δουλειά με πλήρη δικαιώματα (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 01/03/2017 & 02/03/2017).	
01/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο Εργατών Χημικής Βιομηχανίας Νομού Βοιωτίας	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	2ωρες από 01/03/17 έως 03/03/2017	Διαμαρτύρονται για τις έξι απολύσεις της εργοδοσίας (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 02/03/2017)	
02/03/2017	Δημόσιος τομέας	ΠΟΣΕ ΙΚΑ ΠΟΚΟΠΚ	Κλαδικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας / Στάση εργασίας	Από 12:00 έως λήξη ωραρίου	Ενάντια στη διάλυση του ασφαλιστικού (Πηγή: <i>Εργατική Αλληλεγγύη</i> , 01/3/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
02/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στα Ασφ. Ταμεία/ ΠΑΜΕ	Κλαδικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας / Στάση εργασίας	Από 12:00 έως λήξη ωραρίου	Ζητούν μονιμοποίηση όλων των συμβασιούχων, όχι στη συγχώνευση-κλείσιμο υποκαταστημάτων, διεύρυνση των ασφαλιστικών και συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων (Πηγή: Ριζοσπάστης 02/03/2017).	
02/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Συνδικάτο Επισιτισμού – Τουρισμού – Ξενοδοχείων Αττικής & τα Επιχ. Σωμ. στα ξενοδοχεία Athens Ledra & Royal Olympic	Κλαδικό / Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας	Στις 5 μ.μ.	Ενάντια στις ελαστικές μορφές εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 02/03/2017).	
02/03/2017	Δημόσιος τομέας	Ομοσπονδία Ενώσεως Νοσοκομειακών Γιατρών (ΟΕΝΓΕ) – Ένωση Ιατρών Νοσοκομείων Αθήνας – Πειραιά (ΕΙΝΑΠ)	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Ενάντια στο νέο ασφαλιστικό νόμο (Πηγή: KontraNews 01/03/2017, Sportday 01/03/2017, Δημοκρατία 01/03/2017, Ημερησία 01/03/2017, Λαμιακός τύπος 01/03/2017, Νέοι Αγώνες Ηπείρου 01/03/2017).	
03/03/2017	ΔΕΚΟ	Σωματεία εργαζομένων σε ΗΣΑΠ, ΜΕΤΡΟ, ΤΡΑΜ	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη	Αντιδρούν για την προωθούμενη νομοθετική ρύθμιση με την οποία εκχωρείται στον ΟΑΣΑ η δυνατότητα σύναψης συμβάσεων με την Αττικό Μετρό με αντικείμενο την παραχώρηση εκμετάλλευσης των σταθμών της (Πηγή: Η Αυγή 03/03/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
03/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στην «Καρυπίδης»	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας	11 π.μ.	Διεκδικούν την καταβολή δεδουλευμένων τους, την διασφάλιση των θέσεων εργασίας και των εργασιακών δικαιωμάτων (Πηγή: Ριζοσπάστης 03/03/17).	
06/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο εργαζομένων στην INTRACOM	Επιχειρησιακό	Απεργία	48ωρη	Διεκδικούν την καταβολή του μισθού του Φεβρουαρίου, ενώ στέλνουν παράλληλα μήνυμα πως δε θα επιτρέψουν να σημειωθεί καμιά άλλη καθυστέρηση στην καταβολή της μισθοδοσίας τους (Πηγή: Ριζοσπάστης 07/03/17).	
07/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σύλλογος εργαζομένων στην Εγνατία Οδό	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη	Ζητούν την ακύρωση των σχεδιασμών παραχώρησης του αυτοκινητόδρομου (Μακεδονία 06/03/2017).	
08/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στην «Καρυπίδης»	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας	6 μ.μ.	Διεκδικούν την καταβολή δεδουλευμένων τους, την διασφάλιση των θέσεων εργασίας και των εργασιακών δικαιωμάτων (Πηγή: Ριζοσπάστης 07/03/17).	
11/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργατικό Κέντρο Λαυρίου	Τοπικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας		Διεκδικούν τη λειτουργία του «Κέντρου Πρίφτη» ως Κέντρο Υγείας και να προσληφθεί μόνιμο ιατρικό προσωπικό στο Κ.Υ. Λαυρίου (Πηγή: Ριζοσπάστης 11/03/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
14/03/2017	Δημόσιος τομέας	ΟΕΓΝΕ	Κλαδικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας	18:30		Ζητούν την κατάργηση των αντιασφαλιστικών νόμων, την πλήρη ασφ. κάλυψη του άνεργου γιατρού κατά τη διάρκεια αναμονής για την ειδικότητα, ένταξη των εργαζομένων για τα βαρέα και ανθυγιεινά, μείωση των εισφορών για τον κλάδο σύνταξης και αποκατάσταση των μισθολογικών ασφαλιστικών απωλειών (Πηγή: <i>DailyPharmaNews</i> 14/03/2017).
15/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σύλλογος εμποροπαλλήλων Αθήνας	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας			Ενάντια στις απαράδεκτες ατομικές συμβάσεις της H&M (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 15/3/17).
15/03/2017	ΔΕΚΟ	Σύλλογος εργαζομένων στην Εγνατία Οδό	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη		Ζητούν την ακύρωση των σχεδιασμών παραχώρησης του αυτοκινητόδρομου (Τύπος <i>Θεσσαλονίκης</i> 11/03/2017).
15/03/2017	Δημόσιος τομέας	Σωματείο υγειονομικών Αττικής	Κλαδικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας	11 πμ – 3 μμ.		Διεκδικούν χρηματοδότηση υγείας, πρόσληψη μόνιμου προσωπικού (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 11/03/2017).
15/03/2017	Δημόσιος τομέας	Συνδικάτο εργαζομένων ΙΓΜΕ	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας / Στάση εργασίας	13:00		Καταγγέλλουν την απαξίωση που εκφράζεται με τη μη πρόσληψη μόνιμου προσωπικού (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 14/03/2017).
15/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργατικό Κέντρο Ζακύνθου	Τοπικό	Απεργία	24ωρη		Διαμαρτύρονται για το οξύμενο πρόβλημα των σκουπιδιών και της λειτουργίας του Νοσοκομείου (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 16/3/17).

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
15/03/2017	Δημόσιος τομέας	ΠΟΕΔΗΝ (εργαζόμενοι στα Δημ. Νοσοκομ.)	Κλαδικό	Πορεία διαμαρτυρίας σε Αθήνα / 24ωρη απεργία στην περιφέρεια		Διεκδικούν δωρεάν δημόσια υγεία και πρόνοια, επαρκή χρηματοδότηση και στελέχωση των Νοσοκομείων & των Πρωτοβάθμιων Μονάδων ΕΚΑΒ, διασφάλιση όλων των θέσεων εργασίας των πρώην εργολαβικών εργαζομένων, ένταξη στα ΒΑΕ, αποκατάσταση των καθαιρεμένων Προϊσταμένων Οργανικών Μονάδων, ανάκτηση μισθολογικών, ασφαλιστικών & εργασιακών Μνημονιακών απωλειών, μονιμοποίηση επικουρικών (Πηγή: Μακελειό, 16/3/17, Ο Λόγος 15/03/2017, Ριζοσπάστης 15/03/2017, Δημοκρατία 16/03/2017).	
15/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωμ. Προσωπικού Ιδιωτικών Κλινικών, Γηροκομείων, Εργαστηρίων, Διαγνωστικών Κέντρων και συναφών χώρων	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας	8:30 π.μ.	Διεκδικεί από το υπουργείο Εργασίας μέτρα ουσιαστικής προστασίας των ανέργων και πρωτοβουλίες για την καταβολή των δεδουλευμένων που τους οφείλονται από την κλινική Νέον Αθήναιον (Πηγή: Ριζοσπάστης 15/3/17).	
15/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	ΠΑΣΕΒΕ, ΟΒΣΑ, ΕΒΕ	Κλαδικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας σε Αθήνα, Ν. Ιωνία, Καλλιθέα, Θεσ/νίκη, Πάτρα, Χανιά, Καβάλα, Ξάνθη, Τρίκαλα		Διαμαρτύρονται για την φοροληστεία, διεκδικούν αφορολόγητο όριο και για τους αυτοαπασχολούμενους (Πηγή: Ριζοσπάστης 15/3/17).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
16/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στην εταιρεία INMAINT (θυγατρική της INTRAKAT του ομίλου INTRACOM)	Επιχειρησιακό	Απεργία	48ωρη	Διεκδικούν την ανάκληση των απολύσεων 2 (δύο) συναδέλφων τους (Πηγή: Ριζοσπάστης 16/3/17)	
17/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο Επαγγελματιών Οδηγών Αττικής - Βοιωτίας στην εταιρεία ΚΑΣΟΥΔΑΚΗ ΑΕ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	7 π.μ. – 10 π.μ.	Διεκδικεί ανάκληση απόλυσης (Πηγή: Ριζοσπάστης 16/3/17).	
17/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στην «Καρυπίδης»	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας	11:00 π.μ.	Διεκδικούν την καταβολή δεδουλευμένων τους, την διασφάλιση των θέσεων εργασίας και των εργασιακών δικαιωμάτων (Πηγή: Ριζοσπάστης 17/03/17).	
17/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Ένωση εμποροϋπαλλήλων Θεσ/νίκης	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας		Ενάντια στις απαράδεκτες ατομικές συμβάσεις της H&M (Πηγή: Ριζοσπάστης 18/3/17).	
20/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στην «Καρυπίδης»	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας	11:00 π.μ.	Διεκδικούν την καταβολή δεδουλευμένων τους, την διασφάλιση των θέσεων εργασίας και των εργασιακών δικαιωμάτων (Πηγή: Ριζοσπάστης 18/03/17).	
21/03/2017	Δημόσιος τομέας	Σύλλογος εργαζομένων ΟΤΑ & Δημ. Επιχειρήσεων Δήμου Θεσ/νίκης	Επιχειρησιακό	Συλλαλητήριο	18:30	Διεκδικούν την άμεση καταβολή δεδουλευμένων τους, να φύγουν οι ιδιώτες από την καθαριότητα των Δήμων, μόνιμη και σταθερή δουλειά για όλους με πλήρη μισθολογικά, ασφαλιστικά & εργασιακά δικαιώματα (Πηγή: Ριζοσπάστης. 17/03/17 & 21/03/2017 & 22/03/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
21/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σύλλογος Υπαλλήλων Εθνικής Ασφαλιστικής	Επιχειρησιακό	Απεργία	48ωρη	Ενάντια στην πώληση της Εθνικής Ασφαλιστικής (Πηγή: <i>Μακελειό</i> 17/03/17).	
23/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	ΟΙΥΕ / Πανελλήνιο Σωματείο Εργαζομένων στη Wind		Απεργία	24ωρη	Ζητούν ανάκληση των ανααιτιολόγητων και καταχρηστικών απολύσεων (Πηγή: <i>Η Εφημερίδα των Συντακτών</i> 23/03/2017).	
27/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στην ΕΛΙΝΥΑΕ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας / παράσταση διαμαρτυρίας	13:00 μέχρι τη λήξη του ωραρίου	Διεκδικούν τους απλήρωτους μισθούς 5 μηνών, διαμαρτύρονται για την απαξίωση του έργου τους (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 28/03/2017).	
28/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σύλλογος Υπαλλήλων Εθνικής Ασφαλιστικής	Επιχειρησιακό	Απεργία	96ωρη	Ενάντια στην πώληση της Εθνικής Ασφαλιστικής (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 28/03/2017).	
28/03/2017	Δημόσιος τομέας	Συμβασιούχοι στην Υπηρεσία Καθαριότητας Δήμου Ηρακλείου	Επιχειρησιακό	Παράσταση διαμαρτυρίας		Ζητούν την συνέχιση της εργασίας τους (Πηγή: <i>Νέα Κρήτη Ηρακλείου</i> 29/03/2017).	
29/03/2017	Δημόσιος τομέας	Εργαζόμενοι στο HOT SPOT της Μόριας	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη	Διεκδικούν την ανανέωση της σύμβασής τους (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 28/03/2017, <i>Ελευθερία στην Ενημέρωση</i> 29/03/2017, <i>Η Εφημερίδα των Συντακτών</i> 29/03/2017, <i>Ημερησία</i> 29/03/2017, <i>Ο Λόγος</i> 29/03/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
29/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο Ελλήνων Ηθοποιών ΣΕΗ, Πανελλήνιος Μουσικός Σύλλογος ΠΜΣ, Σωματείων Μουσικών Δυτικής Ελλάδας	Κλαδικό	Κινητοποίηση, Συγκέντρωση διαμαρτυρίας	12:00 μ.μ.	Διαμαρτύρονται για τα νέα μέτρα της κυβέρνησης και διεκδικούν τ' ασφαλιστικά τους δικαιώματα (Πηγή: Ριζοσπάστης 28/03/2017).	
29/03/2017	ΔΕΚΟ	Σωματεία των εργαζομένων στον ΟΛΘ	Κλαδικό	Στάση εργασίας & συγκέντρωση διαμαρτυρίας	10:00-13:00 μ.μ.	Διαμαρτύρονται για την ακύρωση των 78 προσλήψεων ειδικευμένου προσωπικού και για τις διαδικασίες πώλησης του ΟΛΘ (Πηγή: Η Εφημερίδα των Συντακτών 29/03/2017, Τύπος Θεσσαλονίκης 29/03/2017).	
29/03/2017	Δημόσιος τομέας	Αναπληρωτές Εκπαιδευτικοί	Κλαδικό	Στάση εργασίας & Παράσταση διαμαρτυρίας	11:00-14:00 μ.μ. & 14:00-17:00 μ.μ.	Ζητούν την μονοποίηση τους (Πηγή: Μακεδονία 30/03/2017).	
30/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στην «Καρυπίδης»	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας	11:00 π.μ.	Διεκδικούν την καταβολή δεδουλευμένων τους, την διασφάλιση των θέσεων εργασίας και των εργασιακών δικαιωμάτων (Πηγή: Ριζοσπάστης 28/03/17).	
31/03/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σχολικές καθαρίστριες / ΟΙΓΕ		Απεργία	24ωρη	(Πηγή: KontraNews 22/03/2017, Ριζοσπάστης 28/03/17, Ριζοσπάστης 31/03/17).	
Απρίλιος							
03/04/2017	Δημόσιος τομέας	Δικαστικοί Υπάλληλοι	Κλαδικό	Στάση εργασίας από 3 μέχρι & 7 Απριλίου	9:00 – 11:00 π.μ.	Διαμαρτύρονται για τα κενά στις θέσεις των γραμματέων (Πηγή: Ελευθερία του Τύπου 01/042017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
03/04/2017	Δημόσιος τομέας	Συνδικάτο εργαζομένων στους ΟΤΑ, Σωματεία εργαζομένων στη Τοπ. Διοίκηση	Κλαδικό	Παράσταση διαμαρτυρίας στο Υπουργείο Εσωτερικών		Απαιτούν να πληρωθούν άμεσα οι συμβασιούχοι των δήμων & να μετατραπούν οι συμβάσεις τους σε αορίστου χρόνου (Πηγή: Ριζοσπάστης 04/04/2017).	
04/04/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο εργαζομένων στην Vodafone & Victus Networks	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη	Ζητούν την ακύρωση απολύσεων, την άμεση υπογραφή ΕΣΣΕ, την κατάργηση των ενοικιαζόμενων εργαζομένων (Πηγή: <i>Η Εφημερίδα των Συντακτών</i> , 04/04/2017, <i>Μακελειό</i> 03/03/2017, <i>Ριζοσπάστης</i> 04/04/2017, <i>Νέα Προοπτική</i> 08/04/2017).	
04/04/2017	Δημόσιος τομέας	Σωματείο Ταχυδρόμων	Κλαδικό	Απεργία	3ήμερη	Καταγγέλλουν τη μείωση θέσεων εργασίας στον τομέα διανομής (Πηγή: <i>Εστία</i> 04/04/2017, <i>Μακελειό</i> 04/04/2017, <i>Ναυτεμπορική</i> 04/04/2017).	
04/04/2017	Ιδιωτικός τομέας	Από το Εργ. Κέντρο Λάρισας & Συνεργαζόμενες Συνταξιοχικές Οργανώσεις Μαγνησίας	?	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας	11:00 π.μ.	Διαμαρτύρονται για τα σοβαρά προβλήματα στο χώρο της Υγείας (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 04/04/2017).	
04/04/2017	Δημόσιος τομέας	Συμβασιούχοι της Υπηρεσίας Ασύλου / ΑΔΕΔΥ	Κλαδικό	Απεργία	48ωρη	Διεκδικούν άμεση καταβολή δεδουλευμένων και διασφάλιση της ομαλής καταβολής της μισθοδοσίας (Πηγή: <i>Η εφημερίδα των Συντακτών</i> 05/04/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
04/04/2017	Δημόσιος τομέας	ΟΛΜΕ, ΔΟΕ & αναπληρωτές Γενικής & Ειδικής Αγωγής	Κλαδικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας / Στάση εργασίας	13:00 μ.μ.	Ζητούν μαζικούς μόνιμους διορισμούς, είναι κατά της πρόσφατης τροπολογίας για τις προσλήψεις αναπληρωτών & τα κριτήρια πρόσληψης (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 05/04/2017, <i>Δημοκρατία</i> 06/04/2017, <i>Η εφημερίδα των Συντακτών</i> 06/04/2017, <i>Ναυτεμπορική</i> 06/04/2017).	
05/04/2017	Δημόσιος τομέας	Συμβασιούχοι κοινοφ. Προγράμματος ΟΑΕΔ που εργάζονται στα ΚΥΤ Σάμου & Χίου	Κλαδικό	Στάση εργασίας	9:00 π.μ. – 14:00 μ.μ. Χίος & 10:00 π.μ. – 13:00 μ.μ. Σάμος	Ζητούν ν' ανανεωθούν οι συμβάσεις τους (Πηγή: <i>Η εφημερίδα των Συντακτών</i> 05/04/2017).	
05/04/2017	Δημόσιος τομέας	ΕΛΜΕ Ηρακλείου	Κλαδικό	Συλλαλητήριο	12:00 μ.μ.	Ζητούν μαζικούς διορισμούς στη Γενική & Ειδική Αγωγή & τάσσονται κατά της εργασιακής επισφάλειας. (Πηγή: <i>Πατρίς Ηρακλείου</i> 03/04/2017).	
05/04/2017	Δημόσιος τομέας	ΕΛΜΕ Ν. Λάρισας	Κλαδικό	Συλλαλητήριο	19:00 μ.μ.	Ζητούν σταθερή & μόνιμη δουλειά για όλους, μόνιμους μαζικούς διορισμούς (Πηγή: <i>Ελευθερία Λάρισας</i> 05/04/2017).	
06/04/2017	Δημόσιος τομέας	ΑΔΕΔΥ	Κλαδικό	Συλλαλητήριο	18:30 μ.μ.	Ενάντια στο κλείσιμο της Β' αξιολόγησης & στα βάρβαρα αντιλαϊκά μέτρα (Πηγή: <i>Η εφημερίδα των Συντακτών</i> 06/04/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
07/04/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σύλλογος Υπαλλήλων Εθνικής Τράπεζας	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη	Σ' ένδειξη διαμαρτυρίας για προσλήψεις & τοποθετήσεις στελεχών σε θέσεις ευθύνης που γίνονται καταστρατηγώντας τον κανονισμό εργασίας στην Τράπεζα (Πηγή: <i>Ημερησία</i> 05/04/2017).	
07/04/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργατικό Κέντρο Λαμίας	Τοπικό	Συλλαλητήριο	19:00 μ.μ.	Αντιδρά στα νέα μέτρα λιτότητας (Πηγή: <i>Λαμαϊκός Τύπος</i> 05/04/2017).	
07/04/2017	Ιδιωτικός τομέας	ΠΑΜΕ & Σωματείο Φαρμακοϋπαλλήλων Νομού Μεσσηνίας	Τοπικό	Συλλαλητήριο	19:30 μ.μ.	(Πηγή: <i>Ελευθερία Καλαμάτας</i> 06/04/2017).	
07/04/2017	Ιδιωτικός τομέας	ΠΑΜΕ & Σωματεία, Ομοσπονδίες & Εργατικά Κέντρα	Κλαδικό	Συλλαλητήριο	18:30 μ.μ. Αθήνα, 18:30 μ.μ. Πειραιάς, 19:00 μ.μ. Θεσ/ νίκη κ.λπ.	Ενάντια στα μέτρα & αντίμετρα της κυβέρνησης (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 07/04/2017).	
07/04/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σύλλογος ενοικιαζόμενων εργαζόμενων στην Εθνική Τράπεζα	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας		Ζητούν ίση αμοιβή για ίση εργασία (Πηγή: <i>Η Αυγή</i> 08/04/2017).	
07/04/2017	Δημόσιος τομέας	ΓΕΝΟΠ-ΔΕΗ	Κλαδικό	Συλλαλητήριο στην Πτολεμαΐδα		Ενάντια στην πώληση μονάδων της ΔΕΗ	
09/04/2017	Ιδιωτικός τομέας	Ομοσπονδία Ιδιωτικών Υπαλλήλων	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Ενάντια στην Κυριακάτικη λειτουργία των καταστημάτων (Πηγή: <i>Ημερησία</i> 07/04/2017, <i>KontraNews</i> 07/04/2017, <i>Ο Λόγος</i> 07/04/2017, <i>Μακελιό</i> 07/04/2017, <i>Τύπος Θεσσαλονίκης</i> 07/04/2017, <i>Ριζοσπάστης</i> 08/04/2017).	
11/04/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο εργαζομένων "SKOT AE"	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας	18:00 μ.μ.	Ζητούν την ακύρωση της εκ περιτροπής εργασίας, σταθερή δουλειά για όλους (Πηγή: <i>Λαϊκός Δρόμος</i> 08/04/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
11/04/2017	Ιδιωτικός τομέας	Συνδικάτο Εργατοϋπαλλήλων Επισιτισμού, Τουρισμού & Ξενοδοχείων	Κλαδικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας		Διαμαρτύρονται για την παγίωση & επέκταση των ευέλικτων εργασιακών σχέσεων & τη γενίκευση απλήρωτης εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 08/04/2017).	
11/04/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργατικό Κέντρο Λάρισας & εργαζόμενοι της επιχείρησης ΤΟΞΟΤΗΣ	Επιχειρησιακό	24ωρη επαναλαμβανόμενη		Ζητούν την πληρωμή όλων των δεδουλευμένων τους (Πηγή: Ριζοσπάστης 11/04/2017).	
12/04/2017	Δημόσιος τομέας	Σωματείο εργαζομένων στο Νοσ. Λευκάδος	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	9:30 π.μ.-12:30 μ.μ.	Ενάντια στις απολύσεις εργαζομένων & στις μετακινήσεις ειδικευμένου προσωπικού (Πηγή: Ριζοσπάστης 12/04/2017).	
12/04/2017	Δημόσιος τομέας	Συμβασιούχοι του Δήμου Ευόσμου - Κορδελιού	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας & συγκέντρωση		Ζητούν να πληρωθούν τα δεδουλευμένα τους, παλεύουν για μόνιμη & σταθερή δουλειά (Πηγή: Ριζοσπάστης 13/04/2017).	
20/04/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στα Ναυπηγεία Σαλαμίνας	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας & συγκέντρωση	12:00 μ.μ.	Για την υπογραφή Συλλογικών Συμβάσεων Εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 21/04/2017).	
21/04/2017	Δημόσιος τομέας	ΑΔΕΔΥ	Κλαδικό	Απεργία-Αποχή		Κατά της αξιολόγησης (Πηγή: Ελευθερία Καλαμάτας 21/04/2017).	
25/04/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργατικά Κέντρα	?	Πανεπειρωτικό συλλαλητήριο	19:00 μ.μ.	Για την υγεία (Πηγή: Ριζοσπάστης 22/04/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
25/04/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο Προσωπικού Ιδιωτικών Κλινικών	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Διεκδικούν υπογραφή κλαδικής σύμβασης με αύξηση 15% στο βασικό μισθό από τη σύμβαση του 2014, την κατάργηση μισθολογικού διαχωρισμού νέων & παλαιών εργαζομένων & την επαναφορά των ειδικών αδειών και ωραρίων (Πηγή: Ριζοσπάστης 26/04/2017).	
26/04/2017	Δημόσιος Τομέας	ΠΟΕΔΗΝ	Κλαδικό	Στάση εργασίας	10:00 π.μ. – 15 μ.μ.	Στο πλαίσιο του Καραβανιού Υγείας (Πηγή: Μακελειό 22/04/2017).	
27/04/2017	Δημόσιος Τομέας	Σωματείο Εργαζομένων Εθνικού Θεάτρου	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	12:00 μ.μ. – 16:00 μ.μ. & 19:00 μ.μ. – 23:00 μ.μ.	Διεκδικούν ΣΣΕ στο πλαίσιο της προηγούμενης με παράλληλη προώθηση των ζητημάτων πλήρους εξομίσωσης με το ενιαίο μισθολόγιο (Πηγή: Δημοκρατία, Τα Νέα 25/04/2017, Ναυτεμπορική 27/04/2017).	
27/04/2017	Δημόσιος τομέας	Σωματείο Εργαζομένων της Ελληνικής Βιομηχανίας Οχημάτων	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Ενάντια στην πώληση της ΕΛΒΟ (Πηγή: Δημοκρατία, Ημερησία 26/04/2017).	
Μάιος							
01/05/2017	Ιδιωτικός τομέας	Πανελλήνια Ναυτική Ομοσπονδία	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Αποτίνουν ελάχιστο φόρο τιμής στους ήρωες των εργατικών αγώνων (Πηγή: Ημερησία Μακελειό, Ναυτεμπορική, Ο Λόγος 25/04/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
01/05/2017	ΔΕΚΟ	Ένωση Εργαζομένων ΗΛΠΑΠ	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Με αφορμή την Εργατική Πρωτομαγιά (Πηγή: <i>KontraNews</i> 26/04/2017).	
01/05/2017	Ιδιωτικός τομέας	ΠΝΟ	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Με αφορμή την Εργατική Πρωτομαγιά (Πηγή: <i>Αποψη</i> 29/04/2017).	
02/05/2017	ΔΕΚΟ	Εργαζόμενοι στην Εγνατία Οδό	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη	Διεκδικούν την ακύρωση των σχεδιασμών παραχώρησής της (Πηγή: <i>Μακελειό</i> 28/04/2017).	
04/05/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι της εργολαβικής εταιρείας ΑΚΤΩΡ στην διευθέτηση του Ρέματος της Πικροδάφνης στην Ηλιούπολη	Τοπικό	Στάση εργασίας.		Διεκδικούν ακύρωση απόλυσης εργαζόμενου και να σταματήσει η αμοιβή με την ώρα. (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 05/05/2017).	
06/05/2017	Ιδιωτικός τομέας	Ένωση Εμποροϋπαλλήλων Θεσσαλονίκης	Τοπικό	Κινητοποίηση έξω από τα γραφεία της MyMarket στη Θεσσαλονίκη.		Να ανακληθεί απόλυση εγκύου (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 06/05/2017).	
06/05/2017	Ιδιωτικός τομέας	Συνδικάτο Τροφίμων και Ποτών Εύβοιας	Τοπικό	Συγκέντρωση αλληλεγγύης στο ΕΚ Εύβοιας		Εκφράζουν την αλληλεγγύη τους στους εργαζόμενους των πτηνοτροφικών επιχειρήσεων συμφερόντων «Ζούρα» (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 06/05/2017).	
07/05/2017	Ιδιωτικός τομέας	Ιδιωτικοί Υπάλληλοι	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Εναντιώνονται στην λειτουργία των καταστημάτων τις Κυριακές (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 04/05/2017).	
07/05/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στην επιχείρηση «Καρρυσίδης»	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Εναντιώνονται στην λειτουργία των καταστημάτων τις Κυριακές συμμετέχοντας στην απεργία των ιδιωτικών υπαλλήλων (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 06/05/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
10/05/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι του ΕΛΙΝΥΑΕ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας και κινητοποίηση έξω από το Υπουργείο Εργασίας.			Διεκδικούν δεδουλευμένα επτά μηνών και οικονομική στήριξη του φορέα και διασφάλιση ανάπτυξης του έργου του (Πηγή: <i>Πριν</i> 07/05/2017).
10-13/05/2017	Ιδιωτικός τομέας	ΕΣΗΕΑ, ΕΠΗΕΑ, ΕΤΗΠΤΑ, ΕΣΠΗΤ, ΠΕΛ, ΕΦΕ	Επιχειρησιακό	Απεργία για όλους τους δημοσιογράφους του «ΠΗΓΑΣΟΥ»	48ωρη		Διεκδικούν καταβολή δεδουλευμένων και αντιδρούν σε καταχρηστικές συμπεριφορές της διοίκησης των ΜΜΕ στην εταιρεία «ΠΗΓΑΣΟΣ» (Πηγή: <i>SportDay</i> 10/05/2017).
11/05/2017	Δημόσιος τομέας	ΠΟΕ - ΟΤΑ	Κλαδικό	Στάση εργασίας			Αντιδρούν στην υποχρεωτική φοίτηση των παιδιών στο νηπιαγωγείο (Πηγή: <i>Η Εφημερίδα των Συντακτών</i> 12/05/2017).
12/05/2017	Δημόσιος τομέας	Συμβασιούχοι στην καθαριότητα στο Δήμο Θεσσαλονίκης	τοπικό	απεργία	3ήμερη		Αντιδρούν ενάντια στις απολύσεις 15.000 συμβασιούχων με απόφαση του ελεγκτικού συνεδρίου (Πηγή: <i>Καθημερινή</i> 13/05/2016).
17/05/2017	Ιδιωτικό/ Δημόσιο/ ΔΕΚΟ	ΓΣΕΕ/ΑΔΕΔΥ	Διατομεακό	απεργία	24ωρη		Εναντιώνονται στην κυβερνητική πολιτική (Πηγή: <i>Ειδήσεις</i> 03/05/2017).

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
16-19/05/2017	Ιδιωτικός τομέας	ΠΝΟ	Κλαδικό	απεργία	48ωρη	Διεκδικούν επαναφορά της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας στην προ μνημονίου εποχή, αντιμετώπιση της ανεργίας των ναυτικών και υπογραφή συλλογικών συμβάσεων (Πηγή: <i>KontraNews</i> 05/05/2017).	
17-18/05/2017	Δημόσιος Τομέας	ΟΕΝΓΕ	Κλαδικό	Απεργία	48ωρη	Αντιδρούν στα μέτρα που περιλαμβάνει η συμφωνία κυβέρνησης και δανειστών (Πηγή: <i>KontraNews</i> 13/05/2017).	
16, 17, 18/05/2017	ΔΕΚΟ	Συνδικάτο Εργαζομένων ΟΑΣΑ	Κλαδικό	Στάση εργασίας	5ωρη	Αντιδρούν στα μέτρα που περιλαμβάνει η συμφωνία κυβέρνησης και δανειστών (Πηγή: <i>KontraNews</i> 13/05/2017).	
18/05/2017	Ιδιωτικός τομέας	ΠΑΜΕ		Συλλαλητήρια σε όλες τις πόλεις		Ενάντια στην πολιτική λιτότητας (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 11/05/2016).	
20-23/05/2017	Δημόσιος τομέας	ΠΟΕ-ΟΤΑ	Κλαδικό	Απεργία	4ήμερη	Διεκδικούν διασφάλιση θέσεων εργασίας για συμβασιούχους (Πηγή: <i>KontraNews</i> 20/05/2017).	
23/05/2017	Ιδιωτικός τομέας	ΟΑΣΘ	Επιχειρησιακό	Επίσχεση εργασίας	9 ^η μέρα	Διεκδικούν δεδουλευμένα δύο μηνών (Πηγή: <i>KontraNews</i> 23/05/2017).	
23/05/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματεία και φορείς υπό την επιρροή του ΠΑΜΕ	τοπικό	Απεργιακή συγκέντρωση στην Ελευσίνα		Ενάντια στα μέτρα του μνημονίου. (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 23/05/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
23/05/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματεία και φορείς υπό την επιτροπή του ΠΑΜΕ	τοπικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας στην πλατεία Νέων Καταστημάτων στα Χανιά.		Ενάντια στα μέτρα του μνημονίου (Πηγή: <i>Χανιώτικα Νέα</i> 23/05/2017)	
23/05/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι του Athens Ledra	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας έξω από την βουλή.		Ζητούν διασφάλιση θέσεων εργασίας και δεδουλευμένα (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 23/05/2017).	
25/05/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι οδηγοί δίκυκλου (Κούριερ)	ομοιοεπαγγελματικό	Συγκέντρωση στο Πεδίο του Άρεως και μοτοπορεία		Διεκδικούν ενιαία ειδικότητα, ένσημα Βάρεα και ανθυγιεινά, μέσα ατομικής προστασίας (Πηγή: <i>Μακελειό</i> 25/05/2017).	
27/05/2017	Δημόσιος τομέας.	Σύλλογος εκτάκτων αρχαιολόγων	ομοιοεπαγγελματικό	Απεργία στο μετρό Θεσσαλονίκης	2η εβδομάδα.	Διεκδικούν διασφάλιση θέσεων εργασίας (Πηγή: <i>Λαϊκός Δρόμος</i> 27/05/2017).	
30-31/05/2017	ΔΕΚΟ	Σωματεία εργαζομένων ΤΡΑΙΝΟΣΕ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας στα εμπορικά και επιβατηγά τρένα	4ωρη	Διαμαρτύρονται για τις άσχημες συνθήκες εργασίας (Πηγή: <i>Καθημερινή</i> 24/05/2017).	
30/05/2017	Δημόσιος τομέας.	Σωματεία εργαζομένων Ευαγγελισμού και Θριάσιου Πεδίου	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας και παράσταση διαμαρτυρίας στα γραφεία του ΟΑΕΔ	2ωρη	Διεκδικούν καταβολή δεδουλευμένων και διασφάλιση θέσεων εργασίας (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 27/05/2017).	
30/05/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι πέντε συνεταιριστικών τραπεζών Αχαϊκή, Λαμίας, Εύβοιας, Δωδεκανήσου και Δ. Μακεδονίας.		Συγκέντρωση διαμαρτυρίας		Διεκδικούν ανάκληση των απολύσεων και διασφάλιση θέσεων εργασίας (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 27/05/2017).	
30/05/2017	Δημόσιος τομέας	Εργαζόμενοι στην τοπική αυτοδιοίκηση	Κλαδικό	Κινητοποιήσεις με συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας		Διεκδικούν συμβάσεις αορίστου χρόνου (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 30/05/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
30/05/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο Εργαζομένων σε σχολεία Ειδικής Αγωγής (ΝΠΙΔ) ΣΕΜΙΣΕΑ	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Ζητούν καταβολή δεδουλευμένων και δημόσια και δωρεάν υγεία (Πηγή: Ριζοσπάστης 30/05/2017).	
30/05/2017	Δημόσιος τομέας	Σωματεία εργαζομένων Ν. Ευαγγελισμός και Θριάσιο	Επιχειρησιακό	Παράσταση διαμαρτυρίας στα κεντρικά γραφεία του ΟΑΕΔ		Διεκδικούν καταβολή δεδουλευμένων χωρίς καθυστερήσεις, πλήρη εργασιακά και ασφαλιστικά δικαιώματα (Πηγή: Ριζοσπάστης 30/05/2017).	
30/05/2017	Ιδιωτικός τομέας	Συνδικάτο οικοδόμων Ηρακλείου	Τοπικό	Στάση εργασίας	4ωρη	Διεκδικεί μέτρα προστασίας με αφορμή σοβαρό εργατικό ατύχημα (Πηγή: Ριζοσπάστης 30/05/2017).	
31/05/2017	Δημόσιος τομέας	ΔΟΕ	Κλαδικό	Απεργία – αποχή.		Αντιδρούν στην διαδικασία αξιολόγησης των διευθυντών των σχολείων από τους διδάσκοντες (Πηγή: Ριζοσπάστης 31/05/2017).	
Ιούνιος							
01/06/2017	Δημόσιο	ΠΟΕ – ΔΟΥ, ΟΤΥΕ, ΟΣΥΟ	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Αντιδρούν στην αξιολόγηση και ζητούν εφαρμογή του δημοσιούπαλληλικού κώδικα στις μετατάξεις προσωπικού (Πηγή: KontraNews, Καθημερινή 30/05/2017).	
01/06/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο εργαζομένων στο Athens Ledra	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας έξω από το ξενοδοχείο		Διεκδικούν καταβολή δεδουλευμένων και διασφάλιση θέσεων εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 30/05/2017).	
01/06/2017	ΔΕΚΟ	ΠΕΠΕ Μηχανοδηγοί στα τρένα	ομοιοεπαγγελματικό	απεργία	24ωρη	Βελτίωση συνθηκών ασφάλειας κυκλοφορίας και προσλήψεις προσωπικού (Πηγή: Ριζοσπάστης 30/05/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
01/06/2017	Ιδιωτικός τομέας	Συνδικάτο Οικοδόμων Ηρακλείου	Τοπικό	Απεργία	48ωρη	Διαμαρτύρεται για ελλιπή μέτρα προστασίας με αφορμή θανατηφόρο εργατικό ατύχημα (Πηγή: <i>Πατρίς Ηρακλείου</i> 30/05/2017).	
03/06/2017	Δημόσιος τομέας	Συμβασιούχοι ΟΤΑ Ν. Θεσσαλονίκης	τοπικό	απεργία	3ημερη	Διεκδικούν παραμονή στην εργασία και μετατροπή των συμβάσεων τους σε αορίστου χρόνου (Πηγή: <i>ThessNews</i> 03/06/2017).	
07/06/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στην Πήγασος ΑΕ	Επιχειρησιακό	Απεργία	4ήμερη	Διεκδικούν, καταβολή δεδουλευμένων και διασφάλιση θέσεων εργασίας (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 7/06/2017).	
09/06/2017	Ιδιωτικός τομέας	Φορείς και σωματεία Θεσσαλονίκης	τοπικό	Συγκέντρωση έξω από το Κέντρο Υγείας ΠΕΔΥ Τούμπας		Διεκδικούν προστασία από απολύσεις μαζικές προσλήψεις κατάργηση των επιχειρηματικών δράσεων στην υγεία (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 09/06/2017).	
09/06/2017	Δημόσιος τομέας	Σωματείο εργαζομένων του Δήμου Χαϊδαρίου	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας στην πλατεία του Δήμου με στήριξη μαζικών φορέων της πόλης		Διεκδικούν να μην απολυθεί κανένας συμβασιούχος. (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 10/06/2017).	
12/06/2017	Δημόσιος τομέας	ΟΕΝΓΕ	Κλαδικό	Στάση εργασίας	4ωρη	Εναντιώνονται στο σχέδιο νόμου για την οργάνωση του χρόνου εργασίας στα νοσοκομεία και ζητούν να μην απολυθεί κανένας επικουρικός γιατρός (Πηγή: <i>Daily, Pharmanews</i> 12/06/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
13/06/2017	Ιδιωτικός τομέας	Συνδικάτο εμποροϋπαλλήλων Χημικής Βιομηχανίας Ν. Αττικής	Κλαδικό	απεργία	24ωρη	Αντιδρούν στις άσχημες συνθήκες υγιεινής και ασφάλειας καθώς και στην επίθεση που δέχθηκε εργαζόμενος κατά την κινητοποίηση για επαναπρόσληψη απολυμένου (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 13/06/2017).	
14/06/2017	Δημόσιος τομέας.	ΟΕΝΓΕ – ΕΙΝΑΠ	Κλαδικό	Στάση εργασίας	4ωρη	Διεκδικούν προστασία από απολύσεις μαζικές προσλήψεις καταβολή δεδουλευμένων (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης, Daily, Pharmanews</i> 14/06/2017).	
14/06/2017	Δημόσιος τομέας.	ΙΓΜΕ	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη	Διεκδικούν άμεση επαναλειτουργία του ΙΓΜΕ (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 13/06/2017).	
15/06/2017	Δημόσιος τομέας.	Πανελλήνιο Σωματείο Εκτάκτου Προσωπικού Υπουργείου Πολιτισμού	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	3ωρη	Σε ένδειξη συμπαράστασης στους συναδέλφους έκτακτους αρχαιολόγους που έχουν κηρύξει απεργία (Πηγή: <i>Δημοκρατία</i> 15/06/2017).	
15/06/2017	Δημόσιος τομέας.	ΠΟΕΔΗΝ	Κλαδικό	διαμαρτυρία		Ολονύκτια διαμαρτυρία μπροστά από το υπουργείο οικονομικών διεκδικώντας αύξηση χρηματοδότησης, επαρκή στελέχωση και ένταξη των υπαλλήλων του ΕΣΥ του ΕΚΑΒ και των δομών Πρόνοιας στα Βαρέα και ανθυγιεινά επαγγέλματα 188 (Πηγή: <i>Δημοκρατία</i> 15/06/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
15/06/2017	Δημόσιος τομέας	Εργαζόμενοι του Δήμου Πεντέλης	Επιχειρησιακό	κατάληψη		Διεκδικούν Επίδομα 176 ευρώ προσπαθώντας να εμποδίσουν συνεδρίαση της Οικονομικής Επιτροπής του Δήμου που θα συζητούσε εκδίκαση αναίρεσης καταβολής του επιδόματος (Πηγή: <i>Αμαρυσία Αμαρυσίου</i> 15/06/2017).	
16/06/2017-04/07/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στο Έθνος	Επιχειρησιακό	Απεργία	4ήμερη	Διεκδικούν διασφάλιση θέσεων εργασίας και καταβολή δεδουλευμένων (Πηγή: <i>Ελεύθερη Ωρα</i> 17/06/2017).	
17/06/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι εργολαβικής εταιρείας της ΔΕΗ «Τοξότης ΑΕ»	Επιχειρησιακό	Επίσχεση εργασίας	Ένα μήνα κινητοποιήσεις	Καταβολή δεδουλευμένων πέντε μηνών (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 17/06/2017).	
17/06/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι εργοστασίου βιομηχανίας «Κώστας Γεωργίου ΑΕ» στον Αυλώνα	Επιχειρησιακό	Συνέχεια κινητοποιήσεων με μισθολογικά και εργασιακά αιτήματα		(Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 17/06/2017).	
19/06/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στα σουπερ μάρκετ «Καρυπίδης»	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας έξω από το Υπουργείο Μακεδονίας Θράκης		Διεκδικούν καταβολή δεδουλευμένων και διασφάλιση θέσεων εργασίας (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 17/06/2017).	
19/06/2017	Δημόσιος τομέας	ΠΟΕ-ΟΤΑ	Κλαδικό	Καταλήψεις υπηρεσιών και αμαξοστασίων ΟΤΑ		Διεκδικούν να σταματήσουν οι απολύσεις των συμβασιούχων (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 20/06/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
20/06/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο Προσωπικού Ιδιωτικών Κλινικών	Κλαδικό	Στάση εργασίας	4ωρη	Διεκδικούν πληρωμές των εργαζομένων χωρίς καθυστερήσεις στην Κλινική Αθήναιον όπου επτά χρόνια τώρα πληρώνονται με «έναντι» όπως καταγγέλλει το σωματείο (Πηγή: Ριζοσπάστης 20/06/2017).	
22/06/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στα Ναυπηγεία	Επιχειρησιακό	Απεργία.	24ωρη	Διεκδικούν υπογραφή συλλογικής σύμβασης εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 14/06/2017).	
22/06/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στην εταιρεία πληροφορικής European Dynamics	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	3ωρη	Διεκδικούν επαναπρόσληψη απολυμένου συναδέλφου τους (Πηγή: Ριζοσπάστης 23/06/2017).	
22/06/2017	Δημόσιος τομέας	ΠΟΕ-ΟΤΑ	Κλαδικό	Απεργία-συλλαλητήριο.	24ωρη	Διεκδικούν να σταματήσουν οι απολύσεις των συμβασιούχων (Πηγή: Ριζοσπάστης 20/06/2017).	
22-27/06/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στο συγκρότημα «ΠΗΓΑΣΟΣ ΑΕ»	επιχειρησιακό	απεργία	πολύμερη	Διεκδικούν διασφάλιση θέσεων εργασίας και καταβολή δεδουλευμένων (Πηγή: Ριζοσπάστης 23/06/2017).	
22/06/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στην κατασκευή του ΜΕΤΡΟ Αττικής	επιχειρησιακό	απεργία	24ωρες επαναλαμβανόμενες	Διεκδικούν δεδουλευμένα (Πηγή: Ριζοσπάστης 23/06/2017).	
24/06/2017	Δημόσιος τομέας	Συμβασιούχοι εργαζόμενοι του Δήμου Χίου	Τοπικό	Κατάληψη γκαράζ αμαξοστάσιου του Δήμου.		Διεκδικούν διατήρηση θέσεων εργασίας και μετατροπή συμβάσεων σε αορίστου χρόνου (Πηγή: Η Εφημερίδα των Συντακτών 24/06/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
24/06/2017	Δημόσιος τομέας	ΠΟΕ-ΟΤΑ	Κλαδικό	Καταλήψεις χώρων ΟΤΑ			Διεκδικούν μονιμοποιήσεις με μετατροπή συμβάσεων σε αορίστου χρόνου Ριζοσπάστης (Πηγή: Ριζοσπάστης 24/06/2017).
26/06/2017	Δημόσιος τομέας	ΠΟΕ-ΟΤΑ	Κλαδικό	Συνέχεια κινητοποιήσεων			Διεκδικούν νομοθετική ρύθμιση για την διασφάλιση των θέσεων εργασίας τους (Πηγή: MetroSport 26/06/2017).
26/06/2017	Δημόσιος τομέας	ΑΔΕΔΥ		Παναττική στάση εργασίας			Συμπαράσταση στον αγώνα των συμβασιούχων για διασφάλιση των θέσεων εργασίας (Πηγή: Μακελειό 27/06/2017).
27/06/2017	Ιδιωτικός τομέας	Επιχειρήσεις συμφερόντων «Ζούρας»	επιχειρησιακό	απεργία	48ωρη		Διεκδικούν δεδουλευμένα 8 μηνών και ασφαλιστικά δικαιώματα που καταπατούνται από την επιχείρηση (Πηγή: Ριζοσπάστης 27/06/2017).
29/06/2017	Δημόσιος τομέας	ΠΟΕ-ΟΤΑ	Κλαδικό	απεργία	24ωρη (11 ημέρες καταλήψεων και απεργιακών κινητοποιήσεων)		Διεκδικούν διασφάλιση θέσεων εργασίας και συμβάσεις αορίστου χρόνου (Πηγή: Ναυτεμπορική 28/06/2019, Τύπος Θεσσαλονίκης 30/06/2017).
30/06/2017	Δημόσιος τομέας	Σύλλογος υπαλλήλων Περιφέρειας Καλαμάτας	Τοπικό	Κινητοποίηση	Συμβολική κατάληψη		Διεκδικούν προσλήψεις, στελέχωση υπηρεσιών και νέο οργανισμό Περιφέρειας Πελοποννήσου (Πηγή: Ελευθερία Καλαμάτας 30/06/2017).

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
Ιούλιος							
01/07/2017	Δημόσιος τομέας	Εργαζόμενοι του Φεστιβάλ Αθηνών	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	11:00 π.μ. – 15:00 μ.μ. & 19:00 μ.μ. – 23:00 μ.μ.	Διεκδικούν τις προσαυξήσεις για νυχτερινή εργασία & για Κυριακές & αργίες (Πηγή: Ριζοσπάστης 01/07/2017).	
05/07/2017	Δημόσιος τομέας	Εργαζόμενοι του Φεστιβάλ Αθηνών	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	11:00 π.μ. – 15:00 μ.μ. & 19:00 μ.μ. – 23:00 μ.μ.	Διεκδικούν τις προσαυξήσεις για νυχτερινή εργασία & για Κυριακές & αργίες (Πηγή: Ριζοσπάστης 01/07/2017).	
06/07/2017	Δημόσιος τομέας	Πανελλήνιο Συντονιστικό Όργανο Συλλόγων του «Βοήθεια στο Σπίτι»	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Ζητούν τη μετατροπή των συμβάσεων σε αορίστου χρόνου & την καταβολή επιδόματος ανθυγιεινής εργασίας (Πηγή: PressTime, Μακελειό 01/07/2017).	
06/07/2017	Δημόσιος τομέας	Ένωση Υπαλλήλων Φυλάξεως Αρχαιοτήτων	Κλαδικό	Στάση εργασίας	08:00 π.μ. – 11:00 π.μ.	Διεκδικούν την ομαλή καταβολή Κυριακών & αργιών & την άμεση πρόσληψη 200 αρχαιοφυλάκων μέσω ΑΣΕΠ (Πηγή: Μακελειό 01/07/2017).	
06/07/2017	Δημόσιος τομέας	Πανελλήνιος Σύλλογος Εργαζομένων στα Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών & Παιδιών/Εφήβων με Αναπηρία των ΟΤΑ	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	(Πηγή: Μακελειό 05/07/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
06/07/2017	Δημόσιος τομέας	Συνδικάτο ΟΤΑ Αττικής & Σύλλογος εργαζομένων Δήμου Θεσσαλονίκης	Κλαδικό	Στάση εργασίας	12:00 μ.μ. έως το τέλος του ωραρίου	Διεκδικούν μόνιμη και σταθερή δουλειά, ενάντια στις απολύσεις συμβασιούχων, τη μη πληρωμή δεδουλευμένων & την εντατικοποίηση της εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 06/07/2017).	
11/07/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στον «Κυανό Σταυρό»	Επιχειρησιακό	Απεργία	Επαναλαμ-βανόμε-νες 24ωρες	Διεκδικούν τα δεδουλευμένα μηνών (Πηγή: Μακεδονία 11/07/2027).	
12/07/2017	Δημόσιος τομέας	ΠΟΕΔΗΝ	Κλαδικό	Απεργία & στάση εργασίας	24ωρη για την περιφέρεια, 5ωρη, 10:00 π.μ. - 15:00 μ.μ. για την Αττική	Διεκδικεί τη μονιμοποίηση του προσωπικού μ' ελαστικές μορφές απασχόλησης στο ΕΣΥ, στην Πρόνοια & στο ΕΚΑΒ, την εξόφληση των δεδουλευμένων & την εκδίωξη των εργολάβων. (Πηγή: Μακεδονία 11/07/2027).	
13/07/2017	Ιδιωτικός τομέας	Συνδικάτο Με-τάλλου & Ναυπη-γοεπισκευαστι-κής Βιομηχανίας Ελλάδος	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Διεκδικούν την υπογραφή ΣΣΕ όπως ίσχυε, ανθρώπινες συνθήκες εργασίας, μέτρα υγιεινής & ασφάλειας, ανθρώπινα ωράρια (Πηγή: Ριζοσπάστης 08/07/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συνομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
14/07/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργατικό Κέντρο Λαμίας	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη		Στηρίζει τους εργαζόμενους στην Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας και διεκδικεί ανάκληση των απολύσεων & αναστολή της απόφασης για απολύσεις, πλήρης απορρόφηση των εργαζομένων από τις Τράπεζες που μεταβιβάστηκε το υγιές χαρτοφυλάκιο. (Πηγή: <i>Λαμαϊκός Τύπος 14/07/2017</i>).
16/07/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σύλλογος Εμποροϋπαλλήλων & Ενώσεις Αυτοαπασχολούμενων & Επαγγελματιών & Εμπόρων	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη		Ζητούν νομοθετική ρύθμιση της Κυριακής αργίας (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης 06/07/2017</i>).
17/07/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργατικό Κέντρο Λαμίας	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη		Στηρίζει τους εργαζόμενους στην Συνεταιριστική Τράπεζα Λαμίας και διεκδικεί ανάκληση των απολύσεων & αναστολή της απόφασης για απολύσεις, πλήρης απορρόφηση των εργαζομένων από τις Τράπεζες που μεταβιβάστηκε το υγιές χαρτοφυλάκιο. (Πηγή: <i>Λαμαϊκός Τύπος 14/07/2017</i>).
19/07/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι εργοταξίου ΑΣΤΕΡΑ Βουλιαγμένης	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη		Ζητούν να υπογραφεί εργοταξιακή ΣΣΕ (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης 12/07/2017</i>).
19-20/07/2017	Δημόσιος τομέας	Συνδικάτο ΟΤΑ Αττικής & απολυμένοι Δημοτικού Βρεφοκομείου Αττικής	Κλαδικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας	12:00 μ.μ.		Διεκδικούν την επαναπρόσληψη των 83 απολυμένων. (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης 20/07/2017</i>).

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
20/07/2017	Ιδιωτικός τομέας	Συνδικάτο Εργαζομένων Επισιτισμού - Τουρισμού - Ξενοδοχείων	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Ενάντια στις συνθήκες γαλέρας, την εντατικοποίηση, τις ελαστικές εργασίες, τις περικοπές σε μισθούς & δικαιώματα (Πηγή: Ριζοσπάστης 06/07/2017).	
21/07/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι της ΣΙΔΕΝΟΡ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	4ωρη	Διεκδικούν υπογραφή ΣΣΕ, με ανάκληση των απωλειών. (Πηγή: Ριζοσπάστης 22/07/2017).	
21/07/2017 -05 /08/2017	Ιδιωτικός τομέας	Συνδικάτο Τροφίμων & Ποτών Εύβοιας-Βοιωτίας	Κλαδικό	Απεργία	9ήμερη	Για την καταβολή δεδουλευμένων 8 & πλέον μηνών & την προάσπιση των δικαιωμάτων των εργαζομένων στα πτηνοτροφεία των επιχειρήσεων συμφερόντων Ζούρα στην Εύβοια (Πηγή: Ριζοσπάστης 28/07/2017).	
24-25/07/2017	Ιδιωτικός τομέας	Ένωση Προσωπικού Πρακτορείων Αθηναϊκού Τύπου	Κλαδικό	Στάση εργασίας	Από 23:00 μ.μ. - έως την Τρίτη 03:00 π.μ	Ενάντια στις απολύσεις 2 οδηγών. (Πηγή: Ριζοσπάστης 22/07/2017).	
26/07/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο Εργαζομένων της Εταιρείας Ανακύκλωσης WasteSolutions	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	3ωρη	Καταγγέλλουν παραβάσεις της Εργατικής Νομοθεσίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 29/07/2017).	
27/07/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στην Εγνατία Οδό ΑΕ	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη	Στηρίζουν τις αντιδράσεις της τοπικής αυτοδιοίκησης, των φορέων & των κοινωνιών της Β. Ελλάδας ενάντια των πολλών διοδίων. (Πηγή: Μακεδονία 27/07/2017).	
29/07/2017	Δημόσιος τομέας	Πανελλήνια Ομοσπονδία Εργαζομένων του Υπουργείου Πολιτισμού ΠΟΕ-ΥΠΠΟ	Κλαδικό	Απεργία	48ωρη	(Πηγή: Μακελειό 29/07/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
Αύγουστος							
02/08/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο Εργαζομένων στο Καζίνο του Ρίο	Επιχειρησιακό	Απεργία 48ωρη	Συνεχίζονται οι κινητοποιήσεις από την περασμένη Παρασκευή	Καταβολή δεδουλευμένων (Πηγή: Ριζοσπάστης 02/08/2008).	
02/08/2017	Δημόσιος τομέας	Συνδικάτο εργαζομένων στο ΙΓΜΕ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας		Διεκδικούν καταβολή δεδουλευμένων (Πηγή: Ριζοσπάστης 03/08/2017).	
05/08/2017	ΔΕΚΟ	Εργαζόμενοι στη Εγνατία Οδό	Επιχειρησιακό	απεργία	24ωρη	Αντιδρούν στην κατασκευή νέων διοδίων (Πηγή: Ελευθέρη Ώρα 05/08/2017).	
9/08/2017	Ιδιωτικός τομέας	Πανελλήνια Ένωση Λιθογράφων, Μισθωτών Γραφικών Τεχνών, Τύπου - Χάρτου ΜΜΕ και Συναφών Επαγγελματιών	κλαδικό	κινητοποίηση	Παράσταση διαμαρτυρίας στο Υπουργείο Εργασίας	Διεκδικούν καταβολή δεδουλευμένων όχι απολύσεις και μειώσεις μισθών (Πηγή: Ριζοσπάστης 08/08/2017).	
9/08/2017	ΔΕΚΟ	Εργαζόμενοι στη Εγνατία Οδό	Επιχειρησιακό	απεργία	24ωρη	Αντιδρούν στην κατασκευή νέων διοδίων (Πηγή: Ελευθέρια Λάρισας 9/08/2017).	
10/08/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο Εργατοτεχνιτών και Εργαζομένων στην Ενέργεια (ΣΕΕΝ)	επιχειρησιακό	κινητοποίηση	Παράσταση διαμαρτυρίας στη διεύθυνση Λιγνιτικού Κέντρου Δ. Μακεδονίας	Απαιτούν μέτρα προστασίας κατά την διάρκεια του Καύσωνα (Πηγή: Ριζοσπάστης 09/08/2017).	
11-14/08/2017	ΔΕΚΟ	Σωματείο Εργαζομένων στα ΕΛΠΕ	επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη	Ζητούν άμεση εφαρμογή του νέου κανονισμού για τα ρυμουλκά που συνοδεύουν δεξαμενόπλοια (Πηγή: Δημοκρατία 11/08/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
16/08/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο ξενοδοχοϋπαλλήλων Κέρκυρας	Κλαδικό	Απεργία σε ξενοδοχειακές μονάδες της Κέρκυρας	24ωρη		Ζητούν καταβολή δεδουλευμένων τήρηση των ωραρίων που προβλέπονται από τις συλλογικές συμβάσεις (Πηγή: Ριζοσπάστης 18/08/2017).
18-27/08/2017	ΔΕΚΟ	Σωματείο Εργαζομένων στα ΕΛΠΕ	επιχειρησιακό	Απεργία	48ωρη		Ζητούν άμεση εφαρμογή του νέου κανονισμού για τα ρυμουλκά που συνοδεύουν δεξαμενόπλοια (Πηγή: Δημοκρατία 11/08/2017).
18/08/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο ξενοδοχοϋπαλλήλων Κέρκυρας	επιχειρησιακό	Στάση εργασίας στην Ξενοδοχειακή μονάδα του ομίλου Mayor	24ωρη		Ζητούν καταβολή δεδουλευμένων τήρηση των ωραρίων που προβλέπονται από τις συλλογικές συμβάσεις (Πηγή: Ριζοσπάστης 18/08/2017).
23/08/2017	Ιδιωτικός τομέας	Συνδικάτο Μετάλλου Αττικής και Ναυπηγικής Βιομηχανίας	επιχειρησιακό	Κινητοποίηση	Παράσταση διαμαρτυρίας έξω από την επιχείρηση Metallock		Διεκδικούν επαναπρόσληψη απολυμένων μεταναστών (Πηγή: Ριζοσπάστης 24/08/2017).
24/08/2017	Ιδιωτικός τομέας	Ένωση Προσωπικού Πρακτορείων Εφημερίδων	επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη		Ζητούν διασφάλιση θέσεων εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 24/08/2017).
24/08/2017	Ιδιωτικός τομέας	Ένωση Προσωπικού Πρακτορείων Εφημερίδων	κλαδικό	Κινητοποίηση έξω από το Υπουργείο Εργασίας			Στήριξη της εργαζόμενους της Πήγασος ΑΕ που παραμένουν απλήρωτοι ζητώντας παράλληλα διασφάλιση όλων των θέσεων εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 24/08/2017).
29/08/2017	Ιδιωτικός τομέας	Συνδικάτο Μετάλλου Φθιώτιδας (Λάρκο)	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη		Ζητούν κατάργηση των εργολαβιών ανάκληση απολύσεων. (Πηγή: Ριζοσπάστης 23/08/2018).

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συνμοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
29/08/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στα Πρακτορεία Διανομής Τύπου «Αργος» και «Ευρώπη»	Κλαδικό	Στάση εργασίας	4ωρη	Διεκδικούν σταθερές θέσεις εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 26/08/2017).	
30/08/2018	Δημόσιος τομέας.	Σωματείο Έκτακτου Προσωπικού του Υπουργείου Πολιτισμού	επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	3ωρη	Διεκδικούν, ανανέωση συμβάσεων, καταβολή μισθοδοσίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 30/08/2017).	
Σεπτέμβριος							
03/09/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σύλλογος Βιβλίου Χάρτου	επιχειρησιακό	Κινητοποίηση έξω από τα καταστήματα Public		Να μην καταργηθεί η κυριακάτικη αργία. (Πηγή: Πριν 10/09/2017).	
07/09/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι σε επιχειρήσεις και πρακτορεία διανομής τύπου	Κλαδικό	απεργία	24ωρη	Ζητούν διασφάλιση θέσεων εργασίας και καταβολή δεδουλευμένων (Πηγή: Ριζοσπάστης 01/09/2017).	
07/09/2017	ΔΕΚΟ	Σωματείο Ηλεκτροδηγών ΜΕΤΡΟ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	3ωρη	Ζητούν Αναδρομική αναγνώριση των ασφαλιστικών εισφορών για την κατηγορία των βαρέων και ανθυγιεινών Επαγγελματιών (Πηγή: KontraNews 05/09/2017).	
06-07/09/2017	Δημόσιο	Εργαζόμενοι συμβασιούχοι στην υπηρεσία Ασύλου	Επιχειρησιακό	απεργία	48ωρη	Διεκδικούν καταβολή δεδουλευμένων τριών μηνών (Πηγή: Η Εφημερίδα των Συντακτών. 05/09/2017).	
08/09/2017	Δημόσιο	Συμβασιούχοι εργαζόμενοι του ΥΠΠΟ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας		Αντιδρούν στο διαχωρισμό μεταξύ παλιών και νέων εργαζομένων και στην ανισότητα αμοιβών. « (Πηγή: Εργατική αλληλεγγύη 13/07/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
09/09/2017	Ιδιωτικός τομέας	Συλλαλητήριο του ΠΑΜΕ στη Θεσσαλονίκη				Διεκδικεί καλύτερους όρους αμοιβής και εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 07/09/2017).	
10/09/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στα ΝΟΤΟΣ	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη	Αντιδρούν στην απόφαση της επιχείρησης να ανοίξει τις Κυριακές (Πηγή: Ριζοσπάστης 12/09/2017).	
11/09/2017	Ιδιωτικός/ Δημόσιος/ ΔΕΚΟ	ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ	Διατομεακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας	Έκθεση Θεσσαλονίκης	Διαμαρτύρονται για της εξαγγελίες της κυβέρνησης (Πηγή: Θεσσαλονίκη 11/09/2017).	
12/09/2017	ΔΕΚΟ	Εργαζόμενοι ΗΣΑΠ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	4ωρη	(Πηγή: Μακελιό 12/09/2017).	
12/09/2017	Δημόσιο	Συνδικάτο ΟΤΑ Αττικής	Τοπικό	Στάση εργασίας	4ωρη	Παράσταση διαμαρτυρίας για τα εργατικά ατυχήματα στο υπουργείο Εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 12/09/2017).	
13/09/2017	ΔΕΚΟ	Εργαζόμενοι οδηγοί στα αστικά λεωφορεία ΟΑΣΑ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	4ωρη	Αντιδρούν στην απαξίωση των συγκοινωνιών και στην πολύωρη αναμονή στις στάσεις (Πηγή: KontraNews 12/09/2017).	
13/09/2017	Δημόσιος τομέας	Εργαζόμενοι του Νοσοκομείου «ΠΑΓΝΗ»	Επιχειρησιακό	Στάση Εργασίας	2ωρη	Αντιδρούν στην απαξίωση των υπηρεσιών υγείας (Πηγή: Ριζοσπάστης 12/09/2017).	
13/09/2017	Δημόσιος τομέας	Συμβασιούχοι ΕΥΑΘ		Συγκέντρωση διαμαρτυρίας		Ζητούν ανανέωση συμβάσεων (Πηγή: Μακεδονία 13/09/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
14/09/2017	ΔΕΚΟ	Εργαζόμενοι της ΤΡΑΙΝΟΣΕ	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη	Διεκδικούν ακύρωση της ιδιωτικοποίησης (Πηγή: <i>Ta Nea</i> 11/09/2017).	
14/09/2014	ΔΕΚΟ	ΠΟΣΠΕΡΤ	Κλαδικό	Στάση εργασίας	3ωρη	Αντίθετοι στην μετάδοση της συνέντευξης Μιχαλιολιάκου από την Έκθεση Θεσσαλονίκης (Πηγή: <i>H Εφημερίδα των Συντακτών</i> 14/09/2014)	
14/09/2017	ΔΕΚΟ	Εργαζόμενοι στο ΜΕΤΡΟ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	3ωρη	Αλληλεγγύη στους απεργούς της ΤΡΑΙΝΟΣΕ (Πηγή: <i>KontraNews</i> 14/09/2014).	
14/09/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι Κέντρου Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών Τρίπολη	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	3ωρη	Καταβολή δεδουλευμένων και εξόφληση ασφαλιστικών εισφορών (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 14/09/2017).	
15/09/2017	ΔΕΚΟ	Εργαζόμενοι ΗΣΑΠ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	3ωρη	Πηγή: <i>Δημοκρατία</i> 13/07/2019.	
15/09/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο εργολαβικών εργαζομένων στην ΛΑΡΚΟ	Επιχειρησιακό	Παράσταση διαμαρτυρίας		Διεκδικούν καταβολή δεδουλευμένων (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 15/09/2017).	
15/09/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σύλλογος Εμποροϋπαλλήλων Αθήνας	επιχειρησιακό	Παράσταση διαμαρτυρίας		Διαμαρτύρεται για την απόλυση εργαζομένου από το κατάστημα ηλεκτρολογικού υλικού «Καύκας» (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 15/09/2017).	
18/09/2017	Δημόσιος τομέας	Πρωτοβουλία Ιδιωτών Συνεργατών της ΕΛΣΤΑΤ	επιχειρησιακό	Παράσταση διαμαρτυρίας έξω από το Υπουργείο Εργασίας		Διεκδικούν καταβολή δεδουλευμένων και όχι μείωση αποδοχών (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 16/09/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
19/09/2017	Δημόσιος τομέας	ΑΔΕΔΥ	Τοπικό	Παναττική στάση εργασίας	3ωρη	Αντιτίθενται στην αξιολόγηση των δημοσίων υπαλλήλων (Πηγή: Καθημερινή 15/09/2017).	
19/09/2017	Ιδιωτικός τομέας	Ενώσεις Προσωπικού Πρακτορείων Τύπου	Κλαδικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας έξω από το Υπουργείο Εργασίας		Ζητούν διασφάλιση θέσεων εργασίας και καταβολή δεδουλευμένων (Πηγή: Ριζοσπάστης 16/07/2017).	
19/09/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σύλλογος Εμποροϋπαλλήλων Αθήνας	Κλαδικό	Παράσταση διαμαρτυρίας		Διεκδικούν ανάκληση απόλυσης συνδικαλιστή από την επιχείρηση ηλεκτρολογικού εξοπλισμού «Καύκας» (Πηγή: Ριζοσπάστης 21/09/2017).	
20/09/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι του AthensLedra	Επιχειρησιακό	Κινητοποίηση έξω από το υπουργείο εργασίας		Διεκδικούν καταβολή δεδουλευμένων και διασφάλιση θέσεων εργασίας Πηγή: Ριζοσπάστης (16/02/2017).	
20/09/2017	Δημόσιος τομέας	Συνδικάτο ΟΤΑ Αττικής	Τοπικό	Κινητοποίηση έξω από το Υπουργείο Εσωτερικών		Διαμαρτύρονται για τις ελλείψεις κονδυλίων στην προσχολική αγωγή (Πηγή: Ριζοσπάστης 19/09/2017).	
20/09/2017	ΔΕΚΟ	Εργαζόμενοι στις Οδικές Συγκοινωνίες (ΟΣΥ).	Κλαδικό	Στάση εργασίας	6ωρη	Διεκδικούν λήψη μέτρων για την βελτίωση των υπηρεσιών προς το επιβατικό κοινό (Πηγή: Η Εφημερίδα των Συντακτών 21/09/2017).	
21/09/2017	ΔΕΚΟ	Εργαζόμενοι Εθνικής Τράπεζας	Επιχειρησιακό	απεργία	24ωρη	Διεκδικούν καταβολή των υποχρεώσεων της διοίκησης στο λογαριασμό της επικουρικής σύνταξης (Πηγή: Ριζοσπάστης 16/09/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
21/09/2017	Δημόσιος τομέας	Εργαζόμενοι του νοσοκομείου Σάμου	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	2ωρη	Καταβολή δεδουλευμένων και υπερωριών (Πηγή: Ριζοσπάστης 22/09/2017).	
21/09/2017	Ιδιωτικός τομέας	Τοπικοί φορείς και σωματεία στις Κρήτες		Κινητοποίηση διαμαρτυρίας		Αντιτίθενται στην πολιτική στις Κυβέρνησης με αφορμή την παρουσία του Πρωθυπουργού στο αναπτυξιακό συνέδριο στις Κρήτες (Πηγή: Ριζοσπάστης 21/09/2017).	
22/09/2017	Ιδιωτικός τομέας	Συνδικάτο Οικοδόμων Αθήνας	τοπικό	Στάση εργασίας των οικοδόμων που εργάζονται στα «οκτάμηνα» στον Δήμο Χαλανδρίου	2ωρες επαναλαμβανόμενες	Διεκδικούν μέτρα προστασίας υγιεινής και ασφάλειας (Πηγή: Ριζοσπάστης 22/09/2017).	
22/09/2017	Ιδιωτικός τομέας	Πανελλαδική Ένωση Λιθογράφων		Συγκέντρωση διαμαρτυρίας στα δικαστήρια στις Ευελπίδων		Διαμαρτυρία για την δίωξη μελών διοίκησης του σωματείου για συνδικαλιστική δράση (Πηγή: Ριζοσπάστης 22/09/2017).	
22/09/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι Κέντρου Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών Τρίπολη	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	3ωρη	Καταβολή δεδουλευμένων και εξόφληση ασφαλιστικών εισφορών (Πηγή: Ριζοσπάστης 22/09/2017).	
25/09/2017	Δημόσιος τομέας	Συμβασιούχοι εργαζόμενοι στο Δήμο Λάρισας	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	2ωρη	Διεκδικούν καταβολή δεδουλευμένων (Πηγή: Ριζοσπάστης 23/09/2017).	
25/09/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργατικό Κέντρο Ιωαννίνων	Τοπικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας		Εναντιώνεται στις απολύσεις σχολικών καθαριστριών από το Δήμο Ζίτσας (Πηγή: Ριζοσπάστης 22/09/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
25/09/2017	Δημόσιος τομέας	Εργαζόμενοι στον Δήμο Θεσσαλονίκης	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	4ωρη	Διεκδικούν ορθολογικότερη δημοσιονομική διαχείριση των οικονομικών του Δήμου, καταβολή δεδουλευμένων (Πηγή: <i>Μακελειό, Ριζοσπάστης</i> 23/09/2017).	
26/09/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στον επισιτισμό – τουρισμό	Κλαδικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας στα κεντρικά γραφεία του ΟΑΕΔ		Διαμαρτύρονται διεκδικώντας μέτρα προστασίας των ανέργων και των οικογενειών τους (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 22/09/2017).	
26/09/2017	Ιδιωτικός / ΔΕΚΟ	ΕΣΥΓΕΑ	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Αντιτίθενται στην μετατροπή του ασφαλιστικού τους ταμείου (ΕΔΟΕΑΠ) σε επαγγελματικό.	
27/09/2017	Ιδιωτικός/ Δημόσιος τομέας	Σωματεία φορείς του Ν. Καρδίτσας	Τοπικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας		Διαμαρτύρονται για τα προβλήματα υγείας (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 19/09/2017).	
28/09/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι του ΟΠΑΠ.	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	2ωρη	Διεκδικούν ανάκληση των απολύσεων (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 22/09/2017).	
28/09/2017	Δημόσιος τομέας	ΠΟΕ ΔΟΥ	Κλαδικό	Στάση εργασίας	4ωρη	Διεκδικούν μισθολογική εξομίωση όλων των υπαλλήλων (Πηγή: <i>Γαύρος</i> 25/09/2017).	
28/09/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στο εργοστάσιο παραγωγής παγωτού «Froneri»	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας στην Ομόνοια		Διαμαρτύρονται για το Λουκέτο στην επιχείρηση και την απώλεια 100 θέσεων εργασίας (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 28/09/2017).	
29/09/2017	Δημόσιος τομέας	ΕΛΜΕ Θεσσαλονίκης	Τοπικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας έξω από Υπουργείο Μακεδονίας Θράκης (ΥΜΑΘ)		Διεκδικούν κάλυψη των κενών στα σχολεία (Πηγή: <i>Τύπος Θεσσαλονίκης</i> 28/09/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
Οκτώβριος							
03/10/2017	Δημόσιος τομέας	ΑΔΕΔΥ		Συμβολικές καταλήψεις δημόσιων χώρων και οργανισμών		Αντιδρούν στην αξιολόγηση ως μέσο υποβάθμισης των όρων εργασίας (Πηγή: <i>Τα Νέα</i> 03/10/2017).	
04/10/2017	Ιδιωτικός / ΔΕΚΟ	ΕΣΥΕΑ	Κλαδικό	απεργία	24ωρη	Διεκδικούν χρηματοδότηση του ΕΔΟΕΑΠ (Πηγή: <i>Sportday</i> 03/10/2017).	
05/10/2017	Δημόσιος τομέας	Εργαζόμενοι νοσοκομείου «Αττικής»	επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	4ωρη	Διεκδικούν ανάκληση του προγράμματος Εφημεριών (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 05/10/2017).	
05/10/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι του εργοστασίου «Μόρνος»	επιχειρησιακό	απεργία	5ήμερη	Διεκδικούν ανάκληση απολύσεων (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 05/10/2017).	
05/10/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι της «FRONERI» με την κάλυψη του Συνδικάτου «Γάλακτος Τροφίμων και Ποτών Αττικής»	επιχειρησιακό	Παράσταση διαμαρτυρίας στα κεντρικά γραφεία του Ομίλου Nestle		Διαμαρτύρονται ενάντια στο κλείσιμο του εργοστασίου στον Ταύρο Αττικής (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 05/10/2017).	
05-06/10/2017	Ιδιωτικός τομέας	Συνδικάτο οικοδόμων Αθήνας	Επιχειρησιακό	Δύο στάσεις εργασίας των εργαζομένων στην ανακαίνιση του Αστέρα Βουλιαγμένης	2ωρες	Διεκδικούν καλύτερα μεροκάματα (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 05/10/2017).	
06/10/2017	Δημόσιος τομέας	Πανελλήνια Συνδικαλιστική Νοσηλευτική Ομοσπονδία - Ένωση Νοσηλευτών Ελλάδος	Κλαδικό	απεργία	24ωρη	Διεκδικεί απόσυρση του νομοσχεδίου που εξισώνει επαγγελματίες νοσηλευτές ΑΕΙ ΑΤΕΙ με βοηθούς Δ.Ε (Πηγή: <i>Espresso</i> 05/10/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
06/10/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι ΕΛΙΝΥΑΕ	επιχειρησιακό	απεργία	24ωρη	Διεκδικούν διασφάλιση θέσεων εργασίας και καταβολή δεδουλευμένων (Πηγή: Ριζοσπάστης 05/10/2017).	
06/10/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στο ξενοδοχείο «Κέρκυρα Γκολφ»	επιχειρησιακό	Παράσταση διαμαρτυρίας		Διαμαρτύρονται για την εργοδοτική τρομοκρατία και την πρόκληση εργατικού ατυχήματος (Πηγή: Η Κέρκυρα Σήμερα 07/10/2017).	
07/10/2017	ΔΕΚΟ	ΗΣΑΠ	Επιχειρησιακό.	Στάση εργασίας	3ωρη	Απεργούν για έλλειψη προετοιμασίας της διοίκησης στην εφαρμογή ηλεκτρονικού εισιτηρίου (Πηγή: KontraNews 09/10/2017).	
07/10/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματεία υπό την επιτροπή του ΠΑΜΕ		Παράσταση διαμαρτυρίας		Αντιδρούν στον συνδικαλιστικό νόμο (Πηγή: Ριζοσπάστης 07/10/2017)	
07/10/2017	Δημόσιος τομέας	Καθαρίστριες στο Νοσοκομείο Δράμας.	Επιχειρησιακό	Διαδήλωση στην Αθήνα στο υπουργείο Υγείας.		Διεκδικούν σταθερή και μόνιμη δουλειά. (Πηγή: Ριζοσπάστης 07/10/2017).	
09/10/2017	Δημόσιος τομέας	Σύλλογος Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Αν. Αττικής «Ρόζα Ιμβριώτη»	Τοπικό	Παράσταση διαμαρτυρίας στην Α' Διεύθυνση Αθηνών		Διαμαρτύρονται για την μη κάλυψη κενών σε εκπαιδευτικό προσωπικό (Πηγή: Ριζοσπάστης 05/10/2017).	
09-10/10/2017	Ιδιωτικός τομέας	Ναυτεργατικά σωματεία Κέρκυρας	Τοπικό	2ωρες στάσεις εργασίας		Διεκδικούν ΣΣΕ και λύσεις στα εργασιακά προβλήματα που αντιμετωπίζουν (Πηγή: Η Εφημερίδα των Συντακτών 09/10/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
10/10/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στα Πρακτορεία διανομής Τύπου	Κλαδικό	Στάση εργασίας	Δύο 2ωρες (4-6 & 9-11 πμ)	Διεκδικούν ανάκληση απολύσεων, σταθερή δουλειά, καταβολή δεδουλευμένων (Πηγή: Ριζοσπάστης 07/10/2017).	
10/10/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στον Επισιτισμό Τουρισμού Αργολίδας	Τοπικό	Παράσταση διαμαρτυρίας για την επίσκεψη του πρωθυπουργού και συμμετοχή του σε εκδήλωση για τον τουρισμό		(Πηγή: Ριζοσπάστης 10/10/2017).	
11/10/2017	Δημόσιος τομέας	ΠΟΕΔΗΝ	Κλαδικό	απεργία	24ωρη	Διεκδικούν ακύρωση της αξιολόγησης και του απεργιακού νόμου, χρηματοδότηση της υγείας και προσλήψεις (Πηγή: Εργατική Αλληλεγγύη 03/10/2017).	
11/10/2017	Δημόσιος τομέας	ΕΙΝΑΠ	Κλαδικό	Στάση εργασίας	6ωρη	Διεκδικούν χρηματοδότηση της υγείας, προσλήψεις και πάγωμα των απολύσεων των επικουρικών γιατρών (Πηγή: Καθημερινή 10/10/2017).	
11/10/2017	Ιδιωτικός τομέας	Συνδικάτο οικοδόμων Αθήνας	Επιχειρησιακό	Δύο στάσεις εργασίας των εργαζομένων στην ανακίνηση του Αστέρα Βουλιαγμένης	2ωρες	Διεκδικούν καλύτερα μεροκάματα (Πηγή: Ριζοσπάστης 10/10/2017).	
11-12/10/2018	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι ΕΛΙΝΥΑΕ	Επιχειρησιακό	Απεργία	48ωρη	Διεκδικούν χρηματοδότηση του φορέα και διασφάλιση θέσεων εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 07/10/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφής ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
12/10/2017	Ιδιωτικός τομέας	Συνδικάτα υπό την επιρροή του ΠΑΜΕ στην Αττική	Τοπικό	Παράσταση διαμαρτυρίας		Διαμαρτύρονται ενάντια στον συνδικαλιστικό νόμο για τον περιορισμό του δικαιώματος της απεργίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 10/10/2017).	
12/10/2017	Δημόσιος τομέας	Εργαζόμενοι στον ΟΚΑΝΑ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας και παράσταση διαμαρτυρίας		Διεκδικούν μονιμοποίηση εργαζομένων με ελαστικές σχέσεις εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 10/10/2017).	
13/10/2017	Δημόσιος τομέας	ΟΛΜΕ	Κλαδικό	Στάση εργασίας		Διαμαρτύρονται για τις ελλείψεις στην Τεχνική και Επαγγελματική Εκπαίδευση (Πηγή: Δημοκρατία 13/10/2017).	
13/10/2017	Δημόσιος τομέας	Οδοντιατρική Σχολή Αθηνών.	Επιχειρησιακό	4 ^η εβδομάδα κλειστή η σχολή.		Αντιδρούν στην παρακράτηση για λογαριασμό του ΕΛΚΕ ενός ποσού από τον τζίρο των ιατρείων τους Εκπαίδευση (Πηγή: Δημοκρατία 13/10/2017).	
17/10/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στο εργοτάξιο Ναυτιλιακής εταιρείας ΑΓΓΕΜΑΡ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας		Διεκδικούν αυξήσεις και βελτίωση συνθηκών εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 18/10/2017).	
18/10/2017	ΔΕΚΟ	Εργαζόμενοι Εθνικής Τράπεζας στη Λάρισα	τοπικό	Απεργία και συγκέντρωση	24ωρη	Εναντιώνονται στην διακοπή της επικοινωνίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 19/10/2017).	
19/10/2017	Ιδιωτικός τομέας	Ένωση Προσωπικού Πρακτορείων Εφημερίδων Αθηνών	Κλαδικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας έξω από το Υπουργείο Εργασίας		Αντιδρούν στην πτώχευση του Πρακτορείου «Ευρώπη» και στην απώλεια 250 θέσεων εργασίας (Πηγή: Ριζοσπάστης 18/10/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συνμοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
19/10/2017	Δημόσιος τομέας	Ομοσπονδία Εργαζομένων ΕΥΔΑΠ	Κλαδικό	Στάση εργασίας και συγκέντρωση έξω από τον Άρειο Πάγο	3ωρη	Ενάντια στην απόλυση 23 υδروνομέων (Πηγή: <i>Η Εφημερίδα των Συντακτών</i> 19/10/2019).	
20/10/2017	Δημόσιος τομέας	Γιατροί του ΕΟΠΥ	Κλαδικό	Επίσχεση εργασίας		Διαμαρτύρονται για τις καθυστερήσεις στην εξόφληση των οφειλόμενων ποσών από τον ΕΟΠΥ (Πηγή: <i>Ελευθερία του Τύπου</i> 18/10/2017).	
20/10/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργατικό Κέντρο Λάρισας	Τοπικό	Παράσταση διαμαρτυρίας στην Περιφερειακή Διεύθυνση Θεσσαλίας του ΟΑΕΔ		Διεκδικούν μέτρα προστασίας των ανέργων και άρση του αποκλεισμού τους από φοίτηση σε ΙΕΚ (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 24/10/2017).	
20/10/2017	Ιδιωτικός τομέας	Ένωση Προσωπικού Πρακτορείων Εφημερίδων Αθηνών	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Αντιδρούν στην πτώχευση του Πρακτορείου «Ευρώπη» και στην απώλεια 250 θέσεων εργασίας (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 18/10/2017).	
24/10/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργατικά Κέντρα Άρτας και Ιωαννίνων	Τοπικό	Πανηπειρωτική συγκέντρωση διαμαρτυρίας		Ενάντια στην φιέστα, της την χαρακτηρίζει, της Κυβέρνησης για το Αναπτυξιακό Συνέδριο της Περιφέρειας της Ηπείρου (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 19/10/2017).	
24-25/10/2017	Ιδιωτικός / ΔΕΚΟ	Εργαζόμενοι στα ΜΜΕ	Κλαδικό	απεργία	48ωρη	Διεκδικούν ασφαλιστικά δικαιώματα και συλλογικές συμβάσεις (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 24/10/2017).	
25/10/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργατικό Κέντρο Λάρισας	Τοπικό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας		Ενάντια στο συνδικαλιστικό νόμο για την απεργία (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 19/10/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
24-27/10/2017	Δημόσιος τομέας	Σωματείο Εργαζομένων Εκτάκτου Προσωπικού υπουργείου Πολιτισμού	Επιχειρησιακό	Επαναλαμβανόμενες στάσεις εργασίας	3ωρες.	Ζητούν άμεσες λύσεις για συμβασιούχους/χες καθαριστές/τριες, του υπουργείου Πολιτισμού (Πηγή: <i>Δημοκρατία</i> 24/10/2017).	
26/10/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στα Εργοτάξια κατασκευής γραφείων της ΑΓΓΕΜΑΡ	Επιχειρησιακό	Στάσεις εργασίας	2ωρες	Διεκδικούν συλλογικές συμβάσεις και αυξήσεις. (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 27/10/2017).	
26/10/2017	Δημόσιος τομέας	Εργαζόμενοι στον ΕΟΠΠΥ	Επιχειρησιακό	Συγκέντρωση διαμαρτυρίας		Αντιδρούν στην υποβάθμιση και μετατροπή του ΕΟΠΠΥ σε γενική διεύθυνση του υπουργείου Υγείας (Πηγή: <i>DAILYPharmaNews</i> 26/10/2017).	
30-31/10/2017	Ιδιωτικός τομέας	ΟΜΕ-ΟΤΕ	Κλαδικό	Απεργία	48ωρη	Αντιδρά στην προτεινόμενη ΣΣΕ από την διοίκηση της Εταιρείας (Πηγή: <i>Καθημερινή</i> 19/10/2017).	
Νοέμβριος							
01/11/2017	Δημόσιος τομέας	Ομοσπονδία Ενώσεων Νοσοκομειακών Γιατρών	Κλαδικό	Στάση εργασίας	4ωρη από 11:00 π.μ. – 15:00 μ.μ.	Απαιτώντας την επίλυση οικονομικών & θεσμικών αιτημάτων (Πηγή: <i>KontraNews</i> 01/11/2017).	
01/11/2017	Δημόσιος τομέας	Εργαζόμενοι στην Ελληνική Βιομηχανία Οχημάτων	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη	Ενάντια στην ιδιωτικοποίηση της ΕΛΒΟ, απαιτούν τα δεδουλευμένα δύο μηνών. (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 02/11/2017).	
02/11/2017	ΔΕΚΟ	Σωματείο Ηλεκτροδηγών του Αττικού Μετρό	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	Από 21:00 μ.μ. - έως τέλος της βάρδιας	Διεκδικούν την αναδρομική αναγνώριση των ασφαλιστικών εισφορών για την κατηγορία βαρέων & ανθυγιεινών επαγγελματιών (Πηγή: <i>Δημοκρατία</i> 01/11/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
03/11/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στο εργοτάξιο ανακαίνισης του «Αστέρα» Βουλιαγμένης	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη	Διεκδικούν υπογραφή εργοταξιακής Σ.Ε., αυξήσεις σε μισθούς & μεροκάματα, αυστηρή τήρηση 5θήμερου, αυστηρή τήρηση των μέτρων υγιεινής & ασφάλειας (Πηγή: Ριζοσπάστης 01/11/2017).	
05/11/2017	Ιδιωτικός τομέας	Ομοσπονδία Ιδιωτικών Υπαλλήλων	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Διεκδικούν την αργία της Κυριακής (Πηγή: <i>Ελεύθερη Ωρα</i> 01/11/2017).	
06/11/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενες στην καθαριότητα των υγειονομικών μονάδων της 1 ^{ης} Υγειονομικής Μονάδος Αττικής	Επιχειρησιακό	Απεργία	48ωρες επαναλαμβανόμενες	Απαιτούν την άμεση πληρωμή των δεδουλευμένων που τους οφείλουν από τον Μάιο 2017 & την καταβολή ενσήμων, διεκδικούν μόνιμη & σταθερή δουλειά. (Πηγή: Ριζοσπάστης 09/11/2017).	
07/11/2017	Δημόσιος τομέας	Εργαζόμενοι της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς	Επιχειρησιακό	Απεργία	48ωρη	Βασικό τους αίτημα η οργανωτική αναβάθμιση της Επιτροπής. (Πηγή: <i>KontraNews</i> 07/11/2017).	
07/11/2017	ΔΕΚΟ	ΣΕΛΜΑ (Σωματείο Εργαζομένων Λειτουργίας Μετρό Αθηνών)	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	Από την αρχή της βάρδιας – 9:00 π.μ.	Ενάντια στην ιδιωτικοποίηση του ΜΕΤΡΟ (Πηγή: <i>Ο Λόγος</i> 07/11/2017).	
08/11/2017	Δημόσιος τομέας	Σωματείο εργαζομένων στο Νοσοκομείο Νάουσας	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	8:00 π.μ. – 13:00 μ.μ.	Ενάντια στην υποβάθμιση του Νοσοκομείου της Νάουσας. (Πηγή: Ριζοσπάστης 07/11/2017).	
08/11/2017	Δημόσιος τομέας	ΕΙΝΑΠ (Συνδικ. Νοσοκομ. Γιατρών Αθηνών-Πειραιά)	Κλαδικό	Στάση εργασίας	11:00 π.μ. – 15:00 μ.μ.	Ενάντια στο νομοσχέδιο που αλλάζει προς το χειρότερο το ωράριο των γιατρών (Πηγή: <i>Εργατική Αλληλεγγύη</i> 08/11/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
09/11/2017	Δημόσιος τομέας	EINAPI Συνδικ. Νοσοκομ. Γιατρών Αθηνών-Πειραιά)	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Ενάντια στο νομοσχέδιο που αλλάζει προς το χειρότερο το ωράριο των γιατρών (Πηγή: <i>Εργατική Αλληλεγγύη</i> 08/11/2017).	
09/11/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο Ναυτεργατών Κέρκυρας	Επιχειρησιακό	Απεργία	48ωρες επαναλαμβανόμενες	Διεκδικούν 3% αύξηση επί της ΣΣΕ, να μειωθούν οι ακινησίες των πλοίων που φθάνουν & τους 5 μήνες ετησίως, να δοθεί σε όλα τα πληρώματα το νυκτερινό επίδομα εργασίας. (Πηγή: <i>Κερκυραϊκή Αποψη</i> 09/11/2017).	
09/11/2017	Δημόσιος τομέας	Σωματείο εργαζομένων Θριάσιο	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	10:00 π.μ. – 15:00 μ.μ.	Ενάντια στο νομοσχέδιο που αλλάζει προς το χειρότερο το ωράριο των γιατρών (Πηγή: <i>Θριάσιο</i> 09/11/2017).	
10/11/2017	ΔΕΚΟ	Σωματείο Ηλεκτροδηγών ΜΕΤΡΟ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	Από την έναρξη της βάρδιας έως τις 09:00 π.μ.	Με κύριο αίτημα την αναγνώριση των ασφαλιστικών εισφορών για την κατηγορία των ΒΑΕ. (Πηγή: <i>KontraNews</i> 10/11/2017).	
13/11/2017	ΔΕΚΟ	ΠΕΠΕ & ΠΕΠ - ΤΡΑΙΝΟΣΕ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	10:00 π.μ. – 13:00 μ.μ.	Γίνεται στη μνήμη των 2 συναδέλφων τους & 1 συμπολίτη που έχασαν τη ζωή τους στο σιδηροδρομικό δυστύχημα στο Άδενδρο. (Πηγή: <i>Η Αυγή</i> 11/11/2017).	
13/11/2017	ΔΕΚΟ	ΣΕΛΜΑ (Σωματείο Εργαζομένων Λειτουργίας του ΜΕΤΡΟ)	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	Από την έναρξη της βάρδιας έως τις 09:00 π.μ.	Ενάντια στο κέρδος & την ιδιωτικοποίηση. (Πηγή: <i>Η Αυγή</i> 11/11/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
13/11/2017	Ιδιωτικός τομέας	Ένωση Τεχνικών Ιδιωτικής Τηλεόρασης Αττικής ΕΤΙΤΑ στο Mega	Επιχειρησιακό	24ωρη	Επαναλαμβανόμενες	Ζητούν την άμεση καταβολή & εξόφληση των οφειλόμενων δεδουλευμένων αποδοχών των τεχνικών & την επαναλειτουργία του καναλιού μ' όλους τους εργαζόμενους (Πηγή: <i>Η Εφημερίδα των Συντακτών</i> 13/11/2017).	
14/11/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο εργαζομένων στο ξενοδοχείο Metropolitan	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	07:00 π.μ. – 11:00 π.μ.	Με αίτημα τη υπογραφή επιχειρησιακής ΣΣΕ & την διασφάλιση των δικαιωμάτων των εργαζομένων (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 14/11/2017).	
15/11/2017	ΔΕΚΟ	Σωματείο Εργαζομένων Λειτουργίας ΜΕΤΡΟ Αθηνών	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	21:00 μμ – το τέλος της βάρδιας	Διαμαρτύρεται για την ένταξη της ΣΤΑΣΥ στο υπερταμείο (Πηγή: <i>Ναυτεμπορική</i> 14/11/2017).	
16/11/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματείο εργαζομένων στη Wind	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη	Διεκδικούν να σταματήσουν οι απολύσεις, να υπογραφεί ΣΣΕ για όλους τους εργαζόμενους, κατάργηση του διαχωρισμού παλαιών & νέων εργαζομένων. (Πηγή: <i>Πριν</i> 12/11/2017).	
20/11/2017	Δημόσιος τομέας	Ομοσπονδία Συλλόγων Εργαζομένων Αποκεντρωμένων Διοικήσεων Ελλάδας	Κλαδικό	Στάση εργασίας	12:00 μ.μ. – τη λήξη της βάρδιας	Απαιτούν την καταβολή δεδουλευμένων για τα οικονομικά έτη 2015, 2016 & 2017. (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 17/11/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
21/11/2017	ΔΕΚΟ	Σωματείο Εργαζομένων Λειτουργίας Μετρό Αθηνών ΣΕΛΜΑ	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη	Εκφράζουν τη δυσαρέσκειά τους για την επικείμενη ένταξη των εταιριών αστικών συγκοινωνιών στην Ελληνική Εταιρεία Δημοσίων Συμμετοχών, θυγατρική του λεγόμενου Υπερταμείου. (Πηγή: <i>Ελευθερία του Τύπου</i> 18/11/2017).	
21/11/2017	Δημόσιος τομέας	Σωματείο Εργαζομένων ΠΑΓΝΗ	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	13:00 μ.μ. – 15:00 μ.μ.	Ζητούν τη νομιμοποίηση όλων των εργαζομένων με ελαστικές συνθήκες εργασίας. (Πηγή: <i>Πατρίς Ηρακλείου</i> 16/11/2017).	
21/11/2017	Δημόσιος τομέας	Ένωση Νοσοκομειακών Γιατρών Πύργου & Κέντρων Υγείας	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	12:00 μ.μ. – 15:00 μ.μ.	Ζητούν την άμεση απόσυρση του Νόμου για την οργάνωση του χρόνου εργασίας & την έναρξη διαλόγου για ΣΣΕ με πραγματικό 48ωρο. (Πηγή: <i>Πατρίς Ηρακλείου</i> 18/11/2017).	
22/11/2017	Δημόσιος τομέας	ΠΟΕ-ΟΤΑ	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Ζητούν τροποποίηση του νόμου για το νέο ενιαίο μισθολόγιο του Δημοσίου, υπογραφή νέας ΣΣΕ, πρόσληψη μόνιμου προσωπικού στις ανταποδοτικές υπηρεσίες των ΟΤΑ, καταβολή δεδουλευμένων στους συμβασιούχους, αυστηρή εφαρμογή της νομοθεσίας για την υγιεινή & τη ασφάλεια στην εργασία. (Πηγή: <i>Η Εφημερίδα των Συντακτών</i> . 21/11/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννοσοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
23/11/2017	Δημόσιος τομέας	Πανελλήνιος Σύλλογος Εργαζομένων των Φορέων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Διεκδικούν την άμεση αντικατάσταση των διατάξεων των άρθρων 7 & 11 του νομοσχεδίου του Υπουργείου Περιβάλλοντος, την οριστική επίλυση του εργασιακού προβλήματος με την μετάβαση σε εργασιακές σχέσεις αορίστου χρόνου. (Πηγή: <i>Πρωινός Λόγος Ιωαννίνων</i> 21/11/2017).	
23/11/2017	Δημόσιος τομέας	Πανελλήνια Ομοσπονδία Εργαζομένων Νοσοκομείων ΠΟΕΔΗΝ & Ομοσπονδία Ενώσεων Νοσοκομειακών Γιατρών Ελλάδος ΟΕΓΝΕ	Κλαδικό	Στάση εργασίας Απεργία	11:00 π.μ. – 15:00 μ.μ. παναττική & 24ωρη πανελλαδική για την υπόλοιπη Ελλάδα	Κατά των ελαστικών μορφών απασχόλησης. Ζητούν την άμεση εξόφληση των δεδουλευμένων του προσωπικού που απασχολείται με ελαστικές μορφές εργασίας. (Πηγή: <i>Ελεύθερη Ωρα</i> 22/11/2017).	
24/11/2017	Δημόσιος τομέας	Διδασκαλική Ομοσπονδία	Κλαδικό	Στάση εργασίας	Τις 3 τελευταίες ώρες του πρωινού κύκλου & τις 3 πρώτες του απογευματινού - ολοήμερου.	Με αίτημα τη δίχρονη δημόσια δωρεάν υποχρεωτική προσχολική αγωγή & εκπαίδευση (Πηγή: <i>Μακελειό</i> 17/11/2017).	
24/11/2017	Δημόσιος τομέας	Σωματείο Εργαζομένων Ελληνικής Αεροπορικής Βιομηχανίας	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	11:00 π.μ. – 15:00 μ.μ.	Απαιτούν την εφαρμογή της ΣΣΕ, αντιδρούν στις νέες περικοπές & τη νέα κατακρεούργηση των εναπομεινάντων κεκτημένων και δικαιωμάτων τους. (Πηγή: <i>Νέα της Βοιωτίας</i> 24/11/2017).	
27/11/2017	Δημόσιος τομέας	Ένωση Ιατρών Κρατικού Θεραπευτηρίου Νοσοκομείου Λέρου, Κέντρο Υγείας Πάτμου, Περιφερειακών Ιατρείων Λειψών & Αγαθονησίου	Επιχειρησιακό	3ήμερη στάση εργασίας	9:00 π.μ. – 12:00 μ.μ.	Για την διευθέτηση του χρόνου εργασίας των γιατρών & την παράνομη μη απόδοση κινήτρων στέγης. (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 28/11/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
29/11/2017	Δημόσιος τομέας	Έκτακτοι του ΥΠΠΟ	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη	Διεκδικούν την αποπληρωμή των δεδουλευμένων που οφείλονται από τον Ιούνιο στους καθαριστές, την άμεση καταβολή επιδόματος ανθυγιεινής εργασίας στους εργαζόμενους με σχέση ιδιωτικού δικαίου του Υπ. Πολιτισμού, την μονιμοποίηση όλων των εργαζομένων ιδ. Δικαίου που καλύπτουν πάγιες & διαρκείς ανάγκες. (Πηγή: <i>H Αυγή</i> 23/11/2017).	
29/11/2017	Δημόσιος τομέας	ΑΔΕΔΥ	Κλαδικό	Στάση εργασίας	Από τις 12:00 μ.μ. έως το τέλος του ωραρίου	Με αίτημα την άμεση καταβολή των δεδουλευμένων όλων των εργαζόμενων που δουλεύουν μ' ελαστικές σχέσεις εργασίας στο Δημόσιο & τη μονιμοποίησή τους (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 28/11/2017).	
29/11/2017	Δημόσιος τομέας	Πανελλήνιο Σωματείο Εκτάκτου Προσωπικού του Υπ. Πολιτισμού, Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων, Σύλλογος Εκτάκτων Αρχαιολόγων.	Κλαδικό	Στάση εργασίας	12:00 μ.μ. – 15:00 μ.μ.	Ενάντια στην υποστελέχωση του Υπ. Πολιτισμού. (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 29/11/2017).	
29/11/2017	Ιδιωτικός τομέας	Εργαζόμενοι στο MARKET IN Ιωαννίνων	Επιχειρησιακό	Απεργία	24ωρη	Ενάντια στο ανθρωποκυνηγητό & την τρομοκρατία, στις συλλήψεις & τις διώξεις σε βάρος εργαζομένων. (Πηγή: <i>Ριζοσπάστης</i> 29/11/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
30/11/2017	Δημόσιος τομέας	ΠΟΕΔΗΝ	Κλαδικό	Στάση εργασίας & απεργία	11:00 π.μ. – 15:00 μ.μ. για το μη ιατρικό προσωπικό & 24ωρη απεργία για το προσωπικό με ελαστικές μορφές απασχόλησης	Διεκδικεί τη νομιμοποίηση 10.000 & πλέον υπαλλήλων που υπηρετούν με συμβάσεις στο ΕΣΥ. (Πηγή: Καθημερινή 29/11/2017).	
Δεκέμβριος							
05/12/2017	Ιδιωτικός τομέας	Συνδικάτο Μετάλλου Αττικής & Ναυπηγοεπισκευαστικής Βιομηχανίας Ελλάδος, Σωματείο Ναυπηγοξυλουργών	Κλαδικό	Παύση εργασιών	12:00 μ.μ.	Απαιτούν να είναι υποχρεωτική για όλες τις επιχειρήσεις η ΣΣΕ που έχει υπογραφεί. (Πηγή: Ριζοσπάστης 02/12/2017).	
11/12/2017	Δημόσιος τομέας	Εργαζόμενοι στο Υπ. Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων Βόρειας Ελλάδας	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	08:00 π.μ. – 11:00 π.μ.	Διαμαρτύρονται για την έλλειψη χρηματοδότησης & την υποστελέχωση. (Πηγή: Δημοκρατία 11/12/2017).	
12/12/2017	Δημόσιος τομέας	Ένωση Νοσοκ. Ιατρών Αθήνας-Πειραιά & Ομοσπονδία Ενώσεων Νοσοκομείων Ιατρών Ελλάδας	Κλαδικό	Παναττική στάση εργασίας	11:00 π.μ. – 15:00 μ.μ.	Διεκδικούν την άμεση πληρωμή των δεδουλευμένων των συναδέλφων επικουρικών & καμία απόλυση επικουρικού & συμβασιούχου γιατρού. (Πηγή: Δημοκρατία 12/12/2017).	
13/12/2017	Ιδιωτικός τομέας	ΟΜΕ-ΟΤΕ	Κλαδικό	Απεργία	48ωρη	Διεκδικούν ΣΣΕ στον Όμιλο ΟΤΕ, αυξήσεις σε όλους, ενιαίο ωράριο εργασίας & διασφάλιση θέσεων εργασίας. (Πηγή: Ναυτεμπορική 05/12/2017).	

Ημερομηνία	Πεδίο απεργίας (Δημόσιος / Ιδιωτικός τομέας)	Σωματείο κήρυξης απεργίας ως προς τον βαθμό (συννομοσπονδία / ομοσπονδία / εργατικό κέντρο / πρωτοβάθμιο σωματείο)	Επιμέρους πεδίο απεργίας (διατομεακό / τομεακό / κλαδικό / επιχειρησιακό / ομοιο-επαγγελματικό)	Μορφή κινητοποίησης (απεργία/ στάση εργασίας)	Διάρκεια απεργίας (24ωρη / 48ωρη, συνεχόμενη / αόριστης διάρκειας / στάση εργασίας)	Αιτήματα απεργίας (οικονομικά/ υπογραφή ΣΣΕ / είδη θεσμικών κλπ)	Προσφυγή εργοδότη στη δικαιοσύνη (παράνομη/ καταχρηστική) και αποτέλεσμα δικαστικής απόφασης
14/12/2017	Δημόσιος/ Ιδιωτικός / ΔΕΚΟ	ΑΔΕΔΥ - ΓΣΕΕ - Σωματεία - Ομοσπονδίες	Κλαδικό	Απεργία	24ωρη	Με αφορμή την κατάθεση & την ψήφιση του προϋπολογισμού 2018, ενάντια στην αντιλαϊκή, αντεργατική & φορομπηχτική πολιτική (Πηγή: Έθνος 14/12/2017).	
15/12/2017	Δημόσιος τομέας	Πανελλήνιο Σωματείο Έκτακτου Προσωπικού του Υπουργείου Πολιτισμού	Επιχειρησιακό	Στάση εργασίας	10:30 π.μ. - 13:30 μ.μ.	Ζητούν άμεση αποπληρωμή του προσωπικού καθαριότητας, άμεση πρόσληψη μόνιμου προσωπικού σ' όλες τις υπηρεσίες & φορείς του υπουργείου, άμεση καταβολή του ανθυγιεινού επιδόματος σ' όλους τους εργαζόμενους του ΥΠΠΟΑ που το δικαιούνται. (Πηγή: Ελευθερία του Τύπου 09/12/2017).	
15/12/2017	Ιδιωτικός τομέας	Σωματεία Δυτικής Αττικής	τοπικό	συλλαλητήριο		Ενάντια στην διεξαγωγή αναπτυξιακού συνεδρίου που διοργανώνει η κυβέρνηση (Πηγή: Επικαιρότητα Δυτικής Αττικής 15/12/2017).	

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ISSN: 2585-3902
ISBN: 978-960-9571-94-4